

1 § Justering av protokoll

Protokollet för den 5 december justerades.

2 § Meddelande om aktuell debatt om svenska resultat i PISA-rapporten 2012

Förste vice talmannen meddelade att på begäran av Miljöpartiet de grönas riksdagsgrupp skulle en aktuell debatt om svenska resultat i PISA-rapporten 2012 anordnas *tisdagen den 17 december, efter vote-ringen kl. 15.30 dock tidigast kl. 16.00*.

Från regeringen skulle utbildningsminister Jan Björklund (FP) delta.

Den inkomna skrivelsen hade följande lydelse:

Till talmannen

Begäran om särskild debatt med anledning av resultaten från PISA 2012

Idag presenterades den senaste undersökningen från den europeiska samarbetsorganisationen OECD – kallad PISA. Den visar på en stor försämring av de svenska skolresultaten.

Kunskaperna hos svenska elever försämras inom samtliga undersökta ämnen och det står klart att Sverige har den sämsta resultatutvecklingen av alla länder i OECD. Nu presterar eleverna i den svenska skolan under genomsnittet i OECD, i samtliga ämnesområden som undersökts i PISA 2012.

Det svenska skolväsendet befinner sig i flera avseenden i ett allvarligt tillstånd. De senaste resultaten från PISA är ytterligare en bekräftelse på att skolresultaten löper i fel riktning. De för svenskt vidkommande återkommande negativa resultaten från PISA kan med fog benämnas som en PISA-chock och måste rendera handling från riksdag och regering. Vi kan inte stillatigande åse hur våra barn och ungdomar får sämre tillgång till utbildning av god kvalitet i jämförelse med omvärld och tidigare generationer. Det är en mycket allvarlig utveckling och kortsiktiga politiska konflikter måste läggas åt sidan till förmån för blocköverskridande samtal om hur den negativa kunskapsutvecklingen ska vändas.

Den uppkomna situationen är så allvarlig att den debatt som skall ske om utbildningsfrågor den 10 december 2013 inte räcker. Resultaten i PISA visar på en situation som är så mycket värre och allvarligare än vi någonsin trott. Värre än som förutsågs när motionerna skrevs under den allmänna motionstiden.

Med anledning av det allvarliga läge som det svenska skolväsendet befinner sig i begärs, med stöd av 2 kap. 10 § sista stycket riksdagsordningen en särskild debatt om tillståndet i det svenska skolväsendet.

Stockholm den 3 december 2013

Mehmet Kaplan

Gruppledare Miljöpartiet de gröna

3 § Meddelande om preliminär plan för kammarens sammanträden med voringstider våren 2014

Förste vice talmannen meddelade att en preliminär plan för kammarens sammanträden våren 2014 med voringstider delgetts riksdagens ledamöter.

4 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2013/14:172

Till riksdagen

Interpellation 2013/14:172 Regeringens åtgärder för bättre mobiltäckning

av Sven-Erik Bucht (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 28 januari 2014.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.

Stockholm den 9 december 2013

Näringsdepartementet

Anna-Karin Hatt (C)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Interpellation 2013/14:173

Till riksdagen

Interpellation 2013/14:173 Palestina – situationen i Jerusalem

av Torbjörn Björlund (V)

Interpellationen kommer att besvaras onsdagen den 18 december 2013.

Skälet till dröjsmålet är resor och tidigare inbokad engagemang.
Stockholm den 4 december 2013
Utrikesdepartementet
Carl Bildt (M)
Enligt uppdrag
Fredrik Jörgensen
Expeditionschef

Prot. 2013/14:44
11 december

Interpellation 2013/14:177

Till riksdagen

Interpellation 2013/14:177 Innovationsperspektivet i offentlig upphandling

av Ingela Nylund Watz (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 21 januari 2014.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.
Stockholm den 10 december 2013

Näringsdepartementet

Annie Lööf (C)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Interpellation 2013/14:180

Till riksdagen

Interpellation 2013/14:180 Reformering av F-skatten

av Leif Jakobsson (S)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 19 december 2013.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 3 december 2013

Finansdepartementet

Anders Borg (M)

Enligt uppdrag

Rikard Jermsten

Expeditions- och rättschef

5 § Ärenden för förnyad bordläggning

Följande dokument bordlades för andra gången:

Civilutskottets betänkande 2013/14:CU1

Miljö- och jordbruksutskottets betänkanden 2013/14:MJU1 och MJU2

*Prövning av fråga
om tillämpligheten
av 5 kap. 12 §
riksdagsordningen
i visst fall
(bet. 2013/14:FiU16)*

6 § Prövning av fråga om tillämpligheten av 5 kap. 12 § riksdagsordningen i visst fall (bet. 2013/14:FiU16)

Konstitutionsutskottets betänkande 2013/14:KU32

Prövning av fråga om tillämpligheten av 5 kap. 12 § riksdagsordningen i visst fall (bet. 2013/14:FiU16) Ändring av riksdagens beslut om höjd nedre skiktgräns för statlig inkomstskatt [tidigare slutdebatterat, kvarstår avgörandet]) föredrogs.

Kammaren biföll utskottets förslag att ärendet fick avgöras efter endast en bordläggning.

Anf. 1 ANDREAS NORLÉN (M):

Fru talman! I dag debatteras konstitutionsutskottets ställningstagande i frågan om huruvida oppositionens initiativ i finansutskottet strider mot riksdagsordningen eller inte.

Det är en dyster dag för alla oss som tycker att frågor som rör politikens spelregler ska avgöras i bred enighet över parti- och blockgränser. I Sverige har vi länge strävat efter samsyn när det gäller det politiska systemets organisation och funktionssätt.

Det är mycket olyckligt att oppositionspartierna i dag avviker från den långa traditionen och vill tvinga igenom en ändring av snart 20-åriga budgetregler med minsta möjliga marginal, mesta möjliga politisering och dessutom med argument som vilar på mycket osäker juridisk grund.

Det allvarliga ekonomiska läget i början av 1990-talet medförde ett stort förändringsarbete. Krisen motiverade den tidens politiker att samverka över partigränserna. Budgetprocessen reformerades i brett samförstånd, och rambeslutsmodellen infördes. Då fick samsyn och ansvarstagande vara vägledande. Nu är kortsiktighet och maktspel i stället ledord för Socialdemokraterna, Sverigedemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Tidigare var budgetprocessen långdragen och splittrad. Ett syfte bakom rambeslutsmodellen var att riksdagens beredning av alla förslag om inkomster och utgifter skulle samordnas. Partiernas samlade budgetalternativ skulle ställas mot varandra. Det skulle bli svårare för oppositionspartierna att bilda tillfälliga majoriteter mot regeringen om enskilda anslagsbeslut.

Rambeslutsmodellen, som regleras i 5 kap. 12 § riksdagsordningen, har två steg. Först fattas ett enda beslut om en beräkning av statens inkomster och fördelningen av ramar för de 27 utgiftsområdena. Då antas normalt också ändringar i skattelagstiftningen som påverkar inkomsterna. I steg två fastställs anslagen inom utgiftsområdena, till myndigheter, bidragssystem och mycket annat, genom ett beslut per område.

Årets beslut i steg ett fattades i riksdagen den 20 november. Där ingick en lagändring om en höjning av brytpunkten för betalning av statlig inkomstskatt. Den ingick i underlaget för inkomstberäkningen. Oppositionspartierna i finansutskottet tog sedan ett utskottsinitiativ för att ändra tillbaka skattelagen och därmed bryta upp grunderna för inkomstberäkningen.

Betänkandet var uppe för omröstning i kammaren i förra veckan, men talmannen vägrade att ställa förslaget under proposition eftersom han ansåg att förslaget stred mot riksdagsordningen.

En majoritet av kammarens ledamöter krävde att förslaget ändå skulle bli föremål för omröstning. I det läget ska talmannen hänvisa frågan till konstitutionsutskottet för avgörande. KU har därför prövat om förslaget strider mot riksdagsordningen.

Oppositionspartierna, som har majoritet i utskottet, säger nej. Det kommer därför att bli en omröstning om förslaget i eftermiddag. Vi från allianspartierna svarar däremot ett tydligt ja – förslaget strider mot riksdagsordningen och borde inte ställas under proposition.

Det är samma slutsats som Riksdagsförvaltningens jurister kom till i sin rättsutredning. Även andra tunga jurister har samma uppfattning, bland andra före detta justitierådet och professorn Fredrik Sterzel.

Det finns ett antal juridiska argument till stöd för denna ståndpunkt. 5 kap. 12 § riksdagsordningen säger att inkomstberäkningen och utgiftsramarna ska fastställas genom ett enda beslut i det första steget av budgetprocessen. Att därefter genom ett nytt beslut ändra en lag som var en viktig del av inkomstberäkningen strider mot bestämmelsens ordalydelse. Då fattar man nämligen två beslut och inte ett. Egentligen kunde diskussionen sluta redan där, men det finns mer att säga.

Konstitutionsutskottet har vid ett flertal tillfällen uttalat sig om möjligheten att ta utskottsinitiativ och då betonat att möjligheten ska användas med varsamhet och att politisk enighet ska eftersträvas när initiativ kommer i fråga.

Möjligheten har använts sparsamt och då främst för att hantera riksdagsinterna frågor samt kompletteringar och korrigeringar av närmast lagteknisk natur. Utskottsinitiativ har aldrig använts för att under stor politisk oenighet driva igenom beslut som innebär att inkomstberäkningen i budgeten bryts upp efter att den fastställts i steg ett av budgetprocessen.

Det finns inget i riksdagsordningens förarbeten som stöder att initiativmöjligheten är avsedd att användas på det sättet. Tvärtom finns det gott stöd i förarbetena för att hävda att initiativmöjligheten inte bör användas som ett verktyg i en sakpolitisk strid.

Till detta kommer att 5 kap. 12 § riksdagsordningen innebär en begränsning av möjligheten till utskottsinitiativ. Enligt vedertagna principer vid lagkollision går speciallag före generell lag och nyare lag går före äldre lag.

Budgetreglerna måste ses som speciallag i förhållande till de generella reglerna om utskottsinitiativ. Samtidigt tillkom budgetreglerna på 1990-talet, medan utskottens initiativrätt i sin nuvarande form infördes 1971. Alltså går reglerna om den sammanhållna budgetprocessen före reglerna om initiativmöjligheten.

I svensk rätt anses en lagstiftnings förarbeten ha stor betydelse för hur lagen ska tolkas. I budgetreglernas förarbeten är det tydligt att det ska vara fullständiga alternativ som ställs mot varandra i budgetprocessen.

Ett separat beslut som det nu aktuella innebär att alternativen inte ställs mot varandra i sin helhet. I stället finns det en risk för att hoppande majoriteter skapar motstridiga beslut. Det skulle vara oförenligt med syftet bakom budgetreglerna, nämligen att hålla ihop budgetprocessen.

*Prövning av fråga
om tillämpligheten
av 5 kap. 12 §
riksdagsordningen
i visst fall
(bet. 2013/14:FiU16)*

Utöver att lagtexten och förarbetena talar ett tydligt språk kan man också åberopa riksdagens egen praxis, det vill säga hur budgetreglerna har tillämpats i riksdagen under de snart 20 år som gått sedan de infördes. Praxis innebär att budgetbesluten fattas samlat. Något beslut som det nu aktuella har aldrig tidigare fattats under den tid som rambeslutsmodellen har tillämpats.

De juridiska argumenten är alltså mycket tunga för att det är förbjudet att i efterhand genom ett utskottsinitiativ bryta sönder budgetens inkomstsida.

Ska vi då inte följa lagen? Socialdemokraterna med flera tycker uppenbarligen inte det, men går ändå så långt att de säger att rättsläget är oklart. Men gör det saken bättre för dem? Om de nu anser att rättsläget är oklart, är det i så fall ansvarsfullt att chansa på att de har rätt och juristerna fel? Borde man inte ha precis motsatt inställning när man har med författningsfrågor att göra? Borde man inte vara helt säker på att det man gör är förenligt med spelreglerna innan man rusar iväg?

Budgeten består på inkomstsidan av fler än 100 poster. Initiativet gör att det i princip blir möjligt att, efter att inkomstberäkningen fastställts av riksdagen, genom ett eller flera senare beslut förändra samtliga inkomstposter uppåt eller nedåt. Riksdagsordningen gör ingen skillnad på om inkomstbeslut påverkar budgeten uppåt eller nedåt eller om budgetsaldot blir starkare eller svagare.

Förslaget innebär alltså en betydande förändring av budgetprocessen. Om budgetprocessen ska ändras borde det ha skett i brett samförstånd och efter noggranna överväganden – inte under stora motsättningar och på osäker juridisk grund. Det är djupt beklagligt att Sveriges långa tradition av bred samsyn om politikens spelregler nu bryts.

Låt mig kommentera ett par av de argument som oppositionspartierna har anfört i höstens debatter. De har sagt att riksdagen vid ett tidigare tillfälle har ändrat i regeringens budgetproposition. Det skedde hösten 2010, när anslaget till Regeringskansliet minskades med 300 miljoner kronor. Situationerna går dock inte att jämföra. Det handlade den gången om statens utgifter, medan vi nu debatterar en fråga som rör inkomsterna. Utgiftssidan och inkomstsidan är olika till sin karaktär.

Beslutet hösten 2010 fattades också som ett led i steg två av den ordinarie budgetprocessen – inte som nu, som resultatet av ett utskottsinitiativ utanför budgetprocessen. Vidare påverkade inte beslutet de av riksdagen i steg ett av budgetprocessen antagna utgiftsramarna. Ramarna låg fast, och pengarna hade kunnat användas till andra anslag.

Oppositionspartierna hänvisar också till ett yttrande av finansutskottet från 2007 som de menar stöder deras sak. Att de gör så stort nummer av detta yttrande visar dock bara att de inser att de är ute på mycket osäker juridisk mark och med ljus och lykta söker efter något uttalande som går i deras riktning. När jag åberopar lagtexten, förarbetena och riksdagspraxis – tunga juridiska argument – kommer oppositionspartierna med en mening i ett uttalande från finansutskottet. Det är ett uttalande som avsåg en annan situation än den som nu är aktuell och därtill ett uttalande som sakligt sett är tveksamt och ofullständigt.

Det finns många andra uttalanden av riksdagsorgan som går på tvärs mot det som finansutskottet sade den gången. Jag ska nämna ett exempel. Tidigare i år sade en enig utredning där alla partiers gruppleddare ingick

så här: Det är angeläget att utskotten i sin beredning av olika ärenden är medvetna om och beaktar tidigare riksdagsbeslut. Beslut som fattas under budgetprocessen måste respekteras. Det finns annars en risk för att fördelarna med en samordnad budgetprocess motverkas. Detta står i utredningen för en översyn av riksdagsordningen.

Eftersom det yrkande som riksdagen ska rösta om i eftermiddag strider mot riksdagsordningen borde proposition inte ställas på yrkandet. Nu har minsta möjliga majoritet i konstitutionsutskottet under mesta möjliga politisering beslutat om motsatsen. Därigenom fullföljs ett avsteg från svensk konstitutionell tradition som alla i den här kammaren har anledning att beklaga.

För denna olyckliga händelseutveckling bär Socialdemokraterna det tyngsta ansvaret. Man kan inte kräva att ytterkantspartier på var sin sida av det politiska spektrumet ska ta ansvar för några konstitutionella traditioner. Vänsterpartiet har ogillat budgetramverk och budgetdisciplin från första stund. Sverigedemokraterna har populism som affärsidé. Man kan inte heller förvänta sig något ansvarstagande från Miljöpartiet.

Men det handlar om Socialdemokraterna – det parti som styrde när rambeslutsmodellen infördes, det parti som regerade i minoritet i årtionden och på nära håll såg svagheterna med den gamla budgetordningen och det parti som för inte så länge sedan sågs som statsbärande. Hur är det möjligt att Socialdemokraterna går i spetsen för detta angrepp på den sammanhållna budgetprocessen och den svenska samsynen i författningsfrågor?

Min enda slutsats blir att det här är en annan socialdemokrati än den som svenska folket tidigare har lärt känna. Det här är en socialdemokrati som är kortsiktig, populistisk och impulsstyrd. Det är en socialdemokrati som har varit borta från regeringsmakten så länge och bytt så många ledande företrädare att minnet av maktutövning, minnet av ansvarstagande och minnet av långsiktighet har bleknat. Det är en socialdemokrati som längtar efter makt så mycket att det gör ont, men som har glömt hur makt måste utövas – ansvarsfullt, genomtänkt och långsiktigt. Det är en socialdemokrati som offerar allt för en billig poäng, en rubrik och några sekunder i tv. Det beklagar vi. Det bådalar illa för framtiden. Demokratins spelregler förtjänar bättre.

(Applåder)

I detta anförande instämde Sedat Dogru, Lars Elinderson, Kajsa Lunderquist, Göran Pettersson och Karl Sigfrid (alla M) samt Karin Granbom Ellison (FP), Per-Ingvar Johnsson (C) och Tuve Skånberg (KD).

Anf. 2 KARIN GRANBOM ELLISON (FP):

Fru talman! Enligt riksdagsordningen ska riksdagen genom *ett* beslut fastställa en utgiftsram och en beräkning av inkomsterna. Detta är det så kallade rambeslutet, som anger hur stora utgifter och inkomster staten ska ha för det kommande året.

En höjd brytpunkt för statlig skatt är en del i det förslag som regeringen i år har lagt fram. Det ingick alltså i rambeslutet som fattades den 20 november. När väl ett rambeslut är fattat ska riksdagen i steg två fatta beslut om de olika anslagen för de 27 utgiftsområdena. Det är dessa olika budgetdebatter och voteringar som nu pågår för fullt.

Oppositionen vill genom ett utskottsinitiativ nu i efterhand riva upp rambeslutet och alltså förändra de inkomster som staten ska ha. De vill övergå till en ordning där tillfälliga majoriteter ska kunna bildas vad gäller inkomsterna. Regeringens budget ska alltså inte längre i sin helhet ställas mot oppositionspartiernas helhetsförslag.

Frågan har uppkommit om det som oppositionen vill göra är i strid med lagen. I så fall ska talmannen inte ställa proposition i kammaren. Talmannen tillsatte därför en oberoende utredning av riksdagsjuristerna, och utredningens slutsats är mycket tydlig: Mot bakgrund av för det första lagtextens lydelse, för det andra det grundläggande syftet bakom införandet av rambeslutsmodellen och för det tredje den praxis som har utvecklats under snart 20 år är talmannen skyldig att inte ställa proposition på ett yrkande som river upp rambeslutet.

Vi i Folkpartiet och Alliansen menar att riksdagsordningens 5 kap. 12 § tydligt anger hur beslut ska fattas i budgetprocessen: genom att i ett enda beslut fastställa utgiftsramar och inkomstberäkningar. Visst kan vi likt oppositionen konstatera att det inte uttryckligen finns något förbud som säger att man inte får bryta denna ordning och ändra rambeslutet i efterhand. Men man brukar inte heller sätta upp två trafikmärken på samma plats, där en skylt anger påbud att svänga höger och den andra säger att det är förbjudet att svänga vänster. Om det finns en tydlig skylt räcker det för att den ska gälla, och riksdagsordningens 5 kap. 12 § är mycket tydlig till sin lydelse.

Talmannen har vägrat att ställa proposition mot bakgrund av att riksdagsjuristerna har kommit fram till att övervägande skäl talar för att det av finansutskottet framlagda yrkandet strider mot riksdagsordningen. Visst medger uttrycket ”övervägande skäl” att det finns öppningar för hur lagen ska tolkas. Men i stället för att anta en försiktighetsprincip tar oppositionen sig för att med mycket svagt lagstöd ändra den praxis som vi har haft i Sverige i snart 20 år, där beslutsmodellen har följt två tydliga steg och hela budgetförslag har ställts mot varandra. Denna praxis har vuxit fram för att den har tjänat Sverige väl efter problematiska år under 80- och 90-talet, då en annan ordning gällde.

Genom sitt agerande med utskottsinitiativ och majoritetsbeslut i konstitutionsutskottet ändrar oppositionen nu det sätt på vilket riksdagsordningen ska tolkas och tillämpas i budgetprocessen. I praktiken innebär detta en glidning tillbaka mot tiden före 1996, då man kunde bryta ut delar av beslutspunkter ur ramen.

I detta sammanhang vill jag påminna om det starka ställningstagande Socialdemokraternas före detta partiledare Mona Sahlin tog vad gällde allt samröre med Sverigedemokraterna. Det som nu sker är inte bara en glidning bort från det ställningstagandet. I dag driver Socialdemokraterna tillsammans med Sverigedemokraterna igenom ett beslut som påverkar många människor och är av betydande konstitutionell vikt.

I Sverige har vi en lång tradition av att göra konstitutionella ändringar, det vill säga ändringar i demokratins spelregler, i bred enighet och efter noggranna överväganden, inte under stora motsättningar och med en starkt ifrågasatt tolkning av lagen, så som nu är fallet.

Budgetprocessen är av en grundläggande konstitutionell betydelse. Nu tillåter sig det tidigare statsbärande partiet Socialdemokraterna att med stöd av övriga oppositionspartier driva igenom en ny beslutsordning för statsbudgeten utifrån sina egna politiska avvägningar med mycket få rösters övervikt, om oppositionen alls lyckas vinna voteringen i dag. Detta gör man med vetskap om att förfarandet bygger på en osäker juridisk grund. Det är inte långsiktigt, det är inte ansvarsfullt och det är inte bra för Sverige.
(Applåder)

I detta anförande instämde Sedat Dogru och Lars Elinderson (båda M) samt Tuve Skånberg (KD).

Anf. 3 PER-INGVAR JOHNSON (C):

Fru talman! Vi har i konstitutionsutskottet prövat om riksdagens talman gjorde rätt när han vägrade att ta upp initiativet från finansutskottet om ändring av gränsen för uttag av statlig skatt i förhållande till den budgetram för statens intäkter 2014 som riksdagen i sitt budgetbeslut redan fattat beslut om.

Den rättsutredning som talmannen begärt och fått från Riksdagsförvaltningens jurister och tjänstemannaledning gav en tydlig slutsats: Talmannen är skyldig att vägra ta upp det initiativ som oppositionspartierna i finansutskottet gjort, för det måste anses strida mot riksdagsordningen att ändra det budgetbeslut som riksdagen redan fattat.

Rättsutredningen om rambeslutsmodellen och utskottsinitiativ, som är daterad den 3 december 2013, lyfter fram fyra skäl för sin slutsats:

1. Ordalydelsen i 5 kap. 12 § riksdagsordningen talar med betydande styrka för att det varit lagstiftarens avsikt att det inte ska vara möjligt att genom senare beslut under pågående budgetprocess ändra rambeslutet i en viss del.
2. Det framgår tydligt av lagförarbetena att riksdagen vid ett tillfälle och i ett enda beslut ska ta ett samlat grepp om helheten i budgeten och då ställa regeringens och oppositionens fullständiga budgetpaket mot varandra.
3. Enligt lagförarbetena ska inkomstberäkningen ses som en ram för tillåtna regeländringar på inkomstsidan. Ändringar i efterhand som inte omfattas av denna ram ska enligt lagförarbetena inte vara tillåtna.
4. Riksdagen har inte tidigare vid något tillfälle, sedan rambeslutsmodellen infördes, fattat beslut efter utskottsinitiativ som motsvarar det aktuella initiativet. Även riksdagspraxis talar alltså för att det inte ska vara möjligt att på detta sätt ändra ett budgetbeslut.

Detta säger rättsutredningen. Som jag ser det är rättsutredningens slutsats både tydlig och väl motiverad.

Fru talman! Jag anser att rättsutredningens slutsats borde ha lagts till grund för konstitutionsutskottets beslut i går. Men tyvärr vägde de rättsliga slutsatserna lätt mot de politiska överväganden som företrädarna för Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna ställde sig bakom i utskottet.

Jag fick inte ens stöd av ordföranden i utskottet för att rättsutredningens slutsats och motiven för denna skulle refereras i utskottets betänkande. Jag fick endast in ett tillägg under avsnittet Ärendet och dess beredning om att biträdande riksdagsdirektören informerat utskottet om rättsutredningen. Jag beklagar detta och tycker att det är synd att rättsutredningens slutsats och motiv inte redovisas i konstitutionsutskottets betänkande.

I Sverige har vi regler om på vilket sätt vi kan ändra våra arbetsformer. Vi har också haft en tradition av att beslut som gäller våra arbetsformer i riksdagen ska fattas med breda majoriteter. Riksdagsbeslutet i förra veckan och konstitutionsutskottets beslut i går i detta ärende fattades båda med knapp majoritet.

Att på detta sätt bryta upp den budgetmodell som har fungerat väldigt bra är, som rättsutredningen och jag ser det, ett brott mot hittillsvarande principer både för hur riksdagen fattar budgetbeslut och för hur riksdagen ändrar sina arbetsformer.

Fru talman! Som centerpartist tillhör jag ett av de partier i riksdagen som för snart 20 år sedan utformade den rambudgetmodell som nu sätts på prov. Jag är stolt över att Centerpartiet då medverkade till att sanera landets statsfinanser. Sättet att utforma en statsbudget som vi då skapade hade behövts i många andra länder i Europa. Det är länder som nu, till skillnad från Sverige, har problem med stora budgetunderskott och statsfinanser.

Som rättsutredningen visar ska det inte vara möjligt att i riksdagen genomdriva ett beslut som strider mot den av riksdagen fattade budgetramen. Jag beklagar djupt att Socialdemokraterna med stöd av Sverigedemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet är beredda att börja rasera det ramverk för budgetbeslut som antogs av riksdagen för snart 20 år sedan.

Syftet med ramverket var att det ska vara möjligt för en minoritetsregering, vilket är det historiskt normala i Sverige, att ekonomiskt styra Sverige. Tillfälliga majoriteter i riksdagen i en viss budgetfråga ska inte kunna ändra i budgeten. För att kunna ändra regeringens budgetförslag ska krävas ett komplett budgetalternativ, som ställs mot regeringens budgetförslag.

Jag och Centerpartiet beklagar djupt det beslut som konstitutionsutskottets majoritet med socialdemokrater, miljöpartister, vänsterpartister och sverigedemokrater fattade i går.

(Applåder)

I detta anförande instämde Sedat Dogru, Lars Elinderson, Kajsa Lunderquist och Andreas Norlén (alla M) samt Karin Granbom Ellison (FP) och Tuve Skånberg (KD).

Anf. 4 TUVE SKÅNBERG (KD):

Fru talman! Gårdagens beslut i konstitutionsutskottet att underkänna talmannens vägran att ställa proposition i fråga om FiU16 *Ändring av riksdagens beslut om höjd nedre skiktgräns för statlig inkomstskatt* är djupt olyckligt.

Vi debatterar här inte själva sakfrågan. Sakfrågan kan man ha olika åsikter om. Vi debatterar regelverket och hur vi ska uppträda mot

varandra och vad som är själva grunden för hur beslut ska fattas i riksdagen. Vi kan inte komma längre in i demokratin än när vi petar i själva regelverket.

Det är sex saker som jag vill ta upp som gör mig särskilt oroad och som gör att jag kallar den här dagen för olycklig.

Det första är att yrkandet i FiU16 strider mot riksdagsordningen. Det var därför helt korrekt att talmannen inte ställde proposition på yrkandet enligt 2 kap. 9 § i riksdagsordningen.

Det andra är att yrkandet strider mot lagtexten att budgetbeslutet ska fattas med ett enda klubbslag. Det har andra ledamöter väl utvecklat. Jag går inte in vidare på det.

Det tredje är att det strider mot riksdagens rättsutredning. Det är en opolitisk utredning som inte hade några direktiv och som gjordes av de bästa jurister som riksdagen kan uppåda som kom fram till en rekommendation. Det är inte bra.

Det fjärde är att praxis ända sedan rambeslutsmodellen beslöts för snart 20 år sedan nu är bruten. Ordföranden för utskottet sade i går att praxis utvecklas. Så kan man uttrycka det. Vi är i alla händelser överens om att vi lever i en annan dag med andra förutsättningar nu än vad vi gjorde innan beslutet i går.

Det femte – nu börjar vi komma till det som är riktigt allvarligt – är att beslutet blir prejudicerande för framtiden. Sverige blir mycket svårare att regera för en minoritetsregering. Det är 100 enskilda poster och fler som alla kan ändras med hoppande majoriteter.

Jag har varit i det här huset ända sedan tidigt 1990-tal. Jag minns 1994, när vi först beslutade om att Södertörns högskola skulle bildas. Sedan hoppade majoriteten, och Södertörns högskola fick inga pengar i nästa beslut. Detta kan vi få uppleva om och om igen. Det är inte bra för Sverige.

Det sjätte och sista är att Sveriges grundlagar och regelverket för riksdagen bara ska ändras i bred enighet. Om det har vi tidigare varit ense. Det ska inte som nu pressas igenom med minsta möjliga marginal, där vi räknar på vilka som är sjuka och enstaka ledamöter som kan ändra sig. Det är inte värdigt hur vi jobbar i Sveriges riksdag. Att frånga en bred enighet blir för framtiden prejudicerande. Har det hänt en gång i denna viktiga fråga kommer det att hända i flera andra frågor, viktiga eller mindre viktiga.

Jag är ledsn, men jag håller också särskilt Socialdemokraterna ansvariga. Ni borde veta bättre. I 65 år i modern tid har ni haft regeringsmakten. Ni vet av erfarenhet hur svårt det är att regera Sverige i en minoritetsregeringsställning. Visst skulle ni ha kunnat bjuda till. Det är inte för sent att komma upp och säga: Låt oss backa; det här blev inte bra.

Någon i kammaren borde backa och säga: Det här blev inte bra. Och hoppet att Socialdemokraterna, med den historiska erfarenheten och en gång kunskapen, ska göra det finns fortfarande kvar. Men det kan hända att någon annan och inte en socialdemokrat räddar dagens votering. Det kanske sker av misstag eller medvetet.

Att Socialdemokraterna gör detta talar inte väl för framtiden. Vi hade velat kunna göra upp och vara överens. Jag vill avsluta med att säga att jag fruktar att vi går en situation till mötes som liknar den amerikanska budgetmodellen, som skapar oro inför beslut som kommer i framtiden

*Prövning av fråga
om tillämpligheten
av 5 kap. 12 §
riksdagsordningen
i visst fall
(bet. 2013/14:FiU16)*

och som till syvende och sist går ut över arbetslöshet, över räntorna och över vanligt folk. Det är fortfarande tid att besinna sig. Jag vädjar till ledamöterna att göra det.

(Applåder)

I detta anförande instämde Sedat Dogru, Lars Elinderson, Kajsa Lunderquist och Andreas Norlén (alla M) samt Karin Granbom Ellison (FP) och Per-Ingvar Johnsson (C).

Anf. 5 PETER ERIKSSON (MP):

Fru talman! Den konflikt som uppstått mellan å ena sidan talmannen och å andra sidan en majoritet här i kammaren, angående finansutskottets initiativ i betänkandet om skiktgränsen för statlig inkomstskatt, har nu behandlats av konstitutionsutskottet.

Konstitutionsutskottets uppgift är enligt riksdagsordningen, vår egen arbetsordning, att fatta beslut i frågan om huruvida finansutskottets förslag strider mot riksdagsordningens 5 kap. 12 §. Det är en mycket ovanlig situation. Att talmannen vägrar att ställa proposition på vad en majoritet föreslår från ett utskott händer nästan aldrig i Sveriges riksdag. Sist var det 1989. Man kan säga att praxis är att talmannen låter majoriteten få genomslag i Sveriges riksdag.

Det har begåtts misstag av opposition, regering och talmannen. Vi borde inte ha behövt hamna i det här läget. Jag tycker inte att det är lyckligt att den här striden har uppstått och att KU får avgöra det. Men samtidigt ska vi vara tacksamma över att konflikten är förutsedd och att en lösning finns i riksdagsordningen för hur en sådan konflikt ska hanteras. I en hel del andra länder leder denna typ av situation till mycket svårhanterliga låsningar.

Under hösten har formaliafrågan behandlats ingående i olika sammanhang. Det är alldeles uppenbart att både politiker och experter har vitt skilda uppfattningar. Det är alltså möjligt att utifrån olika perspektiv göra olika bedömningar. Det finns också en samsyn om värdet av det finanspolitiska ramverket, att det har bidragit till en stabilare budgetprocess och att det övergripande syftet med det nya regelverket i form av minskad risk för försämrade statsfinanser får anses vara uppfyllt.

Utskottet anser att yrkandet från finansutskottet inte strider mot riksdagsordningen. KU har två huvudargument för sitt beslut.

För det första kan det konstateras att det inte finns något uttryckligt förbud i riksdagsordningen mot att riksdagen fattar ett beslut som innebär att inkomsterna i statens budget skulle avvika från den beräkning som tidigare fastställts. Det finns inte heller någon formell begränsning av utskottens initiativrätt. Tvärtom har just finansutskottets initiativrätt ytterligare förtydligats och stärkts i samband med utvecklingen av det finanspolitiska ramverket.

För det andra ligger yrkandet i finansutskottets betänkande väl inom ramen för syftet med regleringen av budgetprocessen. Jag vill särskilt betona det sista, alltså syftet med den reglering vi har i riksdagsordningen. Det övergripande syftet med reformen har varit viktigt för hur riksdagen har sett på budgetregleringen och i viss mån också styrande för hur praxis har utvecklats. Syftet med budgetregleringen har varit att få en bättre kontroll av utgifterna och budgetsaldot för att minska risken för att

utgifterna skulle öka och statens upplåning skulle växa under riksdagens behandling. Meningen var inte att i alla möjliga avseenden bakbinda riksdagen eller hindra riksdagen från att fatta beslut. Därför har man uttryckligen valt att inte lägga ytterligare regleringar som begränsar handlingsutrymmet.

Utvecklingen av praxis är inte heller entydig. En mängd undantag i stort och smått har genomförts under åren. Riksdagsordningen är tydlig med hur beslut om utgifterna ska fattas om riksdagen väljer den så kallade rammodellen. Däremot är inkomstsidan reglerad i betydligt mindre utsträckning. Där står det endast att en beräkning av inkomsterna ska göras.

Man kan i riksdagsbehandlingen efter det första rambeslutet fatta beslut också om att förändra utgifterna inom de fastslagna ramarna. Man kan också besluta om rena minskningar av ramen för utgiftsområdet. KU har själv varit med om att bidra till praxis genom den minskning av utgiftsramen på 300 miljoner kronor, till regeringen, som skedde inom utgiftsområde 1, när riksdagen beslutade om förslag från utskottet 2010.

Per Molander, en av arkitekterna bakom ramverksmodellen, förde under seminariet i andrakammarsalen för några veckor sedan ett liknande resonemang om inkomstsidan. Han talade om en symmetri som inte riskerar det övergripande syftet med reformen. Det har funnits liknande resonemang i riksdagen, särskilt i finansutskottet. Jag ska läsa ett citat från finansutskottet våren 2007. Det var en riksdagsmajoritet av de borgerliga och ett enhälligt yttrande till socialförsäkringsutskottet. Man beskriver hur man ser möjligheten att hantera inkomstsidan efter det första rambeslutet. Yttrandet avslutas med följande:

”Här vill dock utskottet framhålla att det väsentliga är att beslutsprocessen i riksdagen inte leder till svagare budgetsaldo än vad riksdagen beslutat i budgetregleringen. På utgiftssidan är det tillåtet att reservera sig till förmån för förslag som leder till lägre utgifter än utgiftsramen, men inte till högre. På motsvarande sätt kan man betrakta inkomstbesluten. Det skulle med andra ord vara fullt möjligt att i utskottsbehandlingen reservera sig till förmån för ökade statsinkomster och ändå hålla fast vid intentionerna bakom rambeslutsmodellen.”

Det heliga i själva budgetprocessen är alltså inte, enligt finansutskottet, det enda beslutet som riksdagsordningen beskriver i rammodellen utan om den efterföljande behandlingen i riksdagen följer det övergripande syftet att inte minska saldot i budgeten. Talmannen har också tidigare godkänt reservationer för beslut om ökade inkomster efter att det första rambeslutet har fattats.

Effekten av dagens beslut innebär därför att praxis fortsätter att utvecklas utan att det övergripande syftet förändras. KU:s beslut kan därför inte heller tolkas eller användas för beslut som försämrar budgetsaldot eller underminerar statsfinanserna.

En viktig lärdom för framtiden handlar om att regeringen redan i det första skedet innan man lägger fram budgeten måste försöka vinnlägga sig om att skapa majoriteter i riksdagen. Särskilt gäller det naturligtvis för kontroversiella ärenden. Det går inte att räkna med att en minoritetsregering ska få igenom sin politik oavsett vilka majoriteter som finns. Det förstod Göran Persson under sin tid som statsminister, och det borde även Fredrik Reinfeldt ha förstått.

Prot. 2013/14:44
11 december

*Prövning av fråga
om tillämpligheten
av 5 kap. 12 §
riksdagsordningen
i visst fall
(bet. 2013/14:FiU16)*

Man kan också se den här striden som en del av en större strid, där regeringspartierna de senaste åren verkat för att även alltmer lagstiftning ska kunna läggas in i budgeten för att ge en minoritetsregering möjlighet att få igenom beslut utan att ha stöd i riksdagens majoritet eller folkflertalet. Det finns viktiga principiella invändningar mot en sådan förändring av regelverket. Jag vill också varna för det missbruk av reglerna som regeringen redan nu ägnar sig åt när man väljer att lägga in fler lagförslag i budgeten.

För den som vill varna det finanspolitiska ramverket är detta en farlig utveckling. Om man fortsätter att minska riksdagens möjligheter att fatta beslut kommer det att underminera stödet för ramverket. Risken ökar för att riksdagen i framtiden väljer att helt avskaffa det.

Jag vill göra tydligt att KU inte klandrar talmannens beslut eller anser att det är felaktigt. KU gör bara en annan bedömning. Det har under höstens offentliga diskussion om riksdagsordningen och riksdagens budgetbehandling varit uppenbart att det är fullt rimligt att göra olika bedömningar i denna sak. Experterna är liksom politikerna oense. KU:s avgörande innebär att praxis fortsätter att utvecklas utan att det övergripande syftet med budgetregleringen i riksdagsordningen förändras eller undermineras.

(Applåder)

I detta anförande instämde Phia Andersson, Hans Ekström, Billy Gustafsson, Hans Hoff, Leif Jakobsson, Marie Nordén och Helene Petersson i Stockaryd (alla S) samt Mia Sydow Mölleby (V).

Anf. 6 ANDREAS NORLÉN (M) replik:

Fru talman! I mitt anförande visade jag med stöd av tunga jurister att de juridiska argumenten är mycket starka för att det är förbjudet att i efterhand bryta sönder grunderna för budgetens inkomstsida. Jag anförde lagtextens ordalydelse. Det talas om ett beslut för att fastställa statsbudgetens inkomstberäkning och utgiftsramar, inte två beslut, inte tre, inte fyra, utan ett – bara ett.

Den 20 november fattade riksdagen detta enda beslut. Oppositionspartierna vill att riksdagen ska fatta ett nytt beslut i dag och därmed bryta upp grunderna för inkomstberäkningen. Nu fattar riksdagen två beslut, inte ett.

Jag anförde också med stöd av vedertagna juridiska tolkningsmetoder som används när två bestämmelser kolliderar att budgetreglerna står över möjligheten till utskottsinitiativ. Jag anförde därutöver att förarbetena, de utredningar som ledde fram till den nya budgetordningen, tydligt säger att det ska vara fullständiga sammanhållna alternativ som ställs mot varandra i budgetprocessen. Regeringens budgetpaket ska ställas mot ett eller flera budgetpaket från oppositionen. När man har ställt paketen mot varandra och ett paket har vunnit omröstningen kan man inte börja fatta beslut som river upp delar av det paket som har vunnit och samtidigt hävda att budgetprocessen bygger på att fullständiga alternativ ställs mot varandra.

Dessutom anförde jag riksdagens egen praxis som har utvecklats under snart 20 år och som innebär att budgetbesluten fattas samlat just på

det sätt som jag nyss beskrev. Regeringens budgetpaket ställs mot oppositionspartiernas budgetpaket.

Min enkla fråga blir: Vad är Peter Erikssons juridiska argument?

Anf. 7 PETER ERIKSSON (MP) replik:

Fru talman! Jag försökte säga i min inledning att det går att göra olika bedömningar. Den bild som Andreas Norlén målar upp om att det finns en klar och entydig process i alla avseenden stämmer inte.

Andreas vojade sig över att riksdagen kan anta hundra olika höjningar av skatterna i efterhand som ett resultat av detta. Jag kan säga att i dag skulle riksdagen kunna anta hundra olika minskningar av utgifterna. Det skulle vara fullt möjligt. Man kan i utskottsbehandlingen minska ramen som riksdagen tidigare har beslutat om och i praktiken få en annan finanspolitik. Det är inte omöjligt. Riksdagen kan göra så, men det gör inte riksdagen. Det skulle i praktiken knappast vara möjligt att hantera en sådan situation. En regering som får stryk i så många frågor i riksdagen skulle tvingas att avgå. Men teoretiskt är det riksdagen som står över regeringen i de frågorna. Det är riksdagen som fattar de slutliga besluten.

Hanteringen av besluten om de inkomster vi nu diskuterar är betydligt mindre reglerad. Det är en avgörande fråga. Utgiftssidan är starkt reglerad. Det har att göra med själva syftet med budgetregleringen, nämligen att värna om besluten och minska risken för att utgifterna drar i väg under riksdagsbehandlingen. Det är skälet till att vi har fått hela denna reglering.

Det är märkligt att man kan glömma bort själva syftet och bakgrunden med regleringen och sedan stirra sig blind på riksdagens arbetsordning och säga att hanteringen inte är i enlighet med arbetsordningen. Inkomstsidan är inte reglerad på samma sätt. Det finns skäl för det, men nu kommer en praxis.

Anf. 8 ANDREAS NORLÉN (M) replik:

Fru talman! Först och främst är det viktigt att slå fast att det beslut som KU nu fattar och som kommer att leda till en omröstning i kammaren i eftermiddag för mycket längre än till den enskilda budgetfråga vi här diskuterar. Det här är ett principiellt mycket viktigt beslut som innebär en betydande förändring av budgetprocessen.

De jämförelser som Peter Eriksson gör med utgiftssidan är inte relevanta. Utgiftssidan och inkomstsidan är olika till sin karaktär. Den utgiftsminskning som jag framhöll i mitt anförande som kammaren beslutade om när det gäller anslaget till Regeringskansliet hösten 2010 var ett led i den ordinarie budgetprocessen, nämligen steg 2 i rambeslutsmodellen. Där fastställer man anslagen inom ramen för de olika utgiftsområdena. Det handlade inte, som Peter Eriksson nyss sade, om att minska ramen. Ramen låg fast.

Vad som hände var att riksdagen beslutade om en annan fördelning av anslagen. Sedan valde majoriteten att inte använda de 300 miljoner man sparade på Regeringskansliet, men ramen fanns kvar och hade kunnat användas för något annat. Det är principiellt annorlunda än att angräpa grunderna för inkomstberäkningen. Det påverkar det som i praktiken är en inkomstram, nämligen förutsättningarna för beräkningen av statsinkomsterna.

Prot. 2013/14:44
11 december

*Prövning av fråga
om tillämpligheten
av 5 kap. 12 §
riksdagsordningen
i visst fall
(bet. 2013/14:FiU16)*

Det finns ytterligare ett par problem med Peter Erikssons argumentation, nämligen att det som Peter Eriksson nu har sagt inte hjälper honom att komma förbi lagtextens ordalydelse. Riksdagsordningen 5 kap. 12 § talar om ett enda beslut. Inget av det Peter Eriksson sade gör att han kommer runt det problemet. Det är väl egentligen kärnan i hans resonemang. Därför får han problem.

Anf. 9 PETER ERIKSSON (MP) replik:

Fru talman! Jag säger också att det går att göra olika tolkningar i frågan. Om man ser enbart till ordalydelsen kan man göra den tolkning som Andreas Norlén gör. Men om man ser detta på ett bredare sätt och också tittar på syftet bakom och hur praxis har utvecklats, som faktiskt inte är så entydig som Andreas Norlén menar, kan man komma till andra slutsatser.

Anf. 10 HELENE PETERSSON i Stockaryd (S):

Fru talman! Dagens betänkande är ett resultat av den konfliktlösning som riksdagsordningen anger ska ske när talmannen och kammaren inte är eniga om talmannens beslut att vägra att ställa proposition. Konstitutionsutskottets majoritet har i sin prövning kommit fram till ställningstagandet att talmannen saknar konstitutionellt stöd för att neka att ta upp frågan. Utskottet konstaterar att talmannens rättsutredning som har legat till grund för beslutet inte ger en entydig tolkning av hur finansutskottets förslag ska behandlas. Tvärtom ger rättsutredningen utrymme för flera möjliga tolkningar.

Vi socialdemokrater har bland annat utifrån det som framkommit i denna rättsutredning, i den utfrågning som finansutskottet höll den 28 november, i de förarbeten som föregått gällande regelverk och i utvärderingar och andra utredningar dragit en annan slutsats än talmannen.

Det finns några avgörande skäl till att vi har kommit fram till denna slutsats.

Vi kan konstatera att syftet med nuvarande regelverk, att minska risken för en riksdagsbehandling som leder till försämrade statsfinanser och ökad upplåning, får anses uppfyllt. Det föreliggande förslaget ökar statens inkomster.

Vi konstaterar också att det inte finns något uttryckligt förbud i riksdagsordningen mot att riksdagen fattar ett beslut som innebär att inkomsterna i statens budget skulle avvika från den beräkning av inkomsterna som fastställts i det första steget.

Riksdagsutredningen menade att en långtgående lagreglering var varken nödvändig eller önskvärd för riksdagens interna arbetsformer.

I riksdagsordningen finns inte heller någon begränsning av motionsrätten eller rätten till utskottsinitiativ med anledning av den så kallade rambeslutsmodellen. Frågan har varit uppe vid ett antal utredningar, men man har valt att inte föreslå någon särskild reglering av förslags- och initiativrätten i budgetfrågor.

När det gäller beslut om utgifterna inom respektive utgiftsområde finns det inget hinder att i andra steget föra fram förslag om utgifter som uppgår till ett lägre belopp än den ram riksdagen fastställt. Det gäller både i reservationer och i förslag från ett utskotts majoritet.

Ett enigt finansutskott yttrade sig 2007 till socialförsäkringsutskottet. På utgiftssidan är det tillåtet att reservera sig till förmån för förslag som leder till lägre utgifter än utgiftsramen, men inte till högre. På motsvarande sätt kan man betrakta inkomstbesluten. Det skulle med andra ord vara fullt möjligt – detta är ett referat från finansutskottet – att i utskottsbehandling reservera sig till förmån för ökade statsinkomster och ändå hålla fast vid intentionerna bakom rambeslutsmodellen.

Det antogs som sagt av ett enigt finansutskott. Vi har kamrater här i KU som faktiskt var med vid detta beslut. Samma resonemang förde också Per Molander vid finansutskottets utfrågning den 28 november.

Ett annat exempel på hur riksdagen har hanterat budgetpåverkande förslag och som också borde ha varit vägledande i talmannens beslut är förslaget om skattereduktion för läxhjälp från hösten 2012. Regeringen hade aviserat förslaget i budgetpropositionen för 2013 och redovisat den offentligfinansiella effekten av förslaget enligt den etablerade ordning som utvecklats för skatteförslag. Förslaget var inkluderat i regeringens förslag till beräkning av inkomsterna för 2013. Det beräknades minska skatteintäkterna med 10 miljoner kronor, och den varaktiga minskningen beräknades till 25 miljoner kronor per år. Förslaget lades fram i en särproposition under våren och föranledde följdmotioner från S, V och MP med yrkanden om att avslå propositionen. Motionärerna enade sig om en gemensam reservation som, om den hade vunnit bifall, hade inneburit högre statsinkomster än vad som beslutats i det första steget i rambeslutsmodellen.

I detta fall valde talmannen att låta kammaren ta ställning till reservationen. Eftersom regeringen i detta fall hade stöd av Sverigedemokraterna föll reservationen i omröstningen. Men jag ställer frågan: Varför vägrade inte talmannen den gången att ställa proposition? I båda fallen handlar det om ett skatteförslag, i båda fallen handlar det om att regeringen föreslår en minskning av statsinkomsterna till följd av förslaget, i båda fallen är de offentligfinansiella effekterna redovisade i budgetpropositionen och i båda fallen har partierna S, V och MP lagt ett gemensamt förslag om att avslå det aktuella förslaget. De enda skillnaderna är att det i det första fallet handlade om en särproposition, men aviserad och inberäknad i budgetpropositionen, samt att det i det första fallet var känt att Sverigedemokraterna stödde regeringen, medan det nu på samma sätt är känt att de stöder förslaget från S, V och MP.

Fru talman! Det egentliga skälet till att vi i dag står här och debatterar resultatet av KU:s prövning av talmannens vägran att ställa proposition är inte att oppositionspartierna skulle ha gjort några avsteg från den rambeslutsmodell som riksdagen har arbetat med sedan mitten av 1990-talet, utan skälet är att regeringen i samband med budgetpropositionen valde att lägga fram ett förslag som inte har majoritet i riksdagen.

Sverige har en lång tradition med minoritetsregeringar. En viktig slutsats från tidigare minoritetsregeringar är att man alltid måste förankra sin politik för att säkra en majoritet för sina förslag. Det är faktiskt kärnan både i parlamentarismen och i demokratin.

Avslutningsvis vill jag framhålla att varken riksdagen eller riksdagens budgethantering har skadats av den här processen. Tvärtom visar detta styrkan med den nuvarande budgetordningen. Resultatet av det här beslutet kommer att bli högre statsinkomster och därmed starkare statsfinan-

ser, vilket är syftet med rambeslutsmodellen. Det visar också att riksdagen har ett handlingsutrymme som måste vårdas väl och omsorgsfullt men som ger riksdagen en stark ställning och ytterst också stärker demokratin.

(Applåder)

I detta anförande instämde Phia Andersson, Hans Ekström, Billy Gustafsson, Hans Hoff, Leif Jakobsson och Marie Nordén (alla S) samt Mia Sydow Mölleby (V).

Anf. 11 ANDREAS NORLÉN (M) replik:

Fru talman! Låt mig först konstatera att det som Helene Petersson säger om finansutskottets uttalande våren 2007 illustrerar, som jag sade i mitt huvudanförande, hur desperat Socialdemokraterna letar efter krokare att hänga upp sin argumentation på utan att lyckas särskilt väl.

Det som finansutskottet då hade att ta ställning till var någonting helt annat än det som vi nu står inför, nämligen ett utskottsinitiativ med ambitionen att bryta upp grunderna för inkomstberäkningen. Till detta kommer att det också finns sakliga skäl att vara kritisk till en del av det som finansutskottet då skrev, till exempel det faktum att riksdagsordningen inte innehåller någon reglering på inkomstsidan som gör skillnad mellan ökade och minskade statsinkomster.

Fru talman! Jag framhöll i mitt anförande att vi i Sverige brukar ha bred enighet över parti- och blockgränser när det gäller politikens spelregler. Det är mycket olyckligt att oppositionspartierna avviker från denna långa tradition och vill tvinga igenom en ändring av snart 20-åriga budgetregler med minsta möjliga marginal och mesta möjliga politisering och med argument som vilar på bräcklig juridisk grund.

Jag konstaterade också att Socialdemokraterna bär det tyngsta ansvaret för den olyckliga händelseutveckling som nu går mot sin fullbordan. Det var länge sedan Socialdemokraterna var ett ansvarstagande och statsbärande parti.

Jag vill därför ställa följande frågor till Helene Petersson.

För det första: Hur är det möjligt att Socialdemokraterna går i spetsen för detta angrepp på den sammanhållna budgetprocessen och den svenska samsynen i författningsfrågor?

För det andra: Hur är det möjligt att Socialdemokraterna är beredda att chansa på att de har rätt och juristerna har fel när det gäller riksdagsordningens innebörd?

Helene Petersson säger att rättsläget är oklart. Men gör det saken bättre? Är det rimligt att chansa i författningsfrågor?

Anf. 12 HELENE PETERSSON i Stockaryd (S) replik:

Fru talman! Det finns, som sagt, olika tolkningar. Det tycker jag att finansutskottets utfrågning visade mycket klart då vi hade fyra av de tyngsta namnen i dessa frågor närvarande. De visade upp en ganska klar oenighet.

Vi är ett ansvarstagande parti, inte tu tal om den saken. Det tycker jag tydligt visar sig i att vi under de år som vi har haft minoritetsregeringar, som vi har haft i stort sett varje gång, faktiskt i förväg har sett till att vi har en majoritet.

Vi har inte ställt riksdagen inför sådana här frågetecken och beslut, och vi har inte behövt skicka någonting till konstitutionsutskottet för bedömning. Vi har nämligen sett till att vi har en majoritet för förslagen i den budget som ligger.

En annan sak jag tycker visar denna regerings ändrade förhållningsätt till riksdagen och budgetprocessen är att man plockar in allting i budgeten. Jag tittade på det här med skatteförslag i budgetpropositionen. År 2009 låg det 1 skatteförslag i budgetpropositionen och 8 särpropositioner. I dag är det 24 förslag som ligger inne i budgetpropositionen, men det kommer inga särpropositioner. Är detta inte ett sätt att bakbinda riksdagen och ta ifrån riksdagen makt? Det är ju faktiskt riksdagen och folkets valda som har det yttersta ansvaret.

Anf. 13 ANDREAS NORLÉN (M) replik:

Fru talman! Det faktum att många lagförslag på skatteområdet finns i budgetpropositionen är snarast förutsett i förarbetena till nuvarande reglering, för där står det att syftet är att man i första steget av rambeslutsmodellen ska ta ställning till de viktiga förslagen på inkomstsidan.

Helene Peterssons svar öppnar för många intressanta frågor. Hon öppnar en tydlig dörr i regeringsfrågan som illustrerar att Socialdemokraterna är redo att sätta sig i budgetförhandlingar med Jonas Sjöstedt och Vänsterpartiet om det är vad som krävs för att få majoritet i kammaren. Det är en helt annan debatt än den vi nu har, men jag konstaterar det faktum att Socialdemokraterna inte kommer att få majoritet för någon budget med mindre än att de förhandlar med Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Vi vet ju vad resultatet blir om man lägger ihop deras olika skattehöjningsförslag.

Det är väl dock också viktigt att konstatera att det under de nästan 20 år som budgetprocessen har varit utformad på det här sättet, med rambeslutsmodellen, har funnits en enighet om att ett viktigt syfte har varit att ha sammanhållna budgetalternativ som ställs mot varandra. Det är så det har tillämpats. Oavsett vem Göran Persson har förhandlat med och inte är det så det har tillämpats. Nu vill Socialdemokraterna bryta upp en nästan 20-årig riksdagspraxis och göra någonting annat.

Det är egentligen det som är min huvudfråga till Helene Petersson. Hon påstår sig vara företrädare för ett ansvarsfullt parti, men snacka går ju – det är hur man agerar som avgör bedömningen. Historiens dom riskerar att bli ganska tung för den som bryter upp en mångårig konsensus om hur budgeten ska hanteras och öppnar för en mycket lösare och osäkrare budgetprocess. Frågan kvarstår alltså: Hur kan Socialdemokraterna gå i spetsen för den sammanhållna budgetprocessen och den svenska samsynen i författningsfrågor?

Anf. 14 HELENE PETERSSON i Stockaryd (S) replik:

Fru talman! Vi får inte glömma syftet med rambeslutsmodellen. Det fanns fyra olika alternativ, men man valde denna modell för att det skulle finnas möjlighet till vidare process. Det skulle inte bara vara ett klubbade beslut och sedan vara slut på diskussionen så att riksdagen i princip kunde ta julleddigt. Det skulle i stället finnas en möjlig hantering. Det är därför man har öppnat dörren. Man har sagt i riksdagsutredningen och i flera utredningar att man inte vill bakbinda riksdagen.

Huvudsyftet med modellen var att stärka statens ekonomi. Det var på utgiftssidan; både Andreas Norlén och jag vet att det förekom överbud. Man lade till, lade till och lade till, och helt plötsligt riskerade man statens budget eftersom man inte hade inkomster som täckte utgifterna. Det är grundsyftet med den här modellen. Men när det gäller att begränsa riksdagens handlingsutrymme för att ytterligare stärka statens finanser finns det inget lagförslag på eller förbud mot att vi kan göra så.

Anf. 15 TUVE SKÅNBERG (KD) replik:

Fru talman! Ibland kokar ett historiskt skeende ned till ett fokus, en brännpunkt, och jag tror att det här är en sådan debatt och en sådan stund.

Helene Petersson representerar inte bara sig själv i denna stund. Bakom henne står hela det socialdemokratiska partiet, och hon har fått förtroendet och blivit framförd av sin riksdagsgrupp att representera Stefan Löfven, Magdalena Andersson och hela riksdagsgruppen. Därför vill jag nu fråga vilka socialdemokrater vi andra har att göra med nu. Vilka vill ni vara? Hur vill ni omdefiniera er? Vi kände er tidigare, trodde vi. Vi visste att ert ord gäller och att det ni hade sagt höll.

Nu vill ni dock med tvivelaktig juridik och små majoriteter ändra en långvarig praxis, faktiskt med den minsta majoritet man kan tänka sig – eller rättare sagt har ni redan gjort så. Är det de Socialdemokraterna vi ser i fortsättningen?

Anf. 16 HELENE PETERSSON i Stockaryd (S) replik:

Fru talman! Socialdemokraterna är ett ansvarstagande parti. Men vi kan inte ha ett regelverk där man med vilka möjligheter som helst kan skydda en minoritetsregering som inte ser till att förankra sina förslag. Vi kan inte ha ett regelverk där en regering utan att ha förankring i riksdagen kan driva igenom vilka förslag som helst. Den tolkningen av ramverket tror jag ingen gör.

Ramverket var till för att skydda, så att inte riksdagens inkomster och utgifter gick på tvärs – att utgifterna ökade och inkomsterna minskade. Det var ett skydd för att ha starka, stabila och kloka statsfinanser. Det syftet och den uppställningen står Socialdemokraterna helt klart bakom. Det här är inget förslag som sänker statens budget. Förslaget stärker.

Anf. 17 TUVE SKÅNBERG (KD) replik:

Fru talman! Peter Eriksson, ordförande i konstitutionsutskottet, beklagade händelseutvecklingen. Jag hör dock Helene Petersson säga vad jag tolkar som att hon och därmed Socialdemokraterna helhjärtat och med öppna ögon går in i det här ställningstagandet och säger ja till det. Ni säger: Det här är vad vi vill göra. Vi har inte kommit hit pressade av omständigheter, utan detta vill vi.

Har jag förstått Helene Petersson rätt?

Anf. 18 HELENE PETERSSON i Stockaryd (S) replik:

Fru talman! Självklart beklagar jag också att vi står i den här situationen. Den hade aldrig behövt uppstå om förslaget hade varit förankrat och det hade funnits en majoritet i riksdagen. Det hade inte behövt komma till det om talmannen hade kommit en annan slutsats och kam-

maren hade fått ta ställning till detta. Jämför man skatteutskottets förslag är det nämligen de facto ett ganska likartat förslag, även om det då redovisas i en särproposition i stället för under denna behandling.

Det fanns alltså möjligheter, och det är väl hela tiden där det här kokar ned – det ger möjlighet till olika tolkningar. Men jag hade också önskat att vi hade sluppit stå här med denna diskussion i dag.

Anf. 19 PER-INGVAR JOHNSON (C) replik:

Fru talman! Helene Petersson sade just att hon hade önskat slippa stå här i dag och föra diskussionen. Det är just vad det handlar om: att beslutet ska tas vid ett tillfälle, i ett samlat beslut. Det ska inte tas två gånger, vilket vi nu är på väg att göra, när det gäller budgetens inkomstram.

Här är det så att reglerna när det gäller budgetprocessen är tydliga. Det ska vara ett samlat beslut. Men nu står vi i riksdagen i dag för att ta ett andra beslut när det gäller inkomstramen. Jag ser inte att det är acceptabelt. Jag tycker att det är lätt att räkna ut att ett plus ett blir två och att det strider mot budgetprocessreglerna. Det initiativ Socialdemokraterna med stöd av Sverigedemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet har tagit strider alltså mot budgetreglerna. Ett plus ett blir två.

Anf. 20 HELENE PETERSSON i Stockaryd (S) replik:

Fru talman! När det gäller initiativrätten är det också klart fastställt att den finns. Det finns möjlighet. Det finns en förslagsrätt, och det finns en initiativrätt. Det har man också tittat på i många utredningar, men man har inte velat plocka bort den, inte ens i budgetprocessen. Jag tycker att det också är ett ganska starkt skäl till att den möjligheten finns.

Anf. 21 PER-INGVAR JOHNSON (C) replik:

Fru talman! Javisst, det finns en initiativrätt. Men det har varit väldigt tydligt i den praxis som finns att det inte handlar om budgeten. Det handlar möjligen om att det kan göras rättelser som man är överens om – då kan man utnyttja initiativrätten. Men det har aldrig förekommit tidigare att den har använts på detta sätt för att ändra någonting som man inte är överens om i utskottet.

Jag tycker att man missbrukar initiativrätten på ett sätt som också kommer att förstöra den budgetprocess som vi hittills har haft. Jag beklagar det.

Anser Helene Petersson att riksdagens talman, på det sätt som Peter Eriksson har framställt det, har begått misstag? Delar Helen Petersson den uppfattningen?

Anf. 22 HELENE PETERSSON i Stockaryd (S) replik:

Fru talman! Vi gör en annan bedömning än vad talmannen gjorde. Jag tycker att det är väldigt bra att vi har en sådan ordning som vi har, att är inte kammarens majoritet och talmannen överens ska frågan över till konstitutionsutskottet. Jag tycker att det är jätteklokt. Det innebär att vi inte får en handlingsförlamad riksdag, utan frågan hanteras, kommer tillbaka och avgörs sedan. I många andra länder blir det fullständiga låsningar, och den ordningen har vi inte här. Det är jag glad för.

Prot. 2013/14:44
11 december

*Prövning av fråga
om tillämpligheten
av 5 kap. 12 §
riksdagsordningen
i visst fall
(bet. 2013/14:FiU16)*

Anf. 23 JONAS ÅKERLUND (SD):

Fru talman! Jag tror att vi alla kan vara överens om att den här frågan är allt annat än enkel. För mig är den väldigt komplicerad.

För ett kvartssekel sedan hade vi ett rätt stort problem, som man kan uttrycka med ett ord: underfinansiering. Det var så pass allvarligt att man i början av 90-talet sade att man måste göra någonting åt det.

En grupp tillsätts, och en rapport presenteras i juni 1993. Jag tror att det är lämpligt att gå tillbaka och titta lite närmare på vad man sade i den rapporten för att på rätt sätt, eller i varje fall på ett klokt sätt, kunna bedöma vad det är som händer i dag och vad det är vi står och diskuterar.

I denna rapport diskuterade man fyra alternativ vad gäller budgetbeslutsmodellerna.

Den första modellen kallades avstämningsmodellen, och det var i stort sett status quo med vissa justeringar, det vill säga full förslagsrätt, inget inledande rambeslut och så vidare.

Den andra modellen var den vi har i dag, rambeslutsmodellen, eller tvåstegsmodellen, som har fungerat i närmare 20 år.

En tredje modell, yttrandemodellen, innebar att finansutskottet skulle ha en central position vid riksdagsbehandlingen. Fackutskotten skulle skicka yttranden till finansutskottet, som sammanställde och koordinerade arbetet. Det var alltså en mer centraliserad modell.

Slutligen fanns det en något mer extrem modell, paketbeslutsmodellen, som innebar att hela budgeten skulle tas i ett enda beslut utan diskussion.

Riksdagen valde alternativ 2 och avvisade de andra tre. Det är ganska klart vad det innebär för dagens debatt. Många som deltar i debatten tycks tolka beslutet som att det är alternativ 4 som gäller, det vill säga att ingenting får ändras i budgeten. Men om det hade varit så hade riksdagen uttryckt sig på ett annat sätt. Man avvisade också förslag om att begränsa motionsrätten, vilket var ytterligare en indikator på att riksdagen markerar sitt handlingsutrymme visavi regeringen.

För mig blir slutsatsen att när man har fattat det första rambeslutet och går vidare till fas 2 kan man göra ändringar på utgiftssidan under förutsättning att utgiftsnivån inte ökar, som skedde för tre år sedan, eller på inkomstsidan om inkomsterna inte minskar.

I botten på hela denna diskussion ligger ju överskottsmålet och det krav på saldot som det ställer. Det handlar om politisk neutralitet.

Anf. 24 ANDREAS NORLÉN (M) replik:

Fru talman! Vi debatterar här en viktig konstitutionell fråga, och det är naturligtvis viktigt att gå tillbaka till lagstiftningens förarbeten. Jag gjorde det själv i mitt anförande och i de replikskiften som jag har deltagit i.

Jonas Åkerlund har rätt när han konstaterar att riksdagen valde rambeslutsmodellen, eller tvåstegsmodellen. Det är alldeles klart att det innebär att beslutsprocessen har två steg. Frågan är vad det innebär för den diskussion som vi för här i dag.

I det första steget ska inkomstramarna eller inkomstberäkningen fastställas liksom utgiftsramarna för de 27 utgiftsområdena. Sedan föreskrivs det att man i steg 2 ska fördela anslagen inom ramen för de olika utgiftsområdena.

Däremot sägs det ingenting om vad som ska göras med inkomstberäkningen i något andra steg. Det beror på att det inte finns något andra steg för inkomstberäkningen, utan inkomstberäkningen görs i steg 1 och sedan är det färdigt med det.

Att man har en ordning där man i ett andra steg diskuterar anslagen på detaljnivå till olika myndigheter, bidragssystem och annat i steg 2 när det gäller utgifterna beror ju på att det är en praktisk ordning att ha det så. Då får man också en diskussion inom utskotten kring anslagsfördelningen.

Men det finns inget behov av att ha ett andra steg för inkomstberäkningen, för inkomsterna följer av de regelverk vi har i form av skattelagstiftning och annat. Då behövs inget andra steg. Det finns inte heller föreskrivet något andra steg i inkomstberäkningen.

Då är den rimliga slutsatsen att inkomstberäkningen görs i steg 1, och sedan finns det inget andra steg för det.

Frågan är om Jonas Åkerlund har läst förarbetena på rätt sätt.

Anf. 25 JONAS ÅKERLUND (SD) replik:

Fru talman! Vad som är att läsa på rätt sätt kanske är det vi diskuterar lite grann.

Som jag ser det är tanken med alla ramar i alla sammanhang att göra en avgränsning. Om vi agerar på ett sätt som innebär att vi spränger ramen, och i detta fall syftet med hela regelverket, kan en hoppande majoritet riskera att åstadkomma en underfinansiering, därför att man ger efter för impulser att vara generös. Det är mänskligt. Regelverket ska skydda oss från sådant.

Däremot ser jag inget hinder mot att vi gör förändringar inom ramen som syftar till att stärka budgeten. Det är därför vi gör den bedömning som vi gör i frågan. Hela regelverket tillkom ju inte för att skydda oss mot beslut som stärker budgeten. Regelverket kom till för att skydda oss mot beslut som försvagar budgeten.

Anf. 26 ANDREAS NORLÉN (M) replik:

Fru talman! Jag kan konstatera att inte heller Jonas Åkerlund lyckas riktigt väl med att komma runt de tunga juridiska argument som finns för att det inte är tillåtet att i efterhand bryta upp inkomstberäkningen.

Jag anförde lagtextens ordalydelse. Jag anförde juridiska tolkningsmetoder för hur man hanterar kollisioner mellan oförenliga lagbestämmelser. Jag anförde förarbetena, där en viktig poäng är att man ska fatta samlade budgetbeslut så att regeringens budgetförslag kan ställas mot samlade budgetförslag från ett eller flera oppositionspartier. Det var också ett tydligt syfte, just att få en tydlighet och en transparens i budgetarbetet i riksdagen genom att ställa färdiga paket mot varandra.

Jag anförde riksdagens egen praxis, som också i nästan 20 år har byggt just på att man ska ha samlade budgetförslag som ställs mot varandra.

Jonas Åkerlund oroade sig för hoppande majoriteter. Ja, det gör jag också, och jag kan säga att min oro har förstärkts efter det beslut som konstitutionsutskottet fattade i går. Det innebär ju att man i efterhand kan bryta upp grunderna för inkomstberäkningen och i princip i efterhand ompröva alla de över hundra inkomstposter som statsbudgeten består av.

Min fråga till Jonas Åkerlund får väl bli samma som jag ställde till Peter Eriksson: Var finns egentligen de juridiska argument som motsäger de argument som jag nu har framfört?

Anf. 27 JONAS ÅKERLUND (SD) replik:

Fru talman! Bakom varje lagstiftning finns ett syfte, en vilja att åstadkomma något eller att skydda sig från något. Lagstiftaren måste välja ord för att tjäna det syftet.

Därför är det inte rimligt att man bortser helt och hållet från sammanhangen och syftena utan läser lagstiftarens ord som talibaner läser Koranen. Jag tror inte att det är meningsfullt att göra så, utan man måste försöka se vad man ville åstadkomma.

Det avgörande syftet bakom allt vi pratar om i dag var att skydda staten från underfinansiering.

Anf. 28 TUVE SKÅNBERG (KD) replik:

Fru talman! Som jag sade i ett tidigare replikskifte är detta en stund när man får välja på vilken sida av slalompinnarna man ska köra. Man får definiera vem man vill vara och hur man vill bli uppfattad. Det privilegiet har också Jonas Åkerlund och Sverigedemokraterna.

År 1994 – jag minns det själv med bävan – fanns ett parti närbesläktat med Sverigedemokraterna, Ny demokrati, här i riksdagen. I ett principiellt beslut stödde man tanken på Södertörns högskola. Det var en lång beslutsprocess som ledde fram till det, med många olika uppvaktningar och många utredningar. Så tog hela riksdagen beslutet att stödja Södertörns högskola.

Sedan kom frågan till finansieringen – inte att dra ned på statens utgifter utom tvärtom att Södertörns högskola skulle få bli finansierad. Då röstade Ny demokrati nej till finansieringen. Man minskade statens utgifter genom att inte vilja att Södertörns högskola skulle byggas.

Är detta helt i sin ordning? Är det detta sätt att tänka och reagera som vi kan förvänta oss, om Sverigedemokraterna finns i riksdagen nästa mandatperiod, att Sverigedemokraterna tycker att det är helt i sin ordning att ha hoppande majoriteter och att i ett visst beslut göra si och i ett annat beslut göra så, eftersom man faktiskt minskar statens utgifter?

Anf. 29 JONAS ÅKERLUND (SD) replik:

Fru talman! Vilka partier som finns här nästa mandatperiod eller inte har jag ingen kristallkula för att svara på, men jag kan möjligtvis gissa.

I en demokrati är det ganska naturligt att det ska vara lite besvärligt för minoriteten att styra och ställa med majoriteten. Om man då inte ser till att man har en majoritet med sig får man det besvärligt.

Vi är här för att ta ansvar, och vi tänker stanna här.

Anf. 30 TUVE SKÅNBERG (KD) replik:

Fru talman! Beskedet är alltså att Sverigedemokraterna är här för att stanna och vill ta ansvar. Hur visar ni det i dag? Vi går ifrån ett regelverk, en praxis som har gällt i snart i 20 år, och ni är de som lägger fingret på vågen. Du har den avgörande rösten, kanske bokstavligen talat.

Hur kan du vara att lita på när du väljer att stödja en regeländring, en praxisändring?

Anf. 31 JONAS ÅKERLUND (SD) replik:

Fru talman! Jag uppfattar det inte som att jag är med och bryter någon regel. Jag uppfattar det som att jag är i konstitutionsutskottet och tar mitt ansvar och gör den tolkning av detta som jag tycker stämmer väl med hur det nuvarande regelverket har arbetats fram.

Jag delar inte minoritetens uppfattning.

Anf. 32 MIA SYDOW MÖLLEBY (V):

Fru talman! Vi diskuterar alltså frågan om finansutskottets betänkande ska få ställas under proposition i kammaren i eftermiddag.

Som flera tidigare har sagt är regelverket inte glasklart i den här frågan, och olika regelverk går åt olika håll. Det går att tolka på olika sätt, och det har också hanterats på olika sätt.

I budgetpropositionen för 2013 hade regeringen aviserat att den skulle komma med ett förslag om skattereduktion för läxhjälp och lagt in de ekonomiska beräkningarna i förslaget i budgeten. När propositionen kom med förslaget om skattereduktion behandlades det i skatteutskottet. Det väcktes följdmotioner, och vid behandlingen i kammaren fanns reservationer med avslagsyrkande på propositionen. Avslagsyrkandet ställdes under proposition i kammaren.

I det här fallet togs alltså ett beslut om en del av inkomsterna vid ett senare tillfälle. Om reservationen hade bifallits hade statens inkomster blivit högre än de beräknade inkomsterna i det första rambeslutet.

Hösten 2012 lämnade regeringen i budgetpropositionen ett lagförslag om privatuthyrning av bostäder. Det förslaget överlämnades till civilutskottet och behandlades där. Trots att förslaget hade påverkan på inkomstsidan i budgeten behandlade civilutskottet förslaget i ett eget betänkande. Reservationer som hade påverkat inkomstsidan fanns också med och ställdes under proposition i kammaren. Det beslutades alltså inte inom ramen för budgetbeslutet.

Det är två tillfällen från förra riksmötet då förslag som påverkade inkomstsidan lyftes upp i kammaren efter det att rambeslutet hade fattats.

Att vägra att ställa förslag under proposition är en ovanlig åtgärd som jag anser kräver en tydlig grund. Om det inte är uppenbart att proposition inte ska ställas bör det enligt min uppfattning vara så att förslaget får ställas under proposition.

Man kan tycka att det skulle kunna ställas än högre krav på tydlig grund för vägran när det är en riksdagsmajoritet som har ett förslag. Men jag anser att även en liten minoritet bör få sitt förslag prövat om det inte finns en tydlig grund för vägran.

I det här fallet finns det enligt min uppfattning ingen tydlig grund för att vägra proposition, och då ska också förslaget få ställas under proposition.

I detta anförande instämde Phia Andersson, Billy Gustafsson, Helene Petersson i Stockaryd och Lena Sommestad (alla S).

Prot. 2013/14:44
11 december

*Prövning av fråga
om tillämpligheten
av 5 kap. 12 §
riksdagsordningen
i visst fall
(bet. 2013/14:FiU16)*

Anf. 33 ANDREAS NORLÉN (M) replik:

Fru talman! Mia Sydow Mölleby har uppenbarligen förberett sig noga för debatten och grävt i riksdagens handlingar för att hitta exempel som stöder hennes tes.

Det var bara synd att hon inte gjorde det.

Frågan om läx-RUT, som var uppe förra riksmötet, handlade om ett belopp på ungefär 10 miljoner kronor, det vill säga budgeteffekten var ungefär 10 miljoner kronor. Det framgår tydligt av förarbetena att utgiftsförslag eller inkomstförändringar som är av marginell betydelse inte behöver ingå i första steget av rambeslutsprocessen, utan den typen av förändringar kan man besluta om i ett senare skede. Därför är läx-RUT-frågan inget exempel som stöder Mia Sydow Möllebys och de andra oppositionspartiernas tes.

När det gäller frågan om civilutskottet måste jag säga att jag inte har exakt koll på vilka belopp som vi talar om där. Men såvitt jag vet var även den frågan budgetmässigt en ganska liten fråga.

Mia Sydow Mölleby tycker att man inte ska vägra proposition om man inte har mycket goda skäl för det. Jag skulle vilja vända på det argumentet och säga: Jag anser att man inte ska angripa en väl fungerande budgetordning om man inte har mycket starka skäl för det.

Även Mia Sydow Mölleby instämmer möjligen i Socialdemokraternas syn att rättsläget är oklart. Min uppfattning är att det är ganska klart, men oppositionen säger att det är oklart. Då blir Mia Sydow Möllebys slutsats: Okej, rättsläget är oklart i en viktig konstitutionell fråga – då trycker vi på gasen och kör ändå!

Det tycker jag är ett typexempel på hur ett ansvarslöst parti betar sig. Vad tycker Mia Sydow Mölleby?

Anf. 34 MIA SYDOW MÖLLEBY (V) replik:

Fru talman! Jag har inte grävt så extremt djupt för att hitta de här exemplen. Jag har bara läst utskottets betänkande, där båda exemplen finns med.

Jag har inte heller i det jag har sagt tagit ställning till nivån utan bara konstaterar att det faktiskt har tagits beslut i efterskott som påverkar regelverket för inkomstsidan.

En beräkning på belopp är alltid en beräkning, och det kan variera upp och ned. Men det finns exempel på att inkomstsidan har hanterats vid ett senare tillfälle och att det har ställts under proposition i kammaren. Det vi diskuterar gäller möjligheten att ställa saker under proposition och möjligheten att vägra att göra det. Eftersom vi tidigare haft förslag som medfört förändring på inkomstsidan och som ställts under proposition anser jag att det är fullt rimligt att också detta förslag ska ställas under proposition.

Anf. 35 ANDREAS NORLÉN (M) replik:

Fru talman! Det finns inget tidigare exempel på att ett förslag av den typ som vi diskuterar i dag har ställts under proposition. Här har vi fattat ett beslut i kammaren den 20 november om inkomstberäkningen och utgiftsramarna, alltså budgetprocessens första steg. Därefter har en majoritet i finansutskottet via ett utskottsinitiativ velat bryta upp grunderna för inkomstberäkningen genom att ändra tillbaka en viss skattelagstiftning.

Något sådant har aldrig tidigare förekommit under de snart 20 år som vi haft rambeslutsmodellen.

Det är en mycket betydande förändring av arbetssättet i riksdagen när detta nu godtas av konstitutionsutskottets majoritet. Det innebär att man i efterhand kan ompröva alla de över 100 inkomstposter som inkomstsidan består av, trots att kammaren har fattat sitt enligt riksdagsordningen enda beslut.

Visserligen sade jag i mitt anförande att man inte kan kräva att Vänsterpartiet ska vara med och bära de konstitutionella traditionerna, men eftersom Mia Sydow Mölleby sitter i konstitutionsutskottet måste jag ställa frågan: Om man vill vara ett ansvarsfullt parti, hur kan man då vilja gå till angrepp mot den sammanhållna budgetprocessen och den svenska samsynen i författningsfrågor? Innebär det att Vänsterpartiet strävar efter att leva upp till sitt rykte som ett ansvarslost parti som man inte kan lita på, eller hur ska vi uppfatta den positionen?

Anf. 36 MIA SYDOW MÖLLEBY (V) replik:

Fru talman! Jag utgår från de konstitutionella grunderna, som stipulerar att vi har ett parlamentariskt system. Vi har ett sätt för att välja våra företrädare till riksdagen. Min uppfattning är att en riksdagsmajoritet också ska ha möjlighet att få genomslag.

I det fall vi har en minoritetsregering som inte har stöd från en majoritet i riksdagen är det väldigt märkligt om man ska använda sig av olika tricksande med regelverket för att få igenom någonting som man inte har stöd för. Att försöka köra över en riksdagsmajoritets uttryckliga politiska önskan med att på en osäker rättslig grund vägra att ställa någonting under proposition anser jag vara fel. Jag anser att det konstitutionellt riktiga i det här sammanhanget är att låta majoriteten få genomslag.
(Applåder)

Anf. 37 CARL B HAMILTON (FP):

Fru talman! Jag läser i medier att om Alliansen skulle förlora voteringen i dag skulle det vara ett allvarligt nederlag. Men det är enligt min mening en vilsledande beskrivning av den politiska effekten.

I stället är det så att om Alliansen förlorar voteringen blir det en stor framgång för Sverigedemokraterna och deras försök till vågmästarpolitik, en vågmästarroll som serverats Sverigedemokraterna av Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Sverigedemokraterna, där har ni vinnaren i denna konflikt under hösten.

Så går jag över till betänkandet. I riksdagsordningen står det om budgetprocessen att budgetramen ska tas i ett – jag säger ett – enda beslut. Tanken med detta är att riksdagsbehandlingen ska hålla ihop budgetens helhet; plus- och minusposter ska organiseras så att de bildar en helhet på ett transparent och sammanhållet sätt.

Då kommer vi till kärnfrågan: När det nu faktiskt står i riksdagsordningen att det ska vara ett – jag säger ett – beslut, varför ska då inte riksdagen följa riksdagsordningen? Finns det ett svar på den frågan hos någon i kammaren?

För att förstå hur vi har hamnat i denna besynnerliga situation, när en majoritet vill att riksdagen ska gå emot sin egen ordningsregel, får man gå tillbaka till debattens början i augusti september 2013.

Prot. 2013/14:44
11 december

*Prövning av fråga
om tillämpligheten
av 5 kap. 12 §
riksdagsordningen
i visst fall
(bet. 2013/14:FiU16)*

När de rödgröna såg möjligheten att samagera med Sverigedemokraterna för att genom ett utskottsinitiativ stoppa höjd brytpunkt, hänvisade Magdalena Andersson och andra gång på gång till arbetet i Finansdepartementet på 1990-talet av Per Molander och till budgetlagen. Men oppositionen har i sina hänvisningar och även här i kammaren i dag stött sig på fel lag, den i sammanhanget icke relevanta budgetlagen.

Och så har det fortsatt hela hösten med ett genant missförstånd, om jag uttrycker mig vänligt, om den rättsliga grunden. Oppositionspartierna har felaktigt fokuserat på budgetlagen, som främst riktar sig till regeringen och dess uttolkare, medan den relevanta frågan ju har gällt riksdagsordningens bestämmelser.

Det maskeras här lite genom att man talar om syftet. Syftet med budgetlagen är annat och snävare än med riksdagsordningen. Riksdagsordningens syfte är att se till att Sverige har ett statskick och ett styre som är effektivt och tål törnar från olika politiska majoriteter. Budgetlagens syfte är betydligt snävare.

Det är därför mycket bra att talmannens rättsutredning och KU-beänkandet indirekt, genom att budgetlagen inte alls figurerar i sammanhanget, underkänner hela den ursprungliga utgångspunkten för Socialdemokraternas och övriga oppositionspartiernas agerande under hösten.

Fru talman! Nu tas väl ändå priset av att oppositionen i konfrontation och konflikt, som många har påpekat här, vill driva igenom en ändrad tolkning av riksdagsordningen, det vill säga de facto närmast en författningsändring, så att riksdagsordningen ska anpassas till oppositionens uppfattning om vad budgetlagen tillåter.

Det är värt att notera att Socialdemokraterna under hösten inte haft kontroll över den parlamentariska process som de själva varit del av. Man hade kunnat göra en från egna utgångspunkter ganska snygg exit från det pinsamma missförståndet om budgetlagen som rättslig grund. Med snygg exit menar jag att Socialdemokraterna till exempel hade kunnat säga någonting i stil med: Vi vill med väljarna tala om jobb och välfärd och inte om paragrafer och författningsfrågor.

Man hade två tillfällen att göra en sådan här exit. Första gången Socialdemokraterna missade den var efter det famösa voteringsjabblet i oktober. Då var Sverigedemokraterna väldigt snabba och sade bara några minuter efter voteringen att de kommer att upprepa utskottsinitiativet när väl rambeslutet fattats.

Andra gången var när Vänsterpartiet genom Ulla Anderssons agerande på egen hand, och redan i förväg, yrkade på KU-behandling om talmannen skulle vägra ställa proposition, vilket han sedermera också gjorde. Vid båda tillfällena var det andra än Socialdemokraterna som dirigerade oppositionens agerande.

Helene Petersson bekräftar detta i sitt inlägg i replikväxlingen då hon säger att hon skulle önska att hon inte behövde stå här och att den här debatten inte hade behövt äga rum. Det är rätt intressant. I det tidigare statsbärande partiet är man uppenbarligen inte längre erfaren i riksdagsarbetet. Hur illa ska det då inte gå om Socialdemokraterna skulle styra landet om man inte ens förmår kontrollera det egna agerandet i de beslutsprocesser som pågår i riksdagen.

Det är verkligen ett underkännande av Socialdemokraternas regeringsduglighet i det lilla formatet. Tänk hur det skulle kunna bli i det stora formatet.

Det sätt varpå – detta har många sagt, och det är verkligen värt att understryka – oppositionen vill genomdriva en nytolkning av riksdagsordningen, för det är det vi talar om, är i konflikt och konfrontation med vad mer än 49 procent av riksdagens ledamöter anser.

Det bryter ju mot en mer än hundra år gammal samförståndskultur i svensk författningspolitik. Och riksdagsordningen själv är som bekant ett resultat av denna samförståndskultur.

Det är självklart att detta närmast brutala sätt, att utan föregående rättslig beredning och samråd över partigränserna gå fram med en viktig nyordning på författningsområdet, får allvarliga konsekvenser för svensk inrikespolitik framöver.

Minoritetsregeringar – som är det normala i Sverige – skulle få det betydligt svårare att styra Sveriges offentliga finanser och därmed svensk ekonomi. Den ekonomiska politiken blir återigen som på 80-talet, alltså mindre förutsägbar och mindre transparent. Det var ju just för att undvika dessa problem som man ändrade arbetssättet under 1990-talet och införde den nya budgetordningen.

I dagens nummer av Dagens Industri bekräftar Peter Eriksson – precis som här i debatten – att han tycker att den nya budgetordningen är okej och att man ska kunna ”driva krav att minska utgifterna på en mängd områden och faktiskt få igenom det i en budgetprocess. Det är helt möjligt.” Gång på gång lyser det igenom här i debatten att man tycker att man ska ha en återgång till att det ska krävas mer än 50 procent av rösterna i budgetfrågor. Men just för att skydda minoriteten och göra landet mera ekonomiskt styrbart ändrade man detta mot bakgrund av erfarenheterna från 70- och 80-talen. Man accepterar alltså en glidning tillbaka till den budgetkultur som riksdagen då i samförstånd efter 90-talskrisen avskaffade.

Alltså: 1990-talskrisen förefaller glömd, liksom dess främsta offer, och det är det som är det viktiga. Vilka var offren för 1990-talskrisen? Jo, det var de som blev arbetslösa, de som fick kraftigt höjda räntor och skulder samt de som fick sämre ersättningar och pensioner än de annars skulle ha fått.

Jag har noterat att oppositionen påstår att den nuvarande ordningen inte alls skulle ha syftat till att skydda minoritetsregeringars möjlighet att föra en sammanhållen och förutsägbar budgetpolitik.

Det är ett ju felaktigt påstående. Det framgår mycket klart av förarbetena att man med 90-talets budgetreform ville stärka svenska regeringars ställning, och inte minst minoritetsregeringars möjligheter, framför allt när det gäller den ekonomiska politiken.

Fru talman! Avslutningsvis: Låt mig citera den förre kanslichefen i finansutskottet Ove Nilsson som från 1990-talet har varit med om hela resan med ny budgetordning:

”Börjar vi bryta ut beslutspunkter” – i budgetprocessen – ”och behandla dem en och en är vi på god väg tillbaka till den ordning som vi hade före 1996. Man kan också uttrycka det som att oppositionen på sikt vrider ett antal verktyg ur händerna på den regering som är satt att styra landet.”

*Prövning av fråga
om tillämpligheten
av 5 kap. 12 §
riksdagsordningen
i visst fall
(bet. 2013/14:FiU16)*

Därför vill jag till slut upprepa min fråga:
När det nu står i riksdagsordningen att budgeten ska antas med ett beslut – ett beslut, inte flera beslut! – varför ska riksdagen då inte följa riksdagsordningen?
(Applåder)

I detta anförande instämde Lars Elinderson och Andreas Norlén (båda M) samt Karin Granbom Ellison (FP).

Anf. 38 PETER ERIKSSON (MP) replik:

Fru talman! Jag tycker att Carl B Hamiltons aktivism för att stärka minoritetsregeringars möjligheter att fatta beslut utan att ha stöd i parlamentet av en majoritet är intressant. Det är den linje som hela regeringen har gått in för under de senaste åren.

Detta bryter en ganska lång tradition som vi har haft här i riksdagen och där vi har varit någorlunda överens om processen och regelverket. Men nu väljer regeringsmakten och partierna i regeringen att till varje pris stärka den egna möjligheten att fatta beslut och hoppas att man – även om man förlorar nästa val – ska kunna fortsätta att styra i minoritet och fatta beslut i strid mot riksdagsmajoriteten.

Redan nu kan man se den inriktningen genom att det sker ett missbruk av både budgetlagen och riksdagsordningen. Regeringen för in ett antal viktiga lagförslag utöver budgeten, och det gör att behandlingen blir sämre. Därmed lyckas man få igenom dem utan att det blir en noggrann och detaljerad riksdagsbehandling.

Hur kommer det sig, Carl B Hamilton, att stödet har blivit så svagt i Folkpartiet för parlamentarism och demokrati att ni förfaller till att försöka att driva igenom ytterligare förändringar för att minoriteten ska härska över majoriteten?

Anf. 39 CARL B HAMILTON (FP) replik:

Fru talman! Jag är aktivist i denna fråga därför att jag vill skydda varje regerings möjlighet att särskilt i den ekonomiska politiken driva en effektiv och stabil ekonomisk politik. Om inte regeringen förmår detta kommer arbetslösa och andra att få alla de problem som jag tidigare berättade om. Det är mitt syfte.

Det handlar inte om bristande demokrati. Någon här hänvisade tidigare till en extrem modell, paketmodellen. Det är ju den som tillämpas i Storbritannien, och det är väl världens äldsta fungerande demokrati. Eller anser Peter Eriksson att det är ett odemokratiskt styrt land?

Jag tycker att vår modell är bra. Peter Eriksson vet precis som jag att budgetförhandlingar inte är någonting för romantiker. Det är ganska osköna huggsexor, och då måste man ha enkla, tydliga regler som under de svåra omständigheter som alltid uppstår möjliggör att styra landet. Och det är ett viktigt skäl till att vi ska ha en minoritetsregering som är väl skyddad mot tillfälliga opinioner.

Vi har ju dålig erfarenhet från 70- och 80-talen. Det var mot den bakgrunden som man under 1990-talet genomförde reformer. Erfarenheten av att en regering behöver ett stabilt stöd även om den inte har majoritet är som bortblåsta, när man lyssnar på Peter Eriksson. Jag tycker att det är otroligt tragiskt faktiskt.

Anf. 40 PETER ERIKSSON (MP) replik:

Fru talman! Man kan inte jämföra med regleringar i andra länder som har majoritetsregeringar. Det går inte att införa liknande regelsystem för minoritetsregeringar. Då har man en helt annan utgångspunkt.

Jag tycker att det som ni håller på med nu visar på ett förfall i regeringspartierna. Det finns politiker som har gått vilse i maktens korridorer. De ser nu ut att vara på väg att förlora, och därför gör de allt för att ändra regelverket och missbruka reglerna för att regeringen ändå ska kunna sitta kvar och genomdriva sin politik. Det ser inte bra ut.

Det vore mycket bättre om ni stod upp för att hitta majoriteter, för att skapa regelsystem där folkflertalet respekteras och för att skapa majoriteter som kan fungera i en modern parlamentarism i stället för att på något sätt försöka missbruka regelsystem i maktens riktning och mot att folkflertalet får genomslag.

Anf. 41 CARL B HAMILTON (FP) replik:

Fru talman! Peter Eriksson pekade på en balansfråga som jag tycker är viktig och där man verkligen behöver fundera mera. Det är detta med att lägga in lagstiftningsförslag i budgeten. Hur många lagförslag ska man kunna lägga in i budgeten och hur många kräver en särproposition? Jag är fullt medveten om att det där finns en balanspunkt som måhända ibland har blivit överskriden.

Sedan skulle jag vilja att alla partier under nästa mandatperiod satte sig ned och försökte tydliggöra riksdagsordningen på den punkt som vi här har diskuterat. Jag skulle gå in i den förhandlingen med ett tydligt mål, att det ska vara en riksdagsordning som skyddar en minoritetsregerings möjligheter, särskilt inom den ekonomiska politiken så att regeringen kan driva en långsiktig, effektiv, transparent och stabil ekonomisk politik. Inför nästa mandatperiod skulle jag önska att de politiker som då har ansvaret gör detta.

Anf. 42 GUNNAR ANDRÉN (FP):

Fru talman! Hur bör utskottsinitiativ användas? Är det vanligt? Hur motiveras det?

Det hände sig vid den tiden – jag talar nu om tiden innan regeringen hade lagt fram sitt förslag till ekonomisk plan för 2014 – att riksdagens finansutskott sammanträdde. Det var den 29 augusti 2013.

Förslag väcktes, och jag läser ur protokollet från utskottsmötet, § 3, om utskottsinitiativ med anledning av regeringens föreslagna höjning av brytpunkten för statlig skatt. Den som stod för detta förslag var Sven-Olof Sällström, tillhörande Sverigedemokraterna. Det motiverades av att regeringen ville höja skiktgränsen och att detta inte var fördelningspolitiskt acceptabelt för Sverigedemokraterna.

Utskottet, och jag återger fortfarande protokollet från utskottsmötet, beslutade att inte ta något initiativ. SD-ledamoten reserverade sig mot beslutet.

I sinom tid, den 21 november 2013, sedan riksdagens majoritet dagen innan hade fastställt inkomst- och utgiftsramarna för 2014, återkom samma förslag men med ny motivering från Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Då handlade det inte om den fördelningspolitiska aspekten, som det gjorde den 29 augusti, utan nu handlade det om

att stärka statens budget och minska upplåningsbehovet. Det är två helt olika saker.

Jag noterar, fru talman, att herr Åkerlund från Sverigedemokraterna inte ens har observerat detta i sin argumentation, utan han argumenterar nu helt annorlunda än vad man gör i förslaget som Sverigedemokraterna har lämnat.

Det är svårt att komma ifrån att det beslut som vi nu ska fatta i ärendet från konstitutionsutskottet också har materiella effekter på ekonomin.

En gång i tiden, ännu före den 29 augusti 2013, kom Socialdemokraterna och Folkpartiet överens om en stor skattereform. Det var 1990. Enligt mitt sätt att se finns det anledning att vårda vissa överenskommelser. Det gäller konstitutionella frågor, pensionsöverenskommelsen men även, trots att det skett väldigt många ändringar, grunderna för 1990 års skattereform. I denna reform var det uttalade målet att högst 15 procent av skattebetalarna, och då talar vi om de som är 20–64 år, skulle betala statlig inkomstskatt.

Fru talman! Vårt förslag kommer förmodligen att avvisas här i dag, vilket innebär att uppemot 40 procent av heltidsanställda män får betala statlig inkomstskatt. Dess värre är kvinnorna inte lika väl avlönade och är något färre, 18–20 procent.

Det är enligt mitt sätt att se det väldigt ovanligt med ett utskottsinitiativ från finansutskottet och skatteutskottet. Jag har nu erfarenhet från tolv år i skatteutskottet, och jag har varit med om två bifallna utskottsinitiativ. Det ena var när Regeringskansliet hade glömt notera vilken dag en viss lag skulle träda i kraft. Det andra, fru talman, var av ungefär samma viktighetsgrad, det vill säga en rent teknisk justering.

Det har också förekommit andra utskottsinitiativ. Dåvarande vice ordföranden i skatteutskottet väckte 2005 ett förslag om höjd gräns för skattefri bärplockning. Det avvisades då av dåvarande ordförande i skatteutskottet, och det säger jag ingenting om. Dess bättre meddelade dåvarande finansministern två dagar senare att detta skulle bifallas.

Man ska som sagt vårda viktiga beslut.

Fler svenskar kommer nu att betala statlig skatt 2014. Det kan synas vara bra. Svenskarnas inkomster ökar. Det är nationalekonomiskt inget stort beslut, men det är ett litet, litet steg på den väg som Folkpartiet och Socialdemokraterna kommit överens om att inte beträda, nämligen att så väldigt många människor ska betala statlig skatt.

Om konstitutionsutskottets nuvarande förslag godkänns innebär det att vi tar ett litet steg på den väg som dåvarande finansministern Kjell-Olof Feldt beskrev som ett perverst skattesystem. Det vill jag inte medverka till.

Anf. 43 LENA SOMMESTAD (S):

Fru talman! Jag vill gärna efter dessa sista inlägg från företrädare för finans- och skatteutskotten återföra frågan till konstitutionsutskottets bord och påminna om vad det här ärendet i grunden handlar om.

Det vi gör i dag är att vi löser en tvist i en enskild fråga om ett yrkande från finansutskottet. Och konstitutionsutskottets beslut grundas i en strikt tolkning av regelverket. Konstitutionsutskottet gör bedömningen att finansutskottets yttrande inte strider mot riksdagsordningen.

Som vi har hört i debatten knyter den här frågan också an till större frågor: om rambeslutsmodellen, om det svenska statskicket och hur vi vill att det ska fungera i framtiden. Det handlar inte minst om maktbalansen mellan regering och riksdag.

I de här frågorna finns det tydliga skiljelinjer mellan partierna. Det har framkommit i dagens debatt. Det är också tydligt i det betänkande från den parlamentariska Budgetprocesskommittén som presenterades i höstas. Som ledamot av kommittén vill jag gärna bidra med några observationer från det arbetet.

Allianspartierna drev i Budgetprocesskommittén att riksdagsordningen på väsentliga punkter skulle ändras i syfte att ytterligare formalisera regelverket för rambeslutsmodellen och ytterligare begränsa riksdagens handlingsutrymme. Det handlar om att ge minoritetsregeringar en starkare ställning.

Från oppositionens sida motsatte vi oss flera av förslagen. Vi ansåg att dagens regelverk uttrycker en rimlig maktbalans mellan regering och riksdag inom ramen för det parlamentariska statskicket som vi har i dag.

Mest intressant i relation till dagens debatt är att Budgetprocesskommittén övervägde förslag om att begränsa utskottens initiativrätt just i budgetfrågor, men kommittén avstod till sist från att lägga fram sådana förslag. Budgetprocesskommittén landade alltså i slutsatsen att dagens ordning, som inte sätter några formella hinder för utskottens grundläggande initiativrätt, skulle bestå. Det illustrerar det handlingsutrymme som riksdagen i dag har.

Jag tycker att det är bra att vi i Budgetprocesskommittén hade ett öppet och rakt samtal om hur vi vill ha framtidens riksdagsordning. Jag respekterar att allianspartierna driver att de vill genomföra omfattande förändringar, även om man normalt inte har gått i strid om den här typen av procedurfrågor på det sätt som allianspartierna valde att göra i budgetprocessutredningen.

Låt mig också säga att allianspartierna bör kunna se att de nya paragrafer som man skulle vilja se i framtidens riksdagsordning faktiskt inte finns där i dag. Det är just därför som konstitutionsutskottet har gjort klart att finansutskottets yrkande ligger inom ramen för vad som är möjligt inom dagens riksdagsordning.

Rambeslutsmodellen har gett minoritetsregeringar en starkare ställning i budgetprocessen, och det var avsikten. Men det betyder inte att det parlamentariska läget i riksdagen saknar betydelse.

Vi ser fram emot att få diskutera de här frågorna vidare. Det tycker jag är mycket bra. I de diskussionerna kommer vi socialdemokrater med vår mycket långa erfarenhet av att sitta i regeringsställning att söka majoritet för våra förslag, fortsatt värna om en stark ställning för riksdagen, för vi bedömer att en stark ställning för riksdagen är bra. Med en stark ställning för riksdagen har vi också alla förutsättningar att med god samsyn värna statens finanser.

I detta anförande instämde Phia Andersson, Hans Ekström, Billy Gustafsson, Hans Hoff, Leif Jakobsson och Helene Petersson i Stockaryd (alla S).

*Prövning av fråga
om tillämpligheten
av 5 kap. 12 §
riksdagsordningen
i visst fall
(bet. 2013/14:FiU16)*

Anf. 44 ANDREAS NORLÉN (M) replik:

Fru talman! Lena Sommestad anknyter till diskussionerna i Budgetprocesskommittén i sitt anförande, och jag ska göra ett par reflexioner med anledning av det.

Jag har haft uppfattningen att det under inledningen av kommitténs arbete fanns en rätt öppen diskussion och en beredvillighet att göra upp om en del förändringar men att Socialdemokraterna så småningom bytte position när de insåg vad de skulle kunna använda för argument i en budgetstrid denna höst. Detta kan Anders Sellström, som också satt i kommittén, möjligen utveckla ytterligare.

När det gäller det Lena Sommestad sade om önskade förändringar i riksdagsordningen kan man, som gjordes i Budgetprocesskommittén, föra en diskussion om vilka ändringar man skulle vilja göra i brett samförstånd.

Det faktum att man vill göra förändringar innebär dock inte att det i dag saknas ett rättsläge att förhålla sig till, och det vi debatterar nu är just hur rättsläget ser ut i dag.

Från allianspartiernas sida har vi med stöd av till exempel Fredrik Sterzel, riksdagsjuristernas utredning och ett antal tunga argument framhållit att det finns starka juridiska skäl för att riksdagsordningen i dag lägger hinder i vägen för det som oppositionspartierna vill göra.

Det finns lagtextens ordalydelse, det finns tydliga förarbetsuttalanden om den samlade budgetprocessen och det finns nästan 20 års riksdagspraxis om den samlade budgetprocessen. Det är argument som finns här och nu och som konstitutionsutskottet hade att förhålla sig till.

Min fråga är om Lena Sommestad har några bättre juridiska argument att komma med än dem som hennes partivänner i debatten tidigare försökt med, för de har inte riktigt lyft.

Anf. 45 LENA SOMMESTAD (S) replik:

Herr talman! Under Budgetprocesskommitténs arbete fördes de konstitutionella argumenten fram av oppositionen från dag ett. Det handlade om maktbalansen mellan regering och riksdag och hade ingenting med det ärende vi behandlar i dag att göra. Tvärtom var det en mycket lång diskussion om de grundläggande frågorna som fördes under hela varen.

När det gäller rättsläget i dag är min poäng att om vi hade haft ett tydligt rättsläge och det inte var möjligt att ta initiativ på det sätt som finansutskottet har gjort hade det inte funnits något skäl att i Budgetprocesskommittén föra fram förslag om att det skulle införas en paragraf som begränsar möjligheten.

Det är också intressant att även den paragraf som diskuterades och drevs av Alliansen för att minska dessa möjligheter rymde en möjlighet att vid särskilda skäl driva en sådan här fråga.

Detta visar tydligt att vi i dag har ett rättsläge som rymmer ventiler.

I diskussionen som fördes i Budgetprocesskommittén sades också att det är viktigt att vi har en balans i frågan om rambeslutsmodellen. Går vi tillbaka i hela processen till början av 1994 ser vi tydligt att riksdagen inte har velat binda upp sig med formaliserade regler för rambeslutsmodellen.

Man har lämnat utrymme i form av initiativrätt och genom att göra det till en villkorad paragraf som innebär att riksdagen med enkel majori-

tet kan välja att inte använda rambeslutsmodellen. Man såg nämligen att det var en långtgående och speciell paragraf som bygger på att vi måste ha samsyn och jobba med praxisutveckling, vilket är det vi gör just nu.

Anf. 46 ANDREAS NORLÉN (M) replik:

Herr talman! Det finns olika rättskällor i Sverige som brukar nämnas i den juridiska debatten. Lagtexten är en, förarbetena en annan och praxis en tredje. I rättsliga debatter brukar man med praxis oftast mena rättspraxis, alltså domstolsavgöranden, men i dagens ärende får man närmast koppla det till riksdagspraxis. Allt detta är rättskällor som bidrar till att klargöra det rättsläge vi har i dag.

Jag har ett antal gånger i denna debatt framhållit att såväl lagtext som förarbeten och riksdagspraxis går i en och samma riktning, nämligen att det inte är tillåtet att bryta upp inkomstberäkningen i efterhand.

Man kan givetvis föra en diskussion om huruvida man borde kodifiera praxis eller kodifiera förarbetsuttalanden på olika sätt för att föra rättsregler från en rättskälla till en annan, från praxis till lagtext, till exempel.

Det har dock ingen betydelse för bedömningen av frågan om rättsläget här och nu, utan då måste man väga in alla de rättskällor som finns – lagtext, förarbeten och praxis – och de talar tydligt för att det inte bör vara tillåtet att bryta upp inkomstberäkningen i efterhand.

Jag vill apropå initiativrätten för utskotten, som Lena Sommestad nämner, påpeka att också här är rättskällorna i form av förarbetena tydliga med att utskottsinitiativ ska tas i undantagsfall och brukas med varsamhet och att politisk enighet ska eftersträvas när man använder verktyget utskottsinitiativ.

Det finns inget stöd i förarbetena för att använda utskottsinitiativ som ett verktyg i en infekterad sakpolitisk strid. Tvärtom talar förarbetena entydigt för att man inte ska göra på det sättet. Alltså använder Socialdemokraterna utskottsinitiativen på ett vis som vi inte är överens om och tolkar lagen på ett sätt som det inte finns stöd för i rättskällorna.

Anf. 47 LENA SOMMESTAD (S) replik:

Herr talman! Praxis är något som utvecklas inom ramen för de regelverk vi har. Poängen med praxis är att det förändras under gång och när nya omständigheter tillträder, vilket är precis det som händer i dag.

Vi har sedan några år tillbaka en minoritetsregering som inte har velat förankra sina beslut och har pressat majoriteten hårt. Det har funnits en stor uppslutning i budgetprocessen, men det finns också möjlighet för riksdagen i och med initiativrätten att i något fall välja att gå emot och bryta upp efteråt. Det har man gjort i detta fall. Hela processen är följd, och allt har tagits i ett beslut.

Nästa fråga blir: Vad kan riksdagen göra? Riksdagen kan mycket väl göra detta och har också gjort det med omsorg, skulle jag vilja säga. Det är mycket sällan som något som detta tas upp, men man gör det när man tycker att det är viktigt.

I detta fall är det viktigt eftersom oppositionen har bedömt att regeringen inte sköter sin ekonomiska politik på ett ansvarsfullt sätt. Därför har man tagit detta steg.

Prot. 2013/14:44
11 december

*Prövning av fråga
om tillämpligheten
av 5 kap. 12 §
riksdagsordningen
i visst fall
(bet. 2013/14:FiU16)*

Andreas Norlén talar mycket om rättsläget, och det är viktigt när vi ska bedöma riksdagsordningen, som är procedureglerna för hur vi jobbar i riksdagen.

Men detta handlar också om demokratisyn. Det handlar om hur vi ser på riksdagens arbete. Sverker Gustavsson uttryckte det på ett bra sätt på det seminarium vi hade: Vi kan utnyttja riksdagen som ett samtal för att resonera och komma framåt i demokratisk ordning.

Så tror jag att vi på bästa sätt kan fortsätta denna process, inte genom att bråka och tro att någon jurist utifrån ska tala om för oss hur vi ska göra i detta fall.

(Applåder)

Anf. 48 ANDERS SELLSTRÖM (KD):

Herr talman! Jag var tvungen att gå upp när jag hörde Lena Sommestad och efter att ha lyssnat på bland andra Peter Eriksson.

Jag satt med i Budgetprocesskommittén. Syftet med den var att formalisera, alltså lagfästa, den praxis vi haft i vår riksdag under lång tid angående budgetprocessen.

För Socialdemokraterna och Lena Sommestad var praxis nog. De tyckte att praxis hade fungerat i 20 år och att det var tillräckligt. Varför skulle det inte fungera i 20 år framåt? Ungefär detta utgångsläge hade Socialdemokraterna i kommittén.

Jag förde bland annat fram att nya partier dyker upp i riksdagen med jämna mellanrum som inte har samma historik kring praxis.

Regelverket spelar självklart mindre roll när vi har en majoritetsregering, för då kan majoriteten göra vad den vill. Men om en majoritetsregering inte lutar sig mot praxis utan det är fastställt i lag är det mycket svårare för majoritetsregeringen att göra och bete sig hur som helst. Det är alltså ett skydd för att försvara minoriteter i riksdagen, vilket vi aldrig får glömma.

Men nu förstår jag varför Socialdemokraterna och Lena Sommestad drev linjen att praxis är nog. Hade de inte gjort det och vi hade kunnat lagfästa detta hade vi inte haft denna debatt i dag; det är fullständigt klart.

Peter Eriksson med flera har fastnat i detta med majoriteten. De återkommer hela tiden till det. Men budgetprocessen handlar inte om majoritetsbeslut. Den handlar om att samla så många röster som möjligt för en budget. Den budget som samlar flest röster vinner.

Hela tiden får jag dock höra av Peter Eriksson och andra att det handlar om majoritetsfrågor och om att skydda majoriteten i riksdagen. Nej, det handlar om vilken budget som samlar flest röster. Det är detta frågan kokar ned till.

Om man inte har den ordningen, då är det bara majoritetsregeringar som gäller i framtiden. Syftet med budgetprocessreglerna var ju just att kunna hantera detta med budgetprocessen – att den som samlar flest röster vinner.

Alternativet är att den opposition som nu faktiskt bildar en majoritet i riksdagen går ihop om en gemensam budget. Varför gör man inte det? Det är den som ska tävla mot alliansregeringens budget och slå den på fingrarna.

Vi kan inte ha en ordning i riksdagen där man i första hand har sitt eget budgetbeslut och i andra hand har en massa andra budgetbeslut som man går till val med. Det är ju en fullständigt orimlig hållning att säga: Vi yrkar på vår budget i första hand. Sedan faller den, för den samlar inte flest röster. Då har vi ett andrahandsyrkande och ett tredjehandsyrkande och ett fjärdehandsyrkande. Sedan manglar vi det i riksdagen hela tiden. Det kan till slut slå sönder alla hundra intäktsposter i en budget. Det är inga problem. Och det är likadant på utgiftssidan.

Det är den ordningen som oppositionspartierna vill driva i riksdagen – helt emot den budgetprocess vi har i dag. Budgeten handlar inte om majoritet. Den handlar om att samla flest röster. Klarar inte en majoritet i riksdagen att samla flest röster kring sin budget eller ett gemensamt budgetförslag, då ska man inte göra några fler attacker på den budget som har samlat flest röster. Det är det hela denna debatt kokar ned till.

(Applåder)

Anf. 49 LENA SOMMESTAD (S) replik:

Herr talman! Det är bra att vi får en bekräftelse på att den linje som Socialdemokraterna drev i Budgetprocesskommittén var konsekvent ända från början när det gällde vår syn på praxis. Vi tycker att rambeslutsmodellen är oerhört viktig och har fungerat väl, och vi ska fortsätta utveckla den i praxis.

Vi var också eniga om en hel del i Budgetprocesskommittén; det ska vi inte glömma bort. Men det vi diskuterar nu handlar inte om vad jag eller andra drev i Budgetprocesskommittén, utan det handlar om det ramverk vi har i dag. Det är inte så betydelsefullt för det vi ska avdöma i dag.

Jag måste säga att jag är förvånad över de diskussioner som förs här om att det är så märkligt att man måste ha majoritet, att man inte behöver ha majoritet i budgetfrågor och så vidare. Det bekräftar den bild som jag har fått av vad allianspartierna tycker: Just i budgetfrågor behöver man inte ha majoritet. Där kan man gå fram utan majoritet.

Det kan man naturligtvis göra om man inte får något mothugg – vi tar det i ett steg, och det är ingen som går emot – och om man upprätthåller det förtroende och den grundläggande samsyn om värdet av en samlad budgetprocess som vi har. Men i grunden har vi ett parlamentariskt statskick i det här landet.

Då är min fråga: Är det Anders Sellströms uppfattning att vi ska ändra vårt parlamentariska statskick – även formellt – på så sätt att en minoritetsregering alltid ska kunna få igenom sina förslag, oavsett läget i riksdagen? I så fall är det verkligen en förändring av vårt statskick som här föreslås.

Anf. 50 ANDERS SELLSTRÖM (KD) replik:

Herr talman! Det verkar som om Lena Sommestad helt glömmet bort sin egen historia. Det var ju ni socialdemokrater som fick till stånd bland annat detta regelverk kring budgetprocessen som säger att den budget som samlar flest röster vinner. Det är ju ni som har lagt grunden för detta. Lena Sommestad har hänvisat till denna praxis i Budgetprocesskommittén och nu även här i kammaren i den här debatten. Det är inte jag. Jag har inte varit med i den historien.

*Prövning av fråga
om tillämpligheten
av 5 kap. 12 §
riksdagsordningen
i visst fall
(bet. 2013/14:FiU16)*

Jag har inte tagit beslut om att det ska vara majoritetsbudgetar, alltså att flest röster ska överstiga 50 procent i kammaren. Lena Sommestad, du försöker skriva om någonting här. Du försöker ändra någonting angående budgetprocessen.

Sedan är min fråga tillbaka till dig: Det står ju klart och tydligt att ramarna tas och fattas med ett klubbslag – ett klubbslag. I dag kommer ett nytt klubbslag. Hur många blir det? Ett beslut fattade vi redan den 20 november. I dag fattar vi ett till om intäktsramarna. Hur många klubbslag blir det, Lena Sommestad?

Anf. 51 LENA SOMMESTAD (S) replik:

Herr talman! Låt mig först påminna om att vi är eniga om att vi har en väldigt bra budgetprocess och att hela den budgetprocessen är ett enormt stöd för regeringen i fråga om att driva igenom ett budgetbeslut.

Det handlar om procedurerna som vi har lagt upp, som är helt anorlunda än de var tidigare. Man lägger upp hela processen på det sättet att man tar ett samlat beslut, precis som Anders Sellström beskriver. Det är ett enormt stöd – det ger ett försteg för regeringen som har försvagat riksdagens ställning och stärkt regeringens ställning.

Vad jag är väldigt tydlig med att säga är att riksdagen under hela den processen har varit väl medveten om att rambeslutsmodellen påverkar riksdagens arbete på ett långtgående sätt. Den försvagar fackutskottets ställning och stärker finansutskottets ställning på bekostnad av övriga utskott. Den stärker regeringens ställning. Vi har varit medvetna om detta och sagt att det är en konsekvens som vi får ta eftersom det är viktigt att ha en väl fungerande budgetprocess.

Men det har också hela tiden varit så att den grundläggande styrkan som riksdagen har – initiativrätten till exempel – finns kvar. Det är också så, som jag sade, att det här är en villkorad paragraf som riksdagen i slutändan har i sin hand. Det har vi sagt är en rimlig balans när det gäller hur riksdagen ska arbeta eftersom vi i grunden har ett parlamentariskt system.

För att upprätthålla denna väl fungerande ordning sade Riksdagsutredningen redan från början att det allra viktigaste inte är paragraferna utan att det allra viktigaste är den samsyn som vi har om att regelverket ska fungera. Vi är beredda att värna om den samsynen och har gjort det i mycket stor utsträckning.

Nu har oppositionen i en enda fråga utnyttjat det handlingsutrymme som riksdagen har. Det är bra, och det visar att vi har en riksdag som kan utnyttja sitt handlingsutrymme när den tycker att det behövs. Det hotar inte denna ordning.

Anf. 52 ANDERS SELLSTRÖM (KD) replik:

Herr talman! Jag hör tydligt och klart att Lena Sommestad inte svarar på min fråga om hur många klubbslag det blir angående ramen som skulle fattas beslut om med ett klubbslag. Vi kommer ju att fatta ett till. Ett plus ett är två, så där bryter vi direkt mot riksdagsordningen; det är fullständigt klart.

Jag konstaterar också att detta med att ändra praxis, som Lena Sommestad vill och har velat värna, blir väldigt tydligt i och med det beslut som kommer att fattas i riksdagen i dag.

Lena Sommestad hänvisar fortfarande till en majoritet. Det är självklart att en majoritet kan ta en massa initiativ och beslut i en riksdag, men i budgetfrågan handlar det inte om majoritet. Det står så, klart och tydligt. Det handlar om att samla flest antal röster kring en budget.

Vad hindrar Lena Sommestad och Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna från att gå ihop om en gemensam budget? Det finns inget som hindrar det. Varför gör man inte det och håller sig till budgetprocessens spelregler och det som är fast förankrat i riksdagsordningen? Varför gör man inte det?

Det gör man inte, och då borde allting falla. Det är en självklarhet. Men vad gör man då som alternativ nummer två och tre? Jo, då går man in i budgetprocessen med säryrkanden som direkt slår sönder det som har funnits i praxis och som vi i Budgetprocesskommittén ville formalisera i lagen. Och man fattar nu *två* beslut med *två* klubbslag om rambeslutet som i riksdagsordningen bara ska fattas med ett beslut.

Lena Sommestad, du har brutit med din egen praxis som du har hänvisat till och som du tycker har styrt länge och kommer att fortsätta gälla. Och det första du gör efter att ha suttit i Budgetprocesskommittén är att slå sönder denna praxis. Det är sorgligt, Lena Sommestad, mycket sorgligt.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 10 §.)

7 § Integration och jämställdhet

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2013/14:AU1
Utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet (prop. 2012/13:188 och 2013/14:1 delvis)
föredrogs.

Anf. 53 MARIA STENBERG (S):

Herr talman! Vi ska nu övergå till att debattera *Utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet*.

Ingen av oss har nog missat att julhelgen är på väg, och tyvärr går det oftast fortare än vad vi själva tror. Många längtar efter julen, men alltför många bävar inför de ekonomiska krav som julen också innebär. Det ska vara julklappar, massor av mat och man förväntas vara så himla glad och lycklig just under julhelgen.

Sverige är ett fantastiskt land för många men inte för alla. Arbetslösheten biter sig envist kvar, skolresultaten i våra skolor faller och anställda inom vård och omsorg försöker förtvivlat att springa fortare och fortare när bristen på resurser blir tydligare och tydligare. Revorna i vår gemensamma välfärd är och blir tydligare för fler och fler människor.

Inför valet 2006 lovade Moderaterna människor lägre arbetslöshet och ett minskat utanförskap. Det var inget fel på den ambitionen, men resultaten av politiken visar att verklighetens vardag för många i Sverige blev något helt annat. Titta på hur långtidsarbetslösheten i Sverige har utvecklats. Det ger en skrämmande insikt. Omsorgen om vad det inne-

*Integration och
jämställdhet*

bär ekonomiskt för dem som varit arbetslösa under en lång tid verkar inte engagera majoriteten nämnvärt.

Jobb med en anständig lön, kollektivavtal som garant för att försäkrings- och pensionsinbetalningar sker och ett systematiskt arbetsmiljöarbete från arbetsgivarna borde vara självklarheter. Men det haltar betänkligt på svensk arbetsmarknad i dag. Klyftan på arbetsmarknaden blir djupare och djupare.

Herr talman! Det är krig, oroligheter och svält i världen. Människor lider och flyr för sina liv. Jag är stolt över att Sverige öppnar sina dörrar och tar emot människor som behöver en fristad. Det finns en bred politisk majoritet för den inställningen. Det är bra för människorna som flyr, och det är bra för Sverige. Men det ställer naturligtvis krav på vårt bostadsbyggande, på skolorna, på vården och inte minst på arbetsmarknaden.

När du är nyanländ invandrare är tiden från att du kommer till Sverige till att du får ett jobb fortfarande alltför lång, och det borde vara hög tid att utvärdera och faktiskt åtgärda bristerna inom etableringsreformen. Det poängterar vi socialdemokrater i vårt särskilda yttrande. Samarbetet mellan kommunerna och Arbetsförmedlingen funkar på vissa håll och inte alls på andra håll. Det gäller inte bara insatser för nyanlända utan för många andra arbetslösa grupper också.

Den borgerliga majoriteten borde i dag kunna erkänna att det inte var helt lyckat eller särskilt smart att ta bort alla statliga pengar från kommunerna för nyanlända invandrares intåg på den svenska arbetsmarknaden. Brister i kommunikationen mellan kommunerna och Arbetsförmedlingen och brister i insatserna är tydliga. Det är många nyanlända invandrare som har fått betala priset för det. Det finns att göra, och det är nog dags för en ny regering.

Herr talman! Språket är nyckeln. Det säger ju sig självt att det är så, men det tål att upprepas. Men det tål också att påpekas att inläringen av ett helt nytt språk är olika från person till person. Med andra ord tar det mer eller mindre lång tid.

Jag besökte sfi-undervisningen i Luleå för några veckor sedan. Jös-ses, vad de kämpade med studierna där. Några grupper hade kommit väldigt långt i att erövra det svenska språket. Några andra kämpade glatt med det mest basala som att kunna hantera svenska pengar och handla. Men det kämpades hårt på den nivå som varje enskild individ var på.

Den borgerliga majoriteten, kanske särskilt Folkpartiet som har ansvar för skolan och skolresultaten, har varit ivrig när det handlar om sfi-bonusen. Jag vet inte riktigt vad jag ska säga – vad var det jag sa eller sent ska syndaren vakna. Men majoriteten har i alla fall sansat sig och föreslår nu att den orättvisa sfi-bonusen ska tas bort.

Om jag ska raljera kan jag kanske säga att bonusar i allmänhet oftast inte visar sig vara ett lyckat system. I många fall påverkar de varken resultaten eller för den delen boksluten. Vi har sett alltför många prov på ofantliga bonusutbetalningar trots misslyckade resultat. Det kanske finns fler som så här kring julhelgen kan sansa sig.

Herr talman! Jag inte låta bli att fundera över varför den borgerliga majoriteten anser att nystartszoner är ett sådant spännande experiment. Varför kan inte personer som är bosatta i det som regeringen kallar för utsatta områden pendla till ett arbete i en annan stadsdel? Är det inte en

del av er så kallade arbetslinje att personer ska ta ett jobb även om det innebär flytt eller pendlande? Människor som finns i etableringsreformen, som gäller i två år för den enskilde, ska inte kunna neka ett jobberbjudande som innebär flytt. Många arbetslösa känner nog av regelverket i a-kassan som innebär att man ska ta ett jobb oavsett var man bor sedan tidigare. Inte ens 100 dagar får man på sig enligt er politik.

Varför ska vissa människor till varje pris stanna i sin stadsdel? Förklara det för mig, men förklara det särskilt för dem som bor i områdena. Reglerna för de eventuella arbetsgivare och företagare som vill starta verksamhet i områdena är också mer än lovligt invecklade. Det skulle ta alltför lång tid att här i talarstolen förklara dem.

Ja, så gick det med regeringens och den borgerliga majoritetens regel-förenklingar för företagarna.

Att pendla till sitt jobb är vardag för många människor som bor runt storstäderna. Det vittnar väl ändå frustrationen från mängder av arbetspendlare om när kollektivtrafiken inte går på vintern? Det är väl ingen här i kammaren som har missat det?

Om experimentet handlar om att få arbetsplatser till områdena, varför har ni inte utlokaliserat de arbetstillfällena, statliga myndighetsjobb och kommunal service, som ni faktiskt politiskt styr över? Till och med jag som bor i glesbygden vet hur förödande det blir när statlig service till medborgarna drar sig tillbaka. Det blir ingen positiv utveckling direkt. Använd er politiska makt och flytta ut jobben.

Miljöpartiet har begärt en utredning från riksdagens utredningstjänst om vad som har hänt med de statliga jobben under er regeringstid. Jag kan varmt rekommendera er i majoriteten att läsa den under julen. Den visar tydligt att de statliga jobben har flyttat från glesbygden in till storstäderna men uppenbarligen inte till de så kallade utsatta områdena som ni vurmar för. Jag är tyvärr övertygad om att detta påfund är att likna vid det som numera är borgerlig arbetsmarknadspolitikens signum – ett misslyckande.

Herr talman! Vi socialdemokrater har i vårt budgetalternativ flyttat 100 miljoner från det som den borgerliga majoriteten kallar för Urban 15 till skolor där hälften av eleverna inte når behörighet till gymnasieskolan. Med tanke på Sveriges katastrofala ras i PISA-undersökningen känns det som att vi socialdemokrater har gjort en mycket strategisk och väldigt bra prioritering för framtidens elever.

Herr talman! När det gäller förslaget om en permanent utvidgning av målgruppen för etableringslagen har jag inget att säga om tidsgränsen. Men det är ett lappande och lagande i etableringsreformen, kan jag tycka. Det är inte alls länge sedan riksdagens kammare antog en förändring i etableringsreformen, och nu är det dags igen. Man lappar och lagar. Men vad jag saknar, och vad vi socialdemokrater saknar, är en utvärdering av insatserna i etableringsreformen. Det hade varit på sin plats att föreslå.

Med det önskar jag herr talmannen och kammarkansliet en riktigt god jul och ett gott nytt år, för jag tror inte att jag kommer att stå i talarstolen igen innan det är dags för riksdagens juluppehåll.

(Applåder)

Anf. 54 MEHMET KAPLAN (MP):

Herr talman! Jag vill tacka föregående talare, Maria Stenberg, för en bra genomgång av läget när det gäller det här området.

Jag skulle vilja lyfta upp ett antal frågor. En av dem handlar om antidiskrimineringsbyråerna i Sverige. De bedriver en verksamhet som vi i Miljöpartiet tillsammans med våra kolleger i Socialdemokraterna och Vänsterpartiet genom budgetsamverkan såg till fick ett bra och innovationsrikt stöd så att vi kan leva upp till de höga krav som ställs på de länder som har ratificerat kommissioner som handlar om mänskliga rättigheter och antirasism.

Herr talman! I somras hade flera av dessa antidiskrimineringsbyråer så kallade ärendestopp på grund av för hög arbetsbelastning. Det innebar att tre av de fem lokala antidiskrimineringsbyråerna som har jurister inte kunde ta emot fler ärenden. Situationen är inte hållbar om Sverige vill fortsätta kalla sig en rättsstat, och det krävs insatser på flera områden för att stärka skyddet i enlighet med EU:s direktiv. Det är ingenting vi gör för att det är överkurs eller för att vi skulle vara särskilt humana i vår del av världen. Det är en del av idén med att jobba för lika rättigheter för alla.

Ideella föreningar har enligt diskrimineringslagen, som alliansregeringen sjösatte under förra mandatperioden och som i stort är ett mycket viktigt steg framåt, rätt att stämma i diskrimineringsfall. Tyvärr begränsas denna talerätt i praktiken av otillräckliga ekonomiska resurser och bristande tillgång till just juridisk kompetens eller jurister med processerfarenhet. De fall som har drivits av antidiskrimineringsbyråerna hittills har varit så kallade småmål vilket begränsar möjligheten att begära diskrimineringsersättning. Att ersättningen är kännbar och därmed avskräckande är faktiskt ett EU-rättsligt krav.

Herr talman! Miljöpartiet anser att det omgående behövs tydliga insatser för att förstärka arbetet mot diskriminering. Vi uppmärksammar att majoriteten i utskottet i den text som finns tar upp de viktiga bitar som faktiskt har hänt på området, men det innebär också att vi inte får luta oss tillbaka och anse frågan hanterad. Vi ser att det finns en risk för att antidiskrimineringslagstiftningen för det stora flertalet kan bli ett tomt skal utan konsekvenser för den som diskriminerar och utan möjligheter till upprättelse för den som blir utsatt.

Civilsamhället brukar vi prata om som den goda kraften. Det har stor potential att driva rättsutvecklande diskrimineringsprocesser både utifrån förankringen hos enskilda och utifrån förmågan att fånga upp vad som behöver sättas på agendan. I de fall som nu drivs utmanas till exempel sällan det svenska rättssystemet med hänvisning till internationell rätt vilket är till för att stärka skyddet för mänskliga rättigheter i vårt land. Den typen av arbete, där man jobbar mot internationell rätt, är relativt vanliga inom ett annat område i vårt utskott nämligen arbetsrätten.

Om antidiskrimineringsbyråerna tvingas stämma i ärenden där ersättningen bör vara högre än högsta nivån för småmål blir alternativet att vända sig till en antidiskrimineringsbyrå eller annan intresseorganisation. Det är en form av rea på diskrimineringsersättningen, och det var väl inte det som var tanken med den nya diskrimineringslagen. Den som blir utsatt riskerar dels att inte få skälig ersättning, dels att inte få upprättelse

i form av en ursäkt eller ett konstaterande att diskriminering har förekommit.

Det civila samhället kan alltså göra skillnad i arbetet mot diskriminering. Då behövs kunskapsmässiga och ekonomiska resurser, och det behövs beslutsfattare som tar sitt ansvar för att diskrimineringsskyddet blir något annat än en papperstiger.

Den tidigare folkpartiledaren Bengt Westerbergs utredning *Främlingsfienden inom oss*, SOU 2012:74, om rasism och intolerans föreslår 1 miljon i bidrag per antidiskrimineringsbyrå och krav på jurister. Det är en ökning från dagens nivå, men det skulle också innebära att det förebyggande arbetet får läggas ned om inte bidraget kompletteras med kraftfulla lokala och regionala stöd.

Om visionen är ett samhälle fritt från diskriminering, vilket jag tolkar sju av åtta partiers intentioner som, krävs det mer än fina ord.

Min fråga till regeringspartiernas företrädare som kommer upp i talarstolen efter mig är: Vad tänker ni göra utöver det som redan har gjorts?

Än en gång vill jag verkligen lyfta fram och framföra att Miljöpartiet tycker att diskrimineringslagen som sjösattes under förra mandatperioden var ett mycket viktigt steg framåt, men samtidigt ser vi att inom många olika områden, inte minst när det gäller etnicitet och religion men också de andra olika diskrimineringsgrunderna, har vi fortsatt lång väg att gå.

Herr talman! Jag vill också lyfta fram en annan fråga som har aktualiserats i dessa dagar i samband med Expressens avslöjanden om nätaktiviteter. Miljöpartiet har skrivit en motion i frågan, 2013/14:K394. Den behandlas också i detta betänkande.

Många av oss har mycket av vårt sociala samspel på internet. Generellt gäller detta desto mer ju yngre individen är även om de senaste avslöjandena visar på allt annat än ungdomars aktiviteter. Diskussioner och debatter som tidigare fördes bakom stängda dörrar eller inte fördes alls förs nu på nätet, ibland öppet och, som vi också har sett, anonymt. Få orkar eller har tid att säga emot. I stället stängs kommentarsfält eller debattforum, men de rasistiska åsikterna – som det gäller i det här fallet – och världsbilden bekräftas lätt på sidor som till exempel Avpixlat.

Är det ett problem? Ja, att skriva en rasistisk kommentar på nätet kan orsaka minst lika mycket skada som att säga det rakt i ansiktet till en annan människa. Det är bara mycket lättare att på ett fejt sätt framföra sin åsikt bakom tangentbordet utan att ha i åtanke att det är människor av kött och blod på andra sidan.

Vi har sett exempel på förklaringar, eller snarare bortförklaringar, om att man egentligen bara skojade när man skrev det man skrev. Jag tycker dock inte att det håller, och det är synd att vi har hamnat i en sådan situation i det här landet som är ett fantastiskt land där yttrandefrihet och åsiktsfrihet är grunder för en vital och utvecklande demokrati samtidigt som vi har en mycket dunklare del som på sätt och vis också närs av det parlamentariska systemets inkluderande av partier i Sveriges riksdag.

Anf. 55 MATTIAS KARLSSON (SD):

Herr talman! Vi ska i dag diskutera utgiftsområde 13 rörande integration och jämsällldhet. Det är två viktiga områden men också två områden där den grundläggande ideologiska samsynen mellan de sju gamla

riksdagspartierna är så exceptionellt stor att Sverigedemokraterna kan sägas vara det enda riktiga oppositionspartiet.

För Sverigedemokraterna är det en fullständig självklarhet att män och kvinnor har exakt samma värde, att båda könen ska ha samma rättigheter att vara lika inför lagen och att man ska kunna känna sig trygg och respekterad oavsett vilken könstillhörighet man har. Det som skiljer oss från såväl regeringen som den övriga oppositionen är att vi inte definierar jämställdhet i termer av att män och kvinnor till varje pris måste göra exakt samma saker, i samma omfattning och på samma sätt.

I stället för att lägga energi på att ständigt problematisera och försöka styra mäns och kvinnors livsval och levnadsmönster fokuserar vi på att försöka stödja såväl män som kvinnor i de livssituationer de själva har valt. Vi ser det som viktigt att de individer som själva vill bryta med traditionella normer och mönster och staka ut sin egen väg i livet ska få hjälp och stöd av samhället i den processen.

Vi ser det dock inte som statens uppgift att aktivt försöka förändra alla medborgares könsidentitet. Av bland annat denna anledning motsätter vi oss genuspedagogiken i skolan i dess nuvarande form. Givetvis ska det vara lärarnas uppgift att behandla alla elever som individer och att bejaka alla elevers intressen, begåvningar och drömmar oavsett om de bryter mot invanda normer och mönster eller ej. Det ska vara en självklar del av undervisningen och borde enligt vår mening inte kräva några särskilda resurser eller extra pedagoger.

Det som nu sker med stöd av läroplanen är dock betydligt mer långtgående än så. På många håll i landet försöker man utifrån en likhetsfeministisk doktrin byta ut en tvingande norm mot en annan. För att närmare förklara vad jag menar med detta skulle jag vilja citera adjunkten Mats Olsson, som för en tid sedan i Lärarnas tidning skrev att ”genuspedagogiken genom sin iver att vara normbrytande skapar en ny form av normativitet: Den mjuke pojken och den tuffa flickan. ... Det blir tydligt när mina studenter triumfatoriskt kommer tillbaka från praktiken med exempel på en flicka som leker med bilar. Hon ses som en trofé. Och flickan i den rosa klänningen blir en drake som studenten i sin hjälteroll, med läroplanen i ryggen, ska besegra. Jag blir mycket illa berörd av det. ... Eftersom barnens beteenden definieras som problematiska gäller det att träna bort dem utan att de förtryckande metoderna blir alltför uppenbara. I klassisk behavioristisk anda belönar och bestraffar pedagogerna önskvärda mönster. Så skapas den nya människan.”

Sverigedemokraternas uppfattning är att de historiska erfarenheterna av sociala experiment med socialistiska förtecken är olika försök att från statens sida skapa en ny människa. Det förskräcker och borde mana till försiktighet. Vi tänker i alla fall inte delta i den processen.

På grund av att vi är principiella motståndare till kvotering och definierar jämställdhet på ett delvis annat sätt än övriga partier har vi ibland anlagats för att sakna en politik som gagnar kvinnor. Det är naturligtvis inte sant och torde vara uppenbart för var och en som har studerat vårt budgetalternativ.

Enligt riksdagens utredningstjänst riktar sig hela 70 procent av våra budgetsatsningar i första hand till kvinnor. Vi vill förstärka och förlänga satsningarna mot sexuellt och hedersrelaterat våld och förtryck. Vår enskilt största satsning i budgeten handlar om att erbjuda alla ofrivilligt

deltidsarbetslösa inom offentlig sektor möjlighet till heltid. Det gagnar i första hand kvinnor och bidrar till att minska den allmänna löneskillnaden mellan könen.

Vi vill avsevärt förbättra situationen för landets garantipensionärer, varav en majoritet är kvinnor. Vi vill förbättra den ekonomiska situationen för ensamstående föräldrar, varav en majoritet är kvinnor. Vi vill öka stödet till anhörigvårdarna, varav en majoritet är kvinnor. Vi vill avsätta resurser till förstärkt graviditetspeng, intensifiera kampen mot bröstcancer med mera.

I det föreliggande betänkandet nämns tillkännagivandet från utskottet till regeringen om att återinföra de årliga lönekartläggningarna i syfte att minska risken för lönediskriminering. I den frågan var det vi sverigedemokrater som fällde avgörandet.

Herr talman! Precis som i fallet med jämställdhetspolitiken utgör Sverigedemokraterna den tydligaste och kanske enda verkliga oppositionen också på det integrationspolitiska området. Även här avvisar vi långtgående sociala experiment och statligt sanktionerad omvänd diskriminering. På grund av det har vi anklagats för att sakna en politik för bättre integration och sammanhållning. Också det är falskt.

Vi anser att nyanlända invandrare ska få ett visst särskilt stöd för att förbättra sina chanser att komma in i samhället. Vi stöder satsningen på att invandrare snabbt ska få sina utbildningar från hemlandet validerade, vi vill utöka resurserna till samhällsorienteringen och vi vill satsa mer resurser på varje elev inom sfi. Vid sidan av detta grundläggande första stöd anser vi att invandrare ska få samma hjälp till arbete och utbildning som infödda svenskar, varken mer eller mindre. Våra satsningar i budgeten på just utbildningsväsendet och våra förslag till stöd för ökad anställningsbenägenhet hos företagen samt minskade trösklar in på arbetsmarknaden skulle i särskilt hög grad gynna personer med invandrarbakgrund.

Det som gör oss verkligt unika på det integrationspolitiska området är att vi som enda parti har insett att en helt avgörande faktor för möjligheten till lyckad integration är en uppgörelse med den ansvarslösa massinvandringspolitiken och den mångkulturella doktrinen. Det säger sig självt att det är lättare att integrera 5 000 nyanlända varje år än 100 000. Det går inte att förbättra resultaten i de invandratäta skolorna om de hela tiden fylls på med nya, ännu mer resurskrävande elever. Det går inte att få invandrabarn att känna sig som en del av majoritetssamhället om vi redan från förskoleåldern genom modersmålsstöd och annat tutar i dem att de är något annat än svenskar. Det går inte att bygga en stark samhällsgemenskap baserad på vitt skilda identiteter, normer och värderingar.

Det finns gott om exempel på enskilda invandrare som av egen kraft har gjort fantastiska insatser för det svenska samhället, men som helhet betraktat har invandringspolitiken de senaste decennierna haft en starkt destruktiv inverkan på vårt samhälle. Den svenska integrationspolitiken har varit ett kapitalt misslyckande i flera decennier. Inför varje val har nya diskriminerande särlösningar och ny social ingenjörskonst presenterats, vilket man lovat ska lösa problemen. Varje försök har misslyckats, och för varje decennium har situationen snarare förvärrats än förbättrats. Tiotals, kanske hundratals, miljarder kronor har kastats i sjön för att man från vänster till höger konsekvent har vägrat att inse den enkla sanningen

att förutsättningar för en god integration är helt avhängigt nivåerna och karaktären på invandringen.

Den nuvarande regeringen är inget undantag. De senaste årens integrationspolitiska åtgärder har varit ett veritabelt pärlband av fiaskon. Den påstått historiska etableringsreformen, som skulle lösa så mycket av problemen, har lett till att endast 4 procent av de nyanlända invandrarna har fått ett icke skattesubventionerat jobb. Sfi-bonusen har man, föga förvånande, blivit tvungen att skrota, etableringscoacherna har inte fungerat och så vidare.

När Statistiska centralbyrån nyligen släppte sin stora integrationspolitiska rapport kunde man konstatera att utanförskapet och segregationen består. Förvärvsfrekvensen bland utlandsfödda är fortsatt låg, och skolresultaten bland utlandsfödda elever är fortsatt katastrofala. Inga nya substantiella förslag som skulle kunna vända utvecklingen finns i sikte. De rödgröna partierna vill återgå till att vidta mer av exakt samma åtgärder som de misslyckades med när de var i regeringsställning. Borgerligheten är i det närmaste totalt idélös och är nu så desperat att man genom förslaget om nystartszoner tycks vara beredd att importera idéer som redan visat sig bli ett fiasko i andra länder.

Trots detta vägrar de sju partierna att överge hägringen om den mångkulturella utopin och att styra om flyktingpolitiken till hjälp i närområdena, där man kan hjälpa många fler människor för samma summa pengar. Trots detta fortsätter man att förespråka en politik som de facto leder till ökad brottslighet, förvärrad bostadsbrist, ökad arbetslöshet, ökat bidragsberoende, försämrade skolresultat, försämrad jämsällldhet, försämrad välfärd, ökade motsättningar och en erodering av det sociala kapitalet, som utgör basen för välfärdsstaten och för vår demokrati.

Jag vet att ni alla är rationella och kloka individer, men i just de här frågorna har ni uppenbarligen gått in i en gemensam emotionell låsning som hindrar er att se klart. När inte ens brinnande förorter från norr till söder och dagliga skottlossningar kan få er att stanna upp och fundera över om inte något kanske är i grunden fel undrar jag vad som krävs.

När jag ser hur Sverige blir alltmer extremt och alltmer isolerat från sin omvärld i dessa frågor, när jag ser hur ni lägger alltmer energi på att dölja de verkliga förhållandena och hitta på alltmer verklighetsfrånvända förklaringsmodeller för era misslyckanden, när jag ser hur ni strider allt hårdare och alltmer aggressivt för en uppenbart förlorad sak då kan jag inte låta bli att dra en parallell till Hiroo Onodas, den japanske soldaten som vägrade tro att kejsardömet hade förlorat och som fortsatte att springa runt i Filippinernas djungel och föra ett hopplöst enmanskrig i 30 år efter att andra världskriget hade tagit slut.

Skjut på mig om ni måste – jag förstår att det här är jobbigt att acceptera – men jag är här i all välmening för att tala om för er att det ni kämpat så hårt för under så många år var dömt att misslyckas redan från början och att det är dags för er att kapitulera och slå in på en mer konstruktiv väg. Det skulle vi alla tjäna på, infödda såväl som inflyttade.

I detta anförande instämde Per Ramhorn (SD).

Anf. 56 MARIA STENBERG (S) replik:

Herr talman! När jag i mitt anförande sade att det finns en bred politisk majoritet för den svenska migrations- och integrationspolitiken menade jag naturligtvis inte Sverigedemokraterna. Det är ett parti, om jag ska vara riktigt ärlig, som tycks spritta till och leva upp när det kommer frågor som handlar om människor med annan etnisk bakgrund än den som de själva har. Om vi tittar lite närmare på Sverigedemokraterna kan vi konstatera att Sverigedemokraterna representeras av vita män, av rätt många vita män. Det är kanske därför de spritter till och lever upp varje gång det kommer en fråga som handlar om människor med annan etnisk bakgrund än den som de själva har.

Jag vill fråga om något som står i Sverigedemokraternas särskilda yttrande i betänkandet. Varför är det så viktigt för Mattias Karlsson och Sverigedemokraterna, som representeras av många vita män, att giftasåldern vid äktenskap med medborgare från andra länder än EU- och EES-länder höjs? Vad är själva poängen med det förslaget? Varför ska människor som kommer från länder utanför EU och EES behandlas på ett annat sätt? Vad är poängen med det förslaget?

Anf. 57 MATTIAS KARLSSON (SD) replik:

Herr talman! Vi gör över huvud taget inga bedömningar av ras när vi utser våra kandidater, men det kanske Socialdemokraterna gör. Vi har i de senaste kommunalvalen haft en högre andel kandidater med utländsk bakgrund än Socialdemokraterna. 20 procent av våra medlemmar har invandrarbakgrund. Jag tror därför inte att Maria Stenberg behöver oroa sig för vår situation i det avseendet.

När det gäller det förslag som Maria Stenberg nämner är det direktinspirerat av den danska regeringen, som såg ett oerhört stort problem med utanförskap och diskriminering av kvinnor med utomeuropeisk bakgrund, framför allt med bakgrund i Mellanöstern. Man såg att det till väldigt stor del handlade om att kvinnor giftes bort i tidig ålder med personer från hemlandet, ofta släktingar. Detta ledde till försämrad integration och till att kvinnorna halkade efter när det gällde social och ekonomisk utveckling, personlig frihet och så vidare. Det förstärkte hedersrelaterade strukturer.

Därför testade man att höja giftasåldern för utomeuropéer. Detta har gett väldigt bra resultat. Ingen annan åtgärd i Danmark när det gäller integrationspolitik och motverkande av hedersrelaterat våld och förtryck har haft större effekt. Fler och fler unga kvinnor med bakgrund i Mellanöstern och andra delar av världen har börjat studera eller fått arbete. Det har blivit större möjligheter att själv välja sin framtid – när man ska gifta sig, vem man ska gifta sig med, när man ska skaffa barn och så vidare.

Detta är en lösning som är värd att testa även i Sverige. De lösningar som ni har presenterat tidigare och de lösningar som regeringen har presenterat har inte lett någonstans. Vi har 70 000 barn och ungdomar som lever under hedersrelaterat våld och förtryck och som inte själva får välja vem de ska gifta sig med. Utvecklingen går hela tiden åt fel håll. Ni har inga nya lösningar på den problematiken.

Anf. 58 MARIA STENBERG (S) replik:

Herr talman! Poängen med Sverigedemokraternas förslag är att vissa grupper av kvinnor i samhället ska ha en höjd åldersgräns för när de ska få gifta sig. Det kanske är så att Sverigedemokraterna tycker att människor från länder utanför EU och EES inte heller ska ha samma myndighetsålder som vi andra i Sverige. Jag vet inte. Det kanske är själva poängen.

Integration är för mig inte att alla människor ska leva precis som jag har valt att leva mitt liv. Men det verkar vara poängen med Sverigedemokraternas politik. Alla ska vara lika. Ingen får sticka ut. Bevara oss väl ifall det är någon människa i Sverige som har någon kultur eller religion som inte passar in i Sverigedemokraternas världsbild! Det är en väldigt trist och tråkig inställning, tycker jag. Det är säkert väldigt ineffektivt och utarmande i slutändan om man inte tar in impulser från andra ställen i världen.

Sverigedemokraternas politik blir väldigt ologisk, Mattias Karlsson. Om ni nu vill att alla människor som kommer till Sverige ska assimileras in i samhället, varför plockar ni då bort hela anslag 1:1, som går till integrationsåtgärder? Det har till syfte att användas för åtgärder som stimulerar integrationsprocesser i samhället. Varför tar ni bort de pengarna, om själva poängen är att vi alla ska bli lika och att ingen får sticka ut? Vad är poängen med att plocka bort pengarna, när ni nu uppenbarligen vill att alla ska assimileras till något liv som passar in i Sverigedemokraternas romantiserade bild av hur den perfekta svensken ser ut?

Anf. 59 MATTIAS KARLSSON (SD) replik:

Herr talman! Som vanligt låtsas Socialdemokraterna att de har problem med att ha olika regler för olika grupper. I själva verket pläderar ni för just detta, Maria Stenberg. Ni stöder till exempel instegsjobben. Ni stöder en massa olika omfördelningssystem som baseras på etnisk bakgrund, där personer som har icke-nordisk bakgrund ska få större resurser bara på grund av sin etniska bakgrund. Ni är för diskriminering. Jag tror att vi är det parti i riksdagen som mest konsekvent försöker undvika olika former av diskriminerande åtgärder.

Maria Stenberg säger att Sverige blir ett tråkigt och eftersatt land och hamnar efter i utvecklingen om vi inte har en stor invandring. Det finns inga empiriska belägg för det. Länder med en restriktiv invandringspolitik, som Finland, Japan och Island, har klarat sig ganska bra. Det är klart att vi ska ha invandring, men den ska vara ansvarsfull och på en nivå som samhället kan hantera. Samhället kan i dagsläget inte hantera rådande nivåer. Det är helt uppenbart att det är så. Det är därför man måste skjuta till mer och mer pengar men samtidigt inte får bättre resultat.

Hade det varit något annat område där man under flera decennier sett utvecklingen att vi satsar mer och mer resurser år efter år, medan resultaten inte blir bättre utan snarare sämre, då hade man stannat upp och tänkt efter. Kan det inte ändå vara ett systemfel? Men i den här frågan kan man inte göra det. Det finns en emotionell läsning som baseras på att man vill vara godhjärtad och humanistisk. Det tycker jag i och för sig är behjärtansvärt och bra. Men den utgångspunkten är också felaktig. Vi hade kunnat hjälpa betydligt fler människor, hade kunnat rädda livet på betydligt fler människor, om vi haft en mer ansvarstagande invandrings- och

flyktingpolitik där vi fokuserat resurserna på hjälp i närområdet i stället. Då hade vi sluppit massor av de problem som vi nu står här och diskuterar.

Anf. 60 MEHMET KAPLAN (MP) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja ställa en inledningsfråga till Mattias Karlsson. Varför vill Sverigedemokraterna ta bort Diskrimineringsombudsmannen? Diskrimineringsombudsmannen arbetar mot diskriminering som har samband med kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder.

Anf. 61 MATTIAS KARLSSON (SD) replik:

Herr talman! Självklart ska diskriminering vara förbjudet. Självklart ska olika instanser i samhället – skolan, ideella föreningar och andra – motarbeta diskriminerande attityder. Det är givet.

Men Diskrimineringsombudsmannen är en väldigt speciell instans som i praktiken har kommit att fungera som ett utpressningsorgan. Man mer eller mindre tvingar många företagare och andra att betala skadestånd av rädsla för att bli uthängda. Bara anklagelsen gör att de ser sig tvungna att betala skadestånd.

Vi ser egentligen ingen anledning att lyfta fram detta särskilt. Det är klart att vi ska motarbeta diskriminering, likaväl som vi ska motarbeta våld. Men vi har ingen antivåldsombudsman som fungerar så som Diskrimineringsombudsmannen fungerar. Brott mot diskrimineringslagen ska hanteras som annan brottslighet.

Anf. 62 MEHMET KAPLAN (MP) replik:

Herr talman! Jag satt i justitieutskottet förra mandatperioden. Det är väl synd att säga att det inte finns olika myndigheter som jobbar för att hantera frågor för brottsutsatta. Det är ett väldigt märkligt påstående. Mattias Karlsson kan fråga Sverigedemokraternas ledamot i justitieutskottet. Det satsas över 40 miljarder kronor varje år på rättsområdet.

Jag vet inte riktigt vad det är ni i Sverigedemokraterna vill åt genom att lägga ned DO. Ni kanske ska vara tydligare med vad det är ni vill åt? Det vore mycket enklare om ni redovisade det öppet. Jag räknade upp de diskrimineringsgrunder som finns. Är det några som är särskilt problematiska att jobba mot? Är det kön? Är det könsidentitet eller könsuttryck? Är det etnisk tillhörighet? Är det religion och trosuppfattning? Är det kanske funktionsnedsättning, eller till och med sexuell läggning eller ålder? Jag kan faktiskt inte riktigt förstå.

Mattias Karlsson jämförde med brottsområdet och att det inte finns någon brottsombudsman. Men det finns brottsofferjourer som jobbar vid sidan av, utöver rättsväsendet och rättsvårdande myndigheter. Brottsförebyggande rådet granskar hela området hela tiden. Det Mattias Karlsson säger är väldigt otydligt.

Jag vill också ta upp Sverigedemokraternas favoritland, Japan, som börjat jobba mot diskriminering mer och mer aktivt. Man har fått kritik från FN i Diënerapporten, som har tagit upp att vissa minoriteter i Japan, bland annat ainugruppen men också människor som kommer från Korea, Kina och Brasilien, diskrimineras väldigt hårt. Man tar allvarligt på detta.

Jag är inte övertygad om att japanska företrädare är så glada över Sverigedemokraternas hyllning av ett system som de själva har problem med.

Anf. 63 MATTIAS KARLSSON (SD) replik:

Herr talman! Det finns ingen otydlighet från vår sida när det gäller att samhället ska motverka diskriminering. Sedan kan man ha olika synsätt på hur det bäst ska ske. Vi är inte nöjda med den ordning som råder i dag vad gäller Diskrimineringsombudsmannens funktionssätt och fokus. Vi tycker inte att vi behöver en myndighet som lägger stora resurser på att motarbeta traditionella svenska kalendrar på arbetsplatser, adventsljusstakar, julsånger eller vad det nu är.

Jag förstår att ni bara vill prata om diskriminering, Mehmet Kaplan. Ni vill styra fokus dit, för ni vill låtsas som att det är den enda anledningen och förklaringen till att integrationen har misslyckats. Ni har inga som helst lösningar eller förslag när det gäller hur ni ska komma till rätta med de stora grundläggande strukturella problem som vi i dag ser inom integrationspolitiken och när det gäller segregationen i samhället. Ni vill snarare förvärpa dem genom en fullständigt ansvarslös politik med mer eller mindre öppna gränser. Det är en helt extrem mångkulturalistisk doktrin som bara förstärks och som i slutändan tyvärr kommer att leda till segregation, splittring och elände.

Anf. 64 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V):

Herr talman! Debatten vi i dag har om inkludering och jämslällldhet handlar om fördelning av makt och resurser och huruvida vi är beredda att agera utifrån den kunskap vi har om det svenska samhället.

Under utgiftsområde 13 ska vi på många sätt ta hand om konsekvenserna av regeringens segregering och ojämlika politik. Integrationsminister Erik Ullenhag och jämslällldhetsminister Maria Arnholm får försöka lappa och laga på det samhälle som regeringens politik formar.

Det är exakt här, på inkluderings- och jämslällldhetsområdet, som konsekvenserna av bostadssegregation, en segregerad skola som präglas av det fria skolvalet och strukturell diskriminering på arbetsmarknaden blir uppenbara. Det är här som regeringens prioriteringar av skattelättnader som främst gynnar högavlönade män och missgynnar kvinnor i ofentlig sektor blyxlbelyses.

För oss i Vänsterpartiet handlar inkludering och jämslällldhet om att skapa ett samhälle där Nabila och Per har lika tillgång till makt och resurser. Det är ett samhälle där födelseort inte spelar roll och där hudfärg eller religion inte avgör var vi bor, vilken skola vi går i eller vilket arbete – eller vilken brist på arbete – vi sedan får. Det är ett samhälle där kvinnor har samma möjligheter som män att arbeta, ett samhälle där det inte är en ekonomisk förlust att vara kvinna. Det är ett samhälle där barn har lika rätt till sina föräldrar. Men som de flesta av oss vet är det tyvärr inte så i dag.

Regeringen åtgärdsförslag blir i detta sammanhang beklämmande svaga. De kan kort sammanfattas med orden: privatisering av etableringsuppdrag, individualisering av ansvar för samhällsstrukturer och kortsiktiga projekt. I en tid med hög arbetslöshet och en situation där resultaten av etableringsreformen fortfarande är – jag är snäll – milt sagt blygsamma väljer regeringen i stället att peka ut och skuldbelägga nyan-

lända genom att slå fast att nyanlända ska vara skyldiga att tacka ja till jobb samt genomföra en lagändring gällande föräldraförsäkringen som endast berör en ytterst liten grupp utlandsfödda kvinnor. Man kan undra vad regeringen vill förmedla med denna bild.

De nyanlända jag träffar dagligen har inte problemet att de tvingas tacka nej till jobb – jag önskar verkligen att det vore så! Nu, när förorter- na behöver rustas upp, servicen bibehållas och skolan prioriteras, väljer regeringen i stället att lägga kortsiktiga projektmedel på vissa stadsdelar. En ljuspunkt i mörkret är dock att till och med regeringen nu insett att sfi-bonusen varit verkningslös och därför avskaffas.

Herr talman! För att ändra på ojämlikheten i samhället krävs en progressiv politik. De politiska framsteg vi har gjort historiskt och är stolta över är ett resultat av medvetet arbete i till exempel kampen för barnomsorg och föräldraförsäkring. Det är framsteg som aldrig hade åstadkommits utan politisk vilja och ekonomisk kraft bakom orden. Och framför allt är det framsteg som innebär att vi prioriterat det gemensamma. Vi har prioriterat att minska klyftor i stället för att, som nu, öka dem. Det har gynnat hela det svenska samhället, bland annat genom att vi har en hög andel kvinnor i förvärvsarbete.

Herr talman! Vänsterpartiets ekonomiska politik är grundstenen i vårt arbete för ett inkluderande och jämställt samhälle, och i det är en gemensamt finansierad välfärd helt avgörande. När välfärden inte byggs ut i takt med ökande behov ökar behovet av oavlönat omsorgsarbete, vilket i praktiken innebär minskat utrymme för främst kvinnor att arbeta. Det betyder att vi får stanna hemma.

Det är i dag kvinnor och utlandsfödda som kompenserar regeringens prioritering av skattesänkningar framför gemensam välfärd. Det är kvinnorna som tar hand om gamla och tvingas till ofrivilligt deltidsarbete på grund av bristande barnomsorg på obekväma arbetstider. Det får konsekvenser för kvinnors sjukskrivningar, lägre pensioner och socialförsäkringar. Det är utlandsfödda som, oavsett utbildningsnivå, i högre grad står utanför arbetsmarknaden, för trots hög arbetslöshet präglas regeringens politik av brist på investeringar för att skapa jobb. I stället fortsätter skattesänkningar för dem som har turen att ha ett jobb och ökad utsatthet för arbetslösa och sjuka.

Som del av ökade ekonomiska klyftor har även inkomstgapet mellan kvinnor och män ökat kraftigt. I kronor och ören i plånboken har gapet ökat med drygt 1 500 kronor per månad mellan 2006 och 2013.

Herr talman! Vänsterpartiet föreslår ett antal viktiga reformer för att minska löne- och inkomstskillnaderna mellan män och kvinnor och omfördela ansvaret för det obetalda hemarbetet. De viktigaste satsningarna gäller en förstärkt välfärdssektor, ökade resurser till ensamstående föräldrar och framför allt en jämställd föräldraförsäkring.

Arbetslösheten är hög bland ensamstående mödrar, och den har ökat. Det är ett faktum att många fler kvinnor än män tvingas till deltidsarbete. Men hela förklaringen ligger inte där. En lika viktig orsak är att fördelningspolitiken har fått allt mindre betydelse för att utjämna ekonomiska skillnader i samhället. Därför föreslår vi ett kraftigt höjt och indexerat underhållsstöd, ett kommunalt barnomsorgsstöd i hemmet för ensamstående när barnen är sjuka och gratis receptbelagd medicin för alla barn. Detta är förslag som skulle göra skillnad för kvinnor i vardagen.

Herr talman! Vi vet att kvinnor diskrimineras på arbetsmarknaden och att den främsta anledningen är att de fortfarande anses bära huvudansvaret för barn både vid föräldraledighet och vid vård av sjukt barn. Vänsterpartiet anser därför att en individualisering av föräldraförsäkringen är en av de viktigaste jämställdhetspolitiska reformerna vi kan göra för att ge barn tillgång till båda sina föräldrar och för att bryta diskrimineringen av kvinnor.

Herr talman! Det finns andra diskriminerande strukturer i dagens Sverige. Den strukturella rasismen begränsar och påverkar människors vardag och livsmöjligheter i både stort och smått. För att kunna samordna arbetet mot diskriminering behöver DO få resurser att inte bara hantera anmälningar om diskriminering utan också bedriva ett främjandearbete och en samordning av arbetet mot de olika diskrimineringsgrunderna.

Om vi vill att den svenska diskrimineringslagstiftningen ska bli annat än en vacker intention krävs att den efterlevs. I dag är det alldeles för svårt för den som blir diskriminerad att få upprättelse. Därför bör det inrättas minst en antidiskrimineringsbyrå i varje län med de befogenheter och den juridiska kompetens som krävs för att kunna driva diskrimineringsfall. I praktiken innebär det att varje antidiskrimineringsbyrå måste ha minst en kvalificerad jurist anställd. Samtidigt bör de lokala antidiskrimineringsbyråerna omvandlas till lokala DO-kontor, så att de blir en del av myndigheten. Det ska vara enkelt för medborgare att få hjälp och stöd när de upplever diskriminering.

Diskriminering genomsyrar hela samhället. Den sker inte bara när mörkhyade sorteras bort i krogkön utan även när kvinnliga utlandsfödda får sämre tillgång till arbetsmarknadsåtgärder än manliga utlandsfödda eller när romer registreras.

En undersökning från Lunds universitet visar hur hårt diskrimineringen slår på arbetsmarknaden. En arbetssökande med svenskklingande namn får oftare komma på intervju än en person med ett namn som låter arabiskt. Trots att de har samma kvalifikationer har Erik 50 procent större chans att bli kallad till intervju än Hassan. Därför är det viktigt att DO har resurser att granska inte bara företag utan även samhällets institutioner.

För att motverka diskriminering vid rekryteringar är det viktigt att i förväg bestämma vilka kvalifikationer som är viktiga och att sedan bedöma kandidaterna utifrån det. Annars är det lätt hänt att de som rekryterar väljer människor som liknar dem själva. För att undvika detta är det viktigt att vi hittar och skapar bra verktyg för rekrytering. Därför bör DO ha i uppdrag att utveckla sådana verktyg för kritiska analyser av rekryteringsprocesser och bidra till att detta tillämpas på myndigheterna. Låt oss börja göra skillnad i offentliga strukturer redan i morgon, herr talman.

Det är, herr talman, ett politiskt ansvar att skapa förutsättningar för ett inkluderande och jämställt samhälle. Det är vårt ansvar.

Jobbskatteavdrag och bidrag till så kallade livspussel genom till exempel RUT individualiserar symtom och lösningar på det ojämställda samhället. Men lösningen på ojämställd och ojämlik politik kan aldrig vara individuell. Inte heller hjälper det att peka ut eller skuldbelägga enskilda grupper.

Vänsterpartiet företräder i stället en politik som tar ansvar för omfördelningen av makt och resurser för att skapa ett jämlikt och jämsällt samhälle för oss alla, inte bara de få. En sådan politik ger kvinnor makt över sitt liv och låter människor bli en del av samhället utan att snegla på hudfärg eller var i världen man är född.

Med detta, herr talman, ställer jag mig bakom Vänsterpartiets särskilda yttrande.

Anf. 65 HANIF BALI (M):

Herr talman! Ibland bildsätts det av politiska motståndare att de omfattande problem vi har när det gäller asylmottagare i utanförskap på något sätt mörkläggs av politiker i denna kammare. Låt mig vara väldigt tydlig: Vi har en stor utmaning framför oss med att få nyanlända i arbete. 67 procent av alla i långvarigt försörjningsstöd är utrikesfödda. Bara den siffran är tillräckligt oroväckande.

67 procent av dem som långvarigt lever på existensminimum är utrikesfödda. Det kan man tycka är en orättvis fördelning av det utanförskap som finns. Samtidigt förvärvsarbetar endast 46 procent av de utomeuropeiska invandrarna. Det är oroväckande siffror.

Herr talman! Jag är inte här för att det, så att säga, är kul. Jag är inte här för att vi inte har några problem, utan jag är här för att vi har problem. Tänk er själva – för väljaren i gemen – att vara på ett fyraårigt elevråd där hälften av skolkamraterna önskar er undergång. Det är såklart inget man frivilligt utsätter sig för, utan man gör det för att man vill förändra någonting och för att något inte står rätt till. Det är precis det jag tänkte bemöta här.

Vi har enorma utmaningar framför oss. Därför har vi renoverat de svenska integrationsinsatserna i grunden. Borta är de kortsiktiga projekten, borta är ”Masoud Kamalisen” och borta är beskyllningarna att det på något sätt är någon annans fel än politikens och individens om nyanlända inte hamnar i arbete.

Det var det som gällde tidigare. Det har alltid varit någon annans fel. Det var företagen som var rasister. Det var någon annans fel att utrikesfödda inte hamnar i arbete. Det var aldrig våra egna bidragssystem, det var aldrig våra utbildningsinsatser och det var aldrig sfi vi aldrig byggt ut, utan det var alltid någon annans fel.

Borta är också att vi famlar i mörkret och inte vet hur det står till med siffrorna. Nu vet vi. Nu har vi siffror på vilka integrationsinsatser som fungerar, vilka åtgärder som leder till jobb, vilka åtgärder som inte leder till jobb och i hur stor procentandel folk tar till de här åtgärderna. Före etableringsreformen hade vi ingen aning.

Det svåraste för mig när jag får kritik för etableringsreformen – jag älskar att få kritik – är nästan att man håller sig till sakfrågan och kritiserar att tillräckligt många inte kommer i arbete. Problemet för mig är att jag inte kan jämföra med tidigare siffror, för vi hade ingen aning. Det var roliga projekt hit och dit, och vi skulle mötas halvvägs och träffas på Folkets hus och alla sådana trevliga integrationssatsningar som man tyckte var så viktiga.

Borta är nu det. Nu är det en statlig myndighet som har ansvar för frågan och för att utvärdera. Det krävdes att vi skulle utvärdera etableringsreformen. Redan när den sjösattes gavs Stockholms universitet i

uppdrag att 2014 och 2015 leverera rapporter om hur etableringsreformen har påverkat och om det har förbättrat. Vi kan se redan nu några indikatorer på att det gör det.

Nu tänkte jag fokusera på de förändringar vi har gjort och om de leder till någonting bättre. 2005 var 74 procent av de inrikesfödda männen med i arbetskraften. Endast 70 procent av de utrikesfödda männen beräknades vara i arbetskraften. Det var en oförklarlig skillnad på 4 procent. Det vi egentligen sade var att en stor andel av de utrikesfödda inte ens var med i matchen. De var inte ens med på avbytarbänken. De fick inte ens vara med i publiken. De hade skickats hem. Det är detta vi har åtgärdat. Vi har sett till att fler har kommit in på arbetsmarknaden. Fler förväntas och känner förväntningar på sig att delta på arbetsmarknaden.

I dag är skillnaden endast 0,2 procent. Det leder såklart till högre arbetslöshet, för vi vill att människor hellre ska vara arbetslösa och räknas i statistiken än att inte få vara med och tävla om jobben över huvudet taget.

Andelen som avbryter sina sfi-studier efter två år minskar. Andelen som fortsätter sin utbildning efter sfi ökar. Andelen som får godkänt totalt har ökat. Andelen som får godkänt i den högre kursen sfi D har ökat. Andelen som är högutbildade och har ett arbete som kräver eftergymnasial kompetens har ökat för både män och kvinnor.

Vi pratade ofta om den där taxichauffören som egentligen var läkare, men ingenting hände. Nu har det ökat. Det är en högre andel utrikesfödda, både män och kvinnor, som har ett arbete som matchar deras kompetens.

Det är några av indikatorerna på att det blir bättre, men det finns även intressanta faktum vi måste ta till oss. Av Riksrevisionens rapport framgår till exempel att när det gäller de av Sverigedemokraterna uppmålade hemska åtgärderna instegsjobb eller nystartsjobb hamnar en extremt hög andel av dem som får ett instegsjobb och därefter ett nystartsjobb sedan i osubventionerat förvärvsarbete på heltid. Räknar man med deltidsarbete kommer man fram till siffror runt 80 procent. Det är väldigt högt.

Problemet är fortfarande att det är en väldigt liten andel av de nyanlända som får denna goda kedja. Det måste vi förbättra. Men av dem som inte tar del av åtgärderna eller de subventionerade anställningarna hamnar runt 64 procent i osubventionerat heltidsarbete. Det är en märkbar förbättring jämfört med de 48 eller 46 procent vi tidigare hade.

Det går inte att ignorera att utvecklingen går åt ett positivt håll. Frågan är hur vi kan accelerera utvecklingen, och det är här jag blir lite oroad.

När Socialdemokraterna var här uppe och presenterade sin integrationspolitik lyckades de hålla ett långt anförande utan att presentera en enda siffra – inte en enda siffra! Jag kan bara tänka mig, herr talman, om vi skulle ha ett annat budgetområde och man diskuterade just budgetar, effekter och siffror och att man kommer upp hit och beskriver en massa välvilliga saker och inte förklarar en enda siffra, ett enda indexmätt, ett enda mål eller någonting om det.

Det är klart att diskriminering är viktigt, och Mehmet Kaplan beskriver hur det satsas på de lokala antidiskrimineringsbyråerna. Vi ska dock veta att den stora skillnaden mellan inrikes och utrikes födda inte kan förklaras med diskriminering. Jag vet inte hur många gånger jag har sagt detta i den här talarstolen: Sverige är med alla mått mätt världens mest

toleranta land. I World Values Survey och i andra undersökningar framkommer att Sverige är ett av världens mest toleranta länder. Trots detta är skillnaden mellan inrikes och utrikes födda som störst i hela västvärlden i just Sverige. Då går det inte att bara förklara detta med diskriminering, utan man måste ha en politik som ser till att fler hamnar i arbete.

Jag håller med om att man inte ska peka ut enskilda grupper som orsaken till vissa problem. Det blir intressant då Vänsterpartiet kommer upp hit och skyller problemen på vita män. Det är lika fel, anser jag, att peka ut någon grupp över huvud taget som orsaken. Det är intressant att säga att skattesänkningarna har gynnat män som är höginkomsttagare. Det är då intressant att Vänsterpartiet också motsätter sig skattesänkningar som riktar sig till låginkomsttagare. Om skattesänkningar uppenbarligen gynnar vissa kan man rikta dem också till dem som är låginkomsttagare. Men dessa vänder sig ju Vänsterpartiet också emot, med jobbskatteavdraget, till exempel. Vänsterpartiet föreslår inte ett jobbskatteavdrag med ett lägre tak eller någonting sådant. Nej, Vänsterpartiet föreslår inget jobbskatteavdrag över huvud taget.

Låt mig övergå till att tala om diskriminering. Frågan är självfallet viktig. Alliansen har skapat en lagstiftning som är effektiv och heltäckande. 2014 anvisas runt 140 miljoner kronor till arbetet mot diskriminering. Här finns, med de lokala antidiskrimineringsbyråerna och så vidare, ett viktigt arbete att göra.

Vi ska känna till omfattningen av detta och hur många personer det handlar om. När Diskrimineringsombudsmannen håller sina utbildningar är det runt 500 personer som har tagit del av dem. Det politiska alternativet, från Miljöpartiet till exempel, är att vi ska skjuta till 5 miljoner kronor av 100 miljoner som de redan har i budget. Man kan förvänta sig att man dubblar det antal som har tagit del av utbildningarna; då blir det 1 000 personer som skulle ta del av det. Vi har hundratusentals arbetslösa.

Om man tänker på hur många kontakter som Diskrimineringsombudsmannen har haft med dem som behöver hjälp är det runt 4 000 samtal. Om vi skulle fördubbla detta till 8 000 – kommer det då att göra en märkbar skillnad i sysselsättningsstatistiken, tror Christina Høj Larsen? Kommer det att göra en märkbar skillnad i bidragsberoendet? Det kommer det förmodligen inte att göra. Det kanske bara blir en minimal skillnad.

Om vi har sådana extrema skillnader mellan inrikes och utrikes födda i världens mest toleranta land gäller det att inte gå vilse i att bortförklara det hela med diskriminering. Diskriminering är ett allvarligt problem som drabbar individen. Men på aggregerad nivå är det inte diskrimineringsfrågan som är lösningen när det gäller att se till att utjämna de ekonomiska skillnaderna mellan inrikes och utrikes födda.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 66 MATTIAS KARLSSON (SD) replik:

Herr talman! Jag tyckte att det var viktigt att begära ordet och förtydliga några saker i det som Hanif talar om. Han nämner att vissa saker har blivit lite bättre. Det är riktigt, men jag tror att det är viktigt att förstå för

dem som lyssnar på debatten att det är från en låg nivå i de allra flesta fall.

Hanif talade också om den utvärdering som har gjorts av instegsjobben och nystartsjobben. Vi fick nyligen en presentation av detta från Riksrevisionen i utskottet. Det är viktigt att känna till att man inleder denna utvärdering med att säga att man egentligen inte kan säga någonting säkert om huruvida detta har varit en samhällseffektiv insats över huvud taget. Det finns inga kontrollgrupper. Det skulle kunna vara så att de som nu har fått jobb via kedjan av instegsjobb och nystartsjobb är resursstarka personer, som hade kunnat få jobb även utan dessa insatser. Man ska alltså vara ganska försiktig med vilka slutsatser man drar utifrån detta.

Det viktigaste är väl ändå någonstans att trots att vissa faktorer går lite upp och vissa lite ned är det i stort sett så att utanförskapet och de grundläggande stora problemen med integration, segregation och så vidare inte har förändrats. Trots att ni lovade det inför förra valet och trots att ni lovade det inför valet innan dess har ingenting i grunden förändrats. Förvärvsfrekvensen bland utlandsfödda är fortfarande låg. Skolresultaten bland utlandsfödda elever är fortfarande låga.

Jag skulle vilja veta vad du ser i er verktygslåda som framöver skulle kunna förändra detta i grunden. Ser du någon möjlighet till att man inom en överskådlig framtid till exempel kommer att komma upp i en försörjningsgrad för utlandsfödda som gör att gruppen bär sina egna kostnader och att invandringspolitiken därigenom blir lönsam?

Anf. 67 HANIF BALI (M) replik:

Herr talman! Mattias Karlsson har rätt i bemärkelsen att det inte handlar om hur många som jobbar utan hur många som jobbar i förhållande till dem som inte jobbar. Det är det som kallas för förvärvsfrekvensen.

Det jag kan se som en utveckling vore delvis att man ser till att etableringsreformen är på plats och fungerar. Vi vet till exempel att 99 procent av alla som har varit i Sverige i ungefär 18 månader har gått i sfi. Det är siffror som inte fanns tidigare. Vi kan vara eniga om, du och jag, att detta att lära sig svenska är en ganska viktig faktor för att etablera sig på arbetsmarknaden. Det lär alltså ha positiva effekter.

Men i grund och botten handlar det om att se till att fler tar del av både de insatser som ges av Arbetsförmedlingen och av de olika stödmechanismer som vi har byggt in i etableringsreformen. Om vi ska säga sanningen har problemet inte varit att människor har tagit del av åtgärder och att det sedan inte har blivit mycket av dem. Problemet har varit att åtgärder har funnits på vissa ställen, och på andra ställen har de inte funnits. Vissa åtgärder har inte fungerat men har fortfarande funnits.

Problemet har också varit att många av åtgärder inte har effektutvärderats. Det är någonting som Mattias Karlsson vet att vi i hög grad gör med etableringsreformen. Vi justerar därför reformen så att den blir mer effektiv. Det kommer att leda till en högre sysselsättningsgrad och förvärvsfrekvens bland nyanlända. Men då ska vi veta att det är en liten andel av de nyanlända som har gått igenom hela etableringsreformen. Jag tror att detta kommer att ha långsiktigt positiva effekter.

Anf. 68 MATTIAS KARLSSON (SD) replik:

Herr talman! Jag tolkar det som att Hanif Bali egentligen menar att möjligheten för utlandsfödda att nå upp till samma nivå som inrikes födda inom överskådlig framtid egentligen inte finns på kartan. Det förstärks av att det du räknar upp egentligen bara är mer av samma saker som ni redan gör och som inte har givit några bra resultat.

Jag tycker att det är en märklig logik. Man ser de stora, allvarliga och potentiellt katastrofala problemen men vet inte riktigt hur man ska hantera dem. Man har egentligen inga effektiva lösningar som inom en överskådlig framtid kan åtgärda det här. Då är det märkligt att ändå fortsätta att ständigt fylla på problemen och till och med, som ni har gjort, kraftigt utöka invandringen. Anledningen till att vi behöver en integrationspolitik är att vi har en invandringspolitik; det hänger intimt samman.

Jag tycker att det skulle ha varit ansvarstagande och logiskt att anpassa nivåerna på invandringen till våra grannländers och att ge integrationsprocessen en ärlig chans. Jag tror inte att de barn och ungdomar som i dag växer upp i de segregerade förorterna kommer att ha en ärlig chans om vi hela tiden spär på segregationen och ökar problemet. Om de hela tiden ska behöva konkurrera med ännu mer resurskrävande nyanlända, som kanske har ännu större problem än de själva, ser jag inte denna förutsättning. Jag är rädd att vi är på väg att bygga in permanenta motsättningar i samhället med en etnisk underklass som känner aggression och utanförskap. Jag är tyvärr rädd för att konsekvenserna av de motsättningar som vi nu ser kan bli oöverskådliga.

Anf. 69 HANIF BALI (M) replik:

Herr talman! Jag delar den oron. Det är just därför vi är här. Den etableringsreform som vi sjösatte i december 2010 har funnits i ungefär två och ett halvt år, om man säger att det var en implementeringsfas. Det vi ser är att detta har goda effekter på förvärvsfrekvensen och sysselsättningsgraden. Samtidigt finns det ett uns av sanning i Mattias Karlssons uttalande, men han vänder på logiken.

Vi har integrationspolitik av ekonomiska skäl, för att få ekonomin i det här landet att gå ihop, men vi har inte migration, asylmigration, av ekonomiska skäl. Det är viktigt att konstatera det. Jag tycker att vissa politiker gör väldigt fel ibland när de försöker bilsätta det. I grund och botten handlar det om människor som vi av humanitära skäl ger hjälp.

Vill vi ha en mer, så att säga, ekonomiskt gynnsam invandring kan man titta på till exempel den kanadensiska modellen med invandring av högkvalificerade personer, om vi vill se till att det ska bli lönsamt att ta emot invandrare. Men det svenska asylsystemet bygger inte på att människor får asyl baserat på hur prognosen över deras avkastning är. På det sättet handlar integrationspolitiken om att invandringen, med de verktyg vi har, ska bli mer lönsam, så att det i alla fall inte, just som du säger, byggs in en etnisk underklass i Sverige.

Anf. 70 MEHMET KAPLAN (MP) replik:

Herr talman! Tack, Hanif Bali, för en redogörelse för var Moderaterna står i de här frågorna! En av anledningarna till att jag tog upp diskrimineringsfrågan var att det är ett av de områden där vi verkar ha meningsskiljaktigheter. Genom att studera tabellerna kan man se att Miljö-

partiet tar bort en del pengar från ett område för att tillföra de pengarna på ett annat område. Sedan har vi småjusteringar. Men inom diskrimineringsområdet verkar det finnas en reell skillnad. Jag vill lyfta upp det.

Hanif Bali tog upp att vi skulle satsa 5 miljoner kronor extra på DO och att det eventuellt skulle innebära att fler individärenden skulle hantieras eller att fler människor skulle få ta del av information. Det är inte det vi skriver i vår text, utan det handlar bland annat om ett förtydligat tillsynsansvar. Men det handlar också om ett ansvar att granska arbetsgivarernas lönekartläggningar.

Det är alltså ett område som Hanif Bali inte nämnde. Det är möjligt att den kommande moderata riksdagsledamoten ska ta upp det, för det kanske faller under jämställdhetsfrågorna i utskottet – vi har ju kommit överens om att dela upp det i två delar. Men det är det som DO med de här extrapengarna ska jobba med. Det finns ett tillkännagivande. För att minska löneskillnaderna mellan könen gjorde vårt utskott ett tillkännagivande om att kravet på årliga lönekartläggningar åter ska gälla.

Jag blir lite förvånad över att det verkar ha gått Hanif Bali förbi. Jag undrar: Vad har hänt med tillkännagivandet?

Anf. 71 HANIF BALI (M) replik:

Herr talman! Alla tillkännagivanden bereds såklart inom Regeringskansliet. Men låt mig poängtera att diskrimineringsfrågan är extremt viktig. Vi har en diskrimineringslag som Alliansen har antagit och som jag uppfattar att det finns en ganska bred samsyn kring i riksdagen. Detta ska DO såklart granska och så vidare. Men jag vill säga att i den politiska retoriken måste det på något sätt matchas med kronor och ören.

5 miljoner kronor är såklart mycket för en individ. Men 5 miljoner kronor i en statsbudget är inte fruktansvärt mycket pengar. Om detta ska gå till lönekartläggningar är såklart Miljöpartiets prioritering. Men vi ska veta att det när vi pratar om diskrimineringsfrågan i stort också handlar mycket om saker som statsmakten egentligen inte rör på så mycket. Det handlar om samtal som man har kring det berömda köksbordet, om värderingar, om vilka åsikter vi lär våra syskon, våra barn, våra vänner och våra bekanta och vad vi själva accepterar för ton i samhället mot varandra. Om vi ska vara hyfsade, om vi ska ha en hyfsad ton mot varandra och om vi ska ha en civiliserad ton mot varandra gäller det speciellt inom detta område. I just diskrimineringsärenden handlar det många gånger om människor som blivit väldigt illa bemötta och illa behandlade på ett sätt som man kan konstatera är rent ociviliserat.

Det kanske finns en poäng i att Miljöpartiet satsar relativt lite pengar på detta, nämligen att den största utvecklingspotentialen finns någon annanstans än just hos DO.

Anf. 72 MEHMET KAPLAN (MP) replik:

Herr talman! Det är precis DO vi diskuterar. Det är därför vi har det här betänkandet. DO ingår som en relativt stor och viktig del i symbolarbetet, som en del partier absolut inte vill ha men som vi ser har varit framgångsrikt. När det gäller de ärenden som DO har drivit här i Sverige och vad motsvarande myndigheter runt om i världen har gjort kan ingen säga att det bara skulle vara symbolpolitik. Det har betytt väldigt mycket

för att visa åt vilket håll vi i samhället vill gå när det gäller behandling av människor och deras lika värde.

Så till den svenska situationen. År 2008 ändrade regeringen reglerna så att företagen bara behövde kartlägga lönerna och upprätta handlingsplaner för att minska löneskillnaderna vart tredje år. Det var antagligen en ideologiskt formad ingång. Nu har man fått ett tillkännagivande som ska hanteras. Det jag har sett är att det har blivit ett tilläggsdirektiv till utredningen om aktiva åtgärder mot diskriminering. Vi får se vad som kommer ut av detta.

Det jag skulle vilja ta upp med Hanif Bali är den andra sidan, nämligen att det som inte symboliskt från statsmaktens sida lyfts upp som viktigt tenderar att glömmas bort i den stora viktiga debatten i företagen och hemma kring köksbordet. Det är därför glädjande att vi ser att Hanif Balis allianskamrater, bland annat Folkpartiet, till exempel har lyft fram en sådan viktig fråga. Det är en symbolfråga som jag inte vet var Moderaterna står i. Det gäller pappamånader. Folkpartiet lyfter fram detta och kommer att driva det. Var står Moderaterna i frågan om fler pappamånader?

Anf. 73 HANIF BALI (M) replik:

Herr talman! Nu kommer du in på jämställdhetsområdet. Då vill jag bara vänligt hänvisa till nästa debattör från Moderaterna, som kommer att gå in djupare på just jämställdhetsområdet, där denna fråga ingår. Den här diskussionen handlar om integration. På jämställdhetsområdet vill jag hänvisa till nästa debattör.

Anf. 74 ISMAIL KAMIL (FP):

Herr talman! Regeringens syfte med integrationsåtgärder har varit och är att dels stimulera integrationsprocessen, dels underlätta och påskynda de nyanländas etablering i arbets- och samhällslivet i Sverige.

Fler ska kunna lära sig svenska språket. Fler ska lättare kunna få ett arbete, och fler ska kunna etablera sig som en delaktig individ i det svenska samhället. Kunskaper i det svenska språket liksom utbildning och arbete är helt avgörande för en lyckad integration. Det gäller att ge stöd till varje nyanländ utifrån individens förutsättningar för att de snabbt ska kunna lära sig svenska språket, kunna få ett arbete och klara sin egen försörjning.

Under många år har Sverige haft en politik som fokuserat på ett omhändertagande av de personer som tagit sig till vårt land. Vi har under årtionden, herr talman, inte tagit till vara nyanländas kompetens. Fortfarande är det många som utestängs från svensk arbetsmarknad på grund av sina utländska namn eller bristande kunskaper i det svenska språket.

För Folkpartiet är en lyckad och bra integration en av de stora utmaningarna vi har framför oss. Etableringsreformen, som ska utgå från varje individs behov, inriktar sig på att de nyanlända snabbt ska lära sig svenska och få ett jobb, bli självförsörjande och få kännedom om rättigheter och skyldigheter i Sverige.

Individens delaktighet och eget ansvar för sin framtid är helt avgörande för att lyckas bryta utanförskapet. En förbättrad etablering är grundläggande för att ta till vara den resurs som den nyanlände utgör.

Kommunerna har fortfarande en viktig roll i form av praktisk hjälp och stöd till nyanlända. Det gäller rollen att ordna bostad, att ansvara för sfi och samhällsorientering, att ge introduktionsinsatser inom förskola och fritidshem och att i stort underlätta etableringen i det svenska samhället.

Herr talman! En av regeringens övergripande prioriteringar är därför att minska utanförskapet, som många utrikesfödda tyvärr hamnat i, genom bland annat satsningar inom arbetsmarknads- och utbildningsområdet.

Utan våra utlandsfödda skulle stora delar av sjukvården och service-sektorn ha stora svårigheter att fungera. Invandringen har fört med sig nya kunskaper och erfarenheter och har berikat Sverige.

Över 700 000 utlandsfödda går varje dag till ett arbete. Över 60 000 småföretag ägs av personer med invandrabakgrund. Utan denna öppenhet och detta bidrag till vårt välbefindande hade Sverige utan tvivel i dag varit ett fattigare land.

Behov av särskilda insatser vad gäller utbildning och yrkeserfarenhet finns fortfarande kvar. Regeringen anser att det fortfarande finns behov av en effektivare etableringstid där olika insatser kombineras med varandra.

En av de stora utmaningarna i dag vad gäller integration och jämställdhet är att fler utrikesfödda kvinnor själva ska kunna försörja sig och få makt över sin vardag. Att snabbt lära sig svenska språket och få ett arbete ger individen en snabbare etablering i samhället. Det för med sig såväl individuella som samhällsekonomiska vinster. Därför är det viktigt med ett välfungerande samarbete mellan samtliga aktörer på lokal, regional och nationell nivå.

Att skyddas mot diskriminering är en mänsklig rättighet. Förbud mot diskriminering finns inskrivet i ett stort antal konventioner om mänskliga rättigheter. Det är ett samhällsansvar att bekämpa diskrimineringen effektivt. Därför måste skyddet mot diskriminering och främlingsfientlighet stärkas.

Herr talman! Etableringsersättningen är utformad för att öka förutsättningarna för jämställdhet mellan kvinnor och män. En individuell ersättning som inte påverkas av inkomsterna hos andra personer i hushållet skapar starkare drivkrafter för båda makarna i en familj att delta i sfi, samhällsorientering och arbetsförberedande insatser. Detta skapar förutsättningar för nyanlända kvinnor att etablera sig på arbetsmarknaden.

Det är välkommet att regeringen avser att fortsätta att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer.

Herr talman! Regeringen föreslår i budgetpropositionen för 2014 att de sammanlagda anslagen inom utgiftsområdet Integration och jämställdhet ska uppgå till 12,4 miljarder kronor. Det gäller integrationsåtgärder, kommunersättningar vid flyktingmottagande, etableringsersättningar, åtgärder mot diskriminering och rasism samt särskilda jämställdhetsåtgärder. Vi måste ha fokus på hur vi ska stimulera integrationsprocessen, underlätta och påskynda de nyanländas etablering i arbets- och samhällslivet i Sverige.

Maria Stenberg från Socialdemokraterna betonade i sitt anförande att regeringen har misslyckats.

Herr talman! Om insatser för utrikesfödda med kort utbildning är ett misslyckande, om införandet av praktiskt basår för personer över 30 år med högst nio års utbildning är ett misslyckande, om möjliggörandet av tillgång till praktikplatser är ett misslyckande, om bättre validering av utrikesföddas utbildning och arbetslivserfarenhet är ett misslyckande, om insatser för utrikesföddas företagande är ett misslyckande, om 160 000 fler med invandrarbakgrund eller som är utrikesfödda är sysselsatta i dag jämfört med 2006 är ett misslyckande, om S-definitionen av misslyckande är vad jag just nämnt, så får jag väl erkänna att regeringen har misslyckats.

Herr talman! Sverigedemokraterna och Mattias Karlsson har gång på gång anklagat regeringen för att ha misslyckats med integrationspolitiken. Samtidigt är Sverigedemokraterna emot varje förslag som ska förbättra situationen för dem som har svårt att bli integrerade. Sverigedemokraterna vill ta bort mer än 25 procent av de anslagen. Man kan fråga sig hur trovärdig en sådan politik är. Sverigedemokraternas integrationspolitik, herr talman, är över huvud taget inte integrationspolitik.

Vi från Folkpartiets sida är mycket stolta över regeringens arbete, men vi är samtidigt medvetna om de stora utmaningarna vad gäller integration och jämsällldhet. Vi kommer inte att vara nöjda förrän alla hindren är borta.

De fyra oppositionspartierna vill ta bort en del integrationsåtgärder. Där vill Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet ta bort hela summan på 197 miljoner medan Miljöpartiet och Socialdemokraterna vill ta bort 100 miljoner. Det är kanske dags att de fyra oppositionspartierna kommer överens om miljonerna.

(Applåder)

Anf. 75 MATTIAS KARLSSON (SD) replik:

Herr talman! Jag håller med Socialdemokraterna att regeringen har misslyckats. Om man som Folkpartiet har gått till val på att minska utanförskapet, om man som Folkpartiet har gått till val på att minska integrationsproblemen, och utanförskapet och integrationsproblemen i stället ökar eller ligger kvar på exakt samma nivå, måste väl det betraktas som ett misslyckande. Då har man svikit ett vallöfte. Speciellt Folkpartiet har gjort ett stort nummer av dessa frågor. Men ni har inte lyckats.

Skolresultaten för utlandsfödda elever är fortfarande katastrofalt låga. De ser till och med ut att försämrats.

Regeringen pratar ofta om hur många fler utlandsfödda som har fått ett jobb sedan 2006. Men det är bara att lägga ut en dimridå om man inte också tar hänsyn till hur många nya utlandsfödda som har tillkommit under perioden. Förvärvsfrekvensen har inte förbättrats. Ni har totalt misslyckats.

När det gäller påståenden om att vi är emot alla integrationsåtgärder måste det verkligen nyanseras. Folkpartiet sprider en myt till exempel om att Sverigedemokraterna skulle vilja avskaffa sfi. Ismail Kamil talar om att vi vill dra ned på mycket av integrationspolitiken. Men det handlar om att vi vill ha en mer ansvarsfull invandringspolitik. Vi vill anpassa nivåerna till våra grannländer Danmark och Finland.

När det kommer färre invandrare blir också den totala kostnaden betydligt lägre eftersom det blir färre nyanlända här som behöver ta del av integrationsåtgärder i framtiden.

I realiteten förstärker vi i detta budgetförslag resurserna framöver till sfi per capita, per elev. Jag vill bara göra detta klargörande.

Anf. 76 ISMAIL KAMIL (FP) replik:

Herr talman! Vi har av olika skäl haft ett misslyckande under årtionden när det gäller integrationspolitiken. Sedan alliansregeringen tog över 2006 och efter 2010 med etableringsreformen har det handlat om att man ska minska bidragsberoendet och ha fokus på arbete. Det har vi gjort.

Tidigare tog det mer än två år innan man kom i kontakt med Arbetsförmedlingen. I dag kommer varannan i kontakt med Arbetsförmedlingen inom sex månader. Fortfarande är det mycket kvar, men det har skett stora förbättringar.

Tidigare tog det mer än tio år i genomsnitt för en kvinna att få sitt första arbete i Sverige. Det tog sex sju år för en man att få sitt första arbete. I genomsnitt tog det sju åtta år. I dag har det gått ned till fem sex år.

Vi har satsningar på dem som läser svenska. Tidigare blandade man högutbildade med lågutbildade inom sfi, och det kunde ta två år. I dag går det mycket fortare.

När vi har sett att vi inte har nått effekt med en del av de reformer som vi har genomfört har vi ändrat på dem. Sfi-bonus är en sådan.

Regeringens förslag har hela tiden handlat om att man ska göra det lättare för dem som kommer till vårt land. Vi ska ta vara på deras resurser eftersom de har kompetens.

Jag har inte en enda gång under de tre år som jag har suttit i arbetsmarknadsutskottet och i riksdagen sett att Sverigedemokraterna har kommit med ett enda förslag där man vill göra det bättre för dem som finns i vårt land.

Anf. 77 MATTIAS KARLSSON (SD) replik:

Herr talman! Att tala om att regeringen har valt att nu skrota sfi-bonusen, som var en satsning som var ett fiasko, kan jag inte se som en del i en framåtsyftande integrationspolitik.

Som du säger, Ismail Kamil, har integrationspolitiken varit ett misslyckande under årtionden. Det har inte spelat någon roll om det har varit en rödgrön regering eller en borgerlig regering. Varje gång har man presenterat nya inslag av social ingenjörskonst, och man ska lappa och laga. Men man vägrar konsekvent att titta på orsakerna till att vi har stora integrationsproblem, nämligen att vi har en betydligt större invandring än vad vi som samhälle klarar av att hantera.

Det stämmer, som Hanif Bali sade, att vi inte har en invandring för att den ska vara ekonomiskt lönsam. Det har i och för sig under lång tid varit mycket svårt att få er att erkänna att invandringen är en stor kostnad för samhället. Ni har hittat på en massa olika förklaringar, den ena mer krysad än den andra, och låtsats att så inte är fallet. Det är ändå befriande att det nu börjar komma sådana typer av erkännanden.

Men vi har invandring till viss del, men inte bara, av humanitära skäl. Det är åtminstone en betydande minoritet som kommer hit av humanitära skäl av olika slag. Men det är också ett feltänk. Om vi ska ha en invand-

ringspolitik för att hjälpa människor i nöd undan krigs- och krisituationer på olika sätt är det mycket mer effektivt att hjälpa dem på plats. Då kan vi hjälpa många fler människor till en mindre kostnad. Vi kan undvika de integrationsproblem som vi står här och diskuterar i dag, och vi kan dessutom få pengar över till välbehövliga satsningar inom landet.

Jag tror att den bästa integrationspolitiken är att föra en sund skolpolitik, en sund företagarpolitik och en sund sysselsättningspolitik i största allmänhet. Jag tror inte att vi i varje enskilt läge behöver ha särlösningar på basis av etnisk bakgrund, vilket tyvärr både regeringen och Socialdemokraterna ofta hemfaller till. Det är inte ett handikapp att ha en utländsk bakgrund.

Anf. 78 ISMAIL KAMIL (FP) replik:

Herr talman! Jag tror att det är dags för Sverigedemokraterna att gå från ord till handling. Ni vill ta bort integrationsåtgärder – minus 197 miljoner. Ni vill ta bort kommunersättningar – minus 662 miljoner. Ni vill ta bort ersättningen till etableringslotsar – minus 1 961 000 000 kronor. När det gäller finansiering och annat i EU-budgeten vill ni inte ta bort någonting. Men ni vill ta bort 97 miljoner från Diskrimineringsombudsmannen. Ni vill ta bort åtgärder mot diskriminering och rasism – minus 42 miljoner. Ni vill ta bort särskilda jämställdhetsåtgärder – minus 130 miljoner. Så fortsätter det.

Det räcker inte med ord, Sverigedemokraterna. Ni måste komma med förslag. Vi har folk som har kommit till vårt land. Vi ska ta hand om dem. Alla är inte parasiter. En del av dem har hamnat i utanförskap.

Återigen: Jag har inte en enda gång sett ett enda förslag från Sverigedemokraterna om att man ska göra det lättare för dem som har hamnat i utanförskap och att man ska ha en bättre integrationspolitik och om att man ska göra det lättare för kvinnor som har hamnat i svåra omständigheter. Det gäller att gå från ord till handling. Sverige har blivit rikare genom att vi har öppnat våra gränser och tagit hand om dem som har kommit hit och som behöver vår hjälp. Då behöver vi också vidta åtgärder för att hjälpa dem att lämna utanförskapet och bli en del av det svenska samhället så att vi alla tillsammans kan utveckla det.

Anf. 79 ANNIKA QARLSSON (C):

Herr talman! Vad debatterar vi här i dag? Det kan man fundera på. Det är såklart ett budgetbetänkande. Men vi debatterar också vilket Sverige vi vill ha. Med invandring kommer Sverige att växa och kunna ha en ekonomi för den välfärd som vi alla vill ha.

Det finns partier som säger att ökad invandring leder till ökad arbetslöshet och högre sociala utgifter. Därför ska svenskarna först få jobben.

Sverigedemokraterna lever på denna myt och detta påstående. Det är oroväckande att även Socialdemokraterna ansluter sig till det.

Så är inte verkligheten. Forskningsrapport efter forskningsrapport visar att kommuner och regioner som har en hög grad av invandring och lyckas med sin integration har högre tillväxt än de som inte attraherar invandrare.

Sett till fakta och befolkningsutvecklingen borde diskussionen handla om hur ett samhälle med en befolkning som blir allt äldre ska kunna fortsätta utvecklas, växa och klara välfärden.

Den utmaning som Centerpartiet identifierar är, enkelt uttryckt, att bättre lyckas ta vara på invandringen genom att alla i arbetsför ålder som kommer hit också arbetar.

Paradoxalt nog har de kommuner som har störst problem på papperet också de bästa förutsättningarna i verkligheten för att lyckas. De små svenska landsbygdskommunerna har i de allra flesta fall starka lokala nätverk som inkluderar näringsliv och ideella organisationer. Det är faktorer som vi alla vet är viktiga för att nyanlända ska komma in på arbetsmarknaden.

Vi har en utmaning i hur vi ska locka människor hit. Det är en motsats till go home.

En annan utmaning är nationellt strukturella åtgärder för att underlätta en snabb och lyckosam integration.

En avgörande faktor är att hela samhället bidrar till att välkomna och öppna sina mötesplatser för dem som kommer hit. Utan personliga möten blir det ingen integration.

Det handlar inte om att vara generös och snäll. Det handlar inte heller om omvänd rasism och att ursäkta brister och fel med kulturell eller etnisk bakgrund. Det handlar om motsatsen. Det handlar om dina och mina moraliska val som var och en av oss som individer står för.

Man kan önska livet ur ensamkommande barn, eller hälsa dem välkomna. Varje ensamkommande barn och varje människa som flytt undan krig, förföljelse eller fattigdom är individer med drömmar och potential. De blir här en del av oss som kommit från världens alla hörn för att bidra, kanske för att bygga svenska bilar, kanske för att skriva svenska böcker eller kanske för att rädda svenska liv.

Ytterst handlar det om värdighet. Det Sverige jag lever och vill leva i är ett öppet land som med optimism och nyfikenhet möter världen, med kärlek till andra människor och deras historia. Det är mitt land, och det tänker jag slåss för att det ska fortsätta vara.

Fru talman! Integrationspolitikens mål är lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund. Målet ska främst uppnås genom generella insatser, men de generella insatserna ska kompletteras med riktade åtgärder för att stödja och underlätta nyanländas etablering under de första åren i Sverige.

Alliansregeringen har skruvat om etableringen så att fokus är på arbete och egenmakt i stället för som tidigare att bli omhändertagen. Vi har gjort ett första omtag, men mer behövs. Regeringen har sänkt trösklarna in till arbetsmarknaden och infört nystartsjobb och instegsjobb. Dessa åtgärder har gjort störst nytta för dem som behöver det allra mest och som har svårast att ta sig ut på arbetsmarknaden.

Enligt statistik från SCB var 758 000 utrikes födda mellan 15 och 74 år sysselsatta andra kvartalet 2013. Det är en ökning med 34 500 personer från samma tid förra året. Men det är högre arbetslöshet bland utrikes födda än bland dem som är födda i Sverige, och där har vi en utmaning. Vi kan se att det rör sig i rätt riktning, men det rör sig för sakt. Därför är uppdraget i BP14 till berörda myndigheter att effektivisera och förbättra etableringsarbetet. Det handlar om mer målgruppsanpassade insatser, ökade ersättningar till kommunerna som tar emot och effektivare bosättningsverksamhet.

Den överenskommelse regeringen har med kommuner och landsting och idéburna organisationer inom integrationsområdet är mycket välkommen. Syftet är att stärka samarbetet mellan staten, kommunerna, landstingen, regionerna och det civila samhället i arbetet med nyanländas etablering. Det ingår också att utveckla former och metoder för att idéburna organisationer bättre ska kunna medverka i detta arbete. Vi har redan ett fyrtiotal som har anslutit i arbetet. Målet är att finna mer effektiva vägar för att människor ska komma in i vardagen i Sverige.

Sveriges integrationsutmaningar bottnar i systemfel som finns i dag, med exkludering på arbetsmarknaden. Vi måste bli bättre på att ta vara på den kompetens och företagsamhet som finns hos de människor som kommer till oss. Att snabbt kunna få tillgång till språk, utbildning eller arbete är en grundförutsättning. Men ansvaret ligger också på arbetsgivare och på arbetsmarknadens parter att inte placera dem som har sämre språkkunskaper eller annan etnisk bakgrund, och som inte etablerat sig fullt ut i Sverige, i underläge. Det är inte gränserna som ska stängas utan arbetsmarknaden som ska öppnas.

Fru talman! Vi ska ha ett samhälle som är tillgängligt för alla. Centerpartiet vill att bristande tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning ska betraktas som en diskrimineringsgrund och omfattas av diskrimineringslagstiftningen. Kultur och fritidsintressen ska också vara tillgängliga för alla. Detsamma gäller självklart skolan.

I regeringsformen, som är en av de fyra grundlagarna, står att det allmänna ska verka för att demokratins idéer blir vägledande inom samhällets alla områden, samt värna den enskildes privatliv och familjeliv. Det allmänna ska också verka för att alla människor ska kunna uppnå delaktighet och jämlikhet, samt motverka diskriminering.

I kommunallagen slås fast att kommuner och landsting ska behandla sina medlemmar lika om det inte finns sakliga skäl för något annat. Lagen ställer även krav på att förtroendevalda med funktionsnedsättning ska kunna delta i handläggningen av ärenden på samma villkor som andra förtroendevalda.

Jag tar en lag till: I plan- och bygglagen ställs övergripande krav på bebyggelsemiljön. Lagen säger att miljön inom områden med sammanhållen bebyggelse ska utformas så att personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga kan använda området.

Trots att det jag just läste upp från tre olika lagar inte är några nyheter – och trots att det är fundamenta – kan vi konstatera att personer med funktionsnedsättning utestängs i samhället. Därför saknas det fortfarande – och därför krävs det – ett skydd mot diskriminering i form av bristande tillgänglighet för alla de områden som diskrimineringslagen täcker. Därför är det bra att regeringen har aviserat att den kommer att komma med ett lagförslag när det gäller bristande tillgänglighet. De lagar, förordningar och andra regelverk med krav på tillgänglighet som finns räcker bevisligen inte. Centerpartiet har varit drivande i det arbetet.

Fru talman! Efter gårdagens avslöjande i Expressen där nätskribenter fick sin anonymitet röjd framstår det arbete med att förstärka arbetet mot främlingsfientlighet som regeringen startat som än mer viktigt. Det är en treårig satsning på kunskaphöjande insatser för barn och ungdomar. Å andra sidan kan man efter gårdagens avslöjande konstatera att tre år känns för kort och för lite. Det musikläraren i Krokom, ledamot i SD:s

partistyreelse, ger uttryck för är en inhuman och oerhört grym syn på sina medmänniskor. En regeringsinsats står faktiskt inte emot det, hur mycket vi än skulle vilja och hur värdefull den än är. Det som krävs i de här fallen är civilkurage av många människor som visar att vi står upp för motsatta värderingar som bygger på medmännisklighet.

I debatten har vi två rundor. Den ena berör i huvudsak integration och den andra i huvudsak jämställdhet. Eftersom jag är ensam talare för Centerpartiet kommer jag också att gå in på jämställdhetsområdet.

När alliansregeringen tillträdde 2006 tiodubblades anslaget till jämställdhetsområdet. Det handlar om stora strukturella satsningar på ökad kunskap, systematik och att arbeta fram arbetsmetoder för att stärka kvinnor, stödja utsatta och fortare få stopp på hot, våld och förföljelse. Vi har låtit kommuner och landsting vara spjutspetsar på olika områden för att finna nya arbetsformer och i den vardagliga verksamhet som bedrivs få upp ögonen för att kvinnor och män ska få samma bemötande, synliggöras och behandlas likvärdigt.

Med ökad kunskap och med synliggörande kan det ibland se ut som att det blir värre både när det gäller anmälningar och uttryck för upplevd utsatthet. Det är dock en naturlig följd av synliggörandet och den ökade kunskapen, och det är därför viktigt att vi fortsätter arbetet med att stärka bemötandet, lagstiftningen och medvetenheten i frågorna.

En av många viktiga aktörer på området är Nationellt centrum för kvinnofrid vid Uppsala universitet. Där arbetar man med metodutveckling, information, utbildning, kunskapssammanställning och forskning. Man arbetar på regeringens uppdrag med att höja kunskapen på nationell nivå om mäns våld mot kvinnor och med att utveckla metoder för omhändertagande av våldsutsatta kvinnor. Sedan 2008 ingår också uppdraget att även omfatta våld i samkönade relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck.

Dit kommer åklagare, poliser och domare från rättsväsendet, men också personal från sjukvård och socialtjänst, som behöver spetskompetens på området. Kunskapsbanken med samlad kunskap, forskning och erfarenhet finns tillgänglig på nätet för alla som möter frågorna i sitt jobb.

När det gäller jämställdhet finns det många olika sätt att diskutera det – en korv kan man skära på många olika sätt, och så även jämställdhetsfrågan.

Vi har en utredning om män och jämställdhet som ska redovisa sitt uppdrag nästa år. De ska beskriva och analysera mäns livssituation i Sverige i dag. Det finns ett antal stora varningssignaler som oroar. Pojkar har lägre betyg, vilket långsiktigt påverkar livschanserna. Män är överrepresenterade i statistik när det gäller missbruk, brottslighet och självmord. Vi kan också se att män ofta har mindre kontakt med sina barn och ett sämre socialt nätverk. Det är viktigt att vi lär oss mer om detta och förstår mer, så att vi kan möta det. Män är överrepresenterade i samhällets topp, men de är också överrepresenterade bland de mest utsatta.

Fru talman! Även om man ofta lyfter fram problemen finns det samtidigt en utveckling som tickar på åt rätt håll. European Institute for Gender Equality jämför Europas länder i jämställdhetsfrågor. I jämförelsen kan vi se att Sverige har det bästa resultatet 2013. Det är mycket glädjande, men det är inte nog. Siffran 100 innebär att ett land anses jäm-

ställt, och Sverige ligger på 74,3. Det låter alltså som att vi har en bit kvar. Vi kan dock jämföra med övriga EU, som ligger på 54, och konstatera att vi har gjort en del av resan.

Det finns mycket kvar att göra när det gäller löneskillnader, karriärmöjligheter, sjukskrivningar, uttag av föräldrapenning och underrepresentation i ledande befattningar – alla tillsammans och var för sig ett uttryck för att kvinnors och mäns verklighet i arbetslivet skiljer sig åt. Därför tillsatte vi Delegationen för jämställdhet i arbetslivet 2011 som ska redovisa sitt uppdrag i oktober 2014. Uppdraget är att stimulera debatt men också att lämna förslag på insatser som kan främja jämställdhet i arbetslivet och minska lönegapet mellan kvinnor och män.

Att vilja mycket är politikens livsluft på många sätt. För att säkerställa att positionerna flyttas framåt och att våra beslut blir verklighet krävs ett uppföljningssystem, vilket regeringen nu satsar på. Det ska bidra till en kontinuitet och struktur för jämställdhetspolitiken. Det kommer i sin tur att ge bättre förutsättningar för att ta till vara resultat och erfarenhet utifrån den förda politiken, och det främjar kvalitet och långsiktighet.

Fru talman! Jag började med att ställa den retoriska frågan: Vilket Sverige vill vi ha? Ytterst handlar det om värdighet – antingen det handlar om invandrare, minoriteter, funktionsnedsatta, kvinnor eller män.

Det Sverige som jag lever och vill leva i är ett öppet land, där vi med optimism och nyfikenhet möter varandra, med kärlek till andra människor och till deras historia. Det är mitt land, och det tänker jag slåss för att det ska fortsätta att vara.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkande AU1.
(Applåder)

Anf. 80 PENILLA GUNTHER (KD):

Fru talman! I dag har jag en klänning på mig som jag mest använder vid festliga tillfällen. Därför tänkte jag att den passar bra i dag – vi får ju debattera både jämställdhet och integration på samma gång. Vilken kombodebatt vi har i dag!

Klänningen symboliserar två olika saker. Det ena är att den symboliserar en fest för de nya svenskar som får en fristad i vårt land. De får vara här, och vi får ta del av deras kunskaper och olika kulturer. Men klänningen är svart, och det symboliserar en sorg över att jämställdheten går så pass långsamt i många avseenden som den faktiskt gör.

Fru talman! Det är självklart att vi tycker att kvinnor och män ska ha likvärdiga villkor, både formellt och informellt, för att kunna utveckla sin fulla potential. Jämställdhet innebär att man, oavsett kvinna eller man, ska ha makt över sitt liv och ha makt att forma sitt liv utifrån vad man själv vill. Empowerment är ordet.

Men det är lättare sagt än gjort. Det är inte alla som verkligen upplever att man har den makten över sitt eget liv, att känna att jag verkligen kan välja vad jag vill göra, hur jag vill jobba och hur det ska gå med hemarbetet eller vad det nu kan handla om.

Men i politiken handlar det om att ett jämställdhetsperspektiv ska genomsyra alla politikområden för att klargöra möjliga konsekvenser för kvinnor och män. Förutsättningarna för det och för bra politiska beslut är

naturligtvis att vi har en jämn representation av kvinnor och män i de beslutande församlingarna.

Vi har ett supervalår framför oss. Kristdemokraterna tog redan 1987 beslut om att minst 40 procent kvinnor respektive män ska finnas i partiets alla beslutande organ och att det ska vara en jämn könsfördelning på alla valsedlar. Vi var också först med att ha en kvinna på partisekreterarposten.

Att vara med och påverka samhällets utveckling kräver förstås kunskap och intresse men även en medvetenhet om vilka härskartekniker som en del personer använder för att vidmakthålla sina egna positioner eller ståndpunkter.

Att osynliggöra, förlöjliga, undanhålla information, bestraffa eller påföra någon annan en känsla av skuld och skam, är inte bra vare sig för ett demokratiskt sammanträdesklimat eller i det stora samhällsklimatet. Där har politiska ledare ett stort ansvar på alla nivåer för att fostra nya ledare i praktisk jämställdhet, särskilt inför den valrörelse vi alla har framför oss, och för att skola in kvinnor och män i politiska uppdrag.

Fru talman! Kvinnor och män ska vara jämställda och ha samma möjligheter i familjen liksom i samhället i övrigt. Jag anser att jämställdheten ska börja naturligt i hemmet, där barnen lär sig av sina föräldrars könsroller på ett bra sätt. Då är det naturligtvis viktigt att dessa roller förändras över tid, så att män och kvinnor delar ansvar och praktiskt arbete i hem, familj och samhälle.

Vi vill underlätta för föräldrar att göra medvetna val och menar att valfrihet är en förutsättning för jämställdhet. Familjer är olika och har olika behov. Det offentligas stöd till barnfamiljer ska utformas så att det blir ekonomiskt möjligt för såväl kvinnor som män att prioritera sin tid med barnen.

Där kommer vi in på det totala familjeläge som finns i dag. Några andra talare har också varit inne på det området. Det handlar inte bara om att ha ett utbud av olika former av barnomsorg så att det passar familjerna, utan också om äldreomsorg. Det är en väsentlig del av jämställdhetsutvecklingen över tid.

När man kommer upp i min ålder har man förmodligen både gamla föräldrar och barn, kanske inte små barn men äldre tonåringar, och till och med barnbarn. Det handlar om att kombinera en hel familjesituation så att man orkar med på olika sätt.

En viktig faktor som vi politiker kan påverka är naturligtvis hur arbetstiden är förlagd och vilken omfattning den har. Men det handlar inte minst om vilka attityder som vi möter i arbetslivet, oavsett om vi vill ta hand om vår gamla pappa eller mamma eller om vi vill ta hand om barnbarn eller barn.

Ett gott exempel på detta är Bengt i min hemkommun. Han har tagit sig an både sin gamla dementa mamma och sin bror som har funktionshinder. Bengt är ett levande exempel på en person som aktivt arbetar med att hans nära och kära ska få den bästa omvårdnad och omsorg som går att finna. Han har stått som ett gott exempel på en äldrevårdskonferens här i Stockholm för ett tag sedan, där mamman fick följa med. Han kunde visa på teknisk utveckling som han hade gjort i hemmet för att underlätta för sig själv, sin bror och sin mamma, så att omvårdnaden

skulle bli så god som möjligt. Bengt har satsat sin så kallade karriär på att ta hand om dem som han har närmast.

Ett annat exempel från min hemkommun är Stefan, som har tagit tjänstledigt från sitt verkstadsjobb för att kunna vara familjehemspappa. Vad sade de på hans jobb? Hur förstod de att det var en viktig insats, inte bara för den lille pojke som han tog hand om i familjen utan också för samhället? Vad fick han för goda reaktioner från sina arbetskamrater och chefer? Vad var deras attityd? Tyvärr måste jag säga att detta får tjäna som ett dåligt exempel på attityder och bemötande. Däremot fick han goda reaktioner från många i omgivningen i övrigt.

Attityderna i vår omgivning spelar väldigt stor roll över huvud taget när vi väljer att göra olika saker. När vi hamnar i en situation där vi känner att vi inte kan göra saker beror det ofta på hur människor runt omkring upplever sin situation, den så kallade styrelsen, som man vänder sig till. Det kanske är de som är närmast och som man i en svår situation brukar höra av sig till och fråga: Vad ska jag göra nu? Man får då svar som man måste förhålla sig till på något sätt, för man är så van att göra det. Men det kanske inte alls är det bästa för individen själv.

Attityder och bemötande som är bra för människors olika val i arbetslivet tror jag är otroligt viktigt.

För några veckor sedan var jag inbjuden på ett evenemang, kallat Battle of the Numbers. Våra tio största svenska företag hade valt ut tio kvinnor var, att i ett ettårigt projekt utbildas och utvecklas för att ta på sig högre uppdrag i företagen.

När projektet lanserades förra året var det en stor bild och ett reportage i Dagens Industri. När nu resultaten redovisades och alla kvinnor var med för att berätta om sina erfarenheter, tillsammans med de högsta cheferna, var det ingen bild på dem och mycket lite text i den artikel som fanns i samma tidning dagen efter evenemanget.

I stället hade man till åtminstone min stora förvåning valt att sätta in en bild på Stefan Löfven – vilket kanske gläder vissa här i salen – som var där och blev intervjuad om jämställdhet i några få minuter. Inte ens vår jämställdhetsminister, som höll ett mycket bra anförande, blev recenserad på ett bra sätt.

Detta visar att en affärstidning inte ens år 2013 kan balansera jämställdhet i näringslivet och arbetslivet genom att synliggöra kvinnor på ett relevant sätt. Vi vet redan sedan tidigare att det är mest män i både politik och näringsliv som syns mest på bild i medierna, oavsett vilka insatser och positioner i sammanhanget som bilderna ska visa.

Därför är ett fortsatt arbete för jämställdhet ett otroligt viktigt arbete för vårt land och för vår uppväxande generation. Det reformarbete som inleddes under den förra mandatperioden för att påskynda utvecklingen inom områden som är strategiskt viktiga för jämställdhetspolitiken kommer att fortsätta. Arbetet med att bekämpa mäns våld mot kvinnor, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer, kommer fortsatt att ha hög prioritet. För 2014 aviseras ca 253 miljoner kronor för åtgärder inom jämställdhetsområdet, vilket borde vara rekord för de flesta länder i vår omvärld.

Vi kan vara stolta över det men säga som våra vänner i Socialdemokraterna brukar göra: stolta men inte nöjda.

(Applåder)

Anf. 81 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S):

Fru talman! Sverige är ett bra land, men något håller på att gå sönder. Arbetslösheten är väldigt hög, och allt fler kvinnor och män hamnar i långtidsarbetslöshet. Och ungdomsarbetslösheten är skyhög, så hög att vi i Sverige får krispengar från EU för att Reinfeldts regering har misslyckats med att få våra ungdomar i jobb. Klassklyftorna ökar, och regeringen för en politik som gynnar män mer än kvinnor.

Efter mer än sju år vid makten har de borgliga partierna gjort så att de rikaste har blivit rikare och att de som redan hade det tufft har fått det tuffare och har blivit allt fattigare.

Fru talman! I det här betänkandet behandlas också jämställdhet. Där har vi socialdemokrater ett särskilt yttrande som vi självfallet står bakom.

Det är dags att göra ett bokslut utifrån den borgliga regeringens politiska beslut, som påverkar kvinnors och mäns olika villkor. En sak som är säker är att regeringen inte har tagit fram några konkreta beslut som har drivit jämställdhetsarbetet framåt utan snarare gjort att det står still.

Det första regeringen gjorde när de tog över makten var att försämrå våra trygghetssystem. Regeringen försämrade våra försäkringsskydd när vi blir arbetslösa eller när vi blir sjuka. Detta beslut togs före krisen, och det var självklart av ideologiska skäl.

Regelverken i arbetslöshetsförsäkringen förändrades så att kvinnor drabbades mer än män på grund av hur arbetslivets villkor ser ut för just kvinnor.

Sjukförsäkringen försämrades så att svårt sjuka människor blev utförsäkrade och tvingades gå ut och arbeta heltid, medan fullt friska kvinnor och män inte fick arbeta alls eller arbeta på deltid. Vi vet att kvinnor var och är sjuka mer än män, så även detta politiska beslut drabbar kvinnor mer än män.

Den som blev sjuk kunde inte fokusera på att bli frisk utan fick fullt upp med att klara sig ekonomiskt, leva på bidrag, tvingas att ta lån eller – som stadsminister Reinfeldt uttryckte det i en intervju – be sina föräldrar, sin partner eller sina vänner om hjälp om man skulle drabbas.

Men alla har inte föräldrar, partner eller vänner som kan hjälpa till rent ekonomiskt när man drabbas av sjukdom eller arbetslöshet. Man riskerar att tvingas ta till sms-lån, hamna hos kronofogden eller söka försörjningsstöd. Jag vill återigen påminna om att detta politiska beslut genomfördes före krisen.

Fru talman! Flera politiska beslut har den borgliga regeringen tagit som gör att jämställdhetsarbetet trampar vatten, såsom vårdnadsbidraget, som är en kvinnofälla speciellt för våra nya svenska kvinnor.

En annan så kallad jämställdhetssatsning var att männen skulle få mer betalt när de tog ut föräldraledighet, den så kallade jämställdhetsbonusen. Den var och är så krånglig att ingen riktigt fattar den.

Den här regeringen har också gjort om hela skattesystemet. Vi har fått en skattepolitik som gynnar män mer än kvinnor och som ökar de redan stora ekonomiska skillnaderna mellan kvinnor och män. Vi vet ju alla här i riksdagen att kvinnor tjänar mindre än män.

Trots det har det beslutats om flera jobbskatteavdrag, så stora som ungefär 95 miljarder. Detta hade vi kunnat göra mycket för i välfärden som vi alla kunde ha nytta av. Vi vet också att kvinnor är mer beroende

av en bra gemensam välfärd för att kunna försörja sig och för att kunna ha ett eget liv och ha större valmöjligheter.

Vi har här i Sveriges riksdag många gånger fått höra att sjuksköterskan, läraren eller undersköterskan vinner mest på jobbskatteavdragen. Men det stämmer ju inte, utan det är de som har högre inkomster som får allra mest. Män som har de högsta lönerna och som är hemma minst med barnen när de är sjuka eller som inte tar föräldraledigt när barnen är små är de som tjänar mest på detta.

Som om det inte vore nog straffar regeringen både kvinnor och män när de är föräldralediga, sjuka eller arbetslösa dubbelt upp med försämrade försäkringar, och sedan får de dessutom betala mer i skatt.

Med facit i hand vet vi att kvinnor tar ut mer föräldraledighet och är mer sjuka. Det är ännu ett bevis på att borgarnas ekonomiska politik slår hårdare mot kvinnor. Fakta talar för sig. Den borgliga regeringen driver en politik som gynnar män och diskriminerar kvinnor.

Fru talman! Reinfeldts regering har också gjort förändringar inom arbetslivet så att man kan stapla visstidsanställningar på varandra, vilket drabbar kvinnor mer än män. Det drabbar inte bara unga kvinnor utan också en del äldre. Inom vissa avtalsområden är genomsnittsåldern ca 35 år. Det är en väldigt hög ålder för att ha en otrygg anställning med de negativa konsekvenser som det innebär.

Jämställdhetsministern brukar lyfta upp att kvinnor förlorar 3,6 miljoner i lön under sitt arbetsliv. Lägg därtill vad det blir i förlust när kvinnor blir pensionärer eller på grund av det livsval man kanske har tvingats att göra utifrån den faktiska inkomst som man har.

Vad gör regeringen? Jo, ändrar kraven på lönekartläggningar så att fler företag slipper och att det behöver göras bara var tredje år. Det är konstigt. Det är ju ett verktyg som fackliga organisationer vittnar om har gett mycket goda resultat.

Här i riksdagen har vi gjort ett tillkännagivande om att förändra till det bättre, men än har vi inte fått några förslag till riksdagen, för det ska utredas. Fort gick det att förändra till det sämre, och långsamt går det om det ska förbättras när det gäller jämställdhetsfrågorna.

Det är tydligt att Reinfeldts regering inte vill förändra så att kvinnors inkomster ska komma i kapp männens. Det blir väldigt tydligt när stadsråden Anders Borg och Annie Lööf uttalar sig om lönerna.

Anders Borg säger att löneläget är för högt inom kommuner och landsting. Där vet vi att det är många kvinnor som jobbar och att lönerna redan är låga. Annie Lööf säger att ingångslönerna måste sänkas. Vem är det som har de lägsta lönerna och ingångslönerna? Jo, det är de som jobbar inom de typiska kvinnobranscherna.

Tydligare än så kan man inte säga som minister om man vill se till att kvinnorna ska ha ännu sämre löner, eller i alla fall inte vill minska skillnaderna.

Fru talman! Många kvinnor går i pension nu i dagarna, och den ekonomiska skillnaden blir stor. Varannan kvinna som går i pension kommer inte att få mer i pension än motsvarande garantipension, trots att hon har ett långt arbetsliv bakåt i tiden. Det blir ekonomiskt tufft. Dessutom ska de på denna låga pension betala mer i skatt därför att de har blivit just pensionärer än om de hade lön motsvarande pensionen när de jobbade.

Kvinnors arbetsvillkor har historiskt sett omfattat deltid och låga löner därför att det inte fanns någon rätt till barnomsorg och möjligheter att satsa på karriär med mera och därför att kvinnors arbetsinsats inte har värderats lika högt som männens.

I dag vet vi att vi kan förändra med politiska beslut; kunskap finns om det. Trots det har kvinnor fortfarande ottryggare anställningar, ofrivilliga deltid, delade turer och en arbetsmiljö som gör att man inte alltid orkar arbeta heltid, eller fortfarande är det så att kvinnorna förväntas ta mer ansvar för hem och familj.

Vi vet att kvinnor är mer sjuka än män, och det finns säkert fler orsaker till det. Där behöver vi mer forskning och kunskap. Vi hade en samlad arbetslivsforskning där man bland annat forskade på kvinnors hälsa kopplat till arbetslivet. Men den tog den borgliga regeringen bort så fort den tillträdde. Varför? Självklart av ideologiska skäl.

I dag ser vi att sjukskrivningarna återigen ökar bland kvinnor, och regeringen sitter still i båten och tittar på. De politiska beslut som den här regeringen har tagit visar tydligt att de tycker att det är okej att kvinnor diskrimineras och att männen premieras.

Med tanke på propositionslistan för den tid som är kvar på den här mandatperioden kommer regeringen inte att lägga fram några konkreta förslag som gynnar jämställdhetsarbetet, utan man kommer att fortsätta med samma gamla politik som gynnar högavlönade män.

Fru talman! Sverige är ett bra land, men något håller på att gå sönder. Vi socialdemokrater har förslag som gynnar både kvinnor och män. Vi vill driva på jämställdhetsarbetet, som är bra för oss alla. Vi vill ha ett arbetsliv som går att förena med ett socialt liv. Vi vill ha en sådan barnomsorg och äldreomsorg att kvinnor och män ska kunna gå till jobbet och känna sig trygga, inte som det är i dag, att ungefär 100 000, oftast kvinnor, lämnar arbetslivet eller går ned i tid därför att de inte litat på den välfärd vi har.

Vi socialdemokrater vill att kvinnor och män ska ha sjysta arbetsvillkor och löner som det går att försörja sig på. Vi vill att mammor och pappor ska fördela lika på föräldraledigheten för att det är bra för barnen och för att det är bra för mammor och pappor. Vi har förslag, och vi vågar ta beslut.

Fru talman! Sverige behöver en ny regering. Jag vill avsluta med att säga: God jul och gott nytt år till er alla!

(Applåder)

Anf. 82 ANNIKA QARLSSON (C) replik:

Fru talman! Det är lite svårt att veta var jag ska börja, för det var många påståenden i Ann-Christin Ahlbergs anförande som i allra högsta grad glider på sanningen. Men jag ska hålla mig till ett ämne.

Ann-Christin Ahlberg beskriver hur viktigt det är med välfärden. Jag kan instämna och tycka att det är oerhört viktigt att vi har en bra välfärd där vi kan få stöd och hjälp när vi så behöver.

Men Ann-Christin Ahlberg har landat i fel slutsats. Hon beskriver att jobbskatteavdraget skulle vara det som hotar. Hela Sverige är på väg att raseras, spricka och gå sönder. Med de skattesänkningar vi har gjort och de pengar som har kommit in har vi kunnat ge mer pengar till kommuner och landsting, som ju är de största och viktigaste aktörerna. Men vi har

dessutom fått ökade skattintäkter till staten. Vi har infört jobbskatteavdraget, och tack vare det har intäkterna till staten ökat. Vi har alltså mer pengar till välfärden i dag tack vare att vi har sänkt skatten.

Då blir det väldigt konstigt när man beskriver detta som att de pengarna är borta. Ekonomin är inte någonting statiskt och ett fast antal jobb, utan det handlar om en dynamik och en arbetsmarknad som växer. Med fler människor som kommer in på arbetsmarknaden finns det naturligtvis fler i arbete. Vi har 200 000 fler i jobb i dag, vilket gör att många fler är med och betalar skatt. Det gör att vi har betydligt högre skatteintäkter, och det i sin tur gör att vi har kunnat stärka välfärden.

Kan jag få höra dina siffror, Ann-Christin Ahlberg? Var någonstans kan vi se att skatteintäkterna har minskat? Människor har fått mer pengar i sin plånbok, ja, men var har statens intäkter minskat?

Anf. 83 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik:

Fru talman! Jag kan upprepa vad jag sade i mitt anförande. Med det som har gått till skattesänkningar hade vi kunnat göra mycket mer i välfärden. Om Annika Qarlsöon gör som jag och går ut och pratar med de människor som jobbar i välfärdssektorn, oftast kvinnor, skulle hon få höra att de nästan alltid säger att det är ett fantastiskt jobb de gör, utifrån de förutsättningar de har, men att de sliter och släpar så att de inte orkar jobba heltid. Det säger de väldigt ofta.

Hur ska man göra om man vill ha en bättre välfärd? Jo, man måste skapa sådana förutsättningar att det kommer in mer pengar till välfärden. Även om man har fått mer kronor och ören till välfärden har vi, precis som Annika Qarlsöon sade, blivit fler, och det innebär en kostnadsökning som man måste räkna med. Men det har inte blivit några fler satsningar på välfärden, Annika Qarlsöon, inte någonting.

Du kan gå ut och fråga varför de anställda springer fortare i dag och varför de inte får tid till att göra det som de ska. Vi ser det på skolan, inom barnomsorgen och äldreomsorgen. Alla som jobbar där vittnar om att de får mindre resurser och att de kan göra mindre av det som de borde göra. De får inte tillräckligt med pengar i sin budget. Jag tror på de människor som jobbar inom dessa verksamheter. Jag tror inte att de ljuger; jag tror att de talar utifrån den erfarenhet som de har.

Det är väldigt många kvinnor som jobbar där, och därför är det en oerhört viktig jämsällldhetssatsning, både för bra välfärd och för de kvinnor som jobbar inom välfärden, att tillföra resurser. Det är inte tillräckligt nu.

Anf. 84 ANNIKA QARLSSON (C) replik:

Fru talman! Jag instämmer till hundra procent i det Ann-Christin Ahlberg säger här och nu. De anställda springer benen av sig, och de jobbar jättehårt. Vi skulle behöva än mer resurser där. Men det är i nästa steg som det blir en tankevrupa. Grejen är att ditt förslag, att inte sänka skatterna för dem med de lägsta inkomsterna, gör att vi får mindre pengar in till välfärden, Ann-Christin Ahlberg.

Dynamiken gör att det faktum att vi har sänkt skatterna gör att vi får högre skatteintäkter. Från 2006 till 2011 har de gått från 652 till 792 miljarder. Vi har ökat intäkterna tack vare att vi har sänkt skatterna, för på så sätt har vi fått fler människor i arbete.

Jag instämmer i det du säger, Ann-Christin Ahlberg, men det är i fråga om finansieringen av det hela som det blir en tankevrpa. När du tar pengarna från låginkomsttagarna ser du till att förutsättningarna inte blir bättre.

Det gäller att koppla ihop dessa delar. Nästa del blir också jättespännande. Om två tre veckor säger ni ja till detta. Ann-Christin Ahlberg utmålar skattesänknigen för dem med de lägsta inkomsterna som fruktansvärda och bedrövlga. Varför säger ni då ja till sänknigen den 1 januari? Jag får inte det att gå ihop. Kan du hjälpa mig?

Anf. 85 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik:

Fru talman! Annika Qarlsson vet lika väl som jag att vi röstar i Sveriges riksdag. Får vi inte tillräckligt många mandat faller ju våra förslag. I detta fall har ni stöd av något ytterligare parti så att ni får igenom det skatteavdraget. Då kan vi inte riva upp det igen. Så är det ju de facto.

Vi har inte sagt att de lågavlönade ska betala mer. Vi vill att de som tjänar mer ska betala mer. Med den här politiken har du och jag, Annika, fått väldigt mycket mera i skattesänkningar. Jag lovar dig att en sjuksköterska, en lärare eller en undersköterska inte ens har fått hälften av den skattesänkning som du och jag har fått. Det har fördelats så att den som redan hade det bra har fått ännu bättre.

Näringsminister Annie Lööf tillhör ju ditt parti. Hon vill sänka ingångslönerna, men det nämnde du ingenting om. Sänkta ingångslöner är någonting som drabbar kvinnor oerhört hårt. Med er föreslagna sänkning skulle kvinnor behöva ha två jobb och ändå vara fattiga. Det finns utredningar som har sett över detta.

Jag tycker att Annika Qarlsson ska läsa rapporten *Ett anständigt liv*. I den kan du läsa om konsekvenserna av era centerpartistiska förslag om sänkta ingångslöner för lågavlönade kvinnor.

Anf. 86 MATTIAS KARLSSON (SD) replik:

Fru talman! Ann-Christin Ahlberg tar upp problemen med ofrivillig deltid i offentlig sektor och den konsekvens som det medför på olika sätt, inte minst när det gäller löneläget för kvinnor.

Alldeles nyss nämnde du i replikskiftet att det är ett stort problem att man inte skjuter till tillräckligt med resurser till den offentliga sektorn för att förbättra personalens situation.

Nu har ni avgett ert löfte om rätt till heltid. Men i de kommuner där ni har makten har bara 15 procent av dem förverkligat detta. Med anledning av att ni inte skjuter till några pengar undrar jag när ni ska uppfylla ert löfte i de kommuner där ni har makten och hur det ska gå till. Hur ska man kunna garantera rätt till heltid för personalen inom vård och omsorg utan att skjuta till en enda krona? Var ska de pengarna tas ifrån? Som jag ser det handlar det om en nedskärning eller besparing på andra områden för att kunna finansiera detta. Jag får det inte att gå ihop, men jag skulle gärna vilja höra dig förklara hur ni tänker lösa den ekvationen. När kommer ert tolv år gamla löfte att vara uppfyllt i de kommuner där ni har makten?

Jag förstår inte heller hur resonemanget går ihop när det gäller jobb-skatteavdraget. Jag skulle gärna vilja ha ett förtydligande av det.

Du sade i ditt anförande att de 95 miljarderna som har gått till jobbskatteavdraget borde i stället ha gått till välfärden. Om jag förstår saken rätt stöder ni i princip hela jobbskatteavdraget. Ni stöder redan i dag den absoluta majoriteten av satsningen, och ni kommer att stödja resten om några veckor.

Om detta är så fel och dåligt, varför inte gå ut i er budget och era valöföften och säga att ni kommer att ta tillbaka hela jobbskatteavdraget och lägga pengarna på välfärden i stället? Det är väl den prioritering som du sade att ville göra.

Anf. 87 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik:

Fru talman! I mitt anförande sade jag att det hade vi kunnat göra mycket för i välfärden som vi alla hade kunnat ha nytta av. Vi vet att kvinnor är mer beroende av en god gemensam välfärd för att bland annat kunna försörja sig. Så sade jag. Mattias Karlsson får kanske lyssna lite bättre nästa gång.

Självklart kommer det att ställas krav på att jobba heltid. Men det gäller inte bara i den offentliga sektorn som man behöver ha heltidstjänster. Det finns ju många andra områden där oftast kvinnor eller unga människor får finna sig i en ofrivillig deltid som de inte kan försörja sig på. Det är det vi pratar om, och vi har försökt att genomföra detta med att heltid ska vara en rättighet även för kvinnor.

Jag är absolut inte nöjd med att vi inte har lyckats att få igenom det i alla kommuner där vi själva styr. Men jag är ändå stolt över det som har gjorts i den stad som jag själv har varit politiskt aktiv i, Borås stad. För ganska många år sedan, när vi befann oss i opposition, fick vi igenom att heltid skulle vara en rättighet inom äldreomsorgen och handikappomsorgen. Efter det blev det ett borgerligt styre i tolv år som vägrade att gå vidare i den frågan. Men nu har vi makten i Borås, och från och med nästa år kommer alla nya tjänster att vara heltid.

Man behöver inte satsa så mycket pengar. Det handlar om att vilja att kvinnor ska ha rätt till heltid och att man har heltid som norm för alla tjänster, inte bara för de manliga tjänsterna. Allt kostar inte pengar när det gäller att bedriva jämställdhetsarbete.

Anf. 88 MATTIAS KARLSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag ber om ursäkt, Ann-Christin Ahlberg, om jag missöolkade dig när du sa att vi i stället hade kunnat göra mycket i välfärden för de 95 miljarderna. Då öolkade jag det som att du, under denna budgetdebatt, menade att de i stället skulle användas till välfärden. Annars förstår jag över huvud taget inte varför du tog upp det. Det förstår väl vem som helst att vi skulle ha kunnat använda pengarna till andra saker.

Men nu är ni ju överens med regeringen och med oss om merparten av jobbskatteavdraget. Vi kommer att bli helt överens om några veckor, så jag förstår fortfarande inte riktigt din argumentation och retorik.

Det är bra om Borås ingår i gruppen om 15 procent av socialdemokratiskt styrda kommuner som har infört rätt till heltid. Min fråga gällde de resterande 85 procenten? När ska ni leva upp till det löftet? Ni har ändå fått röster av kvinnor framför allt inom offentlig sektor för det valöfte som ni har upprepat i tolv år. Men ni har ju fortfarande inte levererat. När ska detta vara genomfört?

Du säger att det inte behövs några resurser och att det räcker med vilja. Jag förstår inte det resonemanget. Bara det att erbjuda möjlighet till heltid för alla ofrivilligt deltidsarbetslösa i offentlig sektor motsvarar 25 000 helårsarbetskrafter. Man kan inte finansiera 25 000 nya heltidsanställningar bara med vilja. Det behövs pengar också. Jag förstår inte hur Socialdemokraterna ska kunna genomföra detta utan att skjuta till några pengar.

Anf. 89 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik:

Fru talman! Visst behövs det mer pengar till välfärdssektorn. Det hade underlättat om det hade funnits mera pengar i den sektorn för då hade man kunnat införa heltider fortare. Men om man inte har någon politisk vilja spelar det ingen roll hur många miljoner eller miljarder man satsar, om man inte har den viljan.

Som jag förstår det har Sverigedemokraterna inte drivit frågan om heltid och jämsällldhet. Jämsällldhet för er brukar ju vara ett genustrams som inte alls brukar vara populärt att prata om. För oss Socialdemokrater är jämsällldhet något oerhört viktigt. Vi tycker att kvinnor och män ska ha samma rättigheter att forma sitt eget liv och också vara en del i samhället och kunna påverka det, och då ska man ha samma möjlighet. Så är det inte i dag.

Jag vet att Mattias Karlsson inte har möjlighet att svara på min fråga, men jag blev väldigt konfunderad när jag tidigare lyssnade på Mattias Karlsson anförande. Han sade att enligt RUT skulle 70 procent av förslagen i er budget gynna kvinnor. Man kan fundera på hur frågorna har ställts och om det är ert eget parti som har ställt dem till RUT, för som man ställer frågor får man också svar.

Det är faktiskt Sverigedemokraterna som har hjälpt regeringen att driva den här politiken som har gynnat män före kvinnor, så ni har ett jättestort ansvar för att ha sett till att den här borgerliga regeringen har kunnat göra de här försämringarna som slår hårdare mot kvinnor än mot män. Det kan ni aldrig förneka.

Här handlar det om politisk vilja att fatta de beslut som krävs, och det vill vi socialdemokrater.

Anf. 90 GUNVOR G ERICSON (MP):

Fru talman! Har alliansregeringens politik lett till ökad jämsällldhet efter sju år vid makten? Det här är den sista budgetdebatten för den här mandatperioden, och förhoppningsvis har vi en annan regering efter nästa val. Men låt mig diskutera utifrån perspektivet vad som har hänt under de sju åren.

Allianspartierna, som främst står bakom texten i detta budgetbetänkande, skriver att utskottet noterar att kvinnor i dag svarar för en större andel av sjukfrånvaron än män och totalt sett har ett ohälsotal som är 45 procent högre än männens. Det är märkligt att ni väljer just definitionen ”totalt sett”. Vad menar ni egentligen?

Siffrorna ser ännu värre ut för sjukpenningtalet, det vill säga de personer som är sjukskrivna. I oktober 2013 var kvinnors sjukpenningtal 78 procent högre än mäns, enligt Försäkringskassans senaste rapport. Sedan 2010 ökar sjukskrivningarna stadigt i Sverige igen, och skillnaden mellan kvinnor och män ökar dramatiskt. Det är nu nästan dubbelt så många

kvinnor som män som är sjukskrivna – 105 000 kvinnor jämfört med 57 000 män.

Som minst var skillnaden i maj 2010, då kvinnors sjukpenningtal var 54 procent högre än mäns. Nu är det alltså 78 procent högre. I och med att skillnaden har ökat så mycket kan man faktiskt säga att också ojämlikheten ökat.

Det är dags att gå till botten med orsaken, den ojämställdhet som präglar arbetsliv och familjeliv. Vårdnadsbidrag och jämställdhetsbonus har uppenbarligen inte fungerat utifrån ett jämställdhetsperspektiv.

Även om vi uppfattar Sverige som ett av världens mest jämställda länder är vi långt ifrån jämställda. Pojkars skolresultat är sämre, färre killar söker till högre utbildning och har ofta sämre betyg.

Gnesta i mitt hemlän är ett exempel på att det går att bryta utvecklingen om man vill. Där har man jobbat aktivt med att bryta normer kring kön. Det har i sin tur lett till att pojkarna har fått bättre skolresultat. Man har jobbat aktivt med att bryta normer och värderingar kring kön i skolan. Det raljerar Sverigedemokraterna över och säger att någon genuspedagogik ska vi minsann inte ha. Jag tycker inte att det är att ta till sig kunskap.

Vi kan fortsätta att se på hur det jämställda Sverige ser ut.

Färre män får vårdnad om barnen vid skilsmässa, färre män tar lika stort ansvar under småbarnsåren som kvinnor, fler män än kvinnor begår våldsbrott och män drabbas i högre grad av våld än kvinnor.

I kommunala bolagsstyrelser är det mer än 75 procent män. I de privata börsbolagens styrelser är män ännu mer dominerande.

I 2012 års kvinnoindex från Andra AP-fonden, som tar fram siffror årligen, konstateras att andelen kvinnor i börsbolagens styrelser har minskat från 22,9 procent 2011 till 22,7 procent 2012. Det konstateras i studien att med nuvarande förändringstakt kommer det att dröja ända till 2039 innan börsbolagens styrelser har en jämn fördelning av könen. När det gäller kvinnor i börsbolagens ledning kommer det att dröja så länge som till 2064 innan resultatet visar en jämställd representation av könen.

Vi hörde här förut att man har satsat på utbildning av kvinnor. Man har gjort det ena projektet efter det andra. Förra jämställdhetsministern skrev brev till valberedningarna. Och vad har det lett till? Nada, ingen större skillnad.

Sverige är världens mest jämställda land, men vi har fortfarande stora löneskillnader och ännu större inkomstskillnader, som dessutom har förstärkts under alliansregeringens tid vid makten.

Vi har låtit riksdagens utredningstjänst titta på den genomsnittliga förändringen av nettoinkomsten till följd av en höjd skiktgräns och ett femte jobbskatteavdrag, och den kommer både procentuellt och i kronor att bli större för män än för kvinnor.

Den genomsnittliga nettoinkomstutvecklingen för samtliga över 19 år har under en tioårsperiod, 2004–2014, varit större för män än för kvinnor, både mätt i kronor och i procent. Då tittar vi bara på dem som är sysselsatta på heltid. Ja, så ser det faktiskt ut, och det är effekter av förd politik.

Jobbskatteavdragets konstruktion har vi här tidigare varit inne på, och den innebär alltså att man ger mer till dem som tjänar mer. Och brytpunkten, som vi kommer att rösta om här i kammaren senare i dag, spä-

der ytterligare på effekten av att regeringen ökar inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män.

År 2006, när alliansregeringen kom till makten, var den genomsnittliga nettoinkomstskillnaden för heltidssysselsatta 35 000 kronor om året. En kvinna tjänade i genomsnitt 201 000 kronor om året och en man 236 000 kronor – en skillnad på 35 000 kronor om året. Den skillnaden har under regeringens år vid makten ökat till 53 000 kronor om året. Det är effekten av bristen på politik för ekonomisk jämställdhet.

Varför är det då så viktigt med ekonomisk jämställdhet? Ja, det handlar om autonomi. Att varje person ska ha möjlighet att utvecklas och bestämma över sitt eget liv hänger ihop med ekonomisk jämställdhet. Och varför skulle det vara en naturlag att mäns inkomster ska öka mer än kvinnors? Nej, det är det självklart inte. Det är politik, och politik handlar om val.

I Miljöpartiet har vi i vårt budgetförslag avsatt 455 miljoner för att minska löneskillnaderna mellan män och kvinnor i statlig sektor – pengar som vi har lagt på utgiftsområde 2. Vi ger också Medlingsinstitutet i uppdrag att föreslå åtgärder mot strukturella löneskillnader. Och vi vill se till, som Ann-Christin Ahlberg var inne på tidigare, att årligen följa upp och kartlägga hur lönerna ser ut i respektive företag.

Vi vill ta initiativ till en handlingsplan för jämställda löner i samverkan med de fackliga organisationerna och arbetsgivarna för att få bort könsrelaterade löneskillnader på hela arbetsmarknaden. Lönerna för kvinnodominerade branscher ska uppvärderas utifrån den kunskap, de krav och det ansvar som arbetet kräver. Det behövs också ett långsiktigt arbete för att utveckla fler karriärvägar inom kvinnodominerade yrken och minska den könssegregering som finns på arbetsmarknaden.

Vi har tröttnat på att vänta på jämställd representation. Ändå är ni så otroligt emot det. Ni sätter principen före metoder som fungerar.

Jag skulle önska att kvotering inte behövdes, men det är en metod som fungerar. Allt fler länder i EU inför nu lagar för att få en jämställd representation i både kommunala och privata bolagsstyrelser.

Vårt grannland Finland har haft en sådan lagstiftning när det gäller kommunala bolag sedan 1995. Den bör användas även i Sverige, både för kommunala och för privata bolagsstyrelser, men tyvärr bromsar regeringen allt vad man kan att EU ska ge direktiv till medlemsstaterna att genomföra kvotering. Jag beklagar att vi har en regering som inte lyfter upp denna fråga utan snarare blockerar den på EU-nivå.

Miljöpartiet har i sin budget också en satsning på kompetensutveckling och arbetstidsreformer inom utgiftsområde 25 där vi också lägger pengar på jämställda utbildningsval. Vi har också stora satsningar på att motverka mäns våld mot kvinnor och på kvinnojourer.

Miljöpartiet vill ha en tredelad föräldraförsäkring och göra det möjligt att överlåta en tredjedel åt vardera vårdnadshavare. Vi tror att det gör att vi får fler närvarande män och att det också ger möjlighet att sätta barnets rätt till sina föräldrar främst.

Med en jämställd arbetsmarknad skulle vi också kunna komma åt de stora inkomstskillnaderna, men då behövs en politik som vill.

Fru talman! Eftersom det är min sista debatt före jul önskar jag kamraren god jul och gott nytt år.

Anf. 91 HANIF BALI (M) replik:

Fru talman! Jag har en enkel fråga: Vill ni i er budget ta tillbaka de fyra jobbskatteavdrag som redan gjorts eller inte?

Om de moderata skattesänkningarna på runt 90 miljarder som genomförts av Alliansen är så hemska undrar jag vad 455 miljoner kronor ska göra åt det.

Om det handlar om makt och ekonomi och att jobbskatteavdraget är, som Gunvor G Ericson säger, det ondaste som konstruerats i jämställdhetsväg undrar jag vad 455 miljoner kronor ska göra åt det.

Anf. 92 GUNVOR G ERICSON (MP) replik:

Fru talman! Jag rekommenderar Hanif Bali att lyssna noga. Ingen gång i mitt anförande sade jag att vi skulle ta tillbaka dem; jag sade att vi skulle ordna jämställda löner.

Ni har ingen satsning på jämställda löner, och konstruktionen och särskilt skiktgränsen, som vi kommer att rösta om i eftermiddag, ökar skillnaderna ännu mer. Eftersom män har högre löner än kvinnor ger ni mer pengar till män och ökar på så vis inkomstklyftorna ännu mer.

Detta gör att ni blir svaret skyldiga. Varför vill ni ändra skiktgränsen när det kommer att öka skillnaderna ännu mer mellan kvinnor och män?

Anf. 93 HANIF BALI (M) replik:

Fru talman! Om min granne får 1 000 kronor mer och jag bara får 500 betyder det inte att jag blir fattigare. Det är min enkla uppfattning.

Detsamma gäller skiktgränsen. Ändringen leder till många fler arbetade timmar och till högre skatteintäkter på grund av något som kallas för Lafferkurvan i nationalekonomin, som är viktig att plugga på.

Om det handlar om att gapet mellan kvinnor och män ska minska i kronor och ören och vi talar om miljarder, vad ska då 455 miljoner kronor göra? Kan Gunvor G Ericson förklara det?

Anf. 94 GUNVOR G ERICSON (MP) replik:

Fru talman! Det handlar om statens budget och vad staten vill skicka för signaler till kommuner och landsting där vi politiker också har ansvar för lönesättningen.

I staten och Regeringskansliet finns omotiverade och osakliga löneskillnader. Det har Hanif Balis parti inte lagt fram något förslag om att komma till rätta med.

De 3 miljarder till statskassan som brytpunktsändringen innebär skulle vi kunna använda till klokare förslag.

Det Hanif Bali egentligen säger är att det inte är så viktigt om någon tjänar mer än någon annan. Det är tydligen inte så viktigt med jämställda löner, för det gjorde ju inte Hanif Bali något om grannen har 1 000 kronor mer.

Jag tycker att det är ett ganska förfärligt uttalande med tanke på att denna debatt handlar om jämställdhet och ekonomiska villkor för kvinnor och män.

Det är bekymmersamt att vi inte har lyckats bryta mönstret och se till att löneskillnaderna minskar. I stället står det still och stampar på nästan samma nivå; plus 0,2 procent var det enligt Medlingsinstitutets senaste rapport.

Inkomstskillnaderna beror på förändringarna i sjukförsäkringen och förändringarna i skattesystemet. En stor del av inkomstskillnaden beror på att kvinnor är mer sjukskrivna än män, 78 procent mer.

Anf. 95 PENILLA GUNTHER (KD) replik:

Fru talman! Gunvor G Ericson talar sig varm för en jämställd arbetsmarknad. Jag vet inte om Gunvor noterade att jag också gjorde det i mitt anförande. Inte minst gäller det att jämna ut löneskillnaderna mellan kvinnor och män och att kanske framför allt ha en validering mellan olika arbetsuppgifter och yrken som liknar varandra men där löneskillnaderna är stora. Här har vi kristdemokrater preciserat ett sådant arbete.

Lönekartläggningar är bra. Men som Gunvor G Ericson vet ska det uppdraget redovisas den 1 februari, så det kan vi kanske inte diskutera nu före jul. Vi kan dock gärna diskutera vad det blev av det efter den 1 februari.

Hur har Miljöpartiet tänkt jämna ut löneskillnaderna? Vi är överens om att det fortsätter år efter år, men vad ska göras? Jag har inte sett några konkreta förslag från Miljöpartiet medan vi kristdemokrater faktiskt driver denna fråga.

Anf. 96 GUNVOR G ERICSON (MP) replik:

Fru talman! Vi har lagt fram flera konkreta förslag. Läraryrket är kvinnodominerat, och vi har lagt fram konkreta förslag för att höja lärarlönerna. På utbildningssidan vill vi öka möjligheterna att inte ha en sådan könssegregerad arbetsmarknad, just för att bryta normen att anställda på kvinnodominerade arbetsplatser har lägre löner.

Tyvärr är mönstret i dag att lönerna går ned på en arbetsplats när kvinnorna ökar i antal. Biomedicinsk analytiker hette laboratorieassistent på 40-talet och var ett manligt yrke. Det var då ett höglöneyrke. Det är det inte i dag. Det är ett exempel på att vi måste satsa pengar både på utbildningssidan och på den offentliga sektorns löner, i staten. Här kan det skilja 3 000 kronor i ingångslön för en nyutexaminerad ekonom.

Det behöver sättas ljus på att dessa skillnader finns, och därför tycker vi att lönekartläggningar är viktigt.

Jag beklagar att alliansregeringen har tagit bort lönekartläggningarna. Jag säger inte att det är det enda instrumentet, men det är viktigt att vi debatterar och diskuterar de osakliga löneskillnader som finns och är medvetna om att de även finns på Regeringskansliet.

Anf. 97 PENILLA GUNTHER (KD) replik:

Fru talman! Frågan om vad ni har tänkt göra för att utjämna löneskillnaderna mellan olika yrken kvarstår.

Jag kan hålla med om att det är uselt och skrämmande att det fortfarande är så dåliga löner för framför allt kvinnor i offentligt finansierade yrken, till exempel inom skola och vård. Det har vi alla gemensamt ett uppdrag och ett ansvar att förbättra där vi är och verkar.

Men skillnaden mellan olika yrken är intressant. En röntgensjuksköterska har lika mycket utbildning och erfarenhet i tekniska frågor som en ingenjör, men de värderas inte lika i alla fall.

Vad ska Miljöpartiet och Gunvor G Ericson göra för att hjälpa upp det?

En annan fråga som jag vill kasta ut gäller representationen i bolagsstyrelser, som de flesta har fastnat i på något sätt. Man måste nämligen vara medveten om att det över huvud taget är ganska svårt att komma in i en bolagsstyrelse, speciellt i ett börsnoterat bolag, oavsett om man är kvinna eller man. Det krävs erfarenhet från tidigare styrelsearbete, vilket är min poäng.

Hur ska vi få in jämställdhet i styrelser även i mindre företag, i ofentligt drivna bolag och i andra sammanhang? Föreningslivet till exempel är en bra skola för att vara med om demokratiska beslut och kunna få högre uppdrag så småningom. Politiken är också ett sådant sammanhang. Hur ska vi göra för att det ska hända så att vi får de här högre positionerna för kvinnor så småningom?

Anf. 98 GUNVOR G ERICSON (MP) replik:

Fru talman! Om vi börjar där Penilla Gunther slutade: Det är inte brist på kompetenta kandidater. Det är inte där problemet ligger. Man måste analysera orsaken innan man sätter in åtgärderna, och orsaken är inte att vi har brist på kompetenta kandidater. Det handlar snarare om att man rekryterar dem man redan känner.

I de företag där man har gjort ett aktivt arbete, till exempel banker och vissa börsnoterade bolag, har man plockat in personer. Man har aktivt och medvetet rekryterat på det sättet.

Att så många företag väljer bort kompetens, som de faktiskt gör i dag, är för mig obegripligt.

Vi har pratat om den här frågan i 20 år. När det blev politisk press på att lagstifta hände det saker. Men när ni tog bort den pressen 2006 återgick man till normalläget. Man tar små myrsteg framåt.

Av det skälet tror jag inte på frivilliga lösningar längre. Jag tror att om vi ska få någonting att hända praktiskt måste vi införa metoden kvotering. Jag är helt säker på att vi med det sättet att arbeta skulle nå resultat snabbare än vi gör nu. Det går framåt, ja, men det går otroligt sakta. Jag orkar inte vänta.

Vad vill vi göra? Jo, jag läste upp i mitt anförande att vi vill ta ett initiativ för en handlingsplan för jämställda löner i samverkan med de fackliga organisationerna och arbetsgivaren för att få bort de könsrelaterade löneskillnaderna på arbetsmarknaden. Det handlar just om skillnaderna mellan olika yrkeskategorier.

Anf. 99 JENNY PETERSSON (M):

Fru talman! Vi är snart i slutet av vår debatt. Vi har debatterat statens finansiering av utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet, och nu är vi inne på jämställdhetsområdet.

När jag har suttit här har jag hört många olika bud från oppositionen, men siffror har saknats i debatten.

Socialdemokraterna föreslår i sitt första yrkande en ram för utgiftsområde 13 som är 100 miljoner kronor lägre än regeringens förslag för 2014. Miljöpartiet vill satsa 76 miljoner kronor mindre inom området och Vänsterpartiet 321 miljoner mindre. Det mest anmärkningsvärda är att

Sverigedemokraterna lägger 3,2 miljarder mindre än Alliansen på området integration, jämsällldhet och diskriminering.

Integration, jämsällldhet och arbete mot diskriminering är ett högt prioriterat område av Alliansen. Det är det vi debatterar här i dag.

Regeringens övergripande mål för den ekonomiska jämsällldhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Det är vi brett överens om i denna kammare, både block och partier.

Det jämsällldhetspolitiska målet tar avstamp i fyra delmål. Det är vi som sagt överens om. Men för att uppnå dessa mål krävs en målmedveten politik och inte bara fina ord.

Fru talman! Innan jag kommer in på satsningar och det vi ska debatera i just det här betänkandet vill jag bara påminna om och nämna i kammaren, för dem som sitter här men även för lyssnare uppe på läktaren, att Alliansen har gjort historiska satsningar på området. Under förra mandatperioden, eller mellan 2007 och 2010, satsade Alliansen 1,6 miljarder. Det var en tiodubbling av resurserna till området om man jämför med när det var socialdemokratiskt styre i detta land.

Sedan 2007 genomför regeringen en omfattande satsning på att utveckla och förstärka jämsällldheten – som jag nämnde, 1,6 miljarder fram till 2010 och nästan 1 miljard mellan 2011 och 2014. Sammantaget är det den största satsning på jämsällldhet som har genomförts i Sverige.

Fru talman! Sverige ligger i ett internationellt perspektiv långt fram när det gäller jämsällldhet på arbetsmarknaden. Men jag, precis som många andra debattörer här i dag, kan konstatera att det 2013 fortfarande finns brister när det gäller jämsällldhet.

Den svenska arbetsmarknaden kännetecknas fortfarande av könsbetingad segregering där kvinnor och män till stor del arbetar i olika yrken och sektorer.

Kvinnor har fortfarande lägre arbetskraftsdeltagande än män och jobbar deltid i större utsträckning än män, särskilt om det finns barn i hushållet. Deltidsarbete påverkar inte bara personens inkomst här och nu utan även den framtida pensionen. Kvinnors högre grad av deltidarbete och frånvaro från arbetet är en avgörande faktor för den ekonomiska ojämställldheten i Sverige.

Män ägnar fortsatt mer tid åt förvärvsarbete och kvinnor mer tid åt obetalt hemarbete, även om skillnaderna har minskat på senare tid.

Skillnader avseende sektor, yrke, befattning och arbetad tid får konsekvenser för kvinnors och mäns löner. Tyvärr, fru talman, är kvinnor överrepresenterade i yrken och sektorer med lägre löner.

Som sagt, kvinnors löner är i genomsnitt lägre än mäns, även om man justerar lönen med hänsyn till arbetstid och olika lönepåverkande faktorer som ålder, utbildning, sektor och yrke. Det justerade lönegapet har minskat sedan millennieskiftet, men minskningen sker väldigt långsamt.

De könsbetingade skillnaderna på arbetsmarknaden utjämnas i viss mån av skatter och transfereringar, men kvinnors disponibla inkomst är som sagt lägre.

Fru talman! Jämställldhet är i grunden en rättvisefråga, men den bidrar också till ekonomisk tillväxt genom att både mäns och kvinnors kompetens och kreativitet tillvaratas och främjas.

Som sagt, det krävs mer än fina ord. Vi har konstaterat att det finns skillnader, men det krävs mer än att bara konstatera att skillnaderna finns. Därför fortsätter Alliansen det reformarbete som inleddes under förra mandatperioden.

Som vi hört har regeringen tillsatt en delegation för jämställdhet i arbetslivet. Delegationen ska sammanställa och göra tillgänglig kunskap om kvinnors och mäns olika villkor och möjligheter i arbetslivet, liksom om de förhållanden som ligger till grund för dessa skillnader. Uppdraget kommer att redovisas efter valet, i oktober 2014.

En annan utredning som är i gång handlar om att analysera frågor som rör män och jämställdhet i syfte att skapa ett kunskapsunderlag i arbetet med att utveckla just jämställdhetspolitiken. Det här uppdraget ska redovisas i början av nästa år.

Fru talman! Vi får inte glömma andra viktiga satsningar som har betydelse för män och kvinnor och för jämställdheten. Det är satsningar som har gjort att livspusslet går ihop för familjer och individer. Jobbskatteavdraget är en av de satsningar som vi har hört nämnas tidigare i debatten här.

Det som gör mig mest förvånad vill jag belysa här och nu. Det är att Socialdemokraternas företrädare Ann-Christin Ahlberg säger att införandet av jobbskatteavdraget är det hemskaste som någonsin har gjorts av alliansregeringen. Hon använder inte de orden, men hon målar upp en bild av att jobbskatteavdraget är skadligt för Sverige. Men Socialdemokraterna har accepterat de fyra första jobbskatteavdragen. Jag tycker att man ska stå för det här i Sveriges riksdags kammare. Dessutom är Socialdemokraterna i dag emot det femte jobbskatteavdraget, men efter årsskiftet kommer man inte att bedriva en politik för att riva upp det. Jag tycker att det är anmärkningsvärt att man talar med kluven tunga.

Studier visar att jobbskatteavdraget ökar kvinnors arbetskraftsdeltagande i större utsträckning än mäns, vilket på lång sikt bidrar till ökad ekonomisk jämställdhet. Jobbskatteavdraget har gjort det mer lönsamt att arbeta, och det har ökat drivkrafterna till arbete för både män och kvinnor. Det visar forskning och olika studier.

Jobbskatteavdraget ger procentuellt mest till dem som tjänar minst, vilket innebär att det har påverkat kvinnor i högre grad. Enligt Finansdepartementets beräkningar i budgetpropositionen förväntas de samlade långsiktiga arbetsutbudseffekterna av jobbskatteavdragets första fyra steg vara större för kvinnor än för män. Det önskade antalet arbetade timmar beräknas öka med 2,6 procent för kvinnor och 2,2 procent för män, motsvarande 49 000 respektive 51 000 helårsarbetskrafter.

Andra satsningar som gjorts är skattelättnader, det så kallade RUT-avdraget, och jämställdhetsbonusen. Den senare ger ekonomiska incitament att fördela föräldraledigheten mer jämställt.

Fru talman! Jämställdhet är, och kommer fortsatt att vara, ett område som är centralt för Sveriges fortsatta utveckling och tillväxt. För mig som moderat innebär jämställdhet frihet för både män och kvinnor att själva bestämma hur deras liv ska se ut.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag säga att varje människa har ett oändligt och oförbrukbart värde oavsett kön, etnicitet, religion, sexuell läggning eller andra attribut och preferenser. Man är just människa och

människa i sin helhet. Därför vill jag också säga att för 2014 anvisas 253 miljoner kronor i budgeten för åtgärder inom jämslällldhetsområdet.

Med det vill jag yrka bifall till propositionen.
(Applåder)

Anf. 100 GUNVOR G ERICSON (MP) replik:

Fru talman! Jenny Petersson och Moderaterna säger: Vi fortsätter med den politik vi redan driver, vi är nöjda. Moderaterna fortsätter sedan att påskina att Miljöpartiet skulle ha färre åtgärder. Ja, vi har mindre pengar för åtgärder just exakt på detta utgiftsområde, eftersom vi flyttar runt en del pengar. Det betyder inte att det är mindre pengar totalt sett för integrationsinsatser och jämslällldhetsinsatser, tvärtom.

Min fråga som jag lyfte fram redan i mitt anförande är: Varför väljer ni att redovisa definitionen av sjukskrivna som ohälsotalet totalt sett i stället för att redovisa antalet kvinnor och män som är sjukskrivna? Det är 78 procent högre sjukpenningtal för kvinnor än för män. Varför har ni valt den definitionen?

Sedan skulle jag vilja läsa högt för Jenny Petersson ur en rapport från utredningstjänsten om mäns och kvinnors nettotinkomster från den 7 oktober i år. Där står det: Den genomsnittliga förändringen i nettotinkomsten till följd av en höjd skiktgräns och ett femte jobbskatteavdrag kommer procentuellt sett och i kronor att bli större för män än för kvinnor.

Den blir alltså större både i kronor och procentuellt sett. Håller inte Jenny Petersson med om att det är så?

Anf. 101 JENNY PETERSSON (M) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att säga att Sverige ligger bra till. Det europeiska jämslällldhetsinstitutet EIGE har utvecklat ett gender quality index där kvinnors och mäns villkor i medlemsländerna bedöms utifrån olika kategorier när det gäller jämslällldhet – arbete, pengar, kunskap, tid, makt och hälsa. Siffran 100 innebär att det är helt jämslällldt. Sverige har det bästa resultatet, 74,3, och följs av Danmark och Finland. EU-snittet ligger runt 54. Jag tycker att det är talande. Vi ligger bra till i Sverige, men vi har mer att göra.

Sedan nämner Gunvor G Ericson att man satsar mer på andra utgiftsområden. Ja, det gör vi i Alliansen också, men i dag debatterar vi *Utgiftsområde 13 Integration och jämslällldhet*. När det gäller socialförsäkringen vet jag att samma fråga om redovisningen av olika siffror debatterades under utgiftsområdena 10, 11 och 12.

Jag kan konstatera att det går bra för Sverige, vi är inte nöjda och ja, vi fortsätter på det arbete som vi har utvecklat för att få ett ännu mer jämslällldt Sverige.

När det gäller jobbskatteavdraget låter det här som att det är något riktigt hemskt. Jag nämnde inte i mitt anförande något som ofta glöms bort i debatten, nämligen att det finns ett tak på jobbskatteavdraget som ligger på ca 29 000 kronor. Efter det ökar inte storleken på själva skattesänkningen. Det tycker jag att man bör ha med i debatten.

Anf. 102 GUNVOR G ERICSON (MP) replik:

Fru talman! Jo, vi debatterar budgetförslaget om integration och jämslällldhet, men jag tycker att Jenny Petersson gjorde det väldigt lätt för sig genom att säga att det bara är det utgiftsområdet som vi debatterar.

Man kan flytta pengar från ett visst utgiftsområde till ett annat utgiftsområde för att man tror att det gör mest nytta just där. Ett exempel är stödet till kvinnojourer. Vi vill inrätta ett nationellt stöd så att de kvinnojourer som verkar över hela landet kan få ta del av ett sådant stöd i stället för att behöva söka pengar via länsstyrelserna varenda gång. Det är ett konkret exempel på vad jag menade nyss.

Nej, det är inte samma begrepp som ni använder när det gäller sjukskrivningen som vi debatterade häromveckan under debatten om budgeten för utgiftsområdena 10, 11 och 12. Ni har valt att prata om ett ohälsotal totalt sett. Min fråga var varför ni använder begreppet ”totalt sett” och varför ni använder begreppet ”ohälsotal”. Det gör att ni kan skriva att kvinnors ohälsotal är 45 procent högre än männens. När man är sjukskrivnen får man en sjukpenning, och då är det de facto så att kvinnor har sjukpenning i 78 procent högre grad än män.

Det är väldigt tydligt i Försäkringskassans rapport, och min fråga var: Varför valde ni att redovisa siffrorna på det sättet?

Anf. 103 JENNY PETERSSON (M) replik:

Fru talman! Ohälsotalen är högre bland kvinnor. Att det totala ohälsotallet är 45 procent högre än männens är taget från en rapport från Arbetsmiljöverket. Källan står faktiskt i vårt betänkande. Vi är noga med källan om vi tar med ett ohälsotal, och den siffran är som sagt hämtad från Arbetsmiljöverkets *Korta arbetskadefakta* nr 1/2012.

Satsningar på kvinnojourer och hedersrelaterat våld har varit ett prioriterat arbete för regeringen. Just därför gör man nu till exempel olika satsningar permanenta när det gäller kvinnojourer och så vidare. Vi är överens om att det är ett viktigt arbete.

Som jag nämnde i mitt anförande är vi brett överens om målet och de fyra delmålen när det gäller just jämslällldhetspolitiken. Men när det gäller siffror kan jag ändå konstatera att i det här betänkandet väljer Miljöpartiet att satsa 76 miljoner kronor mindre inom området. Och visst, Gunvor G Ericson satsar vi olika på olika utgiftsområden – det är jag fullt medveten om – men om man går till siffrorna i det här betänkandet satsar Miljöpartiet alltså 76 miljoner kronor mindre.

Anf. 104 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik:

Fru talman! Jag har några frågor till Jenny Petersson. Ni har haft makten i över sju år. Vad har hänt med jämslällldhetsarbetet? Vilka konkreta förslag som har gett resultat har man lagt fram? Utredningar har ni gjort – en som faktiskt är ganska bra är Delegation för jämslällldhet i arbetslivet. Mycket av den är dock fakta som vi redan visste. Varför ska den vara färdig oktober 2014? Slipper man då ta beslut utifrån det som kommer fram i utredningen och som man egentligen inte vill ta? Den borgerliga regeringen för ju en politik som gynnar och premierar män och diskriminerar kvinnor. Ska de få vänta och hoppas på en ny regering nästa år?

Jobbskatteavdraget har det redan beslutats om här i Sveriges riksdag, Jenny Petersson. Vi socialdemokrater röstade emot; vi tyckte inte att man skulle genomföra det. Men Jenny Petersson och hennes partikamrater med flera har fått igenom det med stöd av Sverigedemokraterna. Jobbskatteavdraget gäller i januari, eller kommer Jenny Petersson att ta upp det igen som ett nytt förslag? I en demokratisk process gäller det som är taget till dess något annat kommer upp.

När det gäller jobbskatteavdraget står det tydligt i regeringens egen bilaga till budgetpropositionen, Ekonomisk jämslällldhet mellan kvinnor och män, att det förstärkta jobbskatteavdraget och den höjda skiktgränsen för statlig inkomstskatt tillsammans ger en något större ökning av den disponibla inkomsten för män jämfört med för kvinnor. Det är ni själva som skriver det. Det är klart att det inte driver jämslällldheten framåt. Det spelar ingen roll hur man försöker förvränga ord om sina satsningar när de politiska beslut man tar missgynnar kvinnor. Det skriver ni själva i er bilaga.

Anf. 105 JENNY PETERSSON (M) replik:

Fru talman! Jag hörde att Ann-Christin Ahlberg kom med flera påståenden men inga direkta frågor.

När det gäller jobbskatteavdraget håller jag med om att vi har drivit den politiken, och vi står för att jobbskatteavdraget har ökat drivkrafterna för både män och kvinnor att arbeta. Det har ökat arbetsutbudet. Och ja, Ann-Christin Ahlberg, jag kan också konstatera att ni i oppositionen har röstat nej till jobbskatteavdragen varje gång, men i nästa budget har ni varit för det eftersom ni har tagit med det i er egen budget. Detsamma gäller nu efter nyår; ni är för det femte jobbskatteavdraget. Ni driver ingen politik för att ta bort något av de fem jobbskatteavdragen som har införts. Om man inte driver politik emot det tolkar jag det som att man är för det. Ann-Christin Ahlberg får gärna säga emot mig i nästa replik.

I fråga om andra reformer har vi, som jag nämnde, satsat 1,6 miljarder kronor på jämslällldhet under föregående mandatperiod fram till 2010 och 1 miljard den här perioden. Det är historiska satsningar som Socialdemokraterna aldrig lyckades med under sin tid vid makten.

Att det finns brister när det gäller jämslällldheten är som sagt fina ord att måla upp. Det är dock vi i Alliansen som har gjort satsningarna, och det är dem vi prioriterar. Det handlar om alltifrån integrering när det gäller departementen, arbetet i styrelser i statens bolag till politik för människor i vårt fantastiska land Sverige.

Anf. 106 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik:

Fru talman! Jag blir orolig när Jenny Petersson talar. Ni står inte ens upp för den politik ni för här i Sveriges riksdag. Det är ju ni som har beslutat om det femte jobbskatteavdraget med stöd av Sverigedemokraterna, och vi socialdemokrater har röstat mot. Det gynnar fler män än kvinnor; det har ni själva skrivit i er bilaga som jag läste upp tidigare.

Du sade att jag inte ställde frågor till dig. Jag kan upprepa dem. Vad har hänt med jämslällldhetsarbetet? Vilka konkreta förslag som har gett resultat har lagts fram? Varför skulle utredningen vara klar efter valet? Jag tycker att det är konkreta frågor, och jag ställde upp och gav svar på Jenny Peterssons fråga om jobbskatteavdraget.

När man har beslutat att budgeten gäller – man har fått makten att besluta om det i Sveriges riksdag – är det den budgeten man har att förhålla sig till nästa år. Det politiska systemet fungerar på det sättet, och det vet Jenny Petersson precis lika bra som jag.

Vi kan titta på den stora satsning som Jenny Petersson talar om. Visst ser den stor ut om man bara lägger fram *en* siffra, men man måste även titta på vad man har försämrat för kvinnor.

I er rapport skriver ni också om både jämställdhetsbonusen som inte har gett de resultat man ville och om att de stora satsningarna inte får ”någon direkt effekt på mäns och kvinnors disponibla inkomster”. Det står klart och tydligt här, och detta har skett trots att ni har satsat mycket pengar.

Ni har dock också tagit bort mycket pengar från statsbudgeten som ni kunde ha lagt på sådant som hade gett resultat, Jenny Petersson – sådant som vi vet ger ett bra resultat ur ett jämställdhetsperspektiv för både kvinnor och män och är bra för oss alla.

Anf. 107 JENNY PETERSSON (M) replik:

Fru talman! När man kollar på resultaten har de kanske inte gett den effekt vi önskade; vi vill mer och är inte nöjda. Just därför fortsätter vi att göra satsningar. Vi gör förändringar. Jämställdhetsbonusen till exempel gav inte det resultat vi önskade. Den var för krånglig både för föräldrar att söka och för Försäkringskassan. Därför gjorde vi om den lite. Där har du ett konkret exempel på politik som vi har fört och på vad vi har gjort men även på vad vi inte är riktigt nöjda med. Vi är fortfarande öppna för att skruva ännu mer på just den åtgärden.

Vad som har hänt nämnde jag både i mitt anförande och i tidigare replikskifte. När det gäller de satsningar vi har gjort kollar vi på siffror – jag gillar siffror. Man kan förhålla sig till dem och inte bara måla upp fina ord och fina tavlor. När vi kollar på indexet, Gender Equality Index, där man jämför olika länder i EU ligger Sverige högst.

Vi ligger på 74,3. 100 är det bästa. Då är man helt jämställd. Inget land har nått upp till det, men det är ett mål att sträva efter. Efter oss ligger Danmark och Finland. EU-snittet är 54. Nej, vi är inte nöjda, utan vi vill ännu mer.

När vi tittar på sysselsättningsgraden för kvinnor – Ann-Christin Ahlberg frågade vad som har hänt – visar det sig att den är högre än för män i vissa EU-länder. Vi har mer att göra. Jag nämnde i mitt anförande att det finns skillnader och brister på den svenska arbetsmarknaden. Där har vi mer att göra. Jag redovisade såväl resultat och vad vi har gjort som olika beslut som vi har fattat.

Anf. 108 CHRISTER NYLANDER (FP):

Fru talman! Låt mig inleda med att påminna om att förmiddagen i dag användes till att oppositionen ville visa att de tog ansvar för statsbudgeten. I två och en halv timme debatterade man att man ville höja statsskatten för att öka intäkterna till staten och få ett bättre budgetsaldo. Det är viktigt att komma ihåg den debatten resten av den här dagen så att det inte bara blir fråga om att öka utgifterna och försämra statsbudgeten. Dessutom gäller det inte enbart i dag, utan man borde kanske komma ihåg att slå vakt om statsbudgeten också resten av veckan.

Vi har under eftermiddagen hört från oppositionen att man vill öka utgifterna. Nu är ansvarstagandet borta. Man hade nog kunnat fortsätta resten av veckan, och ända fram till jul, med att vilja öka utgifterna. Kom ihåg vad ni sade i förmiddags om att ni vill ta ansvar för statsfinanserna. Det vore sjyst för debatten, tycker jag.

Fru talman! Nu ska jag tala om jämslällldhet. Den generation som jag tillhör har ett särskilt stort ansvar för att flytta fram positionerna på jämslällldhetsområdet. Vi har våra rötter i en tid då det uppfattades som naturligt att det fanns olika roller för kvinnor och män. Det var naturligt med uppdelning. Det var naturligt att mor stod för söndagssteken och att fars jobb var viktigast.

Det var också en tid när man började ifrågasätta traditionerna, började ifrågasätta de traditionella rollerna, men framstegen var långsamma. Visst gjordes det en del spektakulära utspel och togs en del politiska initiativ, men värderingarna i samhället visade sig vara ganska svåra att förändra. Det gick ganska långsamt.

Det var dessa strukturer som höll tillbaka kvinnorna och sorterade män och kvinnor i olika roller. Många såg dem. Många gillade dem och ville ha dem kvar. Men det fanns också de som inte gillade strukturerna utan försökte göra någonting åt dem. Det visade sig dock vara svårt.

Så är det också i dag. Det finns fortfarande strukturer i det här samhället som gör att kvinnor och män går in i olika roller. Det finns strukturer som framför allt håller tillbaka kvinnorna men även drabbar männen. En del som ser strukturerna vill göra någonting åt dem. Andra som ser dem tycker att de är bra och vill konservera dem. Sverige är i dag mer jämslällldt än när jag växte upp, men Sverige är inte ett jämslällldt land. Vi har mer att göra.

Vi som levt i båda dessa världar har ett särskilt ansvar att lära av vår bakgrund men också att se möjligheterna och göra någonting bättre framöver. Vi har ett särskilt ansvar, både som individer och som kollektiv, att skynda på jämslällldhetsarbetet.

Sedan alliansregeringen tillträdde, fru talman, har en del blivit bättre. Allt har inte blivit bättre. Inte tillräckligt mycket har blivit bättre, men faktiskt har en del saker blivit bättre. En av de centrala delarna i Alliansens politik driver mot jämslällldhet. Jag noterade att Ann-Christin Ahlberg har läst budgetpropositionens bilaga om jämslällldhet mellan könen men kanske inte så noga som hon borde ha läst. Om hon hade läst den ordentligt skulle hon ha sett en hel del tecken på att Alliansens jobbpolitik driver jämslällldheten framåt.

En central del i jobbpolitiken handlar om att det ska löna sig att arbeta mer. En viktig faktor när det gäller skillnaden mellan kvinnors och mäns ekonomiska förutsättningar är att kvinnor arbetar mer deltid än män. Därför lönar det sig att arbeta mer. Eftersom en viktig skillnad mellan kvinnor och män är att kvinnor oftare är borta från arbetsplatsen för att de tar större ansvar hemma är det viktigt att det finns en jobblinje som driver på för att människor ska vara mer på arbetet.

Bortovaron från jobbet på grund av sjukdom eller för att man tar större ansvar hemma påverkar tydligt jämslällldheten på arbetsmarknaden. Att pressa ned sjukfrånvaron är därför en central del i jämslällldhetspolitiken. På det sättet driver kärnan i alliansregeringens politik på för ökad jämslällldhet.

Den genomsnittliga arbetstiden för kvinnor har ökat sedan 2006. År 2012 – det står i bilagan – var andelen kvinnor som arbetade heltid högre än någonsin. Det gör i det långa loppet mycket för jämställdheten. Det påverkar lönen i dag, det innebär ökad makt i näringslivet och i arbetslivet, det ger större karriärmöjligheter och bättre pension framöver. Det blir lite mer frihet, lite mer självständighet och lite mer rättvisa mellan könen.

Kvinnors arbetsinkomster har ökat mer än männens mellan 2006 och 2011. Men om vi tittar på den disponibla inkomsten ser det dock anorlunda ut. Då räknar man även in andra intäkter och ersättningar, till exempel de sociala ersättningarna. Därför är det så illa att vi nu är ungefär lika dåliga som vi var 2005. Det har alltså inte skett någon förändring alls. När det däremot gäller arbetsinkomsterna ser det bättre ut än då.

Antalet kvinnor som får sjukdomsrelaterade ersättningar är betydligt färre – jag tror att det är 120 000 färre – än när vi tillträdde. Det är en viktig jämställdhetsåtgärd eftersom det gör att kvinnor får mer makt och mer pengar.

Fru talman! Vi behöver göra mer. Sedan 2006 har över 1 miljard investerats i att få ett slut på mäns våld mot kvinnor. Det började med Sabuni och fortsätter med Arnholm. Men fortfarande ser vi kvinnohatet både i hemmen och på nätet. Alliansen har, som Jenny Petersson sade tidigare, tiodubblat budgeten för jämställdhetssatsningar, men ännu är Sverige och dess statsförvaltning inte jämställt och inte heller jämställdhetsintegrerat.

Sedan 2006 har kvinnors arbetstid ökat. Vi har fått fler chefer i näringslivet och vi har fler professorer i högskolevärlden, men fortfarande tjänar män 3,6 miljoner kronor mer än kvinnor över en livstid. Den fattiga pensionären är ofta en kvinna som tagit stort ansvar men fått lite betalt. Kvinnor tar ålderspension tidigare och är fortfarande oftare sjukskrivna. De är också oftare föräldralediga. Männens föräldraledighet ökar långsamt, och fortfarande tar kvinnor ut 75 procent av föräldraledigheten. Det spelar roll eftersom det är just under de åren då kvinnorna tar större ansvar för hemmet som lönerna och karriärmöjligheterna börjar skilja sig åt. Av dem som jobbar deltid på grund av vård av barn är nio av tio kvinnor.

Viktigt att säga är dock att den bristande jämställdheten drabbar alla. Det är inte ett problem bara för kvinnor. Det är ett problem också för män. Efter denna debatt ska, intressant nog, kulturutskottet diskutera kulturpolitik, särskilt propositionen om läsning. Vill man angripa ett av de stora jämställdhetsproblemen, att pojkar lyckas sämre i skolan, är det någonstans där i kulturpolitiken, i att främja läsandet, som en viktig kärna till lösning finns. Det vore bra om arbetsmarknadsutskottets ledamöter stannade kvar en stund och lyssnade på den debatten.

Fru talman! Det handlar först som sist om kvinnors och mäns lika rätt till frihet, ansvar och makt. För mig som liberal handlar det om att frigöra individen. Ibland är det staten som inskränker friheten. Ibland är det sådant som strukturer och traditioner, som gör att kvinnor har sämre möjligheter än män i det här samhället.

Det är i det perspektivet, att det inte är staten som är elak utan att också strukturer håller tillbaka, som vi måste fundera på integration och

jämställdhet och fatta relevanta beslut om hur man kan bekämpa de miljöer som i dag är de kanske allra värsta för kvinnorna i Sverige.

Sverige ska vara ett jämställt land, fru talman. Det är vi inte nu. Kvinnor och män ska ha samma förutsättningar att utbilda sig, arbeta och göra karriär. Det har de inte i dag. För Folkpartiet är jämställdheten en central fråga. Vi tycker att vi tillsammans med allianskollegerna gör stora framsteg, men inte tillräckligt stora. Vi ser dock till att kärnan i politiken driver åt rätt håll. Det är mycket viktigt.

Jag och min generation har vuxit upp i det gamla och sett strukturerna som hållit tillbaka kvinnor och män. Nu ser vi möjligheterna i ett samhälle som inte har de ojämslälllda strukturerna. Vi har ett särskilt ansvar att se till att jämställdhetsarbetet tar fart.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.
(Applåder)

I detta anförande instämde Gunnar Andrén, Ismail Kamil, Ulf Nilsson och Anna Steele (alla FP).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 10 §.)

8 § Kultur, medier, trossamfund och fritid

Kulturutskottets betänkande 2013/14:KrU1

Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid (prop. 2013/14:1 delvis)
föredrogs.

Anf. 109 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (S):

Fru talman! Nu ska vi debattera utgiftsområde 17, som innefattar kultur, medier, trossamfund och idrott. I dagens betänkande finns regeringens förslag men också oppositionens reservationer och särskilda yttranden.

Den socialdemokratiska budgeten för 2014 präglas på kulturområdet av att vi vill skapa fler jobb, öka tillgängligheten till kultur och idrott samt satsa på utbildning och bildning. Det gör vi genom en stark budget. Vi satsar närmare 600 miljoner kronor mer än regeringen inom kultur, idrott och folkbildning. När vi stod här för ungefär ett år sedan och debatterade samma politikområde kunde vi konstatera att arbetslösheten var hög och att ungdomsarbetslösheten var på en oacceptabelt hög nivå. Nu har ett år passerat, och tyvärr är situationen densamma. Arbetslösheten har bitit sig fast, skolresultaten fortsätter att falla och de ekonomiska klyftorna ökar. Men den borgerliga regeringen fortsätter med sin skattesänkarpolitik, som har visat sig inte fungera.

Fru talman! Utan kulturskapare ingen kultur, och utan konstnärer ingen konst. Därför är det viktigt att kulturskapare kan leva på och utvecklas inom sitt yrke. Politiken måste ta hänsyn till kulturskaparnas villkor.

Vi socialdemokrater ser att arbetsmarknaden för professionella skådespelare, dansare, musiker och sångare kännetecknas av att det finns förhållandevis få tillsvidareanställningar. För att öka bland annat den sociala

och ekonomiska tryggheten för frilansande scenkonstnärer, förmedlingen av arbete och möjligheten till kompetensutveckling införde den tidigare socialdemokratiska regeringen scenkonstallianserna. I dag finns det tre scenkonstallianser: inom dans, musik och teater. Dessa har visat sig fungera bra. Därför vill vi socialdemokrater låta fler kulturarbetare få möjlighet till anställning inom allianserna. Vi ökar i vårt budgetalternativ med 20 miljoner kronor upp till 82 miljoner kronor årligen. Detta skulle, fru talman, innebära att ytterligare ungefär 95 personer skulle kunna få anställning inom allianserna, vilket är en höjning på drygt 33 procent.

Fru talman! Den satsning som kulturministern med sådan stolthet talade om för ett par år sedan har förbytt till något som det verkar som att man helst inte vill bli påmind om. Jag talar naturligtvis om Kulturarvslyftet, ett av flera exempel på regeringens misslyckade jobbpolitik. Man lovade att ungefär 4 400 jobbtillfällen skulle skapas mellan 2012 och 2014. I dag är det lite drygt 300. Inte ens 10 procent av målet har man nått upp till. Redan förra året föreslog vi socialdemokrater att man skulle lägga ned Kulturarvslyftet och i stället satsa på nya accessjobb. Det skulle innebära nya arbetstillfällen inom kulturområdet. Vår satsning för nästa år på 74 miljoner skulle generera drygt 200 accessjobb och förstärka kultursektorn. Det tycker vi är ett bättre sätt att använda våra resurser.

Det finns mycket som behöver göras i den gemensamma sektorn och i det ideella föreningslivet, som i dag har svårt att driva sin verksamhet så som man skulle vilja. Därför föreslår vi extratjänster. Det skulle ge arbetstillfällen men också stärka det ideella föreningslivet, som vi vet har det väldigt tufft på många håll i dag. Det är ibland svårt att hinna kombinera föräldraskap och arbete och dessutom ta på sig uppdrag inom föreningslivet. Dessa tjänster skulle innebära en stöttning i det arbetet. Jag tror att vi alla som varit eller är föreningsaktiva vet hur viktig den person är som till exempel jobbar som kanslist i en idrottsförening och är navet i hela verksamheten. Sedan kan vi föräldrar gå in och ta vårt ansvar i föreningsverksamheten.

Fru talman! I spåren av den höga arbetslösheten och de höga avgifter som många kommuner tar ut är det i dag många barn och unga som inte kan ta del av musik- och kulturskolan eller idrott och friluftsliv.

Vi socialdemokrater strävar efter att alla barn och unga ska ha rätt till kultur och idrott och en aktiv fritid. Därför gör vi en satsning på 300 miljoner kronor i vårt budgetalternativ på ett handslag med föreningslivet. Peter Jonsson kommer senare i debatten att lyfta fram denna satsning ytterligare.

Vi inför också ett stimulansbidrag till kommunerna på 50 miljoner kronor för att utveckla musik- och kulturskolorna och hålla nere avgifterna. Många lyfter fram musik- och kulturskolan som den verksamhet som gjort Sverige starkt på den internationella musik- och kulturarenan. Den har erbjudit många barn, oavsett familjens inkomst, möjlighet att utvecklas inom musik, teater och dans. Det sker i dag en spännande utveckling, till exempel inom El Sistema, där man jobbar utifrån ett socialt perspektiv med kulturen. Men även den mer traditionella musik- och kulturskolan bedriver en mycket uppskattad och professionell verksamhet.

Tyvär ser vi i dag att det är stora skillnader mellan barns möjlighet att vara med, eftersom kommunerna prioriterar så olika. Vi socialdemo-

krater vill stimulera kommunerna till att verkligen satsa på musik- och kulturskolan. Vi delar också Sveriges musik- och kulturskoleråds, Smoks, uppfattning att regeringen borde ta initiativ till att i samarbete med Smok och SKL utarbeta en nationell strategi för Sveriges musik- och kulturskolor.

Fru talman! När den borgerliga regeringen avskaffade den fria entrén på de statliga museerna rasade besöksiffrorna med närmare två miljoner. Vi vill i årets budget återinföra fri entré, men också på sikt verka för fri entré på regionala museer. Detta kommer Isak From att belysa närmare lite senare under dagens debatt.

Vi socialdemokrater tror på det livslånga lärandet och alla människors möjlighet till utbildning och bildning. Arbetslösheten ligger i dag konstant på ca 8 procent. Bland de arbetslösa har gruppen ungdomar under 25 ökat kraftigt. En del av dessa ungdomar saknar grundskola eller gymnasieutbildning. För att stå starka i framtiden måste vi i Sverige konkurrera med hög kompetens och goda arbetsvillkor, inte med låga löner. Vi socialdemokrater lägger därför sex gånger så mycket som regeringen på skolans område. Inom vårt budgetområde satsar vi socialdemokrater på ett ökat antal utbildningsplatser inom folkhögskolorna. Vi vet att deras pedagogik oftast ger bra resultat och gör att fler får möjlighet till en examen som kan leda vidare till fortsatta studier eller jobb. Detta tycker vi är en bättre prioritering och en bättre väg att gå än att placera människor i fas 3, en verklighet för allt fler unga människor i det borgerliga Sverige.

För oss socialdemokrater har folkbildningen en viktig plats i ett demokratiskt samhälle. Att få mötas, ta del av andra människors erfarenheter, dela med sig av sina egna och få lära sig nya saker är en nödvändighet för att ett samhälle ska utvecklas. Vi vet också att det på många orter i Sverige är folkbildningen som står för kulturarrangemang, studiecirklar och föreläsningar i närområdet. För oss är det en viktig princip att folkbildningen ska vara fri och frivillig. Det är folkbildningen själv som bestämmer vad man ska göra utifrån de syften som riksdagen beslutar om.

Nu väljer regeringen att lämna den principen genom att man öronmärker en del av folkbildningsanslaget. Detta är ett avsteg som vi socialdemokrater inte ställer oss bakom. Den här frågan kommer Per Svedberg att diskutera när vi ska behandla det betänkande som är nästa punkt på dagordningen.

En riktig långkörare inom vårt område är frågan om scenkonstpensionerna. Kulturutskottet har haft tillkännagivanden till regeringen om att lösa frågan, och kulturministern lovade innan hon blev minister att detta skulle lösas så fort man fick regeringsmakten. Nu har snart två mandatperioder gått, och vi har fortfarande inte sett någon färdig lösning. I budgetpropositionen aviseras att man ska lösa problemet, men trots det finns det fortfarande en oro för hur en trygg omställning ska åstadkommas.

Enligt uppgift har man ännu inte påbörjat några förhandlingar mellan arbetsmarknadens parter, detta beroende på att man saknar viktiga besked från regeringen. Det första är övergångsbestämmelserna för PISA-förordningen, där man från en berörd parts sida känner stor oro över att man inte får någon insyn i det arbete som Regeringskansliet bedriver. Det andra är besked från regeringen om att avsätta pengar för pension

ska användas till kvalitetsstärkande insatser – en vedertagen princip är ju att pensioner är uppskjuten lön. Det tredje är bristen på underlag. Det underlag som nu ligger till grund är siffror från 2006. Därför har vi socialdemokrater tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet en reservation i dagens betänkande där vi lyfter fram denna oro och att förändringen inte får minska scenkonstnärernas möjligheter att arbeta under trygga villkor eller innebära att tryggheten riskeras vid omställning till andra yrken.

Herr talman! I förra veckan kom Myndigheten för kulturanalys med sin rapport om Skapande skola. Det var i många stycken en rapport som är mycket kritisk till det som kulturministern så ofta vill lyfta fram som en stor succé.

Rapporten pekar på att det är svårt att se att målen för Skapande skola nås, att förankringen på många ställen är dålig, att det kan finnas undanträngningseffekter, det vill säga att det i själva verket har blivit mindre kultur för många barn, att man inte anlitar professionella kulturarbetare, vilket inte minst de fackliga organisationerna har påpekat tidigare, liksom att verksamheten inte är integrerad med skolarbetet. Detta är bara några exempel. Men det kanske mest allvarliga är nog ändå det att Skapande skola når endast 50 procent av barnen, och det är oftast de barn som redan får ta del av kultur som har fått ännu mer.

Vi socialdemokrater vill ha en fördjupad utvärdering av Skapande skola, och med denna rapport som grund är jag än mer övertygad om att det behövs. Den ska ske i samarbete mellan Kulturrådet och Myndigheten för kulturanalys.

Herr talman! I vårt budgetalternativ finns det närmare 600 miljoner kronor mer för kultur, idrott och folkbildning. Vi gör en tydlig politisk prioritering. Vi socialdemokrater ser den kraft som finns i att ge fler möjlighet att ta del av och också själva vara delaktiga i kultur och idrott, och vi vet att det också skapas arbetstillfällen. Men framför allt skulle det ge en positiv utveckling där människor kan känna hopp och framtidstro.

Herr talman! Sverige är fortfarande ett fantastiskt land att leva i, men någonting håller på att gå sönder. Det behövs en politik som ger alla människor förutsättningar att delta i samhällsutvecklingen. Vi vill att vi ska bygga framtiden tillsammans. Jag ställer mig bakom vårt särskilda yttrande i dagens betänkande samt samtliga socialdemokratiska reservationer, men jag yrkar bifall bara till reservation 2.

(Applåder)

Anf. 110 TINA EHN (MP):

Herr talman! Sverige behöver en ambitiösare kulturpolitik – en politik som är ärlig och ser kulturpolitiken som en av de mest betydelsefulla ingredienserna i ett samhällsbygge – det kloka samhällsbygget, som ger den växande människan kraft att utvecklas.

Vi människor gillar att mötas, att nyfiket uppleva det nya, att få testa, vara delaktiga och pröva oss fram. Politik är inte att skapa fasta och färdiga lösningar. Politik bygger på ideologier och uppfattningar om vilket gemensamt samhälle vi vill ha. Det handlar om vad som bör stödjas och stimuleras, vad som ska styras och vad man ska låta bli att styra. Stora politiska skiljelinjer finns i och med partier och ideologier.

Det finns ideologier och partier som delar upp människor, ställer människor mot varandra, ibland på grumliga grunder. Det finns också politik, ideologier och partier som vill utjämna klyftor och ge fler möjligheter för människor att delta, att utvecklas, att vara med och finna lösningar på våra gemensamma utmaningar.

Jag och Miljöpartiet har valt väg. Vi har valt en väg som är öppen och tolerant. Vi vill inte begränsa människor eller tankar. Vi vill göra det möjligt för barn, unga och äldre, oavsett vem man är, vad man tror på, var man kommer ifrån eller vem man älskar.

Vi tror att genom satsningar på tillgång till kulturens mötesplatser, kulturens skapande kraft och kulturens spegling av hur vårt gemensamma samhälle mår och är ger vi fler människor fler möjligheter. Det handlar om att barn och unga får chansen att lära sig läsa och när möjligheten finns att lära sig spela ett instrument eller att få prova på att känna dansens glädje sprida sig genom kroppen. När människor får pussla ihop sina ettor och nollor och skapa de nya spelen i den nya tekniken är förmodligen den rikliga fantasin en stor fördel. Och fantasi utvecklas genom lek, lust, skapande och uppmuntran.

Det är viktigt för politiken att inte förminska kulturens betydelse. Vi behöver göra tvärtom. Vi behöver se att kultur är en del av bildningen och en del av oss människor. Den är livsnödvändig för att samhällen och platser, liv som vi delar, ska fungera.

Är regeringens kulturpolitik dålig? Nja, man ska väl aldrig vara för kaxig i politiken och alltid påstå att alla andra har dålig politik och att man har de bästa lösningarna, men man kan ju försöka vara ärlig. Jag skulle vilja citera Maria Wetterstrand, vårt tidigare språkrör i Miljöpartiet, som ofta kom tillbaka till rådet: Om du inte vet vad du ska säga, prova att säga som det är. Jag ska försöka göra det. Det är klart att det är min uppfattning.

Regeringens politik är för snäv i synen på kulturens betydelse. Den faller offer för regeringens jobbpolitik och för en stramare syn på utbildning, ett ointresse för vissa kulturyttringar och felaktiga satsningar. Jag tänker ta exemplet Kulturarvslyftet, som nämndes tidigare. I oktober i år fanns det uppgifter att ta del av. Enligt de uppgifterna har sedan Kulturarvslyftet sedan starten satt ungefär 300–350 personer i arbete i stället för beräknade 3 200. I dagsläget har Riksantikvarieämbetet och Arbetsförmedlingen fördelat ungefär 45 miljoner kronor. Det är knappt en sexton-del av alla pengarna.

År 2014 avvecklas Kulturarvslyftet. De miljoner som inte används kommer inte att gå till kulturen utan går tillbaka in i Arbetsmarknadsdepartementet. Det är synd. En ”vad var det vi sade-känsla” infinner sig. Egentligen hade jag gillat bättre att inte kunna säga så, för då hade det visat sig att det gick att skapa dessa jobb.

Eftersom vi i Miljöpartiet inte haft full inblick i hur det verkligen är möjligt att få till jobb inom den här sektorn på det här viset har vi sagt att vi ger det en chans. Men det blev inte en stor kultursatsning, vilket man faktiskt påstod, och det blev dessutom inte alla de jobb som var avsedda.

Om man tittar på vad Arbetsförmedlingen har uttryckt runt det hela säger de i den senaste åiterrapporten, liksom i föregående, om Kulturarvslyftet att den främsta åtgärden för att öka antalet deltagare är att höja anordnarbidraget. Jag skickar med denna fråga härifrån talarstolen till

kulturministern: Om man har vetat detta, vad har man gjort? Varför har man inte gått vidare med den här saken? Det har vi stött på när vi har varit ute och frågat runt om arbetstillfällena och varför de inte kommer.

Vad skiljer sig mellan vad Miljöpartiets satsningar inom kulturpolitiken avser och regeringens politik? I den budget som vi lade fram har vi framför allt satsat på förbättrade villkor för kulturskapare. Vi tycker att det är viktigt med ett lyft för det svenska biblioteksväsendet och en förstärkt folkbildning.

Skillnaden i pengar är ganska stor om man tittar i budgeten: Vi har lagt 1 315 000 000. Om man ska vara ärlig, vilket jag har sagt att jag ska försöka vara här, handlar det mycket om folkbildning – 1 miljard. Men det ingår som sagt i kulturbudgeten. Så ser det ut.

Våra satsningar handlar om bättre villkor för kulturskapare och omfattar ungefär 130 miljoner kronor för kommande år. En del under detta är att vi vill att samtliga konstnärsstipendier ska vara skattepliktiga och pensionsgrundande. Vi vill att utställningsersättningarna enligt det så kallade MU-avtalet ska gälla och att det ska vara mer pengar till det.

Vi tycker att scenkonstallianserna är bra och att de ska utvecklas och omfatta fler kulturutövare.

Vi värnar biblioteksersättningen, som vi har diskuterat tidigare. Vi tycker att överenskommelser mellan regeringen och författarförbund, svenska tecknare och Sveriges fotografer om rätten till förhandlingar är viktiga. Vi vill ha en uppräkningsbelopp med 2 kronor.

Det fria kulturlivet får lite uppmärksamhet från den här kammaren. Det är min erfarenhet efter att ha suttit som ledamot i kulturutskottet i drygt tre år. Det fria kulturlivet är rent krasst väldigt kostnadseffektivt, och det är kultur i olika former i hela landet. Det är kanske lite svårt för oss politiker här i riksdagen att fånga in vad man genomför och när och hur och så vidare, men vi är förmodligen allihop väl medvetna om dess betydelse.

Det fria kulturlivet är mer än till för att underhålla. Det bryter ny mark, och detta sker ofta under knappa förhållanden. Vi har sagt att vi tycker att anslaget till de fria grupperna bör ökas med 20 miljoner.

Vi har blivit uppmärksammade på den individuella visningsersättningen. Jag tror att alla i kulturutskottet har fått mycket information om att man vill ha ökade anslag. Det är något vi har tagit fasta på i den budget vi lade fram. Där har vi sagt att en höjning på 10 miljoner är helt i sin ordning och skulle behövas. Det gör jättemycket för dessa grupper.

Jag nämnde folkhögskoleplatserna, och jag tror att jag kommer att komma tillbaka till det under dagen. Sammanlagt läser 12 000 elever in gymnasiekompetens på folkhögskolor varje år. Problemet är att alla som vill läsa på folkhögskolor inte får plats, och vi ser ett stort behov. Vi ser också stora möjligheter för barn och unga och människor över huvudet taget att läsa på folkhögskolorna. Vi föreslår helt enkelt 10 000 nya platser på folkhögskolor. Vi har en stor budgetsatsning där.

Något annat som har uppmärksammats under de senaste åren är musik- och kulturskolorna runt om i Sverige. Det är något vi ofta frånhänder oss här i kammaren som en kommunal fråga. Vi har blivit uppvaktade i kulturutskottet. De efterfrågar en nationell strategi för unga.

När man tittar på problematiken ser man att det sedan den senaste lärutbildningsreformen inte längre finns utbildningar inriktade specifikt

mot undervisning i musik- och kulturskolan. Det har uppmärksammats mycket.

De som kan strukturen när det gäller hur den svenska kulturskolan är uppbyggd är mycket bekymrade. Hur ska kompetensförsörjningen klaras av? Hur ska vi trygga verksamheternas fortsatta utveckling? Hur kan man jämna ut kostnadsskillnaderna i kommunerna? Vi tycker att vi behöver ta in dessa frågor i en strategi, precis som Sveriges Musik- och Kulturskoleråd efterfrågar.

En annan sak vi har tagit upp är frågan om fristadsförfattare och hur det skulle kunna utvecklas. Om man följer frågan ser man att det händer mycket positivt runt om i landet. Det är också något som Kulturrådet har ökade ambitioner inom. Vi tycker att det är viktigt att stödja de ambitionerna och vidga fristadsbegreppet till att omfatta förföljda kulturarbetare ur andra konstformer. Precis som Kulturrådet efterfrågade har vi ett anslag på 5 miljoner där.

Det finns flera satsningar som är viktiga. Jag tänkte plocka ut en som handlar om det vi brukar kalla miljonprogramsområdena i Sverige. Här har vi en inbakad satsning i vår budget. Där kan ideella föreningar tillsammans med kommunala eller privata aktörer ha möjlighet att ansöka om medel för lokala satsningar. Det kan handla om att utveckla teater, slöjd, konst eller utsmyckning av bostadsområden. Jag tror att det är en väldigt bra satsning, och den visar redan på positiva effekter när vi har pratat om den.

En regel vi behöver efterleva är den enprocentsregel som finns vid offentlig utsmyckning. Där rekommenderas att 1 procent av kostnaden för offentlig byggnation utgår till smyckning av konst. Regeln har flera fördelar: Den bidrar till en estetiskt tilltalande offentlig miljö samtidigt som den skapar möjligheter för konstnärer att arbeta för rimliga ersättningar.

I början av mitt anförande tog jag upp frågan om ideologier och skillnader. Jag tycker nämligen att det är svårt att blunda för vilken avgrundsdjup skillnad det är mellan Sverigedemokraternas politik för kultur och oss i Miljöpartiet. I stort vill Sverigedemokraterna minska anslaget på varje budgetområde och budgetpunkt där vi i Miljöpartiet ser att det finns behov och där budgeten behöver stärkas.

Det är intressant att se att det är en viktig skiljelinje. Alla budgetposter, tror jag, som har något med internationellt samarbete att göra – till och med bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet – vill Sverigedemokraterna minska anslaget till. Jag vet inte vilka visioner och vilken värld Sverigedemokraterna har och vill möta, men jag tycker att det är dags att uppmärksamma detta och att svara ges.

Avslutningsvis är kultur, för oss i Miljöpartiet, en nyckel till mänsklig kraft. Den ökar livskvaliteten, den utmanar, utvecklar och skapar mening och den ger sammanhang.

Sist och slutligen vill jag naturligtvis ställa mig bakom Miljöpartiets alla förslag, punkter och reservationer, och jag yrkar bifall till reservation 2 här och nu.

Anf. 111 MARGARETA LARSSON (SD):

Herr talman! Kultur diskuterar vi i dag, och kultur och historia speglar och används för att förstå vår samtid. Den stakar ut en förväntad väg till och en förhoppning om en bättre framtid. Kulturen skapar gränserna

för en förståelse av den gemensamma identiteten och det sociala rum vi levtt i, lever i och kommer att leva i.

Jag är övertygad om att vi någon gång i livet får ett behov av att lära känna våra rötter. Det kan vara särskilt tydligt ju äldre vi blir. Var kommer jag ifrån, finns det någon jag kan känna igen mig i eller finns det någon i min släkt som varit med om något särskilt? Finns det en historisk och kulturell förklaring till varför vi är som vi är?

Kulturen behövs för att ge oss en kontext när det gäller vilka vi är och hur det blev så här.

Jag tror att de flesta – även jag – förstår att kulturen inte ska vara någon form av museum för gamla relikier. Vi förstår att kulturen i varje tidsepok har fyllt en viktig funktion genom att den har varit med och tänjt på gränserna och skapat utrymme för förändring och utveckling. Men trots att kulturen har känt sig motarbetad av sin samtid under alla tidsåldrar, kan den inte heller slå undan det fundament som den står på. Dagens kulturpolitik är alltför fokuserad på att skapa utrymme och tänja gränser – det är en uppfattning som vi har – och detta så till den grad att många kulturutövare själva verkar ha glömt sitt ursprung. Det viktiga blir inte längre kulturens funktion utan dess hantverk.

Utän en gemensam förståelse för kulturen och historien riskerar vi att bli rotlösa och endast fokusera på nuet och ytlig provokation utan innehåll och framför allt utan sammanhang.

Herr talman! Det finns ett växande intresse hos allt fler av oss av att förstå tidigare historiska gåtor och förhållanden som har präglat oss i generationer, speciellt när det gäller levnadsförhållandena för fattig och rik, kunskap om hantverk, överlevnad i svåra tider och folketro.

Som exempel kan jag nämna det genomslag som programmet *Antikrundan* fick. Helt plötsligt kunde man få en levande historia kring den byrå som man har haft stående hemma i ett hörn i 30 år. Kulturpolitiker och kulturutövare i stort borde ge akt på att folk i hög grad mer uppskattar historien bakom och berättelsen om det gamla släktsmycket eller byrån än det ekonomiska värdet.

Släktforskning är en annan bit som ökar i intresse, möjligtvis utifrån den rotlöshet som många känner i form av ett föränderligt samhälle och splittrade relationer. Här blir det plötsligt exotiskt för många att få kännedom om gamla namns betydelse i släktgrenar, olika dialekter med språkliga skillnader och betydelsen av gamla Ortsnamn. Vi har hört sommarpratarna tala om vandan av att ha en mördare i slakten trots att det har gått nästan 100 år sedan dådet begicks.

Vi ser inget motsatsförhållande mellan kultur i går, kultur i dag och kultur i framtiden. Jag tror att alla tre behöver varandra. Däremot ställer vi oss inte bakom en kulturpolitik som går ut på att allt som är gammalt ska raderas till förmån för allt nyare influenser. Det fyller inget syfte.

Däremot tycker vi att det behövs en balans. Inte ens kultur som redan har visat sig stå emot tidens tand klarar sig på egen hand hur länge som helst. De omdisponeringar vi gör i vårt förslag tycker vi innebär en bättre balans. Det innehåller satsningar på att bevara vårt kulturarv – gärna genom att göra detta möjligt för regioner, enskilda och andra som brinner för förståelsen av kulturen och dess historia. Dessa satsningar sker i mångt och mycket på bekostnad av samtidskonst, men till saken hör att kulturarvet har få finansierare förutom det allmänna. Författare och konst-

närer som är samtida har fler möjligheter. De har privata intressen, förlag, publik, tv, radio, medier, upphovsrätter med mera. Möjligheterna att finansiera framtagandet av ny kultur utan statliga pengar är större än möjligheten att bevara gammal, tycks det som.

Vi anser därför, herr talman, att det är dags och att det ligger helt rätt i tiden att upprätta en nationell kulturarvsfond och en nationell kulturkanon för att öka både kunskap och status kring vårt gemensamma arv och vad som har präglat oss i generationer.

Men utgiftsområdet handlar inte bara om kultur. Vi anser att när det gäller trossamfund och kultur finns det också en annan gemensam nämnare – Svenska kyrkan. Det går inte att bortse från kyrkan, som är tätt sammanflätad med vår historia och kultur och inte minst med vår gemensamma kristna identitet. Många människor känner starkt för kyrkorummet och kyrkobyggnaden, även om man inte är direkt troende. De står som en symbol för något hållbart och en länk till vår tidigare historia. I ett internationellt perspektiv har Sverige – vilket få andra länder har – ett stort antal välbevarade byggnader med tillhörande inventarier sedan 1 000 år tillbaka. De 3 400 kyrkobyggnaderna är ett levande arv som vi har fått från tidigare generationer, och vi sätter ett stort värde på att kunna förvalta dem inför framtiden.

Herr talman! Man har även kommit fram till att det finns ett starkt samband mellan kultur och hälsa. Vi som har barn har kunnat se deras naturliga glädje kring skapande verksamheter, ordlekar, sånger och rollspel. Detta har inte bara utvecklat det sociala samspelet utan även det språkliga och kreativa sinnet. Vi har för avsikt att fortsätta tillgängliggöra kulturen för de yngsta barnen när det gäller Skapande skola, men även för de äldre och för dem som har funktionshinder. Jag tror att jag tors påstå att allt som ökar livsglädje, utmaningar och gemenskap minskar ohälsa. Som ringar på vattnet handlar det då också om mindre samhällskostnader i form av depressioner och andra sjukdomar. Vi vet även att idrott och friskvård kan motverka många ålderssjukdomar, bidra till att förhindra fallolyckor och bryta ensamhet och den sociala isolering som många äldre lider av.

Herr talman! Sverige är ett litet land som ändå har stått sig bra internationellt inom såväl design som musik och idrott. Det är många svenskar inom kultur och idrott som har bidragit till ett internationellt gott rykte för Sverige. Bland annat tänker jag på en stor andel idrottsmän och idrottskvinnor som har slagit igenom. Vi tror att den potential som vi hittills har sett i svensk idrott kommer att fortsätta. Det är ingen engångsföreteelse. Om vi nu har visat att det i detta lilla land finns en stor potential inom idrotten bör vi även fortsätta att satsa på eliten, anser vi. Vi ska komma ihåg att barn och ungdomar ser upp till elitidrottare som förebilder och därmed motiveras till idrott. Det kan generera många framtida talanger. Och det är inte bara elitidrotten som får en skjuts av detta, utan jag tror att även handikappidrotten kan få det.

Slutligen, herr talman, vill jag säga att Sverigedemokraterna satsar på historiska kulturvärden för att bevara kulturarvet och ge vägledning i sökandet efter identitet. Vi satsar på att få ut kulturen till fler åldersgrupper så att fler utanför kultureliten kan få uppleva och uppskatta kultur. Vi satsar på spetsen inom idrott och även på att fler kan få njuta av fysisk aktivitet.

Anf. 112 LARS OHLY (V):

Herr talman! Oppositionen svartmålar. Regeringspartierna skönmålar. Så är det. Så var det även före valet 2006. Majoritetspartierna tyckte att det mesta gick åt rätt håll. De dåvarande oppositionspartierna, som nu sitter i regering, tyckte att allting var åt skogen.

Då kan man fråga sig: Finns det någon objektiv sanning? Det går i alla fall att läsa ut en del siffror på vart samhällsutvecklingen är på väg. Skillnaden jämfört med 2006 är att arbetslösheten nu är nästan dubbelt så stor. Då kan man få lite problem om man säger att Sverige är på rätt väg, att det går åt rätt håll eller så.

Enligt de flesta undersökningar har klyftorna i samhället ökat väsentligt. Fattigdomen ökar i Sverige i dag. Då är det lite jobbigt att företräda uppfattningen att den politik man står för är en politik som går åt rätt håll. Utbildningsresultaten och skolresultaten går ned. Svenska elever kan mindre i dag än de har kunnat tidigare. Då får man nästan heta Jan Björklund för att lyckas påstå att Sverige är på rätt väg.

Utförsäkringar från de sociala försäkringssystemen har lett till att allt fler människor har tappat tron på samhället som en gemensam grund för att bygga ett liv. Samtidigt ifrågasätts sociala rättigheter som många tidigare har trott skulle vara självklara – rätten till assistans, rätten till transporter och rätten för människor med funktionshinder och sjukdomar att på lika villkor delta i samhällslivet.

Jag är säker på att mina vänner i regeringspartierna tycker att jag svartmålar, men även på konstens och kulturens område finns det rätt mycket som pekar åt fel håll.

Jag vet inte om ni tittade på *Gomorron Sverige* i morse. De hade en särskild gäst – de har ofta det på morgnarna. I morse var det Dennis Lyxzén. Han är känd som punkare och sångare i The (International) Noise Conspiracy och Refused. Han har jobbat med kultur i hela sitt vuxna liv. Han har haft förmånen att dessutom kunna göra det på ett sätt så att han har kunnat försörja sig på det.

Han var otroligt kritisk mot kulturpolitiken i landet i dag. Han sade så här: Det verkar som om man tror från de styrandes sida att kultur bara ska vara underhållning, som om all kultur dessutom måste bära sina egna kostnader för att vara bra. Då har man inte förstått ett vitten av vad konst och kultur egentligen är. Vi har ingen kulturpolitik värd namnet i dag.

Det här är inte en enskild kulturarbetare. Det här är inte någonting som bara några få säger. När jag är ute och pratar konst- och kulturpolitik är det till och med så att jag ibland får försvara kulturministern, för hon är inte så dålig som många kulturarbetare påstår. Men visst är det dåligt.

Jag skulle vilja säga att det som saknas kanske framför allt är ett tillgänglighetsperspektiv, ett tillgänglighetsperspektiv som behövs på tre olika sätt.

Det första handlar om den självklara rätten att själv få utöva kultur. Naturligtvis är den rätten ännu viktigare för barn och ungdomar, eftersom det är då vi lär oss. Därför är kulturskolan en av de viktigaste institutionerna vi har. Tyvärr finns den inte i alla kommuner. Tyvärr tar de rikaste kommunerna, moderatledda kommuner i Storstockholm, ut avgifter som gör att hinder finns för många barn att delta. Men kulturskolan i sig är en fantastisk uppfinning. Samtidigt utbildas inte tillräckligt med pedagoger som kan fullgöra kulturskolans uppgifter.

Här behöver vi verkligen satsa, om vi menar allvar med alla barns och ungdomars rätt att själva få pröva på. Bland dem finns det – det är jag övertygad om – mängder av pojkar och flickor som så småningom skulle kunna bli virtuoser på sina områden, om de bara fick chansen att pröva på. Men där finns också många som i likhet med mig sannolikt saknar någon större begåvning för konstskapande och som ändå skulle växa och tycka att det var roligt att faktiskt få pröva på.

Amatörkulturen är också ett sätt att stimulera människor. Det handlar om rätten att delta, att själv få pröva på, att själv få skapa. Folkbildningen och studieförbunden har en självklar roll i alla människors rätt till kulturskapande.

På alla de här områdena går det åt fel håll. Men detta är bara en del av den tillgänglighet som är nödvändig.

Den andra delen gäller tillgång till den professionellt utövade kulturen. Där handlar det om att ändra synsätt, att inte se kulturen som något särintresse.

Kulturborgarrådet i Stockholm säger med stolthet: Jag företräder inte kulturarbetarna. Nej, det är synd. Det skulle vara omöjligt för någon som är ansvarig för sjukvården att säga: Jag företräder inte dem som arbetar inom sjukvården. Det bör man göra. Om man vill ha kvalitet inom sjukvården måste man se till att de som är anställda där får goda villkor.

Samma sak gäller kulturen. Kultur som välfärd förutsätter att konstutövare och kulturskapare har goda villkor. Då måste villkoren förbättras. Det är svårt att försörja sig på sitt konstnärskap i dag. Många kulturutövare har villkor som är långt under vad som är rimligt. Allra värst är det för kvinnliga bildkonstnärer. De tjänar i genomsnitt på sitt heltidsutövande av konstnärskapet ungefär 12 600 kronor i månaden. Det är skamligt.

Det behövs naturligtvis också fler mötesplatser och fler investeringar för att konsten och kulturen ska få ta plats. Inte heller där går det åt rätt håll. Vi ser inte någon sorts genomtänkt tanke på att människor ska få tillgång till kultur, utan kulturen ska vara som en vara bland andra. Kulturen ska vara någonting man kan välja eller välja bort. Den ses inte som en gemensam nyttighet.

Den tredje tillgänglighetsaspekten handlar om det självklara, nämligen att bygga bort alla hinder som finns för alla oss som har någon form av funktionshinder. Det handlar om att se till att vi människor, oavsett var vi befinner oss i livet och oavsett vad vi lider av för skavanker eller sjukdomar har rätten och möjligheten att ta del av all den kultur som produceras i landet.

Mot detta har vi en regering som har till uppgift att rätta till problemen och att beskriva en riktning som gör att man skapar hoppfullhet och kanske åtminstone lite hopp om framtiden hos dem som arbetar inom kultursektorn. Det har man inte lyckats särskilt bra med, om jag ska vara snäll.

I den här talarstolen och på andra håll har kulturministern och andra företrädare för Alliansen sagt att den största kulturpolitiska reform som regeringen har åstadkommit är jobbskatteavdraget. Då är man något begränsad i sitt synsätt, skulle jag vilja säga.

Det är man först och främst eftersom man då förvandlar konsten och kulturen till en vara och säger: Ja, men det är någonting som folk kan

köpa om de får mer pengar. Då har man inte alls förstått kulturens betydelse. Men det handlar också om att man då utesluter stora delar av befolkningen från möjligheten att i större utsträckning ta del av kultur. Det är inte bara så att arbetslösa inte har fått något jobbskatteavdrag. De har också fått försämrings, precis som de sjuka har fått försämrings. Och pensionärerna har inte heller fått något jobbskatteavdrag. Tydligt är rätten att få tillgång till kultur begränsad till dem som arbetar. Och tydligt är nödvändigheten av att satsa på kultur störst i gruppen höglönlade män. Det är inte riktigt min syn.

Dessutom har vi en kulturminister som i varje fall enligt tidningsuppgifter vid något tillfälle sagt: Ja, jag skulle lika väl kunna kallas underhållningsminister. Det var ganska underhållande sagt, men om det är sant är det precis det som Dennis Lyxzén kritiserar, att all kultur ska vara underhållande. Kultur är inte det, och kultur ska inte vara det. Kultur ska reta och provocera. Kultur ska tänja gränser. Kultur ska till och med göra mig upprörd och förbannad. Och det kan vara riktigt bra kultur, kanske just för att jag blir retad och upprörd.

Vi behöver väsentligt mer pengar till kulturen och till kulturutövarna. I Vänsterpartiets budgetalternativ satsar vi på scenkonstallianserna, på uppsökande bibliotek, på att återinföra fri entré på de statliga museerna och införa fri entré på regionala och lokala museer, på att höja den individuella visningsersättningen för konstnärer och utställningsersättningen, på att öka filmstödet och stödet till digitalisering av biografier och på att införa ett lokalstöd för ungdomars kulturutövande. Det behövs mer pengar. Man kan inte prata sig fram till en bättre kulturpolitik. Men det behövs också en genomtänkt syn på kulturens betydelse, som i dag helt saknas hos regeringen.

Herr talman! Jag står naturligtvis bakom Vänsterpartiets alla fyra reservationer och det särskilda yttrande som vi har. Men jag skulle vilja lyfta fram två reservationer som jag yrkar bifall till.

Den första handlar om scenkonstpensionerna. Det är en gemensam reservation mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänstern. Jag ska ärligt säga att jag var glad när jag hörde nyheten att man skulle sätta i gång med förhandlingar, att det äntligen var på väg att lösas. Det här är nämligen en fråga som har dragits i långbänk i den här kammaren och i politiken alldeles för länge. Men när jag sedan läste vad regeringen sade fick jag en otäck känsla av att man faktiskt räknade med att tjäna pengar på ett nytt system för scenkonstnärernas pensioner. Det fanns nämligen en mening i det pressmeddelande som Lena Adelsohn Liljeroth gick ut med som jag reagerade på: Vi räknar med att en ny överenskommelse ska kunna generera större utrymme för andra kultursatsningar.

Frågan om scenkonstpensionerna måste lösas, och pengar till andra kultursatsningar måste vi ta från annat håll. Vi måste se till att förhandlingarna kommer i gång och att vi har en regering som på alla sätt stöder parterna att komma fram till en lösning. Jag yrkar bifall till reservation nr 2.

Dessutom vill jag yrka bifall till reservation nr 4, som ansluter till två motioner – en från Barbro Westerholm, Folkpartiet, och en från Fredrik Schulte, Moderaterna. Vi tycker att det är rimligt att inte begränsa stödet till trossamfund bara till de religiösa samfunden. Vi tycker att livsåskåd-

ningssamfund, till exempel Humanisterna, också bör komma i fråga för anslag. Därför, herr talman, yrkar jag också bifall till reservation nr 4.

Anf. 113 CECILIA MAGNUSSON (M):

Herr talman! I mitt anförande i dagens debatt om kulturbudgeten ska jag ta upp två delar. Den första handlar om Alliansens satsningar, och den andra om oppositionspartiernas alternativ.

Vi befinner oss alltsedan 2007 i den värsta ekonomiska krisen världen har upplevt sedan 1930-talet. För ett land som Sverige som är litet, öppet och exportberoende har krisen inneburit stora utmaningar. Fortfarande är krisen utmanande.

Ekonomisk kris är nästan alltid lika med neddragningar på kulturområdet. Så ser det ut runt om i Europa. Nästan alla länder drar ned på sitt kulturstöd, men inte Sverige. Alliansregeringen har tillfört nya medel varje år som det har varit möjligt. Den kulturbudget som vi nu debatterar ökar med 124 miljoner kronor. Det kan sättas i pendang till vad oppositionspartierna nyss har anfört. Vi har lyckats tillföra nya medel trots den ekonomiska krisen.

I praktisk politisk handling har Alliansregeringen värnat kulturen över tid. Totalt sedan 2006 har kulturbudgeten stärkts med 916 miljoner kronor. Jag tycker att vi ska vara stolta över att vi har fredat kulturen från nedskärningar. Vi har lyckats freda området.

Förutom detta har vi påbörjat en radikal politisk förnyelse av kulturen. Radikal borde passa Lars Ohly. Utgångspunkten för förnyelsen är propositionen *Tid för kultur*, som vi har klubbat i kammaren.

För mig som har en konservativ grundinställning i min politiska uppfattning är det naturligt att förändringar går långsamt och tar sin tid – detta för att de förslag och de reformer vi genomför ska bli så bra som möjligt. Därför fortsätter vi kontinuerligt med detta arbete.

Sedan 1960- och 1970-talen har det i Sverige funnits en ideologiskt grundad rädsla för att tala om kulturen i termer av en vital kraft som bidrar till tillväxt och välfärd – så inte längre. Alliansregeringen har gjort skillnad. Vi ser i dag en fauna av arenor med samarbeten som växer fram mellan kulturen och samhället i övrigt. Jag ska nämna fyra sådana samarbeten.

Jag börjar med Skapande skola. Pedagoger och kulturarbetare möts varje dag runt om i Sverige inom ramen för Skapande skola. Anledningen till det är att de unga i skolan ska få kreativ stimulans i sitt lärande. Idéer prövas, skolmiljöer stärks och kulturens potential används på ett delvis nytt sätt. Det är vetenskapligt belagt att hjärnan måste ha roligt för att vilja lära. Det är det som Skapande skola grundar sig på.

Mitt nästa exempel är att några av våra främsta forskare inom neurovetenskap samarbetar i dag med kulturutövare om hur hjärnan påverkas av kulturupplevelser. I förlängningen kan vi få nya och bättre verktyg för att förbättra demensvården och för att hjälpa människor som är sjuka tillbaka snabbare och bättre till yrkeslivet. Det är inte bara den unga hjärnan som behöver ha roligt för att vilja lära utan även äldre hjärnor som våra här.

Mitt tredje exempel är Framtidskommissionen, som lagt fram en rapport om kulturella och kreativa näringar och deras betydelse för jobb och tillväxt i framtiden. Det är en viktig markering.

Mitt sista exempel är ett uttalande av professor David Throsby, verksam vid Macquarie University i Sydney i Australien. Han är vidare rådgivare för Unesco och Världsbanken. Han har sagt att det fanns en tid när man gjorde skillnad mellan miljöpolitik och ekonomisk politik. I dag vet man att dessa näringar hänger samman. Detsamma kan man säga om kulturpolitik. En väl fungerande kulturell infrastruktur skapar grundläggande förutsättningar för jobb och tillväxt.

Herr talman! Det finns många fler exempel på samverkansarenor mellan kultur och samhälle, men jag stannar vid de fyra. Jag avslutar denna del av mitt anförande med att konstatera att alliansregeringens ambition är att fortsätta genomföra innehållet i propositionen *Tid för kultur*.

Nu skulle jag vilja ställa talmannen en fråga. Vilket är det kulturpolitiska alternativet i svensk politik? Jag vet att talmannen inte kan gå in och svara, men jag ger svaret själv. Faktum är att det finns inget kulturpolitiskt alternativ.

Som vi har märkt i debatten går alla partierna på oppositionssidan fram med olika förslag. De går ned i politisk spagat i varje enskild kulturpolitisk fråga. Titta bara på reservationerna i ärendet.

Det finns två reservationer där tre av fyra oppositionspartier är eniga. Den första gäller scenkonstspensionerna. Till och med Svensk Scenkonst och de inblandade är mycket nöjda med de insatser som har gjorts på området. Vi har börjat en resa som Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet aldrig hade kunnat åstadkomma.

Lars Ohly måste ha läst pressmeddelandet som någon läser Bibeln. De pengar som kan bli över när scenkonstspensionerna görs om kommer att stanna i sektorn för att utveckla den. Pengarna kommer att vara kvar där. I stället för att man i dag får betala pensionspremier som är tre gånger högre än arvudet för en operasångare på en scenkonstinstitution kan pengarna användas till nya satsningar. Så är det, Lars Ohly. När vi tittar på hur detta har gått vidare är framtiden mycket inspirerande.

Den andra reservationen handlar om en organisationsförändring inom Institutet för språk och folkminnen. Tre partier lägger sig återigen i frågor som vi från politiskt håll ska hålla armlängds avstånd från. Det är en organisationsförändring. Vad är det för kulturpolitiskt alternativ?

Det är mycket som vi skulle vilja var annorlunda när det gäller oppositionspartiernas alternativ.

Herr talman! Det sägs ofta att vi saknar en kulturpolitisk debatt i Sverige. Jag kan delvis hålla med om det. Men det är inte alliansregeringens fel, utan skulden ska läggas på oppositionspartierna. Det finns helt enkelt ingen alternativ kulturpolitisk vision i Sverige i dag att diskutera. Det som finns är oppositionspartiernas ström av ord. Det är några underfinansierade förslag och ett nostalgiskt tillbakablickande.

Sverige har under de sju åren med alliansregeringen startat bygget av en ny och modern kulturpolitik. Därmed yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga motioner.

(Applåder)

I detta anförande instämde Peter Jutterström (M).
(forts. 11 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.51 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

9 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 10 december

UbU1 Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Lagförslag om ändring i högskolelagen)

Lagförslaget innebar att förvaltningsuppgifter som innebar myndighetsutövning skulle överlätas till en annan stat och därför måste beslutet att anta lagförslaget fattas i den ordning som föreskrivits i 10 kap. 6 § jämfört med 8 § andra stycket regeringsformen. Det betydde att beslutet måste fattas antingen genom att *minst tre fjärdedelar* av de röstande och *mer än hälften av riksdagens ledamöter* röstade ja eller i den ordning som gällde för stiftande av grundlag.

Utskottet hade föreslagit att lagförslaget skulle antas med ett enda beslut. Beslutet skulle enligt riksdagsordningen fattas genom omröstning med omedelbar rösträkning.

Votering:

315 för bifall

34 frånvarande

Talmannen konstaterade att minst tre fjärdedelar av de röstande och mer än hälften av riksdagens ledamöter hade röstat ja och kammaren hade således bifallit utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För bifall: 97 S, 98 M, 23 MP, 20 FP, 21 C, 20 SD, 19 V, 17 KD

Frånvarande: 15 S, 9 M, 2 MP, 4 FP, 2 C, 2 KD

Punkt 3 (Separat antagning av sökande som omfattas av studieavgiftsskyldighet)

1. utskottet

2. res. 1 (V)

Votering:

295 för utskottet

19 för res. 1

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 97 S, 98 M, 23 MP, 20 FP, 21 C, 20 SD, 16 KD
För res. 1: 19 V
Frånvarande: 15 S, 9 M, 2 MP, 4 FP, 2 C, 3 KD

Punkt 4 (Utbildningspolitiska mål)

1. utskottet
2. res. 2 (S)

Votering:

218 för utskottet
97 för res. 2
34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 98 M, 23 MP, 20 FP, 21 C, 20 SD, 19 V, 17 KD
För res. 2: 97 S
Frånvarande: 15 S, 9 M, 2 MP, 4 FP, 2 C, 2 KD

UbU2 Utgiftsområde 15 Studiestöd

Kammaren biföll utskottets förslag.

FöU1 Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Frivilliga försvarsorganisationer)

1. utskottet
2. res. 1 (S, MP, V)

Votering:

175 för utskottet
139 för res. 1
35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 98 M, 19 FP, 21 C, 20 SD, 17 KD
För res. 1: 97 S, 23 MP, 19 V
Frånvarande: 15 S, 9 M, 2 MP, 5 FP, 2 C, 2 KD

Punkt 3 (Internationella insatser)

1. utskottet
2. res. 2 (S)

Votering:

198 för utskottet
97 för res. 2
19 avstod
35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 98 M, 23 MP, 20 FP, 21 C, 19 SD, 17 KD

För res. 2: 97 S

Avstod: 19 V

Frånvarande: 15 S, 9 M, 2 MP, 4 FP, 2 C, 1 SD, 2 KD

Punkt 4 (Objektsramar)

1. utskottet

2. res. 3 (SD)

Votering:

295 för utskottet

20 för res. 3

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 S, 98 M, 23 MP, 20 FP, 21 C, 19 V, 17 KD

För res. 3: 20 SD

Frånvarande: 15 S, 9 M, 2 MP, 4 FP, 2 C, 2 KD

Punkt 5 (Framtida inriktning för utgiftsområdet)

1. utskottet

2. res. 4 (SD)

Votering:

295 för utskottet

20 för res. 4

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 S, 98 M, 23 MP, 20 FP, 21 C, 19 V, 17 KD

För res. 4: 20 SD

Frånvarande: 15 S, 9 M, 2 MP, 4 FP, 2 C, 2 KD

Punkt 6 (Kustbevakningens uppdrag)

1. utskottet

2. res. 5 (S, MP, V)

Votering:

176 för utskottet

139 för res. 5

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 98 M, 20 FP, 21 C, 20 SD, 17 KD

För res. 5: 97 S, 23 MP, 19 V

Frånvarande: 15 S, 9 M, 2 MP, 4 FP, 2 C, 2 KD

KU32 Prövning av fråga om tillämpligheten av 5 kap. 12 § riksdagsordningen i visst fall

Anf. 114 TALMANNEN:

Genom beslut den 5 december vägrade jag att enligt 2 kap. 9 § riksdagsordningen ställa proposition på finansutskottets förslag i betänkande 16 att ändra en del av rambeslutet som fattades den 20 november vad gäller brytpunkten för uttag av statlig inkomstskatt i enlighet med slutsatsen i kammarkansliets rättsutredning. Som jag anförde i mitt beslut är budgetprocessen av grundläggande konstitutionell betydelse för landet och inte en fråga som bör avgöras av talmannen ensam eller genom ett enkelt kammarbeslut. I många länder avgörs tvist avseende grundlagarna i konstitutionsdomstol – i Sverige har vi i stället ett konstitutionsutskott som tolkar lagarna. Detta bör enligt min uppfattning ske i synnerhet när stor politisk oenighet om tolkningen föreligger och juridiken inte är helt entydig. Så har nu skett. Proposition kommer därför att ställas i enlighet med konstitutionsutskottets majoritetsförslag.

Konstitutionsutskottets betänkande nr 32 läggs därmed först till handlingarna.

FiU16 Ändring av riksdagens beslut om höjd nedre skiktgräns för statlig inkomstskatt

1. utskottet

2. res. (M, FP, C, KD)

Votering:

159 för utskottet

156 för res.

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 S, 23 MP, 20 SD, 19 V

För res.: 98 M, 20 FP, 21 C, 17 KD

Frånvarande: 15 S, 9 M, 2 MP, 4 FP, 2 C, 2 KD

AU1 Utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet

Kammaren biföll utskottets förslag.

11 § (forts. från 8 §) **Kultur, medier, trossamfund och fritid** (forts. KrU1)

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

Anf. 115 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (S) replik:

Herr talman! Det är intressant att höra Cecilia Magnusson. Hon säger att vi genomgått den värsta ekonomiska krisen, och ändå har man värnat kulturen. Men hon glömmer bort att nämna de enorma skattesänkningar som gjorts. Man hade kunnat prioritera kulturen i stället. Det är det som är skillnaden i dag. Socialdemokraterna prioriterar kulturen genom att

lägga närmare 600 miljoner kronor mer inom det här området än vad Cecilia Magnusson väljer att göra. Ni hade kunnat välja att prioritera kulturen.

Cecilia Magnusson säger vidare att man värnar kulturen över tid. Men vilka är det som har fått betala priset när regeringen har plockat bort till exempel fri entré på museerna? Det gör att det är stora grupper som inte tar del av museernas verksamhet. Det är framför allt utomnordiskt födda som inte tar del av museernas utbud, men också de som har en tuff ekonomisk situation.

För oss handlar det alltid om att se till att tillgängliggöra och försöka få fler att ta del av kulturen och själva vara delaktiga i kulturen. Här är det enormt stora skillnader mellan vad Moderaterna står för och vad vi socialdemokrater väljer att värna.

De reformer som vi väljer gör vi långsiktigt för att de ska bli bra. Då tänker jag så här: Var Kulturarvslyftet en bra reform? Ni har fullständigt misslyckats med den reformen, men ni erkänner inte det. Varför väljer ni inte, Cecilia Magnusson, att lägga ned Kulturarvslyftet som har visat sig inte fungera? Eller varför lyssnar ni inte på dem som faktiskt har förslag på hur man hade kunnat göra det bättre?

Anf. 116 CECILIA MAGNUSSON (M) replik:

Herr talman! Det är spännande att lyssna på Gunilla Carlsson. Jag ska börja från slutet, med Kulturarvslyftet. 350 är mer än 200. Gunilla Carlsson sade själv i sitt anförande att accessjobben skulle gå till 200 akademiker som varit arbetslösa. Hittills har vi lyckats ge jobb åt över 300 människor som stått långt ifrån arbetsmarknaden, som varit långtidssjukskrivna och som haft väldigt utsatta positioner. Vi väljer, till skillnad från er, att värna dem som står längst bort från arbetsmarknaden, för alla behövs i Alliansens Sverige. Vi vill att varje människa som kan jobba ska kunna få ett jobb. Det är det Kulturarvslyftet syftar till.

Det här tar tid, för det är svaga människor och det är nya beslutsstrukturer. Men vi ger inte upp förrän alla människor som kan arbeta också har ett jobb.

Jag går nu över till att svara på den andra frågan. Gunilla Carlsson säger att Socialdemokraterna lägger 600 miljoner mer. Men jobbskatteavdragen då? Ni har gått med på alla jobbskatteavdrag. Det har inneburit mer intäkter till statskassan. Var ska ni ta dessa 600 miljoner kronor? Ja, genom skatthöjningar. Vilka drabbas av det? Jo, det är de som har lägst inkomster och som har det svårast att klara sig för dagen.

Vi har värnat kulturen. Vi har ökat kulturbudgeten varje år.

Anf. 117 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (S) replik:

Herr talman! Nej, skatthöjningar behöver inte innebära att de som har det tuffast ska vara med och ta den kostnaden. Man kan välja att göra skatthöjningar inom andra områden, som inte drabbar löntagarna. Det tror jag även Cecilia Magnusson vet.

Våra alternativ till budget är fullt finansierade. Det vet Cecilia Magnusson också, så den frågan kan vi lämna därhän.

Du sade att det var roligt att lyssna på mig. Tyvärr kan jag inte säga detsamma, utan jag tycker att det mer är sorgligt att höra Cecilia Magnusson. Hon slår sig för bröstet för att man har gjort så mycket som har varit så bra. Men det är fler människor som inte kan ta del av kultur. Det är många kulturarbetare som inte kan leva av sitt arbete eller som inte får arbete.

Cecilia Magnusson vet att vi gjorde en utvärdering av scenkonstellationerna. Dessa har fungerat otroligt bra, men eftersom de inte har fått ökade anslag har allianserna urholkats. Det är därför vi väljer att prioritera dem och lägga 20 miljoner där. Vi vet att det ger en tryggare situation för kulturarbetarna. Vi vet att det möjliggör kompetensutveckling. Varför väljer Cecilia Magnusson att inte ta del av den utvärdering som utskottet har gjort? Varför väljer hon inte att prioritera dessa kulturarbetare? Det hade varit bra för den grupp som arbetar inom kulturområdet.

Den andra del som jag vill ta upp är Skapande skola. Det är roligt att lära, säger Cecilia Magnusson, och då ska man använda kulturen som en del i det. Det tycker jag är jättebra. Men då hade det varit lite klädsamt om man också hade kunnat se hur vi kan prioritera skolan över huvud taget i budgeten.

Vi socialdemokrater lägger 4,6 miljarder mer till skolan. Skapande skola är en liten del för att använda kultur i skolan. Se till att vi satsar på minskade klasser i skolan!

Anf. 118 CECILIA MAGNUSSON (M) replik:

Herr talman! Mitt citat om lärande var att det är vetenskapligt belagt att hjärnan måste ha roligt för att kunna lära. Det är därför vi har Skapande skola – för att eleverna ska få kreativ stimulans i sitt lärande. Kreativitet tycker hjärnan är roligt.

Om Gunilla Carlsson hade haft en replik kvar skulle jag ha frågat henne: Vad kommer att hända med Skapande skola om – mot förmodan – Socialdemokraterna kommer till makten? Med tanke på uttalandena här i dag kommer man att ta bort den, så att eleverna inte längre får möjlighet till detta. Eller vad är meningen med detta? Det skulle jag ha frågat Gunilla Carlsson.

Skattehöjningar som inte drabbar löntagare, vad tusan är det för skattehöjningar? Det är vanliga människor som betalar skatter. Det ska bli väldigt spännande att vid ett annat tillfälle få diskutera med Gunilla Carlsson vilka skattehöjningar som inte drabbar löntagare. Den frågan får stå obesvarad.

När det gäller det unkna, gamla förslaget om fri entré skulle det vara klädsamt om både Lars Ohly, Tina Ehn och Gunilla Carlsson kunde gå fram med fakta. Fri entré har alla barn upp till 19 år på de statliga museerna, och det ska vara tillgängligt, säger man. Men de statliga museerna finns ju alla, utom några få, i Stockholm. Vad är det för tillgänglighet för övriga landet?

Vi tycker att barn och unga är den främsta prioriteringen för den här regeringen. Därför prioriterar vi barns och ungas tillgång till och rätt till kultur. Så är det.

Anf. 119 LARS OHLY (V) replik:

Herr talman! Å min sida vill jag gärna tacka Cecilia Magnusson för den humor som förs in i kammaren så fort Cecilia Magnusson äntrar talarstolen. Vi behöver mer av det. Jag tycker att det är roligt att lyssna på dig. Jag tycker att det är fantastiskt att försöka följa de olika tankegångar som sedan får uttryck i Cecilia Magnussons tal, även om det inte alltid är helt enkelt – det måste jag medge. Men det är roligt.

Om Cecilia Magnusson har rätt i att hjärnan måste ha roligt för att lära kommer vi att kunna lära oss oändligt mycket efter att ha lyssnat på Cecilia Magnusson.

Jag vill också tacka för den bredd mot regeringens skolpolitik och Björklund som Cecilia Magnusson stod för. Tack för det! Säger man, som Cecilia Magnusson gjorde, att kreativa ämnen är viktiga för att man ska kunna lära sig annat, då är man ju skarp motståndare till den utbildningspolitik som har inneburit att man har tagit bort kreativa ämnen på gymnasienivå. Då är man på min sida. Och då är vi överens – inte på kulturpolitikens område men på skolpolitikens område – om kulturens och de kreativa ämnenas betydelse i skolan.

Samtidigt säger Cecilia Magnusson: Det finns fyra reservationer, varav två är gemensamma för tre oppositionspartier, och det ska utgöra det kulturpolitiska alternativet. Det var oanade höjder i retorik!

Det är ju så här: Vi får inte lägga yrkanden på alla de förslag i budgeten som vi har, utan de ligger som en annan bilaga, som Cecilia Magnusson kan läsa, i särskilda yttranden från de tre partierna. Där finns mängder av gemensamma förslag. Vi har också varit noga med att tala för dem, till exempel fri entré på statliga museer, som Cecilia Magnusson säger är ett unket förslag. Det unkna är väl att utestänga människor från att ta del av de kulturarvssamlingar som vi tillsammans äger.

Jag måste tacka Cecilia Magnusson. Det är kul att lyssna till dig!

Anf. 120 CECILIA MAGNUSSON (M) replik:

Herr talman! Det är roligt att jag kan glädja Lars Ohly och oppositionen. Det är ju så att när man har roligt, då lär man. Jag hoppas definitivt att ni har lärt ert väldigt mycket.

Jag är också seriös. När det gäller kreativitet i skolan står det både i läroplanen och i skollagen att eleverna ska ha möjlighet till kreativt lärande. Men det har inte den förra regeringen, som Lars Ohly och Vänsterpartiet stödde, levt upp till under den tid som den regeringen hade makten.

Vi har gått in för att stimulera skolorna att föra in kreativitet och att få kulturskaparna att komma in i skolan på en breddad arbetsmarknad med detta. Men huvudsyftet att barnen, de unga, ska få kreativitet i sitt lärande vad gäller Skapande skola.

Om inte Lars Ohly visste det innan så kan jag tala om att Skapande skola är alla år från förskolan till nian. Gymnasiet omfattas inte, Lars Ohly. Skratta åt det!

Beträffande de tre förslag som oppositionspartierna har: Ni har inte ens samma uppfattning när det gäller fri entré. Ni avsätter olika mycket för att bekosta att museerna tvingas att inte längre ta betalt för inträde. Ni har olika siffror. Ni kan inte ens komma överens om vad det kostar. Men vad

vi vet är att den som har högst kostnad för detta har ett alldeles för underfinansierat förslag.

Över 100 miljoner kronor har museisektorn angett att det skulle kosta, men ni kommer inte ens upp i den siffran, någon av er. Vad är det för samfällad syn? Kom tillbaka och ha gemensamma uppfattningar! Då kan vi diskutera alternativ. Det går inte nu, Lars Ohly.

Anf. 121 LARS OHLY (V) replik:

Herr talman! Jag vet faktiskt inte riktigt var jag ska börja.

Skapande skola är ett projekt som man får söka. Det är beroende av att det finns rektorer och lärare som är intresserade av att använda sig av det. Väldigt många skolor använder sig inte av det. Det är alltså inte en obligatorisk verksamhet.

Dessutom hade det ingenting att göra med att jag lyfte fram gymnasieskolan, utan det var i anslutning till att Cecilia Magnusson så riktigt sade att hjärnan måste ha roligt för att lära och därmed också på något sätt ställde sig bakom vår kritik mot att man har tagit bort de kreativa ämnena på gymnasienivån. Eller gäller denna sentens – hjärnan måste ha roligt för att lära – bara i årskurs 1–9? Upphör den att gälla när man sedan går vidare till ett nytt stadium i lärande?

Om det inte är så tycker jag att det är en fantastiskt bra kritik och en bredsida mot regeringens skolpolitik och mot Björklund.

Visst, vi kan ha lite olika summor här och där. Men vi är överens om att vi ska återinföra den fria entrén på statliga museer. Det unkna ligger väl snarast i att ha samlingar som färre kan ta del av. Det är väl det unkna? När vi äger något tillsammans och har möjligheter att se till att så många som möjligt får del av det, då ska vi göra det, för det är tillgänglighet.

Jag tycker att det är bra principer att vi med skatten betalar för att hålla nere avgifterna inom kultursektorn, för det innebär att fler kommer att ta del av kultur, fler kommer att lära sig mer och fler kommer att kunna utveckla sig själva.

En kulturpolitik värd namnet måste också inse, Cecilia Magnusson, att vi behöver något annat än humor i talarstolen, även om jag är väldigt tacksam för att få lyssna till den ibland.

Anf. 122 CECILIA MAGNUSSON (M) replik:

Herr talman! Det är rätt allvarligt. Det är inte så roligt att lyssna på herr Ohly som han tycker att det är att lyssna på mig. Detta med ekonomi är faktiskt seriöst.

Herr Ohly sade: Vi har lite olika summor här och där. Är det ansvarsfull ekonomisk politik? Det måste jag fråga mig. Det är faktiskt jädrans seriös verksamhet som vi håller på med.

Vi anser att museerna ska vara självständiga. Vi har sett till att de får mer medel och att de också får besluta över sin verksamhet. Vi vill inte att museerna ska tvingas sluta ta inträdesavgifter. Vad de kommer att fortsätta att ta avgifter för – även enligt Socialdemokraterna, Vänstern och Miljöpartiet – är särskilda utställningar, det som folk tycker är en krydda och speciellt roligt.

Vi har inget förslag på att allt ska vara avgiftsfritt. Men vi vill inte återgå till att det är vi politiker som ska besluta vad som är bäst för mu-

seernas verksamhet. Vi ska låta museerna bestämma så mycket som möjligt själva.

Vi har ju sett att när museerna nu har blivit självständiga har de också dragit människor med nya, spännande utställningar. Det är så det ska vara – människor ska vilja komma till museerna, och museerna ska ha ekonomisk möjlighet att visa upp sitt kulturarv. Det är så man skapar ett levande kulturarv.

Jag hoppas att Lars Ohly har lärt sig detta nu.

Anf. 123 ULF NILSSON (FP):

Herr talman! Från Folkpartiets sida är vår utgångspunkt att kultur ska vara ett kärnområde i politiken. Det är så – jag har sagt det många gånger, men det blir inte sämre för det – att upplevelser av konst och kultur ger människan en unik kunskap, en förståelse som är svår att få på annat sätt. Det handlar om konstnärliga upplevelser genom litteratur, målning och musik, och det handlar om kunskap och information genom museer och utställningar.

Vi ska göra satsningar på kultur. Det är viktigt. Men det är naturligtvis inte politikerna som ska tala om vad som är bra kultur. För en politiker handlar det om att ge strukturer och resurser som uppmuntrar skapande människor och som ger kulturinstitutioner bra utvecklingsmöjligheter. Men politiken ska hålla sig så långt borta som möjligt från beslut om enskilda författare och konstnärer eller programutbud på teatrar och museer och så vidare. Där ska politiker hålla sig på armlängds avstånd.

Folkpartiet arbetar för att öka kulturbudgeten och ge kulturen en större plats i samhället. Det har varit vår utgångspunkt och vårt mål i allianssamarbetet. Även om kulturen i vid mening fortfarande säkert skulle behöva större resurser är jag väldigt glad över att kulturbudgeten ökar varje år, och har ökat sedan 2006 när vi fick en ny regering.

I motsats till Lars Ohly kan jag alltså konstatera att den regering som jag samarbetar med faktiskt ökar resurserna till kulturen. Rensar man och ser bara på det renodlade, vad vi kan kalla kulturen, inom vårt utgiftsområde är det närmare 7 miljarder mot 6 miljarder 2006.

Det finns naturligtvis ett antal satsningar man kan lyfta fram i årets budget. En sak som vi ska diskutera senare i kväll är 15 miljoner till Kulturrådet för läsfrämjande insatser för att möta den negativa trenden med minskat läsande, inte minst bland pojkarna. Den behandlar vi i nästa debatt, om propositionen om läsning och litteratur. Redan nu vill jag ändå säga, till dem som eventuellt lyssnar, att det är väldigt glädjande att Sverige äntligen har fått en nationell strategi för läsning och litteratur.

Satsningen Skapande skola, som har nämnts här, fortsätter att växa och uppgår nu till närmare 173 miljoner kronor. Det innebär att konstnärer, musiker och författare kommer ut till skolorna och inspirerar eleverna till kreativ verksamhet. Min erfarenhet är att skolorna verkligen uppskattar den här satsningen och att lärarna tycker att det fungerar på ett obyråkratiskt sätt.

När jag lyssnade på Gunilla Carlsson från Socialdemokraterna fick jag nästan ett intryck av att den senaste rapporten på något sätt skriver ned satsningen Skapande skola. Vid bara en snabb blick på rapporten tycker jag inte alls att det är så.

De talar i rapporten om att det är ett fantastiskt genomslag, med tanke på alla andra satsningar och utvecklingsarbeten som sker i skolan. De talar om att det ökar kreativiteten och deltagandet. Men de säger också att det finns anledning att se över hur man kan öka deltagandet. Det finns naturligtvis ett antal frågeställningar som är värda att följas upp. Det är också värt att uppmärksamma att det inte undantränger annan form av kulturuppmuntran i skolan.

Man behöver bara tala med några lärare och skolledare för att förstå att det är helt fel att utmåla den här satsningen som misslyckad. Tvärtom är det en satsning som är värd att gå vidare med. Men den ska naturligtvis, som alla nya satsningar, utvecklas och förändras.

I budgeten ser vi också satsningar på kulturarv och kulturmiljö. Då talar jag alltså om den proposition om kulturarv som vi beslutade om här i riksdagen i våras.

Resurser till digitalisering av filmens kulturarv ska vi inte glömma. Teknikutvecklingen går ju så fort att om bara ett par år hade det varit omöjligt att se på filmer av till exempel Alf Sjöberg eller Ingmar Bergman om man inte genomfört digitaliseringen. Det gäller naturligtvis också Sveriges Televisions arkiv.

På tal om bildnings- och lässatsningar tillförs dessutom Utbildningsradion extra medel, 50 miljoner, för att stärka utbildningsuppdraget.

Regeringen föreslår också, som vi har hört, en rejäl ombyggnad och modernisering av vår nationalscen Operan. Man talar om kostnader på ca 2 miljarder kronor.

Från Folkpartiets sida har vi länge drivit att vi behöver göra någonting med Operan. Vi har varit bekymrade över att nationalscenen inte lever upp till dagens krav på en modern operascen. Efter många år med ganska undermåligt underhåll är det nödvändigt med en totalrenovering för en större ombyggnad när det gäller scenen, scenmaskineri och aktörernas utrymme men också för publiken och tillgängligheten.

Det här är någonting som jag verkligen välkomnar. Det ska inte sättas emot breda satsningar, men ett kulturland bör ha en hög kvalitet på sina nationalscener. Och Operan är en av dem. Jag är övertygad om att det kommer att kunna leda till både högre kvalitet och ökat internationellt utbyte och mer internationella framträdanden även i Sverige.

Herr talman! Det är naturligtvis viktigt att konstnärer, författare och över huvud taget kulturskapare har goda villkor och att de kan leva på sitt arbete i så stor utsträckning som möjligt. Medianinkomsten för författare och konstnärer och är väldigt låg i Sverige och i större delen av Europa, vad jag vet. Det finns visserligen några få författare som drar upp medianinkomsten genom att ha väldigt höga inkomster, men de allra flesta ligger under medianinkomsten.

Det var en grov överdrift av Lars Ohly när han, med lite lösryckta citat, talade om att den kultur är bra som går att sälja. Det är ju tvärtom. Det är väldigt mycket av våra penningssystem till kulturen som går just till kultur som inte säkert klarar sig kommersiellt men som experter och kulturfolk, av olika skäl, tror har en betydelse för framtiden.

Kulturbyggen är till exempel en sådan försöksverksamhet som alliansregeringen har genomfört och som ger just stöd till nyskapande kulturprojekt, som kanske inte alls är kommersiellt lönsamma på kort sikt men som kan ha stor betydelse för generationer av både kulturskapare

och kulturmottagare i framtiden. Glädjande nog har Kulturbryggan fått sin försöksverksamhet förlängd och ska fortsätta hela 2014.

Om vi ser på kulturstödet i olika former vill jag gärna hålla med om att det finns mycket som borde förbättras och göras kraftigare. Men det är en grov överdrift att påstå att vi inte stöder kultur som inte är kommersiellt lönsam. Det är inte bara en överdrift utan en felaktighet.

I det sammanhanget är det välkommet att regeringen och författarna har avtalat om en ny nivå på biblioteksersättningen till författare för gratislån av deras böcker.

Det är också väldigt viktigt att pensionsfrågan för scenkonstnärer är på väg mot sin lösning. Där tycker jag att det verkar vara en medveten vantolkning från oppositionen när man talar om att det frigörs medel som i dialog med aktörerna ska användas till kvalitetshöjningar, att oppositionen ser detta som någonting negativt.

Jag är besjälad – och det är regeringen också – av tanken att vi ska kunna ge fler scenkonstnärer arbetsvillkor som gör att de kan leva på sin syssla och också ge fler möjligheter att på grund av ålder och annat byta eller utveckla sin yrkeskarriär. Det gäller sådana speciella yrken som dansare och så vidare.

När det gäller konstnärer införde alliansregeringen 2009 en ny form av avtal som kallas medverkans- och utställningsavtalet. Det var också väldigt bra för konstnärerna, men det är ett stort problem att så många konsthallar och museer inte följer avtalet.

Kulturrådet har gjort en genomgång och påvisat att många även kommunala konsthallar inte betalar konstnärer i enlighet med medverkans- och utställningsavtalet som de borde göra. Man lämnar öppet för att eventuellt kunna föra in detta som ett krav i samverkansmodellen, att den som vill ha medel från samverkansmodellen ska också ställa upp på medverkans- och utställningsavtalet. Det är en rimlig tanke som vi får återkomma till om det inte blir bättre.

För konstnärer är det naturligtvis oerhört viktigt att de får en rimlig ersättning för att de lånar ut sin konst till museer och utställningar. Inte minst kommunala konsthallar ska inte åka snålskjuts genom att smita från rejäla ersättningar till konstnärer.

Jag menar och är beredd att öppna för att vi framöver kan behöva skärpa kraven på kommunala och även på privata utställare att följa ramavtalen. När det gäller privata utställare ska det vara sådana som samtidigt får statliga bidrag som man kan påverka.

På samma sätt är det med den individuella ersättningen som ska kompensera konstnärerna för utställningar av deras sålda verk. Den ersättningen kan jämföras med biblioteksersättningen, och den får inte heller urholkas.

Det är naturligtvis viktigt att dessa avtal följs. Sedan får vi ta del av uppföljningen och se hur institutionerna lever upp till sitt ansvar.

Herr talman! Sammanfattningsvis är jag glad över att regeringen har skrivit upp kulturbudgeten varje år. Men jag inser samtidigt att kulturen behöver få större plats i samhället. Att jag säger detta beror på att jag tror på kulturens betydelse för att vidga rummet för tanken, reflexionen och fantasin.

Därför vill jag verkligen försvara de satsningar som Alliansen har gjort. Men jag vill även framöver arbeta för att kultursatsningar successivt får ett allt större utrymme i statsbudgeten.

Med detta yrkar jag bifall till förslagen i betänkandet.
(Applåder)

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

I detta anförande instämde Anna Steele (FP).

Anf. 124 TINA EHN (MP) replik:

Herr talman! När man lyssnar på Ulf Nilsson hör man att det finns en substans i det som sägs. Det finns också en mycket positiv inställning till kulturens betydelse för hela samhället. Att kulturbudgeten inte har minskat utan att det har skett en viss ökning är det ingen som har någonting emot. Sedan är det alltid prioriteringar som avgör vår inställning.

Ulf Nilsson är vice ordförande i kulturutskottet och tillika folkpartistisk ledamot. Folkpartiet har inflytande över det som händer inom Utbildningsdepartementet. Förmodligen hamnar han här i ett visst dilemma. Frågor om barns och ungas rätt till kultur blir på något sätt mindre viktigt på utbildningssidan medan man på kulturområdet slåss för att det ska bli mer pengar till kulturbudgeten.

Det har tagits upp frågor om gymnasieprogram och estetiska verksamheter här i dag. De är otroligt viktiga, men behandlingen av dem har förändrats med den här regeringen. Det skulle vara intressant att höra någonting om det.

Samtidigt vill jag fråga om detta med att det finns en hård konkurrens i kommunerna, om vad som är viktigt att göra och inte göra i kommunerna. Där hamnar musik- och kulturskolan väldigt mycket i kläm. Jag hör sällan någon representant för alliansregeringen säga vad man har för visioner om kulturskolorna i Sverige. Det finns i dag en oro, och vi har blivit uppvaktade i kulturutskottet i frågan, så det hade varit intressant att få höra lite mera.

Anf. 125 ULF NILSSON (FP) replik:

Herr talman! När det gäller läsesatsningar kan vi återkomma till det senare i kväll. Kulturpolitiken och utbildningspolitiken stöder verkligen varandra. Det har gjorts en massiv satsning på att höja läsförmågan i skolan, och det anordnas kompetensutbildning för lärarna för att de ska utveckla deras förmåga att uppmuntra till kreativt skrivande och så vidare. Detta stöds av den kulturpolitik som förs.

Det estetiska programmet finns ju, men de estetiska ämnena är inte längre obligatoriska i lika stor utsträckning som tidigare. Det är en svår fråga. Det har genomförts en gymnasiereform som gör det möjligt att något mer välja antingen en praktisk, en teoretisk eller att mera tydligt välja en yrkesinriktning. Samtidigt har antalet kärnämnen utökats. Bland annat har historia införts som kärnämne.

Ska man ha en seriös diskussion om att införa nya, obligatoriska ämnen i gymnasieskolan då måste man också vara beredd att säga vad man vill ta bort för obligatoriska ämnen. Annars blir det ingen som helst möjlighet kvar för elevens fria val. Det är mitt svar på den frågan.

Däremot är kulturskolan i kommunerna oerhört viktig. I sitt partiprogram har Folkpartiet skrivit in att vi framöver ska arbeta för ett nationellt

kunskapscentrum för den svenska kulturskolan som på olika sätt kan driva på, sätta upp strategier och också göra utvärderingar.

Vi säger också väldigt tydligt att vi vill ha rimliga avgifter i kulturskolan som inte skrämmer bort människor. Samtidigt kan vi inte, så länge skolan är kommunal, lägga oss i den typen av frivillig kommunal verksamhet alltför mycket. Som bekant vill vi att staten ska vara huvudman.

Anf. 126 TINA EHN (MP) replik:

Herr talman! Vi kan inte lägga oss i det som kommunerna gör. Nej, men vi kan se till att det finns resurser och möjligheter i kommunerna, det är faktiskt vårt ansvar.

I samhället i dag efterfrågas en nationell strategi, att rikspolitiken lyfter fram dessa frågor. Vi har tagit fasta på det, och det är viktigt att vi gör det. Barns och ungas rätt är unik när det gäller att lära sig spela ett instrument eller delta och vara aktiva inom andra delar inom kulturområdet, teater, dans och så vidare.

Det finns som en infrastruktur i hela landet, och det är ingenting som sköter sig själv i och med att det inte finns någon lagstiftning på området. Det behöver uppmuntras. Vi från riksdagen bör göra klart att denna verksamhet ska finnas i alla kommuner. Vi bör rätta till skillnader i kostnader, och vi ska se till att de kommuner som inte har någon kulturverksamhet – det är några stycken – ändå har möjlighet och tillgång till det. Det förväntas att vi tar ett sådant ansvar.

Jag tycker att det är viktigt att Ulf Nilsson både som folkpartist och kulturpolitiker väver ihop ämnena kultur, estetik och konst i skolan med kulturpolitiken. Landets musik- och kulturskolor har hamnat i strykclass med höjda avgifter och långa köer.

Det är problem med lärarbrist i estetiska ämnen inom såväl grundskolan som musik- och kulturskolan. I gymnasieskolan har Alliansen nedvärderat de estetiska ämnena. Många elever får ingen kontakt med estetisk undervisning under gymnasietiden. Nedprioriteringarna har också kraftigt minskat tillgången till estetiska ämnen inom de valbara kurserna. Allt det här påverkar varandra.

Jag skulle vara mycket orolig om jag var både folkpartistisk kulturpolitisk talesperson och vice ordförande i kulturutskottet och dessutom veta att jag rådde över utbildningspolitiken.

Anf. 127 ULF NILSSON (FP) replik:

Herr talman! Det finns naturligtvis alltid många orosmoln. Det för mig helt överskuggande orosmolnet just nu är den försämrade läsförmågan, för den berör så väldigt mycket av delaktighet i samhället och så vidare. Samtidigt är de andra frågorna som Tina Ehn nämner viktiga.

Vi såg senast i PISA-undersökningen att 20–30 års ständigt sjunkande läsförmåga har fortsatt i den årskurs 9 som testades för snart två år sedan. De hade gått igenom hela den gamla skolan och visade fortsatt sjunkande resultat. Det är för mig en oerhört viktig prioritet att vända den här utvecklingen.

Som jag sade är Kulturskolan viktig, och den har utvecklats genom åren, trots att det inte har varit direkt öronmärkta pengar eller styrning. Och vi får nog acceptera att det inte kan vara det i någon större utsträckning så länge vi har ett kommunalt huvudansvar för skolan.

Som jag sade förut till Tina Ehn menar Folkpartiet att vi ändå ska fatta politiska beslut om att tillsätta ett, vad man nu kallar det för, kunskapscentrum eller strategiskt centrum som följer utvecklingen, ger rekommendationer och gör uppföljningar och utvärderingar av konsekvenser, så att vi styr upp och samtidigt uppmuntrar fortsatt utveckling av Kulturskolan. Det är en viktig anledning. Det finns alltid mycket att diskutera, men det är en av de punkter som vi tänker föra fram när vi diskuterar nya kulturprogram i en alliansregering efter valet.

Anf. 128 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (S) replik:

Herr talman! Jag ska inleda med att visa på hur det såg ut för ungefär åtta år sedan i budgetbetänkandet för 2005/06. Det är kopplat till det som vi fick höra tidigare här, att det inte finns en enad opposition. Då kan man lätt få bilden av att det fanns en enad opposition på det här området när Socialdemokraterna satt i regeringsställning.

Jag ska bara klargöra här i dag att det var väldigt spretiga förslag från dem som senare blev allianspartierna. Folkpartiet höll fanan högt och hade 100 miljoner mer i budgeten, KD hade 53 miljoner mer, Centern hade minus 99 miljoner och Moderaterna hade minus 15 miljoner. Det fanns alltså ingen enig budget på kulturområdet före valet 2006.

Det fanns också väldigt olika förslag på vad man ville avskaffa. Jag tror att det är viktigt att peka på det, eftersom Cecilia Magnusson ville tala om att vi hade en så spretig politik.

Det som är skillnaden här är att oppositionen verkligen vill satsa på kulturen. Vi lägger många fler miljoner inom det här området än vad regeringen gör.

Jag skulle vilja ställa en fråga till Ulf Nilsson. Delar du Cecilia Magnussons synpunkt att ett införande av fri entré till statliga museer är ett unket, gammalt förslag?

Anf. 129 ULF NILSSON (FP) replik:

Herr talman! Cecilia Magnusson och jag har många gemensamma åsikter och uppfattningar i kulturpolitiken, och vi har i Alliansen pratat oss ihop till en mycket bra kulturpolitik. Men det är ingen hemlighet att Folkpartiet fortfarande tycker att ett mål skulle vara att införa i princip fri entré till statliga museer. Det har vi också i vårt partiprogram för kulturen.

Om det ska kunna genomföras ska det naturligtvis inte ske till priset av kraftigt sänkta anslag eller att museerna plötsligt ska känna att de är tvungna att klara sig själva utan stöd eftersom de ändå har fri entré. Ni ska veta att när man möter museifolk är det inte alla som är odelat glada över ett sådant förslag. Ska vi genomföra detta måste det genomföras ordentligt. Men det är vår uppfattning, för vi tror att det är bra, inte minst för att uppmuntra föräldrar att gå med sina barn på museer även om föräldrarna kanske egentligen inte är så intresserade. Det här är en viktig fråga, men kulturpolitiken står och faller inte med den.

Som jag sade tidigare hade vi naturligtvis också olika budgetförslag. Skillnaden var att vi hade ett gemensamt regeringsalternativ. Det gjorde att vi kunde prata ihop oss till en gemensam kulturpolitik och även en gemensam budget för kulturpolitiken, som riktar in sig på just den typen

av kvalitetssatsningar som Folkpartiet gick till val på när det gällde kulturpolitiken och som dessutom skriver upp kulturbudgeten år för år.

Även om jag vill ha fri entré till museer tycker jag att det finns mycket annat att glädjas åt i den gemensamma allianskulturpolitiken.

Anf. 130 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (S) replik:

Herr talman! Det är roligt att höra att Ulf Nilsson vill vidga rummet. Han vill se till att fler kan bli delaktiga och inte stänga folk ute, för det är precis det man har gjort nu genom att man har tagit bort det unkna förslaget om fri entré. Vi är ganska många här i kammaren som tycker att det skulle vara ett väldigt bra och positivt förslag, vilket skulle innebära att fler fick ta del av våra gemensamma samlingar.

När det gäller scenkonstallianserna skulle jag vilja ställa en fråga till Ulf. Du var också med och tittade på det förslag och den utvärdering som gjordes i kulturutskottet. Det visade sig att scenkonstallianserna har fungerat otroligt bra. Det har gjort att många har fått möjligheten till en tryggare situation, en mer ekonomiskt trygg situation, men också möjlighet till kompetensutveckling.

Vi hade häromveckan en uppvaktning i kulturutskottet från flera olika branschorganisationer som just lyfte fram bristen på kompetensutveckling för sina medlemmar. Här finns ju ett jättebra förslag som möjliggör för fler inom kultursektorn att få del av kompetensutveckling. Därför väljer vi att lägga 20 miljoner mer.

Varför, Ulf Nilsson, väljer ni att inte prioritera scenkonstallianserna, som vi vet fungerar bra och som skulle ge kulturskapare en så mycket bättre situation?

Anf. 131 ULF NILSSON (FP) replik:

Herr talman! Med all respekt för Gunilla Carlssons goda vilja i frågan talar vi ändå om en budgetkostnad på ca 12,8 miljarder och för den renodlade kulturen på ca 7 miljarder.

Det är klart att 20 miljoner är 20 miljoner och kan göra nytta på olika ställen, men jag ser inte i dag att det finns någon anledning att omprioritera. Nu ska vi gå vidare och försöka göra något positivt av reformen och få ett modernt pensionssystem för scenkonstnärerna.

Vi är positiva till att allianserna fortsätter att utvecklas och till att hjälpa scenkonstnärer i olika situationer, men vi har inte sett någon anledning att prioritera 20 miljoner på den punkten i denna budget.

(Applåder)

Anf. 132 LARS OHLY (V) replik:

Herr talman! Jag har mött Ulf Nilsson inte bara i debatter här i kammaren utan även utanför denna sal, och jag har stor respekt för Ulf Nilssons kulturintresse. Jag litar verkligen på att han har en ärlig vilja att skapa en kulturpolitik som utgår från något annat än marknadsanpassning och underhållning, så lite heder åt Ulf Nilsson!

Det som jag talade om i mitt anförande var problemen med att alltför mycket av kulturpolitiken just blir en del av ett marknadstänkande. Ulf Nilsson försökte leda i bevis att så inte är fallet. Men tyvärr går utvecklingen i en riktning, till exempel här i Stockholm där ju Folkpartiet har kulturborgarrådsposten, där det blir viktigare för fria grupper och kultur-

institutioner att öka sina egna intäkter på kommersiell basis för att få del av de bidrag som i det fallet staden står för. Det är en olycklig utveckling, för den leder till att vi får mer likriktning och mindre av provocerande och retande kultur.

Under tiden 1998–2006 hade vi, Socialdemokraterna och Miljöpartiet ett budgetpolitiskt samarbete som gjorde att vi var överens i alla budgetpolitiska frågor i de 16 budgetar som vi lade fram. Kulturpolitiken var inget undantag.

År 2002 fick Vänsterpartiet äntligen med sig Socialdemokraterna och Miljöpartiet på att införa fri entré på statliga museer. Det var en succé.

Detta enligt Cecilia Magnusson unkna förslag tycker Ulf Nilsson är bra, och det är jag glad för. Det visar att det finns stöd långt in i borgerligheten för sådana unkna idéer som att tillgänglighet ska spela roll och att kulturarvet ska vara tillgängligt för fler. Jag vill därför berömma Ulf Nilsson och tacka för stödet.

Anf. 133 ULF NILSSON (FP) replik:

Fru talman! Jag tackar för de orden. Jag tror att även Lars Ohly har en ärlig känsla för kulturens betydelse.

Vi har dock olika utgångspunkter. För det första hör jag nästan aldrig Lars Ohly tala om det positiva i att författare kan tjäna pengar på sina verk. Jag hör aldrig Lars Ohly öppna för att det ska vara möjligt att utöka avdragsmöjligheterna för sponsring, inköp av konst eller annat. Det är nästan som om det vore ointressant.

Jag har en annan utgångspunkt. Det är viktigt att vi öppnar för kultur som inte med nödvändighet är kommersiellt lönsam och att politiker inte fattar dessa beslut utan överlåter det åt experter inom kulturråd, konstnärnämnd och andra sammanhang som i processer bidrar till att ge olika stöd och insatser.

Det sägs tydligt i Folkpartiets partiprogram. Madeleine Sjöstedt har också varit med, så där har vi inga skilda uppfattningar.

När det gäller det rent ekonomiska måste kulturpolitiken handla om att skapa olika former av stöd och stipendier som garanterar att konst och litteratur som inte kan säljas omedelbart överlever för framtiden och att teater och opera spelas även om människor inte har lust att betala för det. Samtidigt måste vi dock hela tiden sträva efter att skapande konstnärer ska kunna tjäna pengar på sitt arbete.

Anf. 134 LARS OHLY (V) replik:

Fru talman! Det är klart att jag oftare talar om de delar av konsten och kulturen som inte bär sig själva, för det är där vi behöver satsa. Vi behöver inte använda statliga och gemensamma medel till den typ av kultur som redan är kommersiellt gångbar och ekonomiskt lönsam.

Vad gäller författare skulle de flesta inte klara sig om vi inte hade en biblioteksersättning. Den går inte bara till dem vars böcker blir lånade utan innebär också att man kan få författarlön. Det ger en fantastisk möjlighet för många författare att leva på sitt författarskap.

Jag är oerhört kritisk till att öppna för mer sponsring. Jag är inte kritisk till att det finns men till att man ska göra sig beroende av det i ännu större utsträckning. Det leder till att makten över vilken kultur som pro-

duceras flyttas från de folkvalda till dem som har möjlighet att sponsra, ofta stora företag eller rika människor.

Bildkonstnärerna har kanske den sämsta ekonomiska förutsättningen av alla konstutövare. Jag märker att Ulf Nilsson egentligen skulle vilja höja visningsersättningen, men han har inte fått igenom det i den nuvarande budgeten.

Han talar varmt om det så kallade MU-avtalet, som inte följs av alla konstinstitutioner. Vi är helt överens om att vi måste se till att detta avtal följs av fler.

Det är alltså samma sak på er sida som på vår. Ni är inte riktigt överens. Det som ni lägger fram är en kompromiss. Ulf Nilsson vill gå längre. Han tycker att det inte är tillräckligt bra men försvarar det självklart eftersom det är en kompromiss som Folkpartiet har ingått. Skillnaderna inom allianspartierna är med andra ord inte större än inom de rödgröna partierna.

Anf. 135 ULF NILSSON (FP) replik:

Fru talman! Med all respekt, skillnaden är att jag är helt övertygad om att den samordning av fyra olika partier som vi har åstadkommit i Alliansens kulturpolitik är mycket mer positiv för kulturen än den som ni eventuellt hade kunnat åstadkomma, både vad gäller summan av resurser och inriktningen på att uppmuntra fritt skapande, kvalitetskultur, traditionell kultur och så vidare.

Det är synd att ni sätter sponsring i motsatsställning till att stödja kultur och tror att det ska undantränga. Det måste vara möjligt att ha goda regler för sponsring av kulturverksamhet och samtidigt skapa goda resurser för att stödja kultur som behöver stödjas på annat sätt.

Låt mig också påminna om att medverkans- och utställningsersättningen infördes av en alliansregering. Tillsammans diskuterar vi Kulturrådets utvärdering av den, och hela alliansregeringen är besjälad av att det ska fungera. Man kan alltid diskutera hur vi ska gå vidare och hur mycket press som ska sättas på konsthallar och kommuner som inte följer detta avtal.

Oavsett om man är ett stort eller litet parti får man nog aldrig igenom hundra procent av sitt partis förslag i en koalitionsregering. Jag känner mig dock harmonisk inför framtiden om vi får fortsätta regera. Då tror jag att vi ska fortsätta höja kulturbudgeten och fortsätta hitta nya vägar att stimulera barn och ungdomar till läsning och konstnärliga upplevelser.

(Applåder)

Anf. 136 PER LODENIUS (C):

Fru talman! ”I just put my feet in the air and move them around.” Det är ett citat av Fred Astaire som var en av Hollywoods största filmstjärnor under förra seklet och kanske den största dansstjärnan på film genom tiderna. Fred Astaire svarade på frågan vad han menade med sin dans. Vad var hans budskap med dansen?

”I have no desire to prove anything by dancing”, svarade Astaire. ”I have never used it as an outlet or a means of expressing myself. I just dance. I just put my feet in the air and move them around.” Översatt blir

det ungefär: Jag har ingen längtan efter att bevisa något med min dans. Jag bara dansar. Jag bara lyfter på fötterna och rör på dem.

Just så kan det vara med dans, ja, med kultur över huvud taget. Den finns där bara för sin egen skull. Kulturen har sitt egenvärde.

Samtidigt ger kultur så mycket mer. Konst, kultur och bildning är civilisationens kärna. Här ryms våra samlade erfarenheter i mångfasetterad form, och här kan vi få förståelse för oss själva, varandra, vårt förflutna och vår framtid.

Det låter kanske högtravande för några, men jag tror att vi alla kan hitta exempel där kulturen på något sätt påverkat oss, kanske gett ett nytt perspektiv eller skapat helt nya förutsättningar.

Jag kan ge många exempel från tiden då jag jobbade som danslärare och både jag själv och mina elever genom dansen fick erfarenheter och lärde oss något nytt. Det kunde vara allt från små erfarenheter och upptäckter av något nytt vi inte visste om till livsavgörande upptäckter. Det var till exempel många som hittade sin livspartner på danskurserna.

Ett exempel som har fastnat i mitt minne är killen som var mobbad. Jag skulle ha dans med hans klass, och bugg stod på schemat. Killen smög in och satte sig på en bänk i gymnastiksalens hörn. Han försökte göra sig så liten som möjligt för att inte synas.

Men klasskamraterna missade honom inte. Glåpord kastades, och man gick till och med på honom fysiskt. Det var bara att försöka stoppa det, och jag lyckades få i gång danslektionen. Inga påhopp eller glåpord tolererades, och alla skulle dansa med alla. Jag försökte hindra klassens uttryck och fula miner mot killen.

Självklart ingick också att lära sig hyfs och vett på dansgolvet, som hur man bjuder upp och tackar för dansen.

Den fjärde danslektionen var killen först i gymnastiksalen. Han gick rakryggad med en självsäkerhet som han inte visat tidigare, och han klev in mitt i salen och undrade om vi inte skulle börja snart.

När övriga klassen släntrade in efter honom var det ingen som sade några glåpord – snarare tvärtom – och det var ingen av tjejerna som gjorde fula miner bakom ryggen på honom när de skulle dansa.

Förvånad började jag luska lite grann i var den här självsäkerheten och den övriga klassens vändning kom ifrån. Vad var det som hade hänt? Jo, det visade sig att man några dagar tidigare hade haft klassfest. Tjejer hade stått i kö för att få dansa med just den här killen, då han var den som dansade bäst i klassen. Dessutom visste han ju hur man skulle föra sig, bjuda upp och tacka för dansen. Danslektionerna i skolan hade gett honom självförtroende och samtidigt gett klasskompisarna verktyg för att uppföra sig och förhålla sig till varandra.

Jag vill med den här berättelsen peka på vikten av kultur i skolan. Jag vet att det finns liknande berättelser och erfarenheter från kulturarbetare runt omkring i landet, inte minst från kulturarbetare som deltagit i Skapande skola.

Barns och ungas möjligheter att ta del av kultur och utveckla sina talanger är en viktig politisk prioritering. Det finns ett otroligt mervärde i att kulturen genom professionella kulturskapare får utrymme i skolan.

Utvärderingar av Skapande skola visar bland annat hur barns och ungas delaktighet och inflytande utvecklas när kulturen får ta plats i skolan. Det har också bidragit till ett förbättrat samarbetsklimat på sko-

lorna och att elevernas självkänsla och självförtroende har stärkts. Förutom att eleverna utvecklas på flera plan tror jag – nej, jag är övertygad om – att också kulturarbetarna får nya viktiga erfarenheter och kunskaper. Samtidigt har det skapat arbetstillfällen för professionella konstnärer och andra kulturskapare. I framtiden ser jag gärna att Skapande skola når ännu fler elever och ännu fler kulturskapare.

En viktig roll för barns och ungdomars möjligheter att få pröva på musik och andra kulturformer spelar så klart kulturskolorna i vårt land. Det har också tagits upp här i talarstolen tidigare i dag. De musik- och kulturskolor i kommunal regi som finns runt om i vårt land är viktiga aktörer för barns och ungdomars kulturskapande.

Metoderna att förmedla och inspirera till musik eller andra konstarter skiljer sig från kulturskola till kulturskola och från kommun till kommun. Jag tänker exempelvis på orkesterskolan i Nykvarn där barn spelar i orkester redan från början, innan de ens har lärt sig instrumentet ”på riktigt”. Vilken glädje när alla barnen gemensamt skapar musik! På kulturskolan i Sundsvall kan man få undervisning i muntligt berättande och i kreativt skrivande. I Norrtälje kommun kan man välja mellan att gå i den kommunala kulturskolan, Roslagens Kulturskola eller den fristående verksamheten Kulturskolan i Rimbo. Musik- och kulturskolorna ser alltså olika ut i olika kommuner, både till struktur och till verksamhet.

Kommunernas möjlighet och frihet att utveckla verksamheten är också en viktig del i kulturskolornas framgång. Sedan 2012 arbetar Sveriges musik- och kulturskoleråd, Smok, och Sveriges Kommuner och Landsting med projektet Kulturskola 2030. Syftet med projektet är bland annat att synliggöra på vilket sätt en offentligt finansierad pedagogisk kulturverksamhet bör vara utformad för att möta barns och ungas kulturutövande. Jag ser fram emot vad det resulterar i.

Fru talman! Kultur utvecklar samhället vi lever i på flera plan. Byar och orter kan överleva, växa och börja blomstra när satsningar på kulturen och näringar kopplade till den görs. Kultur bygger på kreativitet och spelar en viktig roll för tillväxt och innovation. Kultur är viktig för den växande besöksnäringen. Kulturella resurser är dessutom förnybara, vilket är välkommet för ett uthålligt näringsliv. Vi måste ta till vara den kreativa kraften och fortsätta att utveckla modeller för att sprida den i samhället.

Det finns också exempel på skatte- och avdragsregler som behöver ses över inom det här området. Exempelvis har vi den så kallade dansbandsmomsen, som innebär att det är högre moms om ett band spelar för en dansande publik än för en konsertpublik. Ett annat exempel är att företag får dra av för en ny designmöbel men inte för ett konstverk. Vi kan kanske konstatera att det behöver göras en bredare översyn när det gäller skatter och avdrag för företagare i kultursektorn för att ge bättre och likvärdiga villkor.

Civilsamhället skulle jag också vilja tala lite kort om. Det spelar en otroligt viktig roll. Kontakter med andra och bildning är viktigt för att kunna orientera sig, forma självständiga uppfattningar och aktivt delta i samhället.

Ett exempel är folkbildningen, där vi gemensamt skapar djupare kunskap om vår värld. Att skapa och främja goda villkor för civilsamhället

och folkbildningen är därför en mycket viktig uppgift. Det visar också de satsningar som gjorts på folkbildningen de senaste åren.

Folkhögskolorna till exempel spelar en viktig roll, inte minst för ungdomar som behöver eller vill hitta en annan väg att skaffa sig kompetens och utbildning. Antalet årsplatser på folkhögskolans allmänna kurser utökades också med tusen platser under 2013. En satsning som fortsätter under 2014.

Fru talman! Sverige behöver en kulturpolitik som både tar till vara kulturarvet och skapar förutsättningar för det nya som växer fram. Det är då givet att fortsätta arbeta för bland annat en kyrkoantikvarisk ersättning. Det är även betydelsefullt med det statliga stöd som finns till trossamfund.

En annan del i detta är behovet att digitalt tillgängliggöra vårt kulturarv men också se hur vi kan bevara det digitala som skapas i dag.

Den digitala utvecklingen öppnar fantastiska möjligheter. Det gäller såväl skapande av nya kulturformer som nya sätt att bevara och tillgängliggöra kulturarvet. Det har Centerpartiet jobbat för, bland annat genom stöd till digitalisering av biografier och samlingslokaler.

Den infrastruktur som dessa samlingslokaler utgör kan inte heller överskattas. Vi behöver ju träffas även fysiskt. Lokalerna fungerar ofta även som ett nav för landsbygdsutveckling. Bygdegårdarna, Folkets Hus och nykterhetslogerna tillsammans med studieförbunden och föreningarna runt omkring i vårt land är viktiga aktörer när det gäller att göra kulturen tillgänglig i hela landet. För mig och Centerpartiet är det viktigt att kulturen är just tillgänglig.

Tillgängligheten bärs upp av tre ben. Det ska inte spela någon roll om man har någon funktionsnedsättning, var i landet man bor eller vilken social eller ekonomisk situation man lever i. Kulturen ska finnas till för alla. Att ge den möjligheten är en självklar del av det offentliga uppdraget.

Fru talman! Vi behöver kultur som är tillgänglig för alla för att lära känna oss själva, varandra, vår historia och vår samtid bättre. Det är inte minst viktigt för ett samhälle som ska vara hållbart på lång sikt. Men ibland kan det också räcka med att du ”just put your feet in the air and move them around”.

Med det, fru talman, vill jag yrka bifall till utskottets förslag och avslag på motionerna.

(Applåder)

Anf. 137 LARS-AXEL NORDELL (KD):

Fru talman! Regeringens kulturpolitik slås fast i propositionen *Tid för kultur* från 2009. Målen är ambitiösa. Inte minst kulturarvet men även barn och unga står i fokus.

Kulturavsnittet i regeringens höstbudget fortsätter på den utstakade vägen. En rad nya satsningar kan noteras i årets kulturbudget. För att nämna en sådan satsning gläds jag särskilt åt den nya nationella samordningsfunktion för läsfrämjande insatser som föreslås.

Låt mig fästa kammarens uppmärksamhet på folkbildningsfrågorna. Folkhögskolornas och studieförbundens folkbildningsinsatser utgör viktiga pusselbitar när det gäller ren kulturutövning men också ur ett arbetsmarknadsperspektiv.

Prot. 2013/14:44
11 december

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

Studieförbundens verksamhet skapar en meningsfull fritid för många och bidrar inte minst till integrationsarbetet på ett sätt som offentliga aktörer har svårt att mäta sig med.

Genom sin speciella pedagogiska tradition betyder folkhögskolorna mycket för att motivera och stödja unga arbetslösa som saknar kompletta gymnasiebetyg. Jämförande utvärderingar som gjorts mellan folkhögskolornas arbete och andra arbetsmarknadsåtgärder stärker bilden av att folkhögskolorna har stora förtjänster.

Det är viktigt att förstå att folkhögskolornas framgångar bygger på att det är en fri utbildningsform där huvudmännen själva gör sina egna prioriteringar.

Det finns ett uttryck som säger att utbildning ger färdighet medan folkbildning ger värdighet. Det tycker jag är ett bra uttryck. Jag vill verkligen skriva under på att det ger värdighet.

Det känns glädjande att regeringen inser värdet av folkbildningen. Det märks inte bara i budgettexten utan också i de skarpa förslagen, bland annat när det gäller att utöka antalet årsplatser på folkhögskolornas allmänna kurser.

De farhågor som finns, både när det gäller folkhögskolorna och kanske framför allt bildningsförbunden, gäller snarare de kommunala aktörerna. En del kommuner har drastiskt skurit ned bidragen till studieförbunden. Andra har lagt ned den kommunala musik- och kulturskolan. I vissa kommuner har man gått så långt att man helt har slutat att stödja folkbildningen. Det här är ju på kommunal nivå, och det ser lite olika ut i landet, men Socialdemokraterna regerar i många kommuner. Det vore bra för Socialdemokraterna om de hade en dialog om detta med sitt folk på lokal nivå och på så sätt kunde sopa rent framför egen dörr innan de beklagar sig över vad regeringen gör i dessa frågor. Det handlar ju ofta om socialdemokratiskt styrda kommuner.

Fru talman! Låt mig också säga något om våra museer. Enligt Myn-digheten för kulturanalys gjordes under 2012 mer än 17,4 miljoner besök vid våra museer. Av dessa gjordes ca 7 miljoner besök vid våra central-museer. Det är som bekant de museer som ligger under statliga myndig-heter eller statsfinansierade stiftelser. Centralmuseerna är ett av våra allra viktigaste kulturarvsverktyg. Kulturarvets värde och legitimitet bygger på att det tillgängliggörs för befolkningen.

När jag var barn fick jag en bok skriven av Tove Jansson. I den boken läste jag: ”Men vem ska trösta knyttet med att säga: lilla vän, vad gör man med en snäcka om man ej kan visa den?” Det handlar om att delad glädje är dubbel glädje, som det heter. Det är när vi kan visa andra det som vi tycker är värdefullt och det görs tillgängligt som det får ett högre värde än innan.

Att tillgängliggöra vår kulturhistoria och vårt kulturarv måste ses som en ständigt pågående process. De tekniska framgångarna har också bredat frågan om tillgänglighet. Inom ramen för regeringens nationella digitaliseringsstrategi Digitalt kulturarv har arbetet påbörjats med att planera digitaliseringen av centralmuseernas samlingar. Här ligger Sverige redan i framkant internationellt sett och är en av de största leverantörerna av kulturarvsdata till det europeiska digitala biblioteket.

Samtidigt har centralmuseerna börjat uppträda alltmer i sociala medier, vilket också får ses som en form av tillgänglighet och ett sätt att

komma närmare kanske framför allt en yngre publik. Det här är en spännande utveckling av museivärlden som möjliggörs via det vägval som regeringen gjort.

Men kulturarvet handlar inte enbart om gamla föremål, husgrunder och byggnader. Det handlar också om våra folkminnen – våra traditioner, våra värderingar och våra kunskaper om olika platser. De gemensamma värderingarna, de svenska dialekterna och de berättelser som förts vidare genom generationer ingår alla i det som vi kallar för vårt immateriella kulturarv. Om vi har god kännedom om kulturarvet har vi bättre förutsättningar att kunna utveckla vår egen identitet. Det betyder i sin tur att vi får bättre förutsättningar att respektera andras kulturer och värden.

Regeringen lyfter också denna aspekt i budgeten, bland annat kopplat till Unescos konvention om skydd av det immateriella kulturarvet.

Vi är många som ser fram emot resultatet av genomförandet av digitaliseringen av centralmuseernas samlingar. Låt oss hoppas att fler länder tar efter Sverige på detta område och gör sina samlingar digitala.

Fru talman! Att vi i en tid av ekonomiska oroligheter runt om i världen kan klara av att ligga på en fortsatt hög nivå när det gäller statliga anslag till kulturen är något vi har anledning att vara stolta och glada över. Från Kristdemokraternas sida betonar vi dock vikten av att också bredda kulturfinansieringen. För detta krävs framför allt ett återupprättat mecenatskap, vilket inte är något som vi enkelt kan kommendera fram från denna kammare. Men vi kan hjälpa till på vägen.

I och med årets budgetproposition kan stiftelser slippa betala skatt på den avkastning som går till kulturändamål. Det är ett viktigt framsteg som inte har kommit fram speciellt mycket men som finns med i budgeten. Jag vill understryka det.

Vi kristdemokrater är också angelägna om att den avdragsrätt för gåvor till hjälporganisationer som nu har införts på sikt kan utökas så att även gåvor till andra ideella organisationer, till exempel kulturutövare, ska kunna bli avdragsgilla och att detta också bör införas för företag som vill stötta kultursektorn.

Med de orden, fru talman, ber jag att få yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på motionerna.
(Applåder)

Anf. 138 TINA EHN (MP) replik:

Fru talman! Lars-Axel talar varmt om kulturen på många sätt, både brett och intressant. Han pratar mycket om folkbildning, och det tycker jag är kul. Det är nästan så att Kristdemokraterna skulle kunna stötta Miljöpartiets budgetförslag på folkbildningssatsningar, om jag tolkade entusiasmen och engagemanget från talarstolen rätt.

Jag tänkte lyfta fram en fråga som jag inte vet om Lars-Axel känner att det går att svara på. Den har tagits upp i dag och finns med i en reservation och handlar om Institutet för språk och folkminnen. Du nämnde det här med det immateriella kulturarvet, och det här är en fråga som rör detta. Din allianskollega sade att det som händer inom Institutet för språk och folkminnen endast är en organisationsförändring. Men om det nu är en myndighet, vilket jag har förstått att det är, har man någonting att säga till om från regering och riksdag, antar jag.

Det är ganska intressant att titta på hur alliansregeringens politik har förändrat myndighetsstrukturen i Sverige. Sedan maktskiftet 2006 har 55 nya myndigheter kommit till, men hälften av dem har hamnat i Stockholm. Jag tycker att det här är viktigt ur många perspektiv. Jag ställer mig bakom reservationen därför att det handlar om att vi bryter mot principer som är antagna i Sveriges riksdag och där vi har sagt att vi vid lokalisering ska se över om myndigheter kan placeras någon annanstans. Det här är en myndighet som redan finns, men den slås ihop och centraliseras.

Anf. 139 LARS-AXEL NORDELL (KD) replik:

Fru talman! Tack för frågan, Tina Ehn! Det är jätteviktigt, som jag ser det, att vi kan sprida gracerna över landet. Det tycker jag är bra om vi gör.

Sedan vet vi att det kan vara svårt att flytta befintliga myndigheter eftersom det blir kompetensdränering och så vidare. Vi måste lära oss av våra erfarenheter. Det är inte alltid självklart att man ska flytta myndigheter enbart av regionalpolitiska skäl, men jag håller definitivt med dig om att när det finns möjligheter ska man sprida dessa myndigheter över landet så gott man kan så att det inte blir en så stor koncentration till huvudstaden. Det är ju över huvud taget en koncentration av mycket till Stockholm, som drar till sig allt möjligt som en magnet. Då är det bra om vi politiker kan ha uppfattningen att hela Sverige ska leva. På så sätt är det rätt.

Anf. 140 TINA EHN (MP) replik:

Fru talman! Tack för svaret!

Jag tänker inte förlänga debatten. Det kommer en till sedan, och vi har fler talare. Jag tackar för det svaret och vill bara uppmärksamma frågan.

Anf. 141 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJE-ROTH (M):

Fru talman! Kära vänner, får jag väl ändå säga här.

Inför det kommande året kan regeringen återigen, som alla år sedan Alliansen tillträdde, presentera en kulturbudget som rymmer ökade resurser, nya investeringar och initiativ för att utveckla kulturpolitiken. Mina allianskolleger har också varit inne på det.

Innan jag går in på de huvudsakliga satsningarna i denna budget vill jag säga några ord om förutsättningarna för att kunna driva en konstruktiv och utvecklande kulturpolitik.

När jag, senast för några veckor sedan, deltog vid ett rådsmöte med mina kulturministerkolleger från EU-länderna fick jag frågan av en av dessa kolleger om hur mycket vi hade varit tvungna att minska den svenska kulturbudgeten. När jag då svarade att vi i Sverige inte alls hade skurit ned kulturbudgeten, utan tvärtom ökat den varje år sedan 2006, var det knappt att jag blev trodd. Jag fick upprepa det en gång till. När vi i dag diskuterar åsiktsskillnader kring enskilda satsningar – eller nivån på anslagen – bör det alltså göras i sitt rätta sammanhang.

Hos våra europeiska grannar är drastiska nedskärningar i kulturbudgeterna nämligen en realitet. Det är en realitet som innebär att beslutsfat-

tare och kulturpolitiker får debattera hur neddragningar och rationaliseringar ska genomföras, snarare än hur kulturens villkor kan förbättras. Sådana nedskärningar har slagit mot många europeiska kulturinstitutioner, med omvittnade och uppmärksammade exempel från såväl den brittiska statens kulturråd som den världsberömda operan La Scala i Milano.

Detta var också något som lyftes fram offentligt av den världsberömda dirigenten Riccardo Muti när han i söndags på Nobelkonserten gästade Stockholms konserthus. Men det gäller inte här. I Sverige har vi tack vare en ansvarsfull politik inom alla politikområden som ibland krävt svåra avvägningar och som inneburit att det inte har gått att lova allt till alla ändå kunnat ta fram nya resurser till kulturen.

Regeringen har konsekvent och med tydlig kompass förnyat kulturpolitiken. Successivt har vi fört kulturen närmare medborgarna genom att regionalisera – och därigenom också vitalisera – samtalet och beslutsmakten över stora delar av kulturbudgeten. Kultursamverkansmodellen har på relativt kort tid och med höga ambitioner tagits emot mycket väl runt om i hela landet. Alla regioner är nu delaktiga, med undantag av Stockholm.

För två veckor sedan hade jag ett möte med Sveriges Kommuner och Landsting och regionala politiska företrädare från alla regioner som deltar i kultursamverkansmodellen. De utvärderingar och rapporter som tidigare beskrivit de positiva effekter som modellen har haft blev på flera vis bekräftade vid den heldagskonferens vi hade. Det är tydligt att kulturen nu har fått en naturlig och framskjuten plats i kommuner och regioner och att kulturpolitiken på alla nivåer har ingjutits med nytt engagemang och förnyad kraft.

Under Alliansens tid har kulturbudgeten stärkts med närmare 1 miljard kronor, men utöver ökade resurser och kultursamverkansmodellens betydelse har de nya nationella kulturpolitiska målen också varit vägledande för en mer aktiv kulturpolitik.

Särskilt det nya målet om barns och ungas rätt till kultur, som infördes 2009, har stärkt många kulturinstitutioner, och de har blivit än mer strategiskt skickliga på att engagera och nå barn och unga. I det arbetet har också Skapande skola, som nu uppgår till drygt 170 miljoner per år och i år planeras nå över 700 000 barn, spelat roll för att ge barnen möjlighet att ta del av professionell kultur som en naturlig del av sin uppväxt och skolgång.

Fru talman! Inte långt efter att alliansregeringen tillträdde presenterade EU-kommissionen en omfattande kulturvaneundersökning av alla EU-länder. Den visade då att Sverige hade en mycket kulturellt aktiv befolkning, en kulturell styrkeposition som var värd att värna och utveckla. Mot bakgrund av den mätningen från 2007 var det med stor nyfikenhet jag tog del av den nya motsvarande undersökningen som EU-kommissionen presenterade för bara några veckor sedan. Dess värre är den övergripande trenden inom hela EU minskad delaktighet och tillgång till kultur.

Återigen är det tydligt att kulturens villkor är beroende av den större samhällsutvecklingen. Men glädjande nog har Sverige, tvärtemot trenden, ökat i alla kategorier sedan 2007 – i alla kategorier sedan 2007.

Faktum är att Sverige, enligt undersökningen, har högst delaktighet och tillgång till kultur i hela EU. Endast Danmark slår oss, och då gäller

det förekomsten av eget konstnärligt utövande. Men när det kommer till att ta del av kulturprogram, läsa böcker, besöka museer, gallerier, konserter, teatrar, utnyttja allmänna bibliotek och se dans-, balett- eller operaföreställningar ligger vi först – av alla EU-länder.

Jag medger att jag studsade till när jag såg att även läsning har ökat i Sverige. Det är ju inte riktigt den bilden vi har. Men efter närmare studier av tabellerna förstod jag att EU-kommissionen börjar mäta först vid 15 års ålder. Om de även tagit med barnen, till exempel från sex års ålder, är jag övertygad om att deltagandet för svensk del hade blivit ännu starkare – med undantag för läsning, men det återkommer vi till senare i en annan debatt.

Fru talman! I budgetpropositionen för nästa år presenterar vi flera nya initiativ utifrån våra prioriteringar att stärka barns och ungas rätt till kultur, förbättra villkoren för den nyskapande kulturen och att utveckla kulturarvet för framtiden.

Kungliga Operan är Sveriges nationalscen för opera och balett. Inom sin konstart står den för den högsta konstnärliga kvaliteten i landet och bär ett särskilt uppdrag att engagera spetsen av utövare och konstnärliga ledare. För att stärka och utveckla opera- och balettkonsten har regeringen föreslagit en betydande ambitionshöjning.

För att garantera Operans förutsättningar som nationalscen föreslår vi en omfattande satsning för att utveckla Operahuset som kulturarv och samtidigt skapa nya möjligheter för opera och balett i världsklass.

En av utgångspunkterna är att göra huset mer öppet och tillgängligt för allmänheten. Alla ska ha möjlighet att delta i kulturarvet, som det står i våra nationella mål. Nya förutsättningar kan göra det möjligt att bredda repertoaren och utveckla barn- och ungdomsverksamheten. Genom att skapa nya publika utrymmen och lokaler mot omkringliggande kvarter kan trösklarna sänkas och fler känna sig inbjudna till Operans utbud av föreställningar och verksamhet.

Problemen med otillräcklig akustik, lutande scengolv, inbyggda arbetsmiljöproblem och bristen på tillräckliga repetitionslokaler ska också kunna lösas i samband med renoveringen. Målet är en ny opera i Operan för att skapa en modern nationalscen, samtidigt som det kulturhistoriskt betydelsefulla Operahuset kan bevaras och utvecklas.

Den nya Kungliga Operan är en omfattande framtida investering i konst och kultur som sträcker sig över många år framöver. Sammantaget får ombyggnaden kosta upp till 2 miljarder kronor – det är mycket pengar – och en förstudie ska presenteras under 2014. När huset står klart kommer det att förena samtidens konstnärliga krav med styrkan i ett levande kulturarv.

En annan fråga, fru talman, med stor betydelse för scenkonsten i hela Sverige är pensionssystemet för anställda inom den statligt understödda scenkonsten. Totalt berörs ungefär 5 700 anställda vid ett sextiotal institutioner över hela landet. Den här frågan har varit olöst i närmare två decennier, men regeringen har i budgeten för nästa år presenterat inriktningen för en lösning som ska gälla från och med den 1 januari 2015. Då inleds övergången till ett nytt kollektivavtalsreglerat pensionssystem. I likhet med vad som gäller för den övriga arbetsmarknaden ska pensionsvillkoren framöver fullt ut regleras av parterna på området.

Utgångspunkter för regeringens reformering av pensionerna är att upprätthålla arbetslinjen och en fortsatt hög konstnärlig kvalitet vid institutionerna. Den statliga finansieringen ska därför ge möjligheter till omställning och karriärväxling för yrkesgrupper som av konstnärliga och inte minst av fysiska skäl inte kan arbeta inom sina konstnärliga yrken tills de fyllt 65 år.

Den nuvarande statliga regleringen av tjänstepensionerna för anställda vid scenkonstinstitutionerna, genom den så kallade PISA-förordningen, avvecklas under en femårsperiod från och med 2015. Övergången från dagens pensionssystem till ett nytt och mer modernt pensionssystem, som ska motsvara den övriga arbetsmarknaden och erbjuda möjlighet till omställning och karriärväxling, frigör resurser.

Viktigt att påpeka är att alla medel som frigörs ska stanna inom scenkonstområdet. Pengarna ska gå till att stärka kvaliteten på scenkonstområdet, men hur det ska gå till, hur den närmare utformningen ska ske, avgörs inte av oss politiker eller av Kulturdepartementet, utan ska tas fram i dialog med berörda aktörer på scenkonstområdet, självklart.

Fru talman! En del i att bevara, använda och utveckla ett levande kulturarv för framtiden är att ta hand om det svenska filmarvet. Svensk film är känd över hela världen och speglar vårt lands historia och samhällsliv. Nya filmer görs i digitalt format, men det är angeläget att också äldre svensk film kan visas. Äldre filmer, vilket i det här fallet kan innebära att de endast är ett par år gamla, används ofta vid skolbiovisningar och av lokala filmklubbar och festivaler.

Det svenska filmarvet är därtill en del i arbetet med att främja Sverige bilden och intresset för svensk film i utlandet. Därför investerar vi 40 miljoner kronor under perioden 2014–2018. Tillskottet till Filminstitutet innebär att minst 500 svenska filmer kan omvandlas från analoga till digitala kopior.

Många andra insatser för kulturområdet ryms också i nästa års budget. För att nämna några har regeringen bland annat föreslagit att slopa betalningsskyldigheten för polisbevakningskostnader vid kultur- och idrottsevenemang. 20 miljoner kronor är avsatta för detta ändamål. Dessutom blir det ökade medel till Statens historiska museer, till Myndigheten för kulturanalys så att de bättre ska kunna utveckla den officiella statistiken på kulturområdet, till Föreningen Svensk Form, till Thielska galleriet, till Drottningholms Slottsteater och till mycket annat.

Regeringen föreslår att den nuvarande politiken kring de nationella målen för arkitektur, form och design följs upp. Det finns ett behov att undersöka vilka effekter programmet haft i praktiken och hur de förhåller sig till den omvärld som finns. Vidare ska avtalet om konstnärers medverkan och ersättning vid utställningar, det så kallade MU-avtalet, förenklas och förtydligas så att det blir lättare att tillämpa.

Vi kommer senare i dag att få tillfälle att debattera propositionen *Läsa för livet*, där satsningarna på bland annat förstärkning inom litteratur, läsfrämjande och språkvård återfinns i sitt fulla sammanhang. Vi föreslår i budgeten att Statens kulturråd får 15 miljoner kronor extra för läsfrämjande insatser på nationell nivå.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag säga att vi fortsätter att förstärka och fördjupa kulturpolitiken det närmaste året. Vi kommer fortsatt att prioritera barns och ungas rätt till kultur och se till att även yngre och kommande generationer har tillgång till kulturen som en given del i deras resa genom livet.
(Applåder)

Anf. 142 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (S) replik:

Fru talman! Tack, kulturministern, för anförandet! Det är bra att Sverige står upp för kulturen, men regeringen har också gjort en hel del andra prioriteringar. Inte minst har man gjort stora skattesänkningar. Man hade kunnat lägga lite mer resurser på kulturområdet. Det väljer vi att göra i vårt budgetalternativ. Vi lägger närmare 600 miljoner mer än regeringen.

I stora delar handlar det om att man behöver mer resurser inom kulturområdet. I dag har många grupper inte möjlighet att ta del av kulturen. Vi lyfter fram musik- och kulturskolan som exempel men också möjligheten till en aktiv fritid genom idrottsrörelsen och Svenskt Friluftsliv.

Jag skulle vilja fråga om kulturskolan. Det ser mycket olika ut i kommunerna. I vissa fall finns ingen kulturskola, i andra fall är avgifterna väldigt höga, vilket gör att alla barn och unga inte kan delta. Om barn och unga är den prioriterade gruppen för kulturministern, varför ser man då inte till detta? Man ska inte lägga sig i den kommunala verksamheten, men man måste se att det finns stora skillnader.

Vi lägger till exempel fram ett förslag om stimulansbidrag – något som Smok också har föreslagit – för att hålla nere avgifterna och höja kvaliteten. Dessutom skulle vi vilja ha en nationell strategi för kulturskolornas verksamhet och därmed ge alla barn och unga i hela Sverige den möjligheten.

Anf. 143 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJE-ROTH (M) replik:

Fru talman! Jag instämmer absolut i det som Gunilla Carlsson säger om kultur- och musikskolornas betydelse och höga kvalitet. De är oerhört viktiga.

När det gäller skattesänkningarna, visst är det bra? Människor får behålla mer av sina egna pengar. Det är klart att det måste finnas någonting som skiljer blocken åt. Här finns en tydlig skillnad. Sedan alliansregeringen tillträdde har vi sänkt skatten år efter år. Människor har fått mer pengar. Många har valt att investera i just kultur och fritid. Det tycker jag är mycket bra.

Sedan har vi faktiskt en ny politik som handlar om delegering. Jag nämnde kultursamverkansmodellen i mitt anförande. Där har man regionalt betydligt större inflytande över hur de statliga medlen används men också möjligheter att hitta nya samverkansmodeller. Det Gunilla Carlsson sade om exempelvis musikskolan eller kulturskolan, som ju finns i väldigt många kommuner, är alldeles utmärkt att ta upp i en diskussion regionalt. Allting behöver inte beslutas på nationell nivå. Det kan vara en utmärkt sådan fråga just för att barns och ungas rätt till kultur är ett nationellt mål. Det är ett mål som man inte kan förhandla bort.

När vi talar om Skapande skola – vi kanske kommer in på det, jag hoppas det – kan jag till min glädje se att Skapande skola inneburit att många regioner och kommuner ökat sina bidrag till barn- och ungdomskulturen.

Anf. 144 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (S) replik:

Fru talman! Här finns väl en av de stora skillnaderna. Jag tror på att vi ska ha en nationell kulturpolitik och att vi genom politiska beslut kan styra över vilka förändringar som ska ske. För mig handlar det inte om att jobbskatteavdragen skulle vara den största kulturpolitiska reformen, vilket jag vet att kulturministern har sagt. Hon säger att de som har fått lite mer i plånboken kan köpa sig mer kultur. Men de som har varit med och betalat detta då? Det är jättestora grupper som har fått mindre i plånboken. Vi ser ökade ekonomiska klyftor i samhället. Vad säger man då? Nej, tyvärr, ni kan inte ta del av kultur, för ni har inte fått mer i plånboken. För mig handlar det om att vi måste se till att alla får den möjligheten.

Skapande skola har vi inte motsatt oss från Socialdemokraternas sida. Däremot ser jag med stor oro på den rapport som kommit nu. Återigen pekar man på olikheterna i möjligheten för barn att ta del av Skapande skola. Det är bara ungefär hälften av alla elever som har fått ta del av Skapande skola. Man skulle ha kunnat göra en förändring för att se till att alla får ta del av resurserna till Skapande skola. Men det har inte skett.

Det finns många andra delar i den här rapporten. Är det egentligen de professionella scenkonstbetarna som har fått ta del av detta, eller är det andra som har fått jobba med Skapande skola? Det var också en tanke. Vad finns det för undanträngningseffekter? Det finns jättemycket i denna rapport. Vi skulle vilja se en ordentlig utvärdering av Skapande skola, där Kulturrådet och Myndigheten för kulturanalys finge titta på vad det här egentligen har genererat och hur satsningen på Skapande skola ser ut.

Jag skulle också vilja ställa en fråga till kulturministern om det som hon inte pratar så mycket om längre, nämligen Kulturarvslyftet, men nu är min talartid ute.

Anf. 145 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJE-ROTH (M) replik:

Fru talman! Kulturarvslyftet har berörts av Cecilia Magnusson. Jag har bara två minuters talartid och tänker koncentrera mig på Skapande skola.

Oppositionen gjorde sig lite lustig över att vi tillsatte en ny myndighet, Myndigheten för kulturanalys, Myka. Men den är väldigt viktig för att man ska se hur genomslaget blir av de reformer vi gör och vad vi kan göra bättre. Gunilla Carlsson ägnade sig åt svartmålning. Det gör oppositionen, förstod jag av Lars Ohly. Men Skapande skola har enligt Myka uppmärksammat skolan på kulturaktiviteter, också i glesbygdskommuner där man har problem. Allt bättre planer tas fram. När eleverna blir delaktiga blir också genomslaget bättre.

Det var väldigt intressant att se hur betydelsefullt det här är. Detta är någonting vi kan arbeta med i dialogen inte minst med Kulturrådet. Det är viktigt att eleverna känner att Skapande skola är för dem.

Det har blivit bättre samarbete mellan skolor, kulturaktörer och kulturinstitutioner. Samtliga kommuner har någon gång sökt bidrag. Två tredjedelar av kommunerna har fått bidrag i minst fem av sex år. Många kommuner kompletterar Skapande skola med upp till 20 procent, som jag nämnde nyss. År 2011 fick 55 procent av eleverna del i Skapande skola. I år beräknar Kulturrådet och Myka att det blir 69 procent. Den här undersökningen visar också att elevernas kritiska tänkande, analysförmåga, samarbetsvilja och självständighet stärks.

Inget av det här fanns under er tid. Skapande skola är nytt. Det är Alliansen som har infört det. Jag tycker att Gunilla Carlsson ska vara glad. (Applåder)

Anf. 146 TINA EHN (MP) replik:

Fru talman! Jag tänkte ta upp frågeställningen om Skapande skola kontra musik- och kulturskolorna i Sverige och den efterfrågan som finns på en nationell strategi. Det har kommit en viss kritik från Myndigheten för kulturanalys för att satsningen på Skapande skola bara når hälften av eleverna. Satsningen går också i första hand till skolor som redan jobbar mycket med kultur. Dessutom söker små kommuner bidraget i mycket mindre utsträckning än stora kommuner; jag som gärna har ett landsbygdsperspektiv i politiken suckar djupt. Många elever känner sig inte alls delaktiga. Det finns en hel del saker som kritiseras. Samtidigt tror jag att det sker mycket bra saker.

Men vi har också musik- och kulturskolor i Sverige. De utgör en redan befintlig infrastruktur och eftersöker möjligheter att få rikspolitiken att bry sig om dem mer. Jag tycker att vi behöver göra det och inte alltid svara Skapande skola på frågor om musik- och kulturskolor och andra rättigheter och delaktigheter. Vi ska särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur, som sagts här. Det har med de kulturpolitiska målen att göra. Detta gör också musik- och kulturskolorna i mycket hög grad.

Det finns några saker som man skulle kunna titta på. Förutom att det saknas en strategi har man inte utvärderat någonting runt musik- och kulturskolorna på 60 år. Det behövs dessutom utvärdering av verksamhetens personalförsörjning.

Anf. 147 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJE-ROTH (M) replik:

Fru talman! Jag tror att Tina Ehn var med på den konferens vi hade förra veckan. Om inte så borde hon ha varit med. Det var väldigt intressant när Myndigheten för kulturanalys tillsammans med forskare beskrev hur Skapande skola fungerat.

Nu kommer jag att bekräfta en del av det som Tina Ehn sade. Jag nämnde det också alldeles nyss i samtalet med Gunilla Carlsson. Det är ett tjugotal kommuner som har svårt att använda sig av medlen för Skapande skola. Men som det påpekades på konferensen är det väldigt mycket som de kommunerna har svårt med. Det finns inte resurser. Kommunerna är för små. De kan inte ta del av Läraryftet och en del andra satsningar som det finns möjlighet att söka pengar till. Problemet ligger inte hos Skapande skola. Det ligger i att kommunerna är små och har väldigt liten administration. Detta lyfte jag fram, liksom elevers delaktighet, som har betydelse för att Skapande skola ska få genomslag och kunna ge eleverna

det som vi vill att de ska få: lust till skapande, kunskap om kulturen och ett stärkt lärande.

Att skolor som är vana att arbeta med kultur lättare kan tillgodogöra sig dessa medel är heller inte märkligt. Det kunde jag se redan första året. Men det var bra att få det tydligt skrivet, för det gör att vi vet hur vi ska stärka Skapande skola så att satsningen når fler barn och gör dem delaktiga, inte minst på små orter, när man tar fram kulturplanen. Detta tycker jag är viktigt, och det påpekade jag i det samtal som vi hade.

Anf. 148 TINA EHN (MP) replik:

Fru talman! Ja, detta är viktigt och intressant. Även om det inte är så konstigt måste vi ta tag i frågan. Då litar jag på att det är någonting som också kulturministern ser som viktigt. Det kanske löser sig. Det vore jättebra.

Jag vill ta upp ytterligare en fråga. När vi nu pratar om barns och ungas rätt till kultur vill jag fortfarande vara lite envis och prata om musik- och kulturskolan i Sverige och den brist på uppbackning som man känner där. Detta har också Sveriges musik- och kulturskoleråd varit i utskottet och berättat om. Man saknar en övergripande strategi för samordning. Man säger att nationell utvärdering inte skett på 60 år. Man saknar tydliga riktlinjer om musik- och kulturskolans uppdrag.

Det behövs även utvärderingar av verksamhetens personalförsörjning. Jag har själv besökt en plats här i Stockholm där man brukar utbilda musik- och kulturskolelärare. Där säger man att det är otroligt komplicerat och ses som mindre viktigt. Hela utbildningssystemet har ändrats, och detta faller mellan stolarna. Personalförsörjningen till musik- och kulturskolorna är hotad av ett antal orsaker. Delvis har det att göra med Utbildningsdepartementets förändringar av gymnasiestrukturen.

Det här tycker jag är minst lika allvarligt som mycket annat i fråga om barns och ungas rätt till kultur. Jag skulle vilja fråga kulturministern hur hon ser på de här bristerna och problemen när det gäller musik- och kulturskolans uppdrag i dag.

Anf. 149 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJE-ROTH (M) replik:

Fru talman! Vi vet alla att musik- och kulturskolorna är en kommunal angelägenhet och att man också vill ha det så. Om det stämmer som Tina Ehn säger att det här inte har utvärderats på 60 år och om – jag säger inte att det är så – det skulle vara en statlig uppgift, alltså en uppgift för Kulturrådet eller regeringen att utvärdera, är vi nog många som är skyldiga.

Som jag sade i diskussionen med Gunilla Carlsson tycker jag att detta är en alldeles utmärkt fråga att ta upp i samverkansmodellen, också i en dialog med SKL, för det är möjligen där som man kan göra något. Musik- och kulturskolorna är ingen statlig angelägenhet. De är alldeles utmärkta där de finns.

Avslutningsvis, apropå att en del säger att det är dyrt med musik- och kulturskolor: Genomsnittsavgiften tror jag ligger på ungefär 1 500 kronor om året. Det kan betecknas som mycket eller lite. Men sänkta skatter kan faktiskt betyda mer kultur. Jag säger inte att det är den viktigaste kulturpolitiska reformen, men jag säger att det är en kulturpolitisk reform. Nu vet jag att Miljöpartiet är emot jobbskatteavdrag, men det senaste avdra-

get, som uppgår till mellan 2 500 och 3 500 kronor, räcker exempelvis till avgiften för två barn i den kommunala musik- och kulturskolan under ett år. För dem som kanske inte har ett arbete finns det en fritidspeng på 3 000 kronor om året som också föreslås i regeringens budget för dem som har försörjningsstöd och annars inte kan betala. Det kan också användas till musik- och kulturskolan.

(Applåder)

Anf. 150 LARS OHLY (V) replik:

Fru talman! Förra gången jag berömde Lena Adelsohn Liljeroth för att hon var närvarande i kammaren tog hon det närmast som en förolämpning. Jag vill dock upprepa berömmet. Jag tycker att det är bra att vi har en kulturminister som faktiskt deltar i debatterna i kammaren när det gäller både budgeten och andra propositioner.

Slut på berömmet.

De kulturpolitiska reformer som regeringen brukar berömma sig av är dels jobbskatteavdraget, som ju inte är en kulturpolitisk reform utan handlar om att öka klyftor och om att slå mot arbetslösa och sjuka, dels Kulturarvslyftet. Det var det stora flaggskeppet. Det blev ingen succé. Det blev inget av allt det ni förutspådde. Det blev ett rejält fiasko. Tänk att det ska vara så förbaskat svårt att erkänna ett fiasko! Tänk att det ska vara så svårt att säga att ni hade fel, för det hade ni på punkt efter punkt. Allt det ni sade misslyckades.

Det finns ett berömt citat som tillskrivs Benjamin Disraeli: Det finns tre sorters lögn – lögn, förbannad lögn och statistik. Jag roade mig med att ta fram statistik från en hemsida som heter minedu.fi, alltså det finska kultur- och utbildningsdepartementet, som har samlat Nordic Databank Culture, Nordisk statistisk årsbok och Cultural Statistics. Där visar det sig att Sverige inte alls ligger i topp.

När det gäller kulturarbetskraftens andel av hela arbetskraften ligger Danmark, Sverige och Finland lika, men Norge och Island är bättre. När det gäller biobesök har vi näst lägst antal i Norden – bara Finland är sämre. Vi har minst antal teaterbesök. Vi har näst minst antal museibesök. Finland och Danmark har fler bibliotekslån, och Finland har för övrigt flest bibliotek i hela Norden. När det gäller offentliga sammanslutningars kulturutgifter som andel av bnp är Sverige sämst och Island bäst.

Detta är inte direkt smickrande. Men statistik kan som sagt användas på olika sätt. Jag tror att det ger mer att jämföra oss med de nordiska länderna än att jämföra oss med EU-länderna.

Anf. 151 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJEROTH (M) replik:

Fru talman! Det är intressant att Lars Ohly hänvisar till Finland. Där har man förvisso en socialist som kulturminister, men jag vet att han har haft ganska tufft med att skära ned sin budget. Vi kan jämföra EU-kommissionens statistik med den statistik som Lars Ohly nyss återgav delar av. Jag tror nog mer på EU-kommissionen i det här fallet. Den är dessutom mer aktuell.

Lars Ohly ondgjorde sig över kulturpolitiken och hur svårt det är att vara kulturskapare. Det är det. Det vet jag som har skrivit böcker. Det är inget man blir förmögen på, även om det är roligt och tacksamt på andra

sätt. Men i så fall måste det ha varit ännu värre under den tid Lars Ohly fanns med i regeringsunderlaget. Sedan dess har faktiskt kulturbudgeten stärkts och det har kommit till mycket mer för att underlätta för kulturskapare: Skapande skola, kultursamverkansmodellen, Kultur och hälsa för äldre, höjd biblioteksersättning, MU-avtalet, och lägre skatter för alla, även för kulturskapare. Vi har bildat Musikalliansen. Den fanns inte tidigare.

Allt fler får arbetslivsstipendier. Det har gjorts satsningar på jämställdhet. Vi ser nu antligen ut att kunna lösa frågan om scenkonstpensionerna. Det handlar om bättre tillgänglighet för alla, om Kulturbryggan och om mer medel från Postkodlotteriet och privata initiativtagare och, som Lars-Axel Nordell nyss nämnde, möjligheten att kunna stödja kulturen utan att det behöver beskattas, genom stiftelser. Det är mycket som har blivit bättre.

Sedan hoppas jag att Lars Ohly slutar använda citat som han vet är felaktiga. Jag har aldrig sagt att jag är underhållningsminister. Det kan vara bra att ibland undersöka källor eller fråga mig om det verkligen stämmer att jag har sagt så. Det låter väldigt konstigt, och det är konstigt. Jag har aldrig sagt det.

Anf. 152 LARS OHLY (V) replik:

Fru talman! Underhållningsministercitatet är ett vida spritt citat. Är det felaktigt ber jag om ursäkt. Citatet löd så här: Jag skulle gärna hellre kalla mig underhållningsminister än kulturminister. Jag måste säga att det inte låter helt omöjligt att de orden kunde ha hoppat ur Lena Adelson Liljeroths mun.

Jag ifrågasätter inte EU-kommissionens statistik, men den mäter andra saker. Den statistik som minedu.fi, alltså det finska utbildnings- och kulturministeriet, har sammanställt från mängder av olika statistiska källor är en sammanvägning av olika kulturella aktiviteter och kulturens betydelse i de nordiska samhällena. Här visar det sig svart på vitt att det inte finns så stor anledning för en kulturminister i Sverige att slå sig för bröstet.

Kulturarbetskraftens andel av hela arbetskraften är mindre i Sverige än i Norge och Island. Vi har näst minst antal biobesök – bara Finland är sämre. Vi har minst antal teaterbesök per invånare av alla de fem nordiska länderna. Vi har näst minst antal museibesök. Både Finland och Danmark slår oss när det gäller bibliotekslån, och Finland ligger skyhögt över oss när det gäller antal bibliotek. När det gäller offentliga sammanlutningars kulturutgifter som andel av bnp är Sverige sämst. Island är det land som håller kulturens fana högt i Norden. På Island är man på nästan samtliga punkter bättre än Sverige.

Kanske lite ödmjukhet skulle vara på sin plats. Det finns en möjlighet att förbättra kulturens ställning i Sverige, men då krävs det en ny kulturminister och en ny kulturpolitik.

(Applåder)

Anf. 153 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJEROTH (M) replik:

Fru talman! Jag är gärna ödmjuk, men inte när det gäller förhållandet till Lars Ohly. Jag är väldigt stolt över det som vi har gjort – att vi har

ökat kulturbudgeten, att kulturen tar plats på fler områden och att man nu också diskuterar kultur som ett redskap i vården.

Att kulturen ska finnas i skolan är självklart, liksom att kulturen ska finnas i biståndet och i handelsförbindelserna när vi talar om kulturella och kreativa näringar.

När det gäller citatet säger Lars Ohly: Eftersom det är vida spritt måste det vara sant. Jag vet inte hur många gånger jag ska behöva säga detta. Det var lika fel i föl och i förföl när Lars Ohly återanvände det. På samma sätt sade han nu liksom förra året och, tror jag, året innan att han har fått försvara mig i kulturdebatten. Det är väl roligt om det händer, men jag tror honom inte riktigt.

Jag har talat om hur viktigt det är att public service står för bildning och tillgänglighet och inte har för mycket program som konkurrerar med de kommersiella kanalerna, och vi stärker stödet till Utbildningsradion för just detta, medan jag ställer mig skeptisk till många av de andra program som ibland prioriteras. Är det detta som Lars Ohly menar karakteriserar mig som underhållningsminister? Jag tycker att det är dåligt.
(Applåder)

Anf. 154 PETER JOHNSON (S):

Fru talman! Jag ska komma in på idrotts- och friluftslivsfrågor om en liten stund. Det har inte sagts så många ord om just det området i dagens debatt. Jag ska ta upp två specifika områden.

Först vill jag gratulera min egen hemkommun, Trollhättan, som utsetts till årets kulturkommun. Trollhättan styrs av socialdemokrater i egen majoritet. Vi har byggt upp en kulturbyrå i skolan. Vi har kulturhuset Kronan i ett av våra miljonprogramsområden. Vi har ett ungdomens kulturhus som heter N3. Vi har Film i Väst och mycket kultur. Det är därför att vi ser kulturen som välfärdens kärna. Per Lodenius sade förut att kulturen är civilisationens kärna. Jag håller med om det, men jag har aldrig hört en företrädare för Alliansen säga att det ingår i välfärdens kärna. Frågan är: Hur kan man definiera det? Det kan ni fundera på en stund.

Vi ser ett samhälle växa fram där orättvisorna ökar liksom människors rädsla för att bli arbetslös eller mista sin arbetsförmåga på grund av sjukdom eller arbetsskada och därmed få en inkomstförsämring. Det gör att den kanske enda prioritering man måste göra är att få dagen att gå ihop.

Vilken start får barnen när föräldrarna måste säga: Tyvärr, du kan inte åka med på en friluftaktivitet i skolan, för vi har inte råd. De kanske inte har råd att låta barnen vara med i en idrottsförening.

Detta kommer till syvende och sist att leda till att ambitionen hos Sveriges största folkrörelse, friluftsliv och idrott, att alla barn och ungdomar ska få möjlighet att pröva på många idrotter och aktiviteter för att hitta just sin idrott eller sin aktivitet, kan förändras i grunden.

Den generella välfärden bygger på solidaritet, rättvisa och jämlikhet. Det har skapat det svenska idrottsundret.

I vår budget lägger vi, som Gunilla Carlsson nämnde tidigare, 300 miljoner mer än regeringen för att skapa ett nytt handslag till idrotten, med en tydlig inriktning att bekämpa de orättvisor som nu växer fram.

Målsättningen måste vara att behandla alla barn och ungdomar på ett likvärdigt sätt.

Vi socialdemokrater har tack och lov varit med om att avskaffa utpekandet av fattiga barn i många sammanhang. Senast detta var aktuellt var när musikern och kompositören Ulf Dageby, som var med och skapade Nationalteatern, i tv-programmet *Så mycket bättre* berättade att han i klassrummet pekades ut som den ende som "befriats" från skolterminsavgiften. Orsaken var att hans familj var fattig.

Min pappa Sune Johnsson, som inte finns med oss längre, berättade för mig när jag var i tonåren att när han gick i skolan fick de fattiga barnen kuponger för att de skulle få äta lunch i skolan. Barn från familjer som var lite mer välbärgade fick betala 5 öre eller kanske 15 öre. Det hemska var att de fattiga barnen fick ställa sig i en speciell kö så att alla de andra barnen kunde se vilka det var som var fattiga och vilka som var rika eller medelinkomsttagare.

Det var en skamkänsla som barnen fick bära på 1950-talet. Nu vill regeringen införa – jag vet inte om det är på förslag från Kristdemokraterna – något man kallar för fritidspeng. Det ska ges till fattiga barn. Det handlar om 3 000 kronor per barn och år, och pengarna ska gå till fritidsaktiviteter som familjerna inte skulle ha råd med själva. Att barn offentligt ska behöva bära den skammen säger en hel del om skillnaden i människosyn mellan regeringen eller Kristdemokraterna och Socialdemokraterna.

Barnen ska alltså med mössan i hand be om att få ett kvitto på rätten till fritidsverksamhet hos ansvarig förening. Kvittot ska sedan visas upp på socialen så att pengar kan betalas ut. Föreningslivet, inklusive idrottsrörelsen, vill inte ha det här förslaget. Vi socialdemokrater håller helt med om att det är helt fel väg att gå. Barnen är och blir tillräckligt medvetna om familjens situation; de ska inte behöva utsättas för detta.

Det känns som att vi går 50–60 år tillbaka. Det är ett klassiskt välgörenhetstänk: gåvor till de fattiga barnen i vårt land. Det kommer inte som någon överraskning att det är fler familjer som blir fattiga i landet i dag. Många människor utförsäkras, och många fler måste gå till socialen för att få försörjningsstöd. En arbetslöshet på över 7 procent gör att skaran som behöver försörjningshjälp kommer att bli större.

Vi socialdemokrater tycker att de generella trygghetssystemen ska stärkas, och ingen ska känna sig utpekad. Via skatten lägger vi allihop pengar i vår gemensamma kassa för att betala vår generella välfärd. Vi socialdemokrater är som sagt beredda att lägga mer pengar till den generella välfärden via vår budget. Jag tycker att förslaget om fritidspeng, och jag hoppas att Alliansen funderar ytterligare lite på detta, ska skickas och förvisas till historiens skräpkammare.

Fru talman! En annan viktig fråga som gör mig upprörd är den förskjutning som vi ser i de ideella föreningarna. De ideella föreningarna har historiskt sett betraktats som en viktig del av demokratin och samhällsutvecklingen. Men under de senaste åren har allt fler myndigheter börjat likställa föreningar med företag.

Marknadsdomstolen hävdar exempelvis i ett ärende rörande Svenska Bilsporthörförbundet att så ska vara fallet. Det är ett jätteproblem som har drivits ganska hårt i olika instanser.

Prot. 2013/14:44
11 december

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

Konsumentverket hävdar i ett ärende rörande Friskis & Svettis i Göteborg att medlemskapet är att betrakta som ett kund-leverantör-förhållande och likställer därmed den ideella föreningen med ett privat gym.

Livsmedelsverket menar i sina föreskrifter kring livsmedelshandling att alla organisationer som hanterar mat – även ideella föreningar som säljer korv på matcher eller amatörteatergrupper som serverar kaffe och bullar i pausen – ska betraktas som livsmedelsföretag. Nu har man dragit tillbaka detta. Men själva tanken finns där, tanken att föreningslivet är detsamma som ett företag.

I Österåkers kommun, och det kan finnas fler exempel, anser man sig av konkurrensskäl inte längre kunna leverera skolmat till ungdomsturneringar och ungdomsläger under skolloven utan hänvisar till privata cateringfirmor. Någonstans måste detta få ta slut.

Idrottsrörelsen, föreningslivet och det civila samhället är en grundsten i vårt folkhem. Jag anser att regeringen måste ta ett ansvar för det. Behövs det en lagstiftning kommer vi socialdemokrater självklart att ställa upp på en förändring för att stärka föreningslivet i Sverige. Jag tror att det är oerhört viktigt.

Det är lite synd att vi inte kunde diskutera idrottspolitik något mer i dag. Det enda som kom fram i kultur- och idrottsministerns anföranden är att man skapar förutsättningar för att idrotten inte ska behöva ta kostnaden för polisbevakningen. Jag tycker att det är jättebra. Men sedan kommer de dynamiska effekterna – det är det skattesänkningarna utgår ifrån, och det gjorde Bo Lundgren en stor show av – som ska vara något som stärker kultur- och föreningsaktiviteter. Det är fullständigt barockt. De pengarna kan inte räcka till allting. Oavsett vilket område det må vara är skattesänkningarna den enda lösningen.

Nej, som sagt: Släng fritidspengen i historiens källare och se till att skapa förutsättningar för att föreningslivet får vara det föreningsliv det har varit. Det har stärkt Sverige under många generationer.

(Applåder)

Anf. 155 LARS-AXEL NORDELL (KD) replik:

Fru talman! Jag ber att få bemöta och försöka få klarhet i hur Peter resonerar när han så bryskt säger nej till att införa fritidspeng. Han dramatiserar och berättar hur det var för hans far, när han fick stå i en särskild kö, och så likställer han det med att man med stor träffsäkerhet, som man har tänkt sig, ska kunna införa detta extra stöd för att underlätta för de unga som behöver de här aktiviteterna.

Om man nu säger nej innebär det att man inte får något stöd alls. Hur har Peter tänkt lösa det? Det är min fråga.

Du säger att barnfattigdomen ökar. Men så sent som i går kom Rädda Barnen med en studie som bekräftar att den har minskat. Vi kanske ska vara lite försiktiga att leverera dessa ”sanningar” och dramatisera på det här sättet.

Anf. 156 PETER JOHNSON (S) replik:

Fru talman! Egentligen är det ganska enkelt: Öka det generella stödet, öka försörjningsstöd, så att man får mer pengar till fritidsaktiviteter den vägen! Då behöver inte barnen utsättas för detta. Någon måste ju gå till föreningen och säga: Jag är med i föreningen. Är det föräldrarna som ska

gå till klubben och begära ett intyg? Det måste ju hanteras praktiskt på något sätt.

Det är detta jag är emot. Vi tycker att man kan höja försörjningsstödet för att skapa förutsättningar för mer jämlikhet och möjligheter för de här barnen att delta i fritidsaktiviteter.

Vi vill inte ha det här välgörenhetstänket. Det har alltid funnits hos Kristdemokraterna i all tid, att man ska stå och ge ut och säga: Här får du, se vad snälla vi är! Vi kämpade under många år för att få bort den tanken, och vi fick bort den.

Jag tror att vuxna människor som har försörjningsstöd delvis kan skämmas lite. Men det är den enda utväg som de har för att klara sin dagliga försörjning. Då ska vi inte förstärka det. Vi ska inte trycka ned dem ytterligare. Men det är vad det här förslaget – som det ligger just nu – innebär.

Vill ni ändra på det och säga att vi ökar det generella stödet, försörjningsstödet, då är vi med på det, för vi tycker att det är rätt väg att gå.

Det är skillnaden mellan vår politik och er politik.

(Applåder)

Anf. 157 LARS-AXEL NORDELL (KD) replik:

Fru talman! Om det är skillnaden vill jag säga: För mig är det viktigt att inte de här barnen likt din far ställer sig i en sådan här kö och blir utpekade. Det är viktigt för mig.

De frågor som jag har ställt och fått svar på innebär att det inte ska vara på det sättet. Med de bankmöjligheter som finns i dag är det inga problem att klara detta på ett anonymt sätt, så att det inte alls ska vara utpekande.

Jag håller med dig och tycker att det är viktigt att man inte hänger ut folk. Men rent tekniskt ska det inte vara några som helst problem med att lösa det.

Det jag tycker är viktigt med den här fritidschecken är detta att den har så bra träffsäkerhet så att man löser detta på ett bra sätt.

Om Peter har väldigt mycket pengar går det naturligtvis att lösa det på annat sätt. Men detta är i alla fall, som jag ser det, ett bra sätt för att klara av detta.

Som jag sade tidigare är det viktigt, när man pratar om detta med barnfattigdom, att kanske vara lite ödmjuk och erkänna att det stämmer att barnfattigdomen har minskat, för Rädda Barnen har ju kommit med en studie som faktiskt bekräftar det. Det är väl något som också Peter tycker är bra.

Anf. 158 PETER JOHNSON (S) replik:

Fru talman! Jag förstår liksom inte hur det skulle kunna gå till, Lars-Axel. Man måste ju veta att barnet är med i föreningen. Hur får man reda på det? Det kan man väl inte få genom något bankkonto? Där står det väl inte om man är med i Trollhättans idrottsförening, FCT eller något liknande. Där står det ju bara att det är jag som person. Någonstans måste man få information om de här barnen är med i någon föreningsverksamhet.

Ökar man det generella stödet till fritidsaktiviteter ges det till alla familjer som har barn.

Jag tror att det finns en rädsla här. Ni tror att de pengarna kan användas till något annat. Men jag litar faktiskt på familjer som har barn, att de gör allt för att barnen ska få en så bra uppväxt som möjligt, även om de har sociala problem eller liknande. Jag litar på människor, att barnen kommer främst.

Om vi ska värdera och ser ojämlikheten i samhället i dag, att fler och fler barn inte kan idrotta – så är det, för man har inte ekonomiska resurser – ska vi hjälpa till. Men då ska vi göra det genom det generella systemet, för då växer både barnen och föräldrarna.

Då ger vi ett ansvar. Ni brukar hela tiden prata om ansvar i er politik, med jobbskatteavdrag och liknande. Det är självklart att det finns ett ansvar här som jag tror att de här föräldrarna kommer att ta.

Jag hoppas att ni lägger förslaget på is och utreder det på nytt. Men om det går igenom lovar jag dig att vi återkommer om ett år om vi ser en situation – förslaget kommer ju att genomföras vid halvårsskiftet nästa år, så vi kommer inte att se någon effekt förrän efter valrörelsen. Det gör vi just utifrån perspektivet att jag inte vill komma tillbaka till den situation som min pappa och farfar var med om och inte vill att mina barn ska få se en sådan utveckling i den svenska skolan och för fritidsaktiviteterna i framtiden.

(Applåder)

Anf. 159 ISAK FROM (S):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka kultur- och idrottsministern och mina kamrater i kulturutskottet för en intressant och klargörande debatt, som visar att det faktiskt finns ganska stora skillnader i kulturpolitiken i Sveriges riksdag.

Jag vill sedan ta upp ett område som inte har varit uppe i debatten. Det är kanske därför att området är lite svårt, och dessutom är det tvärsektorieellt. Det handlar om ungdomspolitik. Det är faktiskt så att vi i kulturutskottet är huvudansvariga för ungdomspolitik. Det är en ungdomspolitik som skulle ha behövt en rejäl injektion.

I betänkandet kan man läsa: ”Anslaget uppgår innevarande år till 250 440 000 kronor. Regeringen avser att under inledningen av 2014 presentera en ungdomspolitisk proposition” – det är välkommet – ”som bl.a. ska innehålla ett handlingsprogram för 2014–2017 med insatser för att förbättra ungdomars situation i samhället. För genomförandet av handlingsprogrammet föreslår regeringen att anslaget ökas med 10 miljoner kronor 2014.”

Fru talman! Regeringen förväntas presentera en handlingsplan för unga. Det är bra – i ett land där skolresultaten sjunker, i ett land där unga hoppar av gymnasiet, i ett land där näringslivet inte hittar rätt kompetens, i ett land där unga inte kan flytta hemifrån på grund av en skriande bostadsbrist, nu i hela landet.

Där har regeringen å andra sidan presenterat en lösning. Attefall har ju presenterat den idealiska lösningen att vi ska bygga fler och större frigebodnar så att alla föräldrar kan ha sina ungar boende hemma längre, fast lite längre ut på gården, förstås. Det kanske är lösningen.

Detta sker i ett land där det beror på föräldrars bostadsort och beror på föräldrars ekonomiska situation i vilken omfattning barn och unga kan engagera sig i idrott, friluftsliv och kulturaktiviteter.

Fru talman! För att lösa och möta ungas framtidsförväntningar presenterar regeringen en satsning på 10 miljoner. Det är väl ungefär vad en snittvilla i Stockholm kostar. Är det inte det?

Fru talman! Det är tydligt att det behövs en ny regering.

Vi har varit inne och pratat om Skapande skola. För min hemkommun Norsjö har Skapande skola betytt ganska mycket. Man har kunnat genomföra dansaktiviteter i flera år, och man har fått stöd via Kulturrådet till Skapande skola. Det beror på att man har haft engagerade lärare och en engagerad rektor. Man har haft stöd bland de politiskt styrande för att söka och driva på.

Jag var på presentationen på Vasa Real när Myndigheten för kulturalys presenterade sin rapport. Det var en mycket bra rapport. Vi har under de senaste åren debatterat Skapande skola varje år.

Vi är nu inne på det femte året med Skapande skola.

Myndigheten skriver att det är svårt att säga om Skapande skola bidrar till mer kultur i skolorna. Det finns inga samlade data om vilka kulturinsatser som gjordes i skolorna före Skapande skola, inte heller om kommunernas ekonomiska insatser före och efter bidragets införande.

Skapande skola fungerar enligt forskningsrapporten bra där skolan i övrigt redan fungerar bra, där det finns engagerade rektorer och där det finns lärare, där det finns en vana att arbeta med kultur i skolan, där planering och delaktighet utgår från lokala erfarenheter.

Där inte det engagemanget finns, fru talman, drabbas eleverna.

Det kan också vara så att det är en brist i regeringens samlade styrning på området. Myndigheten för kulturalys framhåller också att Utbildningsdepartementet borde vara involverat i det här. Man borde få en samordning kring Skapande skola. Det är inte rimligt som det är i dag.

Myndigheten menar att elevernas delaktighet i Skapande skola är undermålig och behöver förbättras. Såväl skolpersonal som skolutövare visar i forskargruppens intervjuer prov på bristande förtroende för värdet av elevernas medverkan. Lärare och rektorer i vissa skolor menar att elevers delaktighet skulle göra processen ineffektiv och att elevernas bidrag till projektens innehåll och genomförande skulle uppfattas av de vuxna på förhand som begränsande.

Var inte hela grejen med Skapande skola just att eleverna skulle få vara delaktiga och utforma projekten?

Myndigheten för kulturalys föreslår att det blir tillåtet att använda medel till administrativa ändamål, för att skapa bättre lokal och regional samordning och för kompetensutveckling, inte minst bland lärarna. Man föreslår att det tas fram förberedelsematerial och lärarhandledningar för hur Skapande skola ska användas. Det skulle kunna öka chanserna för Skapande skola-insatserna att leda till varaktig verksamhetsutveckling.

Man säger också att det är viktigt att förtydliga målen för Skapande skola och förtydliga kommunikationen om målen. Man säger att det är nödvändigt att skapa en reell samverkan mellan utbildningspolitik och kulturpolitik på alla nivåer. Man måste skapa förutsättningar för kompetensutveckling för skolpersonal och kulturaktörer.

Det är ungefär som vi har sagt: Det behövs en fördjupad studie av Skapande skola. På vissa skolor fungerar Skapande skola väldigt bra. Där är den en injektion. Men vi kan inte ha en insats i Sveriges skolor som

utestänger så många. Vissa år får upp till hälften inte ta del av en satsning som Skapande skola.

Mina borgerliga kolleger har varit inne på vilken fantastisk möjlighet Skapande skola är. Varför är då Skapande skola, fortfarande efter fem år, inte en möjlighet för alla? Det måste vi socialdemokrater reda upp vid ett regeringsskifte. Ska Skapande skola vara kvar måste det bli för alla barn.

Vi har redan fått på fingrarna i PISA-rapporten. Svensk skola segregerar, och elever ges inte samma förutsättningar. Nu har vi svart på vitt att fyra av tio inte nås av Skapande skola. Vad motsvarar det för betyg i regeringens nya betygsskala? När det upp till ett E, eller hamnar vi på lägsta nivån F? Det är frågeställningen. Någon kanske kan svara på det.

Jag ska ta upp en annan sak som vi har varit inne på lite grann, och det handlar om Dal och Daum inom Institutet för språk och folkminnen.

Det står i betänkandetexten:

”Utskottet ser även positivt på att Institutet för språk och folkminnens förvaltningsanslag höjs med 3 miljoner kronor fr.o.m. 2014 för språkvårdande insatser, särskilt för de nationella minoritetsspråken, det svenska teckenspråkets ställning och för svenskar med annat modersmål än svenska.”

Det är jättebra. Men den stora frågan som har poppat upp under 2013 nämner man inte speciellt mycket om.

Institutet för språk och folkminnen genomförde under 2013 en översyn av institutets verksamhet och ekonomi. Syftet med översynen är, enligt myndigheten, att med utgångspunkt i myndighetens uppdrag åstadkomma en ändamålsenlig, flexibel och kostnadseffektiv organisation och verksamhetsstruktur. Kulturdepartementet har fortlöpande informerats om myndighetens översyn.

Den 4 juni fick Daum i Umeå det högst oväntade beskedet att verksamheten i Umeå ska läggas ned och verksamheten överföras till Uppsala. Verksamheten vid Dal i Lund fick beskedet att verksamheten ska avvecklas och överföras till Göteborg.

Det som riktigt förvånar samtliga inblandade är att det i myndighetens årsberättelse från februari i år tas upp vilken betydelse den starka regionala förankringen har och att det är något som man planerar att utveckla vid myndigheten. I redovisningen av regeringsuppdraget pekar man ut arkivet i Umeå, Daum, specifikt som en ort och ett arkiv som man i regeringsuppdraget menar ska utvecklas, inte avvecklas.

Hur kommenterar ministern den totala omsvängning som presenterades för myndigheten i juni?

Det här är inte länge sedan. Helt plötsligt står vi här nu. Varningsklockor borde ha klingat. Kulturministern har varit informerad och haft möjlighet att vidta åtgärder. I stället har kulturministern låtit hela ansvaret vila på generaldirektören. Det är inte snyggt.

Det har fattats ett beslut i dag, och det får vi nog stå ut med. Men konsekvenserna härav är svåröverskådliga. Även vid ett organiserat avvecklingsbeslut hade omstruktureringen kunnat genomföras på ett för verksamheten utvecklande sätt.

Står då hela regeringen bakom det här? Ja, som borgerlig majoritet gör man ju det. Ändå kommer det ett pressmeddelande från Ulf Nilsson där han skriver: Jag menar att forskning kring ortnamn, dialekter och minoritetsspråk spelar en viktig roll, både för den historiska kunskapen

och för förståelsen av modern språkutveckling. Därför är det beklagligt om arkiven upphör att utvecklas och om forskningen försvagas.

Han skriver också: Jag har svårt att förstå hur en nedläggning av det sydligaste och nordligaste arkivet skulle bidra till en sådan ökad regionalisering.

Men nu är Ulf Nilsson med i underlaget för den borgerliga regeringen. Varför tog du inte replik på kulturministern och frågade henne? Varför skriver du ett pressmeddelande? Varför gick du inte över till Kulturdepartementet och frågade: Varför gör ni på detta vis?

Nej, man skriver ett pressmeddelande och säger: Jodå, vi står upp för institutet, vi står upp för Dal och vi står upp för Daum. Är det inte så att det pressmeddelandet visar att Folkpartiet är totalt överkört? Det är skamligt, till och med.

Till råga på allt ska man genomföra avvecklingen av Daum under kulturhuvudstadsåret. Det är ytterligare skamligt. Det ska ju vara kulturens spjutspets under 2014. Det är tråkigt.

Jag lämnar den frågan och går över till vårt gemensamma kulturarv, som vi socialdemokrater tycker att vi ska göra fler delaktiga i.

Vi föreslår en rejäl satsning på fri entré, för frientréreformen 2005 och 2006 visade att man nådde nya grupper. Man nådde de mindre bemedlade och de mindre ekonomiskt bemedlade. Man nådde dem med utomnordisk härkomst i större utsträckning.

Vi menar att museerna har en stor möjlighet. Museerna i Sverige är väldigt duktiga. Fler har behov av det offentliga rummet, och då kan museerna nyttjas på ett betydligt bättre sätt.

Här har dagens debatt visat en tydlig skillnad, inte minst när Cecilia Magnusson sade vad hon tycker om möjligheterna för alla oavsett ekonomisk bakgrund att gå på museum och att delta i det ökade offentliga rummet. Det är väldigt talande.

I betänkandet finns det också en vänsterpartimotion som jag tror att vi socialdemokrater kommer att ha möjlighet att möta, om Socialdemokraterna får bilda regering.

Vänsterpartiet vill att det ska tillskjutas medel till de regionala museerna. Redan i dag visar det sig att de regionala museerna är mycket bättre på att ha fri entré än de statliga museerna. Men då behövs det en satsning i kultursamverkansmodellen som möjliggör för fler regionala och kommunala museer att ha fri entré.

Fri entré på museer är en viktig del i den socialdemokratiska politiken. Det är inte bara en rättighetsfråga för dem med knappa resurser, utan det är också en viktig integrationsfråga.

Cecilia Magnusson: Vi lägger inte fram våra förslag för att det ska uppfattas som positivt av museerna. Vi lägger fram våra förslag utifrån medborgarnas perspektiv.

Fri entré-satsningen, satsningen på musik- och kulturskola är en viktig del i vår sammanhållna politik för tillväxt, tillgänglighet, mångfald och välfärd. Tvivla aldrig på det!

(Applåder)

Anf. 160 ULF NILSSON (FP) replik:

Fru talman! Det är sant att myndigheten för språk och folkminnen har bestämt sig för att lägga ned arkiven som finns i Lund och Umeå. Jag

delar uppfattningen att forskningen om Ortsnamn, dialekter och minoritetsspråk är viktig både för den historiska kunskapen och för förståelsen av modern språkutveckling.

Jag har sagt offentligt, i diskussion med allianskamrater och även med Utbildningsdepartementet och Kulturdepartementet att jag tycker att det skulle vara beklagligt om arkiven upphör med sin verksamhet. Därmed skulle forskningen försvagas.

Men det är inte riksdagens sak att bestämma över var olika delar av en myndighet ska lokaliseras. Inte heller regeringen ska detaljstyra hur myndigheter organiserar sig. Det vet nog också Socialdemokraterna. Av de reservationer som Socialdemokraterna har yrkat bifall har man yrkat skarpt bifall bara till de motioner som inte uttryckligen säger att flytten ska stoppas. Man beklagar sig mera allmänt, vilket man har rätt att göra.

Jag vill betona att det inte är riksdagen som bestämmer i de här frågorna.

Nu pågår det en diskussion om olika förslag till lösningar på de aktuella universiteten. Jag utgår ifrån att departementen noga följer diskussionen.

Jag vill också hänvisa till kulturministerns svar i interpellationsdebatt. Som svar på en fråga från folkpartisten Maria Lundqvist-Brömster säger kulturministern att regeringen noggrant följer arbetet och följer också hur myndigheten lever upp till sitt uppdrag att åstadkomma en regional anknytning.

Det är faktiskt möjligt att vara engagerad i en fråga, även om det inte är rätt plats att agera för den genom skarpa tillkännagivanden i riksdagen.

Anf. 161 ISAK FROM (S) replik:

Fru talman! Det är kanske inte skarpa tillkännagivanden i riksdagen som jag efterlyser, utan det är regeringsduglighet. Precis som Ulf Nilsson hänvisade till har kulturministern kontinuerligt följt frågan och fått information om händelseutvecklingen. Det jag frågar mig i dag är: Vad hände mellan februari och juni i år?

Myndigheten skrev att man hade för avsikt att utveckla verksamheten i Umeå. I juni kom beskedet att man tänkte avveckla verksamheten i Umeå. Det är en ganska stor skillnad mellan att utveckla någonting enligt regleringsbrevet och helt plötsligt besluta att verksamheten ska avvecklas.

Har man då som regering, som kulturminister och som stöttepelare till kulturministern fått den informationen hade man haft möjlighet att agera, att ändra i regleringsbrevet och att satsa, för det handlar ju om ganska lite pengar.

Vi socialdemokrater, oavsett vad vi tycker, lever med en borgerlig regering. Det är den borgerliga regeringen som sätter dagordningen för oss.

Det man kunde ha gjort är att använda accesspengarna på ett annat sätt. Det finns en jädrans massa samlingar både i Umeå och i Luleå som någon måste ta hand om nu och digitalisera. Vi hade kunnat använda kulturarvsmedlen till att också bereda några sysselsättning. Vi hade kunnat använda pengarna på ett konstruktivt sätt.

Nu krävs det ytterligare handlingskraft. Jag har haft en interpellationsdebatt med utbildningsministern, och han är också bekymrad över avvecklingen, för han ser ju konsekvenserna för universiteten.

Vad som nu efterfrågas är att man kommer fram till en lösning på frågan: Hur ska universiteten kunna ta till vara arkiven och fortsätta med den forskning och verksamhet som man bedriver?

Prot. 2013/14:44
11 december

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

Anf. 162 ULF NILSSON (FP) replik:

Fru talman! Det finns en sak som lugnt kan konstateras: Man kan ha olika åsikter om myndighetens beslut. Jag är väldigt bekymrad över konsekvenserna av detta. Men det är inte en följd av alliansens politik. Myndigheter fattar olika beslut som departementet tar del av, och sedan har man dialog om olika lösningar.

Vad jag förstår pågår det just nu en dialog mellan universiteten, myndigheterna och departementet om olika förslag. Det är inte vår sak att här i riksdagen diskutera praktiska lösningar.

Jag vill bestämt avfärda Isak Froms påstående att beslutet skulle vara en följd av en dold allianspolitik i stort.

Anf. 163 ISAK FROM (S) replik:

Fru talman! Ett av de första besluten som den borgerliga regeringen fattade var att i princip ge myndigheterna fri lokaliseringsrätt. Vi har ju aldrig haft en sådan hög takt på centralisering av myndigheter som vi har haft under den borgerliga regeringen. Daum i Umeå och Dal i Lund är bara ett par exempel på en rad olika myndigheter som centraliserar sin verksamhet under Folkpartiets inflytande i regeringen.

Nu är beslutet för Daum och Dal fattat. Nu måste regeringen visa någon form av handlingskraft. Hur ska arkiven kunna fortsätta att nyttjas av universiteten? Hur ska universiteten fortsättningsvis kunna ta del av de samlingar som till viss del är kompletta och tillgängliga och till viss del inte är katalogiserade och digitaliserade?

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 12 december.)

12 § Läsa för livet

Kulturutskottets betänkande 2013/14:KrU4
Läsa för livet (prop. 2013/14:3)
föredrogs.

Läsa för livet

Anf. 164 PER SVEDBERG (S):

Fru talman! Rubriken på betänkandet *Läsa för livet* är mer omfattande än vad man kan tro. De texter och de tankegångar som presenteras i betänkandet är i mångt och mycket klockrena.

Till att börja med vill jag säga att jag stöder alla våra reservationer, men jag vill lyfta fram reservationerna 12 och 22.

Vi har precis fått en PISA-rapport med alarmerande resultat när det gäller läsförståelse. Läsförståelse är grund för att det som beskrivs i betänkandet ska ha någon betydelse. Alltså blir frågan betydligt större än bara det här betänkandet.

Jag tänkte illustrera detta lite grann med egna erfarenheter, och jag vill också göra några reflexioner utifrån mina barns skolgång.

Jag var en arbetarunge när jag gick i skolan. Jag hade en lärare som var hyfsat opedagogisk. Han sade ungefär så här: Per, om du läser något, vad läser du då? Och sedan sade han lite fult: Är det Kalle Anka kanske? Det var en upplevelse som jag inte reflekterade så jättemycket över då, men jag såg ju att det fanns andra ungar som läste.

Någonstans här hände det något hos Per. Det var att det här med läsning nog inte var så viktigt direkt, eftersom det inte togs på allvar att jag skulle läsa något.

Sedan kom jag en bit upp i skolgången och hamnade på högstadiet. Där träffade jag en bibliotekarie som helt plötsligt gjorde någon typ av snabbanalys av Per och hanterade mig på ett sådant sätt att jag plötsligt stod där med en bok i handen. Jag stod med en bok i handen som jag var helt övertygad om att jag skulle läsa och frågade mig vad det berodde på.

Jag har som sagt följt mina barn och sett hur skolbiblioteken har fungerat från tid till annan. På några av de skolor som de har gått i har man haft ett skolbibliotek som inte har fungerat, det vill säga bemannat med personal som i princip har lärt sig hur man gör när man ska registrera att någon har lånat en bok, inget mer.

I en av våra reservationer pratar vi ganska mycket om behovet av att ha bibliotekariekompetens. Jag förstår att regeringen inte tycker att det är så himla viktigt att man är intresserad av att lyfta fram frågan. Jag hoppas att ni förstod den illustration jag gjorde, att det handlar precis om det. Det handlar om hur jag blir mottagen när jag ska låna min bok eller om vem det är som kan entusiasmera mig till ett läsande.

De läsfrämjande åtgärder som regeringen beskriver i betänkandet är jättebra. Senast i går fick vi en rapport från Kulturrådet som beskriver att det har kommit in ett antal ansökningar och att man har delat ut pengar. Det som är lite spännande är att projekt som "Läs för mig, pappa!" och liknande återkommer. Alltså kanske man borde ha underhållit dem redan från start i stället för att avveckla dem. Det pekar också på att läsandet inte är så givet för alla grupper.

Om vi då ska dra det ett varv till kan vi fundera lite grann över allt som händer när man eldar bilar och när man ställer sig utanför. Vad beror det på? Förmodligen okunskap.

Under mina tidiga år som politiker sade man: Per, du måste läsa mycket, du måste lära dig mycket och du måste ta till dig mycket, för du vet att kunskap är makt. Då kan man indirekt säga att det här betänkandet också handlar om demokrati, en demokratispekt som vi måste komma ihåg.

I föregående debatt blev det mycket diskussion kring att en insats som är betydande för kultursektorn och kulturområdet är skattesänkningarna. Vad bra! Men jag tror inte på det. Jag tror inte att det är det som är betydande. Är man övertygad om det – fine, det får man vara – kan man fundera lite grann över vilka det är som behöver komma in i samhället. Vilka är det som behöver få makt och känna ansvar? Ja, det kanske är jag

som har fått max av alla jobbskatteavdrag. Men det är ju inte min kompis som inte har fått något jobbskatteavdrag, eftersom han är arbetslös, och inte min släkting som har varit sjukskriven under större delen av sitt liv. De skulle behöva få makt. De skulle behöva få en ingång till vårt samhälle. Och vad får man det av? Jo, man får det av kunskap, och kunskap tar man till sig genom läsandet.

Med risk för att jag kan ha fel visar PISA-rapporten möjligen att det var en av sex i grundskolan som inte fixade läsförståelsen. Om vi då vidgar begreppen lite kanske vi kan tillstå att det är två av sex som inte skulle förstå det som står i betänkandet. Det manar till lite eftertanke, tycker jag.

Om vi då funderar lite grann på det här kanske vi också förstår storheten i vad läsandet betyder. Det kanske skulle motverka ett antal destruktiva krafter, krafter som bär i väg åt helt fel håll utifrån ett samhällsperspektiv, som struntar i att vi behöver hjälpas åt och som struntar i att vi är medmänniskor. Med ökad förståelse och ökad kunskap kanske vi hade haft ett bättre samhälle. Hade det då inte varit bättre att använda de skattesänkningar ni har gjort till att stärka den här sektorn ytterligare för att se till att alla barn får verktygen för att förstå de skrifter som finns? Det skulle skapa ett bättre samhälle.

Det finns en post i betänkandet som handlar om att man gör en omfördelning inom folkbildningsområdet. Det är lite intressant, för det blir liksom som ett trolleri. Samtidigt blir det lite förvånande om det nu är så att Alliansen inte har förstått folkbildningens roll och funktion. Alla som har rört sig inom folkbildningsområdet vet att där pratar vi väldigt mycket om läsandet.

Som ni kanske har förstått har jag inte skrivit så mycket i mina dar, men det var folkbildningen som gjorde att jag kunde ta steget och vågade skriva, på samma sätt som den gav mig verktygen för att våga läsa högt. Då blir det lite intressant när man gör trolleritricket med de 30 miljonerna, samtidigt som man gör avkall på den fria folkbildningens roll. Då kan jag ställa mig frågan: Varför blir det så?

Lars-Axel var inne på att folkbildningens och studieförbundens funktioner faller tillbaka på kommunerna. Okej. Jag tror att vi förde det här resonemanget också i fjol just inom folkbildningsområdet. Nu kan vi ta det här ett varv till eftersom det bevisligen finns i betänkandet. Då sades det nämligen att det skulle upparbetas en dialog mellan regeringen och SKL för att hitta formerna för att inte gå den utveckling till mötes som Lars-Axel beskrev. Då blir den enkla frågan till kulturministern, och den kanske hon kommer att beröra: Händer det något med det? Vi har inte hört något.

I ett samhälle där vi känner att fler hamnar vid sidan om, där fler får det besvärligare, är det här betänkandet av största vikt. Det går att göra skillnad; man kan göra mer skillnad.

Jag tycker att vi är skyldiga de medborgare som står längst ifrån att skapa förutsättningar för ett läsande, så man får verktygen att delta i den samhällsprocess som vi alla lever i och möjligheten att ta del av de uttryck som kommer.

(Applåder)

Anf. 165 TINA EHN (MP):

Fru talman! Det blir en lång debattdag, men så är det också stora och viktiga frågor för oss allihop.

I går var det en stor tillställning, Nobelfesten. Alice Munro, Nobelpristagaren i litteratur, har sagt: Under 20 år har jag inte haft en enda dag då jag inte har behövt tänka på andras behov. Och detta betyder att skrivandet har fått anpassa sig till det.

Sverige behöver en ambitiösare kulturpolitik, en annorlunda skolpolitik, en politik som jämnar ut klyftor och en politik för hela landet. Sverige behöver en politik som klarar av att ha flera bollar i luften samtidigt och dessutom fixar att fånga upp dem utan att de slår i backen.

Vi har i dagarna fått en PISA-rapport som bekräftar det många, inte minst inom utbildningsområdet, har misstänkt, nämligen att svenska skolelevs resultat dyker. Den rådande politiken och de ifrågasatta reformerna duger inte.

Politik är ofta stora ord och mycket motsättning, men den får aldrig vara bara det. Det måste finnas substans och klokskap, och den bör dessutom vila på forskning och vetenskap. Att hålla många bollar i luften är att vara duktig på att jonglera, vilket är en svår konst.

Kultur och konst ingår som så mycket annat här i världen i begreppet bildning, i alla fall som jag och Miljöpartiet ser på saken.

I dagens Sverige har man separerat bildning från utbildning och konst och kultur från kärnämnesverksamheten. Det har blivit något extra utöver basverksamheten. Regeringen har minskat betydelsen av bildning i utbildningen och anpassat sig till det som marknaden just nu efterfrågar. Det blir ett kortsiktigt perspektiv.

Jag upprepar saker som tidigare har sagts, men det är nödvändigt.

Regeringen tog bort estetisk verksamhet på gymnasiet utan att ersätta det med något annat. Regeringen minskade möjligheterna att utbilda lärare i estetiska ämnen som ska täcka upp de behov som finns. Regeringen genomförde en lag om skolbibliotek utan att fastslå att det behövs skolbibliotekarier, och regeringen genomförde reformer som inte var tillräckligt förarbetade, såsom lärarlegitimationen. Jag undrar: Hur tänkte regeringen?

Förmodligen tänkte man jobbskatteavdrag, men med facit i hand: Våra barn behöver en bra start i livet genom att politiken verkligen bryr sig om skolan och dess innehåll och lärarnas och elevernas situation.

Har kulturministern och utbildningsministern satt sig ned och talat igenom läsning och främjande av läsning?

Vi har fått chockartade uppgifter från PISA-undersökningen, OECD:s stora undersökning om skolresultaten i den utvecklade världen. Sverige fortsätter att halka efter. Allt fler unga får inte den tid och det stöd de behöver för att klara matematik, naturvetenskap och läsförståelse.

Läsförståelse är en del av det vi behandlar i dagens betänkande *Läsa för livet*. Läsning och läsförståelse kan göra livet lätt eller till en kamp.

När utbildningsministern ska förklara resultatet i PISA-rapporten skyller han ifrån sig. Det är lärarnas fel, det är elevernas fel och det är Göran Perssons fel. Det är allas fel utom hans eget.

Att beskåda utbildningspolitiken från kulturutskottets område har gett mig många olustkänslor under åren. När utbildningsministerns senaste åtgärd för skolan är att låsa dörren vid sen ankomst undrar jag vilka vis-

ioner det finns för utbildningen i Sverige. En helsida om att låsa dörren för Sveriges elever, vad är det för vision?

Var finns tankar och idéer om att öka lusten, stötta lärarna och satsa på utveckling och utbildning? Hur ser regeringen på utmaningarna i utbildningsfrågorna? Hur ser kulturministern på PISA-undersökningens resultat?

Dagens betänkande behandlar ett politiskt hett område, och det är bra att kulturministern är här. Jag lyssnade bitvis på gårdagens debatt om utbildningspolitiken, men utbildningsministern verkade inte delta i den.

Vi har alla ett politiskt ansvar, och vi ska göra vårt bästa. Vi har haft en alliansregering i sju år och sett reformer inom skola och utbildning som fått många att undra om dessa reformer verkligen är rätt. Stor kritik har riktats mot dagens utbildningspolitik och reformer som inte varit särskilt genomtänkta eller ens vilat på forskning. Den mycket uppmärksammade PISA-rapporten är ett bevis på regeringens misslyckande.

Kommer vi att klara att ge människor chansen att läsa för livet, det som vi i dag debatterar?

Jag och Miljöpartiet vill i dagens debatt lyfta fram flera delar som hör till samhällets pussel för läsandets möjligheter.

Låt mig först hänvisa till det särskilda yttrande som Miljöpartiet har avseende läsfrämjande insatser där vi utvecklar vår syn på samhällets ansvar för läsandet och hur det borde växlas in i investeringar i skolan. Vi gör stora investeringar på skolområdet.

I betänkandet har vi ett antal reservationer om kompetensutveckling för lärare på läs- och skrivområdet. Det handlar om att fler som arbetar med läsförståelse, till exempel bibliotekarierna, ska omfattas av insatser för kompetensutveckling, precis som Litteraturutredningen säger.

En reservation som Miljöpartiet har anslutit sig till handlar om läsombud i förskolan.

Vi lyfter också fram frågan om skolbibliotekariernas roll. Fakta visar att elever i skolor med skolbibliotek och utbildade bibliotekarierna har 10–20 procent högre resultat i standardiserade lästester än elever i skolor med sämre biblioteksresurser. Miljöpartiets syn på bibliotek är att det i första hand inte är den samling böcker som skolan har tillgång till som är avgörande utan tillgången till en skolbibliotekarie.

Miljöpartiet lyfter också fram folkbibliotekens möjlighet att arbeta aktivt med e-böcker. Vi tror att det behöver tas politiska initiativ i den frågan. I reservationen har vi lyft in det som har gjorts i Norge. Där har staten utformat ett digitalt biblioteksavtal så att böcker som publicerades i Norge mellan 1900 och 2000 ska kunna läggas ut fritt i ett digitalt bibliotek. Äldre böcker ska kunna laddas hem, och upphovsrättskyddade verk kommer att finnas för läsning på skärmen.

Frågan om e-böcker är en viktig framtidsfråga. Så säger utskottet i svaret, och jag håller med.

En annan reservation handlar om biblioteksersättningen och upphovsmännens villkor. Upphovsmännens förhandlingsrätt om biblioteksersättningen verkar vara fortsatt hotad. Vi vill att den skyddas och förtydligas. Vi har sedan länge ett väl fungerande ersättningssystem. Vi värnar detta system och anser också att biblioteksersättningen borde höjas.

Reservationen om biblioteksersättningens utformning och framtida inriktning tar upp det som klargörs i propositionen, nämligen att ersättningen ska ses över. Men vad innebär det?

Ett par reservationer handlar om litteratur i internationellt perspektiv och biståndsperspektiv.

En reservation handlar om bokmoms på e-böcker.

En reservation som de rödgröna har gemensamt tar upp frågan om en nationell biblioteksstrategi.

Vi ser att regeringen anser att man har gett ett uppdrag till Kungliga biblioteket om en nationell överblick på biblioteksområdet. Vi tycker inte att det är tillräckligt och föreslår att en strategi tas fram som tar sig an fler utmaningar och som tydligt kan ge stöd och främja bibliotekens planering och uppföljning.

Herr talman! Jag stöder givetvis alla våra reservationer men yrkar bifall till reservationerna 22 och 36.

Anf. 166 MARGARETA LARSSON (SD):

Herr talman! Jag ska nog bara yrka bifall till reservationerna 2, 13, 15, 19, 21, 23, 29, 30 och 37.

Det betänkande vi har framför oss följer ju på en diger utredning som behandlar litteratur, ett komplext och brett ämne som är utsatt för en snabb samhällsomvandling. Trots alla farhågor från olika aktörer tror jag att så länge människor kan läsa är texten som medium ohotad. Formerna kan ändras, men förmedling av information för nöje eller nytta genom skriven text kommer att bestå. Därmed inte sagt att vi sverigedemokrater är nöjda med tillståndet i dag i Sverige.

Det var roligt att höra Per Svedbergs anförande om sina personliga upplevelser, sin barndom och sin relation till böcker. Det är ett trevligt inslag när det kommer sådana personliga upplevelser, för då rycks man upp lite i bänken om man har somnat till lite grann.

Jag har också en erfarenhet jag skulle vilja dela med mig av. Den kommer från en affärsbekant som jag har, en väldigt framgångsrik sådan som är ute och reser mycket i världen. Då faller det sig naturligt att närvara vid middagar och bjudningar. Det intryck han har berättat att man i andra länder har av oss svenskar är att det är svårt att föra ett samtal med oss eftersom vi har så låg bildning när det gäller kultur och litteratur.

Det var rörande och intressant på något vis att höra. Man kan ju tänka sig in i att sitta i den situationen, oavsett varför man sitter i den. Det blir pinsamt för båda parter – dels för den som försöker föra ett samtal, dels för den som inte förstår och försöker undvika ämnet. Det är ingen bekväm situation. Kanske tänker man i stundens hetta: Vad var det jag gick miste om i skolan?

När jag var liten läste vi mycket böcker. När jag var i tio- och elvaårsåldern läste jag många av Femböckerna och mycket science fiction som jag var väldigt intresserad av.

Vi är väl eniga om att boken har vissa egenskaper som är nyttiga för hjärnan. Filmen matar oss hela tiden med färdiga bilder. Om vi läser en bok får hjärnan själv arbeta fram ”filmen” i huvudet. Vi blir delaktiga i berättelsen på ett personligt sätt genom att själva omvandla orden till bilder. Det är en konststart som sätter fantasin i rörelse.

Språket i boken ger en vägledning till hur man uttrycker sig i skrift och även i tal. Kan man uttrycka sig korrekt tas man på större allvar – även i den demokratiska processen. Jag tyckte att Per Svedberg uttryckte något liknande i sitt anförande.

Herr talman! Vi vill satsa på att förstärka läsfrämjande insatser och därmed få fler att läsa. Vi vill lägga till pusselbitar som regeringen missat för att öka bredden hos dem som läser.

Vi vill däremot inte som en reflexion av en marknad som förändras gå in med konstgjord andning. Vi skulle hellre vilja satsa på en omställning.

Vi tycker att regeringen har kommit med en bra proposition men att den kanske hade kunnat göra lite mer. Jag kan känna att det finns en ängslighet att stöta sig med någon. Man försöker ordna in stödåtgärderna i befintliga system som ger ett så utslätat resultat som möjligt.

Jag tror att vi är eniga om att boken är en kulturbärare av särskild rang. Vi hade gärna sett att regeringen införde mål om läsande i skolan. Till exempel gamla klassiker har en viktig roll att fylla då de uppenbarligen har varit populära under väldigt lång tid – en kvalitetsmärkning om man så vill. De kan väcka intresse för gamla och nya tiders ideal.

Men det viktiga är egentligen inte vad barnen läser utan att barnen får lära sig att läsning kan vara kul och att de förväntas läsa. Vi skulle vilja ha klara och tydliga mål, inte bara för läsförståelse utan även för läsandet i sig som sedan leder till läsförståelse och kunskapsförstärkning.

Jag kan även tycka att regeringen hanterat läsandet lite valhant. Man verkar inte våga ta ställning för litteraturen. Inte ens efter en utredning som var tillsatt för att behandla litteratur vill man ge pengar specifikt till litteratur- och läsfrämjande, utan man lägger dem i samma pott som all annan kultur inom Kultursamverkan. Efter att ha läst utredningen tycker vi att man skulle kunna öronmärka de pengarna, när vi nu har ett sådant viktigt problem.

När det gäller folkbiblioteken anser vi att de är en viktig utjämningskanal för barn och unga vars föräldrar inte har bokhyllor fulla hemma.

Regeringen har fortfarande inte kommit till något avslut när det gäller e-böcker heller, trots att dessa har funnits på marknaden ett bra tag och att allt fler läser romaner, faktatexter och noveller i mobilen eller paddan.

Det är uppenbart att det finns motstående intressen här. Förlagen märker en vikande försäljning på andra områden och försöker ta igen intäkterna på e-böcker. E-böckerna kostar mindre att producera och framför allt att distribuera.

Vi föreslår därför att regeringen tar tag i frågan för att få fler att låna böcker, oavsett om de är i elektronisk eller fysisk form. Rätten för biblioteken att låna ut böcker i stora mängder är ju en inskränkning i upphovsrätten.

Vi anser inte att förlagen ska kunna gömma sig bakom argumentet att det är skillnad på en e-bok och en fysisk bok. Kommer inte parterna överens finns det alltid möjlighet att till exempel göra upphovsrättslagen teknikneutral.

Sverigedemokraterna vill inte bara tydliggöra satsningarna för att öka läsförståelsen utan även i viss mån bredda den.

I dagens läge finns det en stor mängd människor som saknar erkännande för sitt eget svenska skriftspråk. Jag kan nämna de synskadade. Invändningen att punktskrift inte är ett eget språk tvivlar jag lite grann på. Det är ju den enda kommunikationsform de använder för att uttrycka sig i skrift.

Vi tillerkänner fler och fler minoriteter fler och fler rättigheter språkligt sett, men de personer som har svenska som modersmål och uttrycker sig eller kommunicerar i punktskrift kommer i skymundan. Vi skulle därför önska att punktskriften gjordes till ett officiellt språk så att de synskadade får bättre rättigheter, bland annat gentemot myndigheter.

När det gäller satsningarna vill Sverigedemokraterna även att regeringens läsfrämjande och måluppfyllelse delrapporteras till riksdagen, gärna i en särskilt utsedd parlamentarisk grupp. I annat fall riskerar frågorna, tror vi, att falla i glömska eller kanske inte tas på allvar efter att den tillfälliga belysningen på sakområdet har försvunnit.

Herr talman! Det råder inget tvivel om att litteraturbranschen står inför en strukturomvandling. Fler och fler engelskspråkiga böcker säljs, e-böcker tar en större del av marknaden och vi ser en försäljningskoncentration. Vi tror dock inte att ett halvhjärtat stöd till bokhandlarna är lösningen på problemet. Jag tror att branschen i stället skulle behöva stöd för att ställa om sig till en ny verklighet.

Anf. 167 BENGT BERG (V):

Herr talman!

NÄR du öppnar en bok
öppnar du samtidigt porten
till hemligheternas hus
Det är världen
som finns där inne
Där inne finns allt det
som gör livet större
Där inne finns allt
som gör världen mindre
Där inne finns också
någons drömmar och skratt och hopp
Någons sorg, kanske, och gråt, saknad

Vi kommunicerar dagligen med varandra genom olika språkliga uttryck. Vi talar, vi skickar sms via mobilen eller längre meddelanden via datorn. Vi meddelar omvärlden att vi finns, vad vi tänker och tycker, vad vi känner och tror, och verktyget är språket. Utan språk är vi handfallna.

Att läsa är att förstå sig själv genom att förstå andra. I böckernas värld träder människor fram ur historiens djup och från andra delar av världen. Där finns plats för drömmar och äventyr, för fantasi och för verklighet. Litteraturen förmedlar allt detta, och allt finns att hämta på biblioteken alldeles gratis. Folkbiblioteken runt om i landet är mötesplatser och informationscentraler öppna för oss alla.

Vänsterpartiet har i sin motion om läsning en rad förslag om hur läsandet ska stimuleras, hur litteraturen ska nå fram till alla och hur språkförståelsen ska öka.

Jag vill yrka bifall till reservationerna 12 och 22, även om jag givetvis stöder alla våra underbara reservationer.

Vi vill satsa på läsombud i förskolorna, vilket också Litteraturutredningen föreslår. Samtliga skolbibliotek ska vara bemannade med utbildade bibliotekarier och ha ett bra bokbestånd, också på de nationella minoritetsspråken och andra, för respektive kommun, vanliga språk, inklusive teckenspråket.

Vi vill satsa på fortsatt stöd för läsfrämjande insatser både i folkbibliotekens och i läsrörelsernas regi. Hit hör särskilt riktade insatser för dem som mest behöver dem.

Förutom att litteraturen utforskar vad det innebär att vara människa och förmedlar erfarenheter från andra liv än våra egna och andra samhällen än de som vi lever i spelar litteraturen en egen roll i samhällsdebatten och i gestaltandet av olika förhållanden runt om i världen och i våra inre.

Men litteraturen kräver också sin egen plats och sin egen tid. En bok kan utgöra en glänta i det digitala bruset eller en efterlängtd oas i det samhälle som alltmer låter siffrorna svälla och överrösta oss. Vi vill ge alfabetet en plats i samhället. Utan bokstäver, ingen litteratur. Den fantastiska boken finns på biblioteket och är en guldgruva för själen, en syrebehållare för hjärnan och bränsle för hjärtat.

Jag ska också säga något om språkförståelse. För barn och ungdomar är språkförståelsen och läsandet extra viktiga för att främja deras personliga utveckling och för att ge dem verktyg för livet som väntar. Det skrivna ordet har genom den nya tekniken och internet fått väldigt många att uttrycka sig över nätet. Jag skulle tro att det aldrig har skrivits så mycket och att alfabetet aldrig har varit i sådant intensivt bruk som det är i vår tid, och det är bra för en något grånad stöt som jag, som fortfarande vill krama en bok, att konstatera detta. Min ungdomlige partibroder Lars Ohly kommer att prata lite mer om den moderna teknikens böcker senare.

Vänsterpartiet vill öka insatserna för att tillfredsställa de olika språkliga minoriteternas behov. Vi vill också ha en särskild riktning för olika språk- och läsinsatser till kulturellt eftersatta områden – det kan vara både i förorten och på landsbygden.

Vänsterpartiet vill satsa stor kraft på olika initiativ för att främja språktillgången och därmed öka den samhälleliga gemenskapen. Vi vill satsa på fortbildning för dagis- och skolpersonal, för fritidsassistenter och för lärare. Studieförbund och folkbildning, ideella läsrörelser och andra organisationer bör också kunna aktiveras i en landsomfattande språk-insats.

Utän författare, fotografer och konstnärer blir det inga böcker. För att ge dem rimliga ekonomiska livsvillkor och därmed skapa förutsättningar för ett nytt skapande i den kulturella näringskedjan vill Vänsterpartiet att nivån på biblioteksersättningen ska höjas rejält.

Vi vill också ge stöd till kulturtidskrifterna, som utgör pilotprojekt, kan man kalla det för. En kulturtidskrift kan innan en trend kommer visa på vad som är i görningen, och den bidrar till den samhälleliga debatten och det demokratiska samtalet.

Vi menar också att boken är gränslös. Vi menar att det skrivs otroligt värdefull litteratur som också ska komma oss i vårt kulna land uppe i

höga nord till del. Därför vill vi också ge stöd till översättningar, och vi vill stötta översättarutbildningen som har bedrivit en väldigt bra verksamhet på Södertörns högskola men som tyvärr har gått i putten.

Kulturen förmår att ge röst åt minoriteternas nedärvda samtida och framtida identitet genom att använda sig av den egna traditionen som omstöps och utvecklas alltmedan tiden går och samhällena förändras.

Det har pratats om bildning här, och det är ett vackert ord. Folkbildning är också ett begrepp som har med arbetarrörelsens framväxt att göra, och med hur man i små, anspråkslösa lokaler byggde upp ett litet bibliotek som kunde betyda väldigt mycket.

Herr talman! Jag skulle vilja förmedla en vacker definition på bildning: Bildning är det som finns kvar när man har glömt det man läst. Det är ju bra om man kommer ihåg något också, men ändå.

En annan sak som vi i Vänsterpartiet har slagit vakt om är det kulturella biståndet och utbytet med länder i tredje världen. Det kulturella biståndet har upphört, och det tycker vi är helt fel. Därför skulle vi vilja återinföra det när vi byter regering efter valet.

Herr talman! Jag ska avsluta den dikt jag inledde med.

Bok behövs, bok
är nya ögon
att se
den gamla världen
med... låt oss aldrig glömma
att hysa en dröm
under mössan!

(Applåder)

I detta anförande instämde Lars Ohly (V).

Anf. 168 ELLEN JUNTTI (M):

Herr talman! I dag debatterar vi propositionen *Läsa för livet*. Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i kulturutskottets betänkande nr 4 och avslag på samtliga reservationer.

I propositionen har regeringen satt upp följande nationella politiska mål för litteratur- och läsfrämjande: ”Alla i Sverige ska, oavsett bakgrund och med utgångspunkt i vars och ens särskilda förutsättningar, ges möjlighet att utveckla en god läsförmåga och ha tillgång till litteratur av hög kvalitet.”

Dessa mål ska styra de statliga myndigheternas arbete och vägleda kommuner och landsting samt inspirera även det civila samhället. Syftet är ganska självklart. Det är att läsförmågan ska förbättras jämfört med i dag, att fler än i dag regelbundet ska ta del av både fack- och skönlitteratur och att kunskapen ska öka om läsningens betydelse för utbildning, bildning och delaktighet i samhällslivet.

Det här är väldigt viktiga mål, inte minst med tanke på att läsförmågan har minskat bland unga, särskilt bland unga pojkar. En tidigare undersökning har visat att 25 procent av de 15-åriga pojkarna har svag läsförmåga.

Förra veckan kom PISA-undersökningen som har nämnts här flera gånger och som visade att läsförmågan sjunkit ytterligare.

Det är mycket oroande. Om du inte kan läsa, och inte förstår det du läser minskar också dina chanser att skaffa en bra utbildning och ett bra jobb i framtiden.

Här vill jag passa på och säga några ord om svenska myndigheters ansvar. Ibland skriver myndigheter oerhört krångligt. Man kan förstå orden men inte sammanhanget. Jag har själv många gånger känt att jag förstår orden, men jag får läsa flera gånger innan jag förstår vad som menas. Hur tror ni då att det känns för en ung person som inte är bra på att läsa? Tror någon att det inspirerar till fortsatt läsning om man känner sig dum redan på första raden? Nej, naturligtvis inte. Därför är jag extra glad för att denna proposition ska vara styrande för statliga myndigheter.

Det är glädjande att också riksdagen har tagit tag i saken genom projektet Klarspråk. Det är en utbildning som går ut på att riksdagen ska använda ett språk som är lätt att förstå och risken för missförstånd ska minskas. Det är väldigt bra.

Propositionen *Läsa för livet* innehåller många bra förslag. Jag kan inte ta upp alla, men jag nämner några.

Statens kulturråd får i uppdrag att ta initiativ till, samordna och följa upp läsfrämjande insatser av nationellt strategiskt intresse. Det innebär att Statens kulturråd ska bli mer aktivt i olika projekt och inte bara fördela bidrag. För detta ändamål ökar anslaget med 15 miljoner kronor årligen.

Folkbildningen är viktig för att läsandet skall öka. Därför ska 30 miljoner ur det statliga stödet öronmärkas till planerad läsfrämjande verksamhet. Litteratur- och läsfrämjande kommer från och med 2015 att vara ett av de områden som kan få statligt stöd inom ramen för kultursamverkansmodellen.

Jag går vidare till några andra insatser som gjorts. En läsambassadör har tillsatts av Kulturrådet för att få fler unga att läsa. I maj 2013 gjordes en satsning som innebär att idrottsföreningar tillsammans med bibliotek ska ordna olika aktiviteter för att få fler unga att börja läsa. Insatser för att öka läsandet finns även i den nya bibliotekslagen som träder i kraft vid årsskiftet.

I propositionen *Bildning och tillgänglighet – radio och tv i allmänhetens tjänst*, som vi beslutade om för några veckor sedan, höjdes medlen till Utbildningsradion med 50 miljoner kronor för att stärka utbildningsuppdraget, med tanke på att Utbildningsradion kan göra viktiga insatser för att öka intresset för läsning.

Jag vill också passa på att säga några ord om insatserna för de nationella minoritetsspråken. Alliansregeringen har på olika sätt stärkt minoritetsspråkens ställning. Detta är extra viktigt för mig och ligger nära mitt eget hjärta. Jag är ju finne från början, och finska är mitt modersmål. Jag tycker alltså att det här är viktigt.

I *Läsa för livet* stärker vi minoritetsspråkens ställning, men det har vi gjort även i språklagen, i det nya beslutet om public service och nya bibliotekslagen. Behovet av språkvårdande insatser växer, och personer med svenska som andraspråk måste lära sig att använda sitt eget språk för att utveckla tvåspråkighet. Detta är mycket viktigt ur integrationssynpunkt.

Listan kan göras mycket längre, men dessa exempel visar att alliansregeringen och Moderaterna förstår hur viktigt det är med läsförmåga.

Herr talman! God läsförmåga utvecklar minnet, förmågan att koncentrera sig och det abstrakta tänkandet. Att kunna läsa och skriva och att förstå det man läser är en förutsättning för att kunna bearbeta fakta, fatta beslut och tänka kritiskt. Det handlar inte bara om att läsa orden. Man måste också förstå vad det betyder och kunna tyda sammanhanget och förstå det. Jag brukar ofta ta upp det när texterna blir för krångliga och säga att om inte jag – som sitter i Sveriges riksdag – förstår, hur ska då någon som är dålig på att läsa eller inte har bra läskunskaper kunna förstå. Därför ska vi skriva enkelt. Det är en anledning till att jag är nöjd med projektet Klarspråk som jag talade om tidigare.

Förmågan att uttrycka sig är också oerhört viktig för ett öppet och demokratiskt land. Den som inte kan kommunicera och göra sig förstådd har heller inte möjlighet att ta del av den offentliga debatten och viktig samhällsinformation och hamnar därför utanför samhället. Den som vill påverka måste behärska språkets mekanismer. Utan detta begränsas och försvagas det offentliga samtalet.

Herr talman! Läsförmåga är en demokratifråga, och det tror jag att vi alla här i kammaren är överens om. Däremot är vi inte överens om vägen dit. Det är mycket viktigt med uppföljning och utvärdering. Man måste få veta om en reform har varit bra eller dålig. Oppositionen vill skapa en ny myndighet för utvärdering och uppföljning, men vi anser att det kan skötas av en myndighet som redan finns. Till skillnad från oppositionspartierna vill vi moderater inte detaljstyra, och vi vill inte skapa nya myndigheter i onödan.

Läsning i förskolan är också viktigt. Däremot tycker vi inte att den rätta vägen att gå är genom läsombud. Detta kan utvecklas vidare från 2015 inom ramen för kultursamverkansmodellen.

Till sist vill jag säga några ord om skolbibliotek. De är mycket betydelsefulla för läsfrämjande insatser. Skolorna har dock mycket olika förutsättningar beroende på om det är en liten byskola eller en skola i en storstad. I skollagen står det att alla elever ska ha tillgång till skolbibliotek. Jag vet att det tyvärr finns brister, men det är upp till skolans huvudmän att åtgärda dessa.

Herr talman! Propositionen *Läsa för livet* innehåller många kraftfulla läsfrämjande förslag, inte minst för barn och unga, vilket är mycket bra. (Applåder)

I detta anförande instämde Peter Jutterström (M).

Anf. 169 PER SVEDBERG (S) replik:

Herr talman! Det lät verkligen jättebra, men jag har en liten fråga med tanke på det anslag som man så att säga destinerar utifrån folkbildningsanslaget. Hur tänkte ni då?

Jag beskrev att folkbildningen pysslar mycket med de sakerna redan nu. Ni kritiserar ganska ofta detaljstyrning. Det här är väl ett sätt att detaljstyra, dessutom i en verksamhet som redan håller på med det här?

Jag måste få höra hur ni tänkte nu.

Anf. 170 ELLEN JUNTTI (M) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att säga att det är en viktig och bra proposition. Alla i Sverige ska få möjlighet att lära sig läsa och att göra det på ett bra sätt. Därför måste vi göra flera olika insatser för att öka läsfrämjandet. Det räcker inte att göra bara en insats. Man försöker bredda och göra många olika insatser, bland annat när det gäller folkbildningen.

Folkbildningen är viktig och har en viktig roll när det gäller läsfrämjande. Det handlar om folkhögskolor, studieförbund och övriga civila samhället. För att bredda det här och nå ut till så många som möjligt tycker vi att vi kan öronmärka 30 miljoner kronor till läsfrämjande insatser. Det är också en mycket liten del av den totala budgeten som går till folkbildningen.

Anf. 171 PER SVEDBERG (S) replik:

Herr talman! Det är förvisso sant, men då undandrar man ett basbelopp som man har kunnat arbeta med på ett frivilligt plan. Jag blir lite fundersam över hur tanken var egentligen. Det är dock en helt annan historia.

Nästa fundering är om Ellen Juntti ser någon som helst koppling mellan att läsförståelsen sjunker samtidigt som skillnaderna i samhället blir allt större. De som står utanför samhället – det är oftast de som bidrar till sämre resultat – får inte verktygen hemifrån och känner redan från start att de är i ett underläge. Det finns hur mycket forskning som helst på det.

Tror Ellen Juntti att jobbskatteavdragen stimulerar till utveckling av den här trenden?

Anf. 172 ELLEN JUNTTI (M) replik:

Herr talman! Jobbskatteavdragen stimulerar till väldigt mycket. Hela Alliansen tror att det är bättre att människor får tjäna egna pengar och själva besluta vad man ska använda pengarna till. Det säger jag lite grann med tanke på att vi tidigare talade om kulturskolor. Det är bra att man får mer pengar i plånboken och själv kan välja vad man ska använda pengarna till.

Barn vilkas föräldrar har högre utbildning och är vana vid att läsa stimuleras förstås mer hemifrån till att läsa. Därför är det viktigt att barn som inte får stimulans kompenseras i skolans värld. Vi har tillfört skolan stora resurser. I kulturpropositionen för 2014 satsar vi bland annat 300 miljoner i kompetensutveckling för lärare i både grundskolan och gymnasiet. Skolan har alltså en viktig roll.

Det vi också gör, och som jag tog upp i mitt anförande, är att satsa på samarbetet mellan bibliotek och idrottsföreningar. På så sätt når man ungdomar utanför skolans värld, vilket är viktigt. Det finns inte en enkel lösning, utan vi får försöka jobba på flera olika plan.

Anf. 173 BENGT BERG (V) replik:

Herr talman! Jag håller med om att propositionen är intressant. Litteraturutredningen *Läsarnas marknad, marknadens läsare* är också intressant. Den serverar en sorts landskap med problem, att alltför få släpper in boken, pojkarnas läsning och annat. Det som saknas är åtgärder för att råda bot på problemen. Skolan är, som redan sagts, en viktig plats. Där

finns alla i en viss generation. Skolan är, som jag ser det, den viktigaste arbetsplatsen i landet.

Jag blir lite bestört när jag lyssnar. Björklunds bag är inget som Ellen Juntti ska kånka på, men vi läser i tidningen – apropå elever som kommer för sent – att vi ska låsa dörren för dem. Hur ser Ellen Juntti på problemet att många elever hamnar utanför och absolut utanför om man låser dörren för dem? Det gäller ju att få eleverna motiverade att komma till klassrummet och undervisningen.

Många som skolkar känner helt enkelt bristande delaktighet i skolan. Jag skulle vilja veta hur Ellen Juntti ser på litteraturens och språkets möjlighet att involvera och välkomna alla i ett klassrum.

Anf. 174 ELLEN JUNTTI (M) replik:

Herr talman! Det var mycket om skolan. Jag håller med Bengt Berg om att skolan är en viktig plats för läsandet. Jag skulle vilja påstå att det är den viktigaste platsen för läsandet. Det är där man lär sig att läsa. Det är där man tar de första stegen till att behärska läsandet.

Bengt Berg frågar mycket om skolan. Det är nästan så jag börjar tro att det här är en skoldebatt och inte en kulturdebatt. Att låsa dörren när elever kommer för sent har väl inte så mycket att göra med den proposition vi nu debatterar, men jag tror att ordning och reda i skolan betyder mycket för att eleverna ska få lugn och ro och lära sig saker i skolan. Om man sedan ska smälla igen dörren framför näsan på dem vet jag inte, men att elever ska komma i tid till skolan tycker jag är viktigt.

Anf. 175 BENGT BERG (V) replik:

Herr talman! Jag ska ställa en mer precis fråga som verkligen har med propositionen att göra. Ett exempel på hur regeringen tar medel från ett ställe och lägger på ett annat och sedan basunerar ut att det är en stor satsning på gång finns på s. 57 i propositionen, där det står: ”Regeringen bedömer att medel regeringen tillfälligtvis anslagit för litteratur bör användas för dessa satsningar under 2014. Det innebär att de medel som tidigare avsatts för folkbibliotekens och det civila samhällets läsfrämjande och metodutvecklande samarbete bör upphöra.” Min fråga är om Ellen Juntti tror att problematiken är löst 2014.

Anf. 176 ELLEN JUNTTI (M) replik:

Herr talman! Jag måste säga att jag inte riktigt förstår vad Bengt Berg menar, men om jag svarar lite mer övergripande kan jag säga att jag inte alls tror att allting är löst 2014. Jag tror inte att det finns något beslut som vi fattar i riksdagen som löser alla problem.

Om man lägger ihop propositionen *Läsa för livet* och det som jag tog upp i mitt anförande om bibliotekslagen, public service-propositionen – där vi ger 50 miljoner till Utbildningsradion – och språklagen ser man att vi gjort mycket stora insatser för att öka läsandet. Det kommer att förbättras, och det tycker jag är bra.

Anf. 177 TINA EHN (MP) replik:

Herr talman! Jag tänkte på det som Ellen sade, att det verkar som om vi har en skoldebatt i stället för en kulturdebatt. Det är väl så att kultur

ingår i mycket. Kultur är inte bara en staty på torget eller någon vacker yta att titta på, utan kultur handlar om vad som händer runt omkring oss, hur vi uppfattar och ifrågasätter saker. Det handlar också om hur vi lär in. Därför är konst och kultur viktigt för bildningen, för att stimulera vår hjärna. Kanske ökar det även vår förmåga att tillgodogöra oss kunskap.

Jag tänkte fråga om skolbiblioteken. Det har jag frågat om många gånger i kammaren. Det har visat sig att där det finns skolbibliotek med skolbibliotekarier har man lyckats lite bättre med läsningen och har därmed lite bättre resultat. Också Litteraturutredningen förordar anställandet av skolbibliotekarier. Fakta visar att det ger bättre resultat. Att satsa på bibliotekarier vid skolbiblioteken är alltså ett ganska säkert kort för att medverka i läsförbättringen.

Därför undrar jag vad argumentet från Alliansens och Moderaternas sida är beträffande bibliotekarierna. Ellen Juntti kanske inte vill svara på det. Att man inte går vidare med den satsning som Litteraturutredningen förordar tycker jag är lite märkligt.

Anf. 178 ELLEN JUNTTI (M) replik:

Herr talman! Jag tror att vi alla är övertygade om att skolbiblioteken är mycket viktiga. Det står i skollagen att alla elever ska ha tillgång till skolbibliotek. Ju bättre utbildad personal vi har vid skolbiblioteken desto bättre är det för eleverna – eller borde det i alla fall vara. Sedan är det svårt att detaljstyra, för skolbiblioteken är kommunernas ansvar.

Som framgår av betänkandet kan man ha väldigt olika utbildningar. Man kan ha en treårig utbildning eller en femårig utbildning, och därför anser vi inte att vi ska bestämma exakt vilken utbildning de ska ha. Det tror jag att kommunerna själva kan avgöra.

Det har inte heller alltid med utbildning att göra. Den lärare som Per Svedberg berättade om, som halvknäckte honom i början, var ju utbildad lärare och borde ha förstått bättre. Det beror alltså mycket på vem man är som person om man kan inspirera barn och unga till att läsa.

Anf. 179 TINA EHN (MP) replik:

Herr talman! Det är klart att kommunerna kan ha en roll att spela, men det är inte det som är problemet. Eftersom det inte finns en klar och tydlig vilja från regeringen, eller direktiv om att det ska finnas utbildade bibliotekarier vid skolbiblioteken, kan man ha skolbibliotek utan bibliotekarier. Det är det som är problemet, och det tycker jag att man missar. Det sägs i Litteraturutredningen att det är en god idé, och det finns positiva resultat där man verkligen har det.

Vi har ett komplext samhälle. Vi kan ha uppfattningar om hur det är, men när man sedan börjar gräva i saker märker man att det är mer komplext än man trott. Ju mer man lär sig om någonting desto mer förstår man att man inte kan.

För att underlätta elevers lärande behövs personal som är specialiserad på informationshantering, urval, kritisk analys och så vidare. Det finns mycket i detta som vi inte bara kan låta passera. När man genomförde skolbibliotekslagen, som i sig är bra, missade man det väsentligaste, och då blir lagen inte lika bra längre. Man har missat bibliotekariernas roll. Därmed har man också missat möjligheten att ställa krav och

se till att det finns skolbibliotekarier som kan lotsa eleverna i kunskapsinhämtningen.

Det går att samarbeta med folkbibliotek också. De möjligheterna måste man kunna se. Men man ska ha personal i skolbiblioteksverksamheten med den utbildning som krävs.

Anf. 180 ELLEN JUNTTI (M) replik:

Herr talman! Om det inte finns utbildade bibliotekarier på skolbiblioteken har man missat det väsentligaste, säger Tina Ehn. Jag är inte riktigt beredd att hålla med om det. Det ska finnas personal på skolbiblioteken, men det är kommunerna som ska se till att det är personal som klarar av jobbet. Jag tror att vi får lita på att kommunerna kan göra den bedömningen.

Även utbildningsutskottet har tillfrågats, och inte heller där tycker man att vi ska detaljstyra vad personalen på skolbiblioteken ska ha för utbildning. Som jag sade i mitt anförande är det väldigt olika förutsättningar i en liten byskola och en stor skola i en storstad. Vem ska bestämma vad det ska vara för personal i en liten byskola? Ska det vara samma personalstyrka som i en storstadsskola? Det blir jättesvårt.

Vi fick veta på förra utskottssammanträdet att Skolinspektionen, som utövar tillsynen, ganska nyligen beslutat om vite gentemot en skola som inte fullföljt sitt uppdrag. Det finns alltså en myndighet som kontrollerar att kommunerna sköter sig.

Anf. 181 ULF NILSSON (FP):

Herr talman! PISA-rapporten om skolans tillstånd i Europa och Sverige har upptagit en stor del av den här debatten, framför allt vad gäller läsförståelsen hos ungdomar. Jag kan inledningsvis kort säga att PISA-rapporten bekräftade det som vi folkpartister ofta blev anklagade för att vi överdrev när vi påstod, nämligen att resultaten är sjunkande i svensk skola sedan 20–30 år tillbaka. Man undersökte våren 2012 15-åringar som gått nio år i den gamla svenska grundskolan och inte i någon väsentlig del påverkats av de reformer som nu är genomförda. Rapporten är snarare ett domslut över den gamla skolpolitiken och ett gott argument för många av de reformer som Alliansen genomför.

Per Svedberg talade om pengar och resurser. Det bör påpekas rent sakligt att det inte har blivit mindre resurser och pengar till skolan sedan 2006. Tvärtom har de ökat. Om man ser någon tendens är det att lärartätheten ökat sedan 2006. Slutligen kan man konstatera att speciallärarna så smått är på väg att komma tillbaka, eftersom vi nu har fått en ny speciallärarutbildning.

Hur som helst är vi alla överens om att förmågan att läsa är en viktig nyckel till delaktighet i vårt samhälle. Det är naturligtvis sorgligt – det tycker vi alla, oavsett politisk uppfattning – att se flickor och pojkar som kommer hopplöst efter i skolan på grund av att de inte har knäckt läskoden. Vi vet också att många vuxna personer som inte förstår en vanlig nyhetsartikel är hopplöst utanför vårt aktiva samhällsliv.

Vi vet även att litteratur, konst och musik, förutom att vara nöje och avkoppling, skapar en ny insikt och kunskap som inte alltid går att få via faktaböcker. All kultur som berör en människa inspirerar till nya tankar

och livsuppfattningar. Böcker, tavlor, filmer och musik som vi blir känslomässigt berörda av gör att vi förändras som människor.

Skolpolitiken har liksom kulturpolitiken en nyckelroll när det gäller läsning. Tydliga kunskapsmål, uppföljningar med nationella prov och att speciallärarna som sagt kommer tillbaka är viktiga förändringar som är gjorda när det gäller skolan, liksom den nya skollagen, som säger att alla elever ska ha tillgång till skolbibliotek.

Man kan klaga över detaljer i den lagen. Nu ska jag bli lite tråkig och säga att jag varit med länge här. Jag har suttit några år i riksdagen. Jag vill påminna om att vi för första gången fick ett krav på skolbibliotek i förra årets skollag. Något sådant krav hade inte funnits tidigare. Under de åtta år då jag var med här i opposition och de rödgröna styrde fick vi inte ens någon ny skollag över huvud taget, trots att vi hade väntat på en sådan i årtionden. Men man kan säkert utveckla och diskutera delar i den nya skollag som vi fick förra året.

I propositionen *Läsa för livet*, som vi behandlar i dag, läggs det för första gången fram en övergripande nationell strategi för läsning och litteratur. Den innehåller ett antal förslag för ett läslyft för Sverige, ett läslyft för barn och ungdomar och – inte heller att förglömma – ett läslyft för vuxna. Det övergripande målet är att alla, med utgångspunkt i sina särskilda förutsättningar, ska ges möjlighet att utveckla en god läsförmåga och ha tillgång till kultur av hög kvalitet. För att nå det målet sätter regeringen upp tre delmål som statens insatser ska syfta till:

1. Läsförmågan ska förbättras jämfört med i dag, vilket går att följa upp och utvärdera.
2. Fler än i dag ska ta del av fack- och skönlitteratur.
3. Kunskapen ska öka om läsningens betydelse för utbildning och delaktighet i samhället.

Bland annat ska Statens kulturråd ta fram ett handlingsprogram för läsfrämjande arbete utanför skolorna. Därför föreslår regeringen att Statens kulturråd får en ökning av sina resurser med 15 miljoner kronor årligen från och med nästa år. För de pengarna ska de ta initiativ till att samordna och följa upp läsfrämjande insatser av nationellt strategiskt intresse.

I dag är det ganska otydligt hur läsfrämjande insatser utanför skolan ska samordnas. Rättare sagt finns det sedan gammalt ingen riktig samordning. Därför utökar vi nu uppdraget och ger Kulturrådet i uppgift att samordna insatserna. Kulturrådet ska även vara med och arbeta med projekt som myndigheten är med och finansierar samt stödja och följa upp, inte bara ge bidrag. Rådet får som sagt ett samordnande uppdrag att följa upp olika läsfrämjande insatser av nationellt strategiskt intresse. Där ska ingå att ta fram ett handlingsprogram för läsfrämjande utanför skolan. Utbildningspolitik och kulturpolitik stöder varandra i detta arbete.

Framöver ska också läsfrämjande ingå bland de områden som regionalt ska få stöd via samverkansmodellen, som vi alla känner till. Det innebär att staten nu tydligt pekar ut till regionerna att en satsning på läsning och litteratur ska vara ett inslag i den regionala kulturpolitiken. Målen ska inte på något sätt begränsa det omfattande uppdrag som för-

skolan och skolan redan har, utan skolan och kulturen ska som sagt stödja varandra.

Sedan är det ett antal andra åtgärder som får anslag via budgetpropositionen och som bidrar till att åstadkomma ett läslyft – det läslyft vi alla vill se. För 2014 föreslår regeringen till exempel en fortbildningsinsats för lärare i skolan med 300 miljoner som handlar just om läs- och skrivutveckling. Kungliga biblioteket tillförs resurser för att förmedla och tillgängliggöra e-böcker och särskilt böcker på annat språk än svenska. Man ska också bygga upp och stödja distributionen av e-böcker till bibliotek.

Stödet till bokhandeln för bokevenemang och digitalisering av äldre litteratur förlängs. Statens kulturråd får också ett uppdrag att främja svensk litteratur i utlandet och öka det internationella utbytet.

Slutligen: Folkhögskolor och bildningsförbund har alltid gjort väldigt viktiga insatser för vuxnas kunskapsökande. Sammantaget får de kraftigt ökade resurser i budgeten och dessutom ett uppdrag att tydligt använda en liten del av dessa resurser till att hjälpa vuxna som inte läser men vill börja läsa.

Vi är också glada över att regeringen i propositionen ställer sig bakom den viktiga principen att biblioteksersättning inte är ett bidrag utan en ersättning till författarna för deras insatser. Vi kan också konstatera att det har blivit ett avtal mellan Författarfonden och regeringen angående biblioteksersättningen i år. Propositionen säger tydligt att man slår vakt om att det ska vara en ersättning som ska betalas ut bland annat i förhållande till lånestatistiken.

I det här sammanhanget vill jag också säga att det är dags att, vilket flera har snuddat vid, diskutera hur e-böcker ska påverka rätten till ersättning för förlorade inkomster på grund av gratisutlåning. Självklart ska biblioteken erbjuda e-böcker gratis, men en viktig fråga är hur författarna och förlagen ska kompenseras för minskad utlåning och försäljning. Om e-boksutlåningen ökar och pappersboksutlåningen minskar kraftigt om några år – det har ju skett i USA, till exempel – kommer biblioteksersättning inte att behöva betalas ut i lika stor utsträckning som i dag.

Jag menar, och det kommer jag också att föreslå mina alliansvänner, att vi behöver börja utreda hur vi kan se till att statens ersättning till författarna inte minskar på grund av e-boksutlåningen. Om man inte kan göra så mycket mer med biblioteksersättningen på grund av att pappersboksutlåningen minskar får man se till att i stället kanalisera ersättningen på annat sätt. Detta är viktigt, för det kan gå fort. I vissa länder har e-boksutlåningen skjutit i höjden som en raket på bara några år.

Herr talman! Den här hösten kan vi alltså se ett antal skolsatsningar på läsning, en ny bibliotekslag och nu en litteraturproposition, *Läsa för livet*. Som helhet samverkar dessa insatser till att stärka läsningen och litteraturens ställning. Skolan, folkbildningen och kulturen bidrar gemensamt och drar åt samma håll. Jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på reservationerna.

(Applåder)

Anf. 182 PER SVEDBERG (S) replik:

Herr talman! Tyvärr råkade jag springa ut på toaletten medan du höll ditt anförande, Ulf Nilsson, men jag fick klart för mig att du hade hänvisat till att PISA-resultaten hade gått ned under väldigt lång tid.

Jag kan upplysa om att PISA-rapporten pekar på att läsförståelsere-sultaten steg fram till 2003. Sedan vek det av. Detta förändrar förmodlig-en ingenting i sak, men jag säger det som en sakupplysning.

En annan intressant faktor som ni folkpartister framför nästan hela ti-den är att det är någon annans fel. En enkel fråga är då: Hur länge är det någon annans fel? Det måste väl ändå finnas något uns av ansvarstagande hos den sittande regeringen för det som sker?

Om jag inte är helt galet ute tror jag att det är borgerliga regeringar som har gjort förändringar i läroplanen de tre senaste gångerna. Jag kan ha fel, men det är nog ganska nära sanningen.

Anf. 183 ULF NILSSON (FP) replik:

Herr talman! Det blir kanske lite mycket skoldebatt här, men jag får väl svara på frågan, som egentligen inte gällde den här propositionen.

Det har inte så stor betydelse vilket år man tar, men 2003 är ungefär åtta år innan den nya läroplan som alliansregeringen sjösatte. Det är sant att läsförståelse var det som svenska ungdomar länge var ovanligt bra på, medan resultaten i naturkunskap och matematik sjönk. Sedan började läsförståelsen sjunka också.

Visst är det sant att de senaste läroplanerna är införda av en borgerlig regering. Det gjordes 2011–2012. PISA-undersökningen gjordes 2012, och de ungdomar som undersöktes hade alltså inte gått en enda dag i Jan Björklunds nya skola.

Det intressanta är väl egentligen inte vems fel det är, även om jag tror att jag vet vems fel det är när det gäller själva skolpolitiken. Det intres-santa är väl vad vi vill göra. I stället för att hitta olika sätt att säga att ni inte kan hjälpa att det ser ut som det gör i PISA-undersökningen borde ni tala om vad det är för fel på alla reformer som genomförs, och vilka reformer skulle Socialdemokraterna vilja genomföra i stället? Det har jag inte hört någon av er säga något om här i dag.

Anf. 184 PER SVEDBERG (S) replik:

Herr talman! Ibland kan man tycka att rätt ska vara rätt. Vi ska väl inte bara räkna från nutid? Antogs det inte en läroplan 1994? Sedan an-togs det ytterligare någon. Rätt ska vara rätt.

Det vi alla här har pekat på är sådant som ni inte har berört. Tror man att lösningen är att skapa större klyftor mellan människor? Eller finns det andra lösningar? Här hänvisar man ju till jobbskatteavdraget, och det gynnar dem som har jobb, men de som inte har jobb skjuts ännu mer åt sidan. Jag tror att det är stora grupper vi talar om när det gäller läsförstå-else, och de finns i den grupp som inte har det så himla bra. Där har vi nog väldigt olika åsikter, tror jag.

Tror Ulf Nilsson och Folkpartiet att ökade klyftor gynnar utveckling-en av läsandet?

Anf. 185 ULF NILSSON (FP) replik:

Herr talman! Nej, jag tror verkligen inte att ökade klyftor ökar delaktigheten. Det är ett av skälen till att vi satsar och tycker att skolan och lässatsningen är så viktiga. God läsförmåga är en förutsättning för att man ska kunna vara delaktig i vårt samhällsliv. Det satsar vi på. Detta ska inte sättas mot jobbavdrag eller mot en skattepolitik som faktiskt bidrar till att fler människor får arbete.

Man brukade tala om dynamiska effekter förr i världen. Socialdemokraterna tror på något konstigt sätt verkligen på dynamiska effekter, för nu finansierar ni era förslag i oppositionsställning med att säga nej till våra skatteförslag. Men när nyåret är passerat om en månad tänker ni behålla de skatteanslagen. Tar ni då tillbaka de reformer som ni finansierar genom att säga nej till våra skatteförslag?

Nu ställde jag en fråga. Det ska man inte göra i sista repliken. Jag ber om ursäkt för det, men det kom spontant.

Anf. 186 TINA EHN (MP) replik:

Herr talman! Jag tycker egentligen att utbildningsminister Jan Björklund borde delta i denna debatt. Han borde också ha deltagit i gårdagens debatt, för de hänger ju ihop. *Läsa för livet* är en proposition som handlar om kunskaperna, läsförståelsen, att ta in och att kunna utbilda sig.

Läsningen är ju grunden för allt. Det tror jag att vi är överens om. Det är grunden för att förstå vårt samhälle och att kunna ta in texter och så vidare. Så visst är det delvis en skoldebatt – det blir på något sätt det.

PISA-rapporten, som vi talar om väldigt mycket och som jag förstår att Jan Björklund inte vill debattera – men det kommer han ändå att göra, på många sätt, antar jag – visar att 2009 låg Sverige på 22:a plats inom OECD men 2012 har halkat ned till 28:e plats.

Läsförståelsen testar elevers förmåga att söka information och att reflektera över, tolka och bedöma texter. År 2009 låg Sverige på 15:e plats inom OECD, och nu ligger vi på 27:e plats. Den genomsnittliga eleven 2012 skrev 12 poäng sämre än den genomsnittliga eleven 2009.

Detta att tolka information, att söka, reflektera och bedöma texter är någonting jag vill komma tillbaka till när det gäller skolbiblioteksfrågan. Där hävdar jag envist att skolbibliotekslagen var en del men att den viktigaste ingrediensen fattades. I Litteraturutredningens förslag påpekar man just detta att det hade varit en bra idé att se till att det finns skolbibliotekarier på skolbibliotek.

Anf. 187 ULF NILSSON (FP) replik:

Herr talman! Skolan och kulturen berör varandra i den här frågan, som sagt var, så man ska inte glömma skolan. Men jag tycker kanske att den har tagit lite för stor del här.

Jag vill då upprepa att Tina Ehn inte svarar på hur de 15-åringar som testades för två år sedan och som inte gått en dag i Alliansens skola bevisar någonting.

Men något som vore ännu intressantare att få veta är vad Tina Ehn tycker att man ska göra för att öka läsförmågan i skolorna.

Vi har ju satsat hårt på att få tillbaka speciallärare, tidiga nationella prov kopplat till rätten att få stöd, betydligt mer utvärderingar och uppföljningar av resultaten än vad man har gjort tidigare.

Nog om skolan, som är viktig. Men Tina Ehn frågade om biblioteken.

Jag tycker, som sagt, att det är väldigt bra att vi har fått in i skollagen att alla elever ska ha tillgång till skolbibliotek. Vi ser också att man tar det på allvar. Så sent som för bara några veckor sedan utkrävde Skolverket vite av en kommun för att den inte hade inrättat skolbibliotek enligt lagen.

Det finns alltså en viss grundläggande definition av vad skolbiblioteken ska innehålla. Det är att det ska vara mångsidig litteratur, facklitteratur, skönlitteratur och så vidare.

Nästa steg är jag beredd att diskutera, och många med mig inom Alliansen, tror jag. Det är att vara ännu tydligare när det gäller riktlinjer för personal. Men låt oss först se hur skolan lever upp till att över huvud taget skaffa sig skolbibliotek, för det var kanske hälften som inte hade det när vi fick igenom den här lagen för ett år sedan.

Anf. 188 TINA EHN (MP) replik:

Herr talman! Jag tackar för svaret. Vill Ulf Nilsson läsa om våra satsningar finns det ett särskilt yttrande i betänkandet som handlar om mycket stora investeringar på skolområdet.

Inom kulturområdet har vi sagt att vi tycker att skolbibliotekarier borde skrivas in i skollagen. Det är en del av det hela.

Hälften av Sveriges elever saknar tillgång till bemannade skolbibliotek. Det står i en rapport som kom 2012, så det kan hända att det har ändrats. Men den rapport jag har är den som är senast uppdaterad. En av sex elever saknar helt skolbibliotek. Det innebär, enligt den statistik som fanns då, att 210 000 elever i grundskolan och gymnasiet inte har tillgång till skolbibliotek på den skolenhet där de går. 7 procent av landets skolenheter har inte tillgång till vare sig bibliotek eller samarbete med folkbibliotek för elevers räkning. Två tredjedelar av skolorna som har tillgång till skolbibliotek har ingen eller lägre bemanning än 20 timmar i veckan på bibliotek.

Här finns väldigt mycket att göra, och jag kommer säkert att lyfta fram den här kritiken fler gånger. Det är väl så det går till i politiken, att vi trycker på för att det ska göras förändringar. Jag tycker ändå att Ulf Nilsson har svarat på de frågor jag har ställt, och jag tackar för det så länge.

Anf. 189 ULF NILSSON (FP) replik:

Herr talman! Jag tackar för det. Jag vill bara än en gång säga att den statistik som Tina Ehn räknade upp över hur många kommuner som saknar skolbibliotek är dystert. Det var i princip just därför som alliansregeringen bestämde sig för att göra något helt nytt, nämligen att i skollagen skriva in ett krav på att skolor ska ha skolbibliotek, att elever i alla kommuner ska ha tillgång till skolbibliotek.

Det är bara något år sedan den nya skollagen kom till, och så effektiv centralstyrning har vi inte i Sverige att alla de som Tina Ehn räknade upp plötsligt har perfekta skolbibliotek. Men det är naturligtvis någonting som regeringen och Utbildningsdepartementet kommer att ge tydliga

riktlinjer till bland annat Skolinspektionen att följa upp för att se hur biblioteken fungerar, om det över huvud finns bibliotek och vilken tillgång eleverna har till dem.

Sedan diskuterar jag gärna när nästa steg kommer den viktiga frågan om att det också ska finnas tillgång till duktig och kompetent personal som hjälper eleverna.

Anf. 190 PER LODENIUS (C):

Herr talman! I våras inledde jag min del av debatten om litteratur här i kammaren med Nils Ferlins dikt *Strof i april*. Jag skulle i dag kunna inleda med Ferlins dikt *Infall*, som kan passa ganska bra i denna sena timme:

Man dansar däruppe – klarvaket
är huset fast klockan är tolv.
Då slår det mig plötsligt att taket,
mitt tak, är en annans golv.

Men det skulle kanske vara att upprepa sig. Samtidigt spelar Ferlins dikter en viktig roll för mig. Det är ju så att litteratur, dikter, texter och böcker påverkar oss alla på olika sätt. Och genom litteraturen kan vårt samhälle speglas samtidigt som det också kan bevaras för framtida historieskrivning. Litteraturen kan roa och oroa, skapa frågor och ge svar. Litteraturen är helt enkelt en viktig samhällsbärare och samhällsberättare.

Och samtidigt är det inte alltid så enkelt. Du kan ha svårt att läsa och att ta till dig det som är skrivet. Det kan bero på en funktionsnedsättning som gör det svårt att läsa en text. Det kan bero på att du har svårt med språket som texten är skriven på. Det kan bero på att du inte har fått chansen att lära dig att läsa. Vad det än beror på måste vi ge chansen till alla att kunna ta till sig litteratur.

Vårt språk bär också våra minnen och mycket av vår kultur. Därför är det centralt att främja språkkunskaper, inte bara i svenska utan även i andra språk. Stöd till minoritetsspråk är här en viktig del.

Herr talman! I dag finns det så många fler sätt att ta till sig litteratur än genom en vanlig bok. Tekniken när det gäller ljudböcker och olika typer av e-böcker utvecklas hela tiden.

E-boken är en viktig framtidsfråga, vilket vi också lyft fram i kulturutskottets utredningsgrupp, där vi gjort en kartläggning av frågan om e-boken. Rapporten *En bok är en bok är en bok? – en fördjupningsstudie av e-böckerna i dag* presenterades här i slutet av november. I rapporten konstateras att den tryckta boken, boken i pappersformat, kommer att finnas kvar. Men e-boken kommer att utvecklas och snabbt öka som bärare av litteratur.

Det här skapar nya frågor, som kanske inte alltid är så kända, som integritetsaspekten vid läsning av streamade böcker. Vem kan ta del av det jag läser, hur snabbt jag läser och vad jag läser om flera gånger, ja, kanske till och med ta del av anteckningar jag gjort när jag läst? Och i vilket syfte kan någon annan ta del av fakta kring mitt läsande? Det här väcker, som sagt, frågor kring vår integritet. Hur anonym kan jag vara i mitt läsande?

Samtidigt finns det stora vinster att göra också. Jag kan dela med mig av min läsupplevelse till andra på ett enkelt sätt, rekommendera bra litte-

ratur till andra och också få rekommendationer på litteratur som kan intressera mig. Det kan också vara enkelt att snabbt ladda hem en ny bok på min läsplatta, och jag har alltid med mig min mobiltelefon där boken jag läser finns nedladdad. Man kan också anpassa textens storlek och ibland också typsnittet för att underlätta läsandet. Det finns alltså många fördelar med e-boken.

Samtidigt kommer inte e-boken att konkurrera ut boken i pappersformat, åtminstone inte under en överskådlig framtid. Men för att kunna ta del av en bok, oberoende av om det är i digital eller tryckt form, behöver man lära sig att läsa. Man behöver inspireras till att läsa. Och man behöver få hjälp att hitta lusten till att läsa.

En av de viktigaste prioriteringarna på kulturområdet syftar just till att öka läsandet, till att främja och öka läslusten och intresset för litteratur, inte minst bland barn och unga.

Det handlar till exempel om satsningar på fortbildning för lärare, liksom att Statens kulturråd får i uppdrag att ta initiativ till, samordna och följa upp läsfrämjande insatser av nationellt strategiskt intresse och ta fram ett handlingsprogram för det läsfrämjande arbetet utanför skolan.

I regeringens proposition föreslås också att litteratur och läsfrämjande från 2015 ska ingå bland de verksamheter som tilldelas statligt stöd inom ramen för kultursamverkansmodellen.

Herr talman! Det finns också andra aktörer som är viktiga för de läsfrämjande insatserna. Biblioteken har självklart en viktig del. Det betonades också i debatten här i kammaren i oktober när vi antog den nya bibliotekslagen.

Också folkbildningen spelar en mycket viktig roll. Redan i dag gör studieförbund och folkhögskolor viktiga insatser när det gäller läsfrämjandet. Det är en roll som inte kommer att minska.

En annan viktig del är möjligheten till litteratur och texter som alla kan ta till sig och ta del av. Det är inte alla som kan läsa en vanlig bok eller tidning, hur mycket man än vill eller försöker, eller också kan tröskeln till att börja läsa en bok eller en dagstidning vara för hög, så att man inte ens vågar försöka.

Det kan bero på en funktionsnedsättning som gör det svårt att läsa en text. Det kan bero på att du har svårt med språket som texten är skriven på. Det kan bero på att du inte har fått chansen. Vad det än beror på måste vi ge chansen till alla att kunna ta till sig litteratur.

Då är det viktigt att det finns texter, böcker och nyheter som jag kan ta till mig på ett enkelt, ja lättläst sätt. Lättlästa texter och nyheter är ofta en väg, kanske den enda vägen, till det skrivna ordet.

I gårdagens Dagen Nyheter var det ett reportage om ett projekt på anstalter i Stockholmsområdet med rubriken ”Interner läser för framtiden”. I det här projektet, där man samarbetar med Centrum för lättläst, används just böcker på lättläst svenska för att stimulera och starta upp läsningen bland interner på anstalterna.

Jag har också själv sett nytta av texter på lättläst svenska i andra sammanhang, som när jag jobbade som lärare för ungdomar med intellektuell funktionsnedsättning.

Det handlar egentligen om demokrati, om tillgänglighet, om allas rätt att själv kunna ta till sig litteratur och nyheter på ett språk som man förstår.

Med det, herr talman, vill jag yrka bifall till utskottets förslag och avslag på motionerna.
(Applåder)

Anf. 191 LARS-AXEL NORDELL (KD):

Herr talman! Jag vill börja med att ange tre värdeomdömen för betänkandet *Läsa för livet*: viktigt, avgörande och betydelsefullt. När vi talar om läsningens betydelse kan vi med gott samvete verkligen strössla med adjektiv. Läsningens betydelse är viktig ur flera olika aspekter och skär rakt igenom olika politikområden, som vi har hört i dag i debatten.

PISA-undersökningen, som samtliga som har varit uppe i talarstolen har pratat om, har på ett tydligt sätt satt sitt strålkastarljus på frågor om läsandet och läsförståelsen. De senaste internationella kunskapsmätningarna visar att den nedåtgående trenden vad gäller svenska elevers läsförståelse fortsätter.

Även om läsfrämjandet inom ramen för skolverksamheten inte berörs i detta betänkande är det ändå värt att nämna att vi kristdemokrater i en skolpolitisk rapport föreslår en tydligare prioritering av svenskämnet och framför allt läsningen inom detta område.

Om vi ser ut över världen ser vi att analfabetism verkligen är något som verkligen cementerar fattigdomen. Men under de senaste decennierna har enorma framgångar gjorts på det området. För 50 år sedan var mer än 40 procent av världens befolkning analfabeter. Siffran ligger i dag på ca 15 procent. Det är egentligen en ofattbar minskning. Men alltfjänt finns det u-länder där hälften av befolkningen saknar läsförmåga.

En läsande befolkning är en grundförutsättning för att dessa länder ska kunna resa sig ur fattigdom. Utbildningssatsningar med läskunnighet i fokus är och bör därför också vara ett bärande element inom biståndspolitikerna.

I Sverige är naturligtvis situationen en annan än i de här länderna. Men även här är en fortsatt läsande befolkning en grundförutsättning för att vi ska stå starka i en värld av tilltagande konkurrens.

Av Barnboksinstitutets trendrapport framgår det att den tid som småbarnsföräldrar lägger på högläsning för sina barn minskar. Detta riskerar barns språkutveckling och inlärningsförmåga. Andelen som läser varje dag för och med sina barn har halverats på bara tio år. Enligt en undersökning som Läsrörelsen och Junibacken har gjort läser bara 35 procent av föräldrarna för sina barn varje dag. För tio år sedan var siffran 70 procent.

Läskunnigheten hos barn och ungdomar försämras även den. Ett sätt att förebygga det är just att i tidig ålder högläsa med sina barn. För ett barn som växer upp i ett hem utan böcker och utan en lästradition är det särskilt viktigt att skolan stimulerar och uppmuntrar läsning, inte minst om man i hemmet inte talar svenska.

Det är mycket oroande att framför allt en stor andel unga pojkar i vårt land inte lär sig läsa ordentligt. Ett bristfälligt ordförråd och svårigheter att uttrycka sig är ett jämställdhetsproblem och riskerar att leda till utanförskap. De pojkar som halkar efter tidigt får inte den start i livet de är värda.

Oavsett bakgrund och förutsättningar ska alla i Sverige ha god läsfärdighet – det är vi överens om. Läsning är grunden för att kunna tillgodo-

göra sig kunskap. Trenden med vikande läsfärdighet, särskilt bland unga pojkar, måste därför brytas.

I propositionen *Läsa för livet* lämnar regeringen förslag som syftar till att främja ökat läsande och stärka litteraturens ställning.

Det är glädjande att regeringen med syfte att öka läsfärdigheten och läslusten hos barn och ungdomar bland annat gett Statens kulturråd i uppdrag att genomföra en läsfrämjandesatsning, som det har talats om tidigare i debatten. Uppdraget innebär att idrottsföreningar ska samverka med bibliotek för att göra litteratur mer tillgänglig för idrottande pojkar och flickor. Statens kulturråd ska i dialog med biblioteken ta initiativ till och finansiera olika aktiviteter. Uppdraget ska ske i samråd med Riksidrottsförbundet.

Herr talman! I en tid av snabb och lättillgänglig underhållning i form av smarttelefoner, läsplattor och datorer är kanske inte alltid pappersboken något som dagens unga finner mest lockande. Därför måste en offensiv utbildningspolitik på området säkras. En viktig part i det arbetet är utan tvekan biblioteken.

Bibliotekens roll som kulturförmedlare kan inte nog betonas. Jag tror inte heller att det finns någon annan kulturinstitution i vårt land som är så omtyckt av folk i allmänhet som just biblioteken. Alltsedan läsekonsten blev allmän egendom i vårt land har biblioteken varit en källa till vidgat vetande och kulturella värden.

Jag vill också passa på att betona hur viktigt det är att biblioteken erbjuder sin service till äldre personer, personer med funktionsnedsättningar och andra som av olika anledning inte har möjlighet att ta sig till biblioteket, till exempel genom det system som kallas "Boken kommer", som fungerar på olika håll i Sverige.

För egen del, både som kristdemokrat och som folkbildningsmännska, gläds jag särskilt åt den betydelse som regeringen tillmäter folkbildningen i det läsfrämjande arbetet.

Runt om i landet bedrivs många lokala projekt som syftar till att öka läsningen bland barn och unga. I min egen hemkommun Örebro har stadsbiblioteket projektet "Kom in i matchen" tillsammans med SISU Idrottsutbildarna. Projektet syftar till att få fler barn i grundskolan att finna glädje i läsningen.

Det finns många olika projekt av den här typen, men en samordnande funktion har saknats. Regeringen föreslår därför att en nationell samordnare för läsfrämjande insatser utanför skolan ska inrättas. Det är rätt.

Frågan vi bör ställa oss är: Vad fungerar, och vad ger resultat? Om vi menar allvar med att implementera en genomgripande läsfrämjande politik, även utanför skolan, måste vi ha svar på dessa frågor. Det handlar sällan om ren statlig politik – däremot om ett statligt stöd och en utvärderingsfunktion som kan fungera som ett stöd till lokala insatser.

Med dessa ord, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag och avslag på motionerna.
(Applåder)

Anf. 192 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJE-ROTH (M):

Herr talman! I kväll debatterar vi propositionen *Läsa för livet*. Klockrent, sade Per Svedberg. Det gläder mig. Vi kan kanske påminna oss om att litteratur och läsning under flera decennier faktiskt var en OS-gren.

När vi 2011 tillsatte Litteraturutredningen var det för att få ett gediget kunskapsunderlag om litteraturens och läsandets ställning. Det fick vi också. Tidigare undersökningar pekade redan då, sedan en längre tid tillbaka, på en negativ utveckling när det gällde läsförståelse framför allt bland barn och unga. Så sent som häromveckan – över debatten vilar PISA-undersökningen – bekräftades tyvärr att Sveriges resultat i läsförmåga ytterligare hade sjunkit.

Detta är djupt oroande; det är vi alla överens om. Medan läsförmågan är god i befolkningen i övrigt och läsandet till och med verkar öka bland vuxna, åtminstone enligt EU-kommissionens rapport, måste vi bryta trenden av försämrad läsförmåga bland de unga. För mig är detta den mest prioriterade frågan.

Regeringen har genomfört flera läsfrämjande insatser inom kulturområdet. Några har nämnts här, jag ska nämna några andra.

Mellan åren 2006 och 2010 fördubblades Statens kulturråds bidrag till läsfrämjande insatser, utanför skolan. I dag uppgår stödet årligen till ca 10 miljoner. Och i nästa års budget föreslår vi en förstärkning till detta anslag med ytterligare 15 miljoner, totalt 25 miljoner kronor.

I maj tidigare i år fick Statens kulturråd extra medel, som nämndes här, för att genomföra ett projekt där idrottsföreningar ska samverka med bibliotek.

I den nya bibliotekslagen, som börjar gälla från årsskiftet, stärks folkbibliotekens uppgift att ägna särskild uppmärksamhet åt barn och unga för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsande.

I propositionen *Bildning och tillgänglighet – radio och tv i allmänhetens tjänst* höjs Utbildningsradions anslag med 50 miljoner kronor. Det sker bland annat för att UR ska kunna fortsätta att göra viktiga insatser för att öka läsförmågan och intresset för läsning hos svenska barn och ungdomar.

Sedan 2011 är det obligatoriskt enligt lag, som flera har påpekat, att erbjuda elever tillgång till ett skolbibliotek.

Men det är tydligt att vi måste göra mer, som att höja medvetenheten på alla nivåer – på barnavårdscentralerna och hos föräldrarna, i förskolorna, i skolorna och hos det civila samhället. Det behövs ett brett engagemang för att böcker och läsande och glädjen i ord och berättande ska bli en naturlig del i barns och ungas vardag.

Skolan har givetvis en viktig roll här, men det har även kulturpolitiken, herr talman. Genom flera nya förslag i *Läsa för livet* vill regeringen stödja ökat läsande och stärka litteraturens och de litterära upphovsmännens ställning, framför allt när det gäller läsfrämjande arbete utanför skolan.

Förmågan och lusten till läsning är en förutsättning för att vi ska kunna ta del av vår kultur och vara aktiva medborgare.

Vi vet att det är bland unga som läsförmågan sjunker, och framför allt är det unga pojkar som läser mindre.

Orsakerna till och teorierna om detta är flera, men jag tror personligen att det betyder mycket med vuxna förebilder och att inte skambelägga viss läsning. Fackböcker och till och med serier kan vara väl så goda ingångar i läsrymden som etablerade klassiker.

För att samla hela politiken och alla delar av samhället bakom tydliga målsättningar att öka läsförmågan föreslår regeringen nya nationella mål.

Alla i Sverige ska, oavsett bakgrund och med utgångspunkt i vars och ens särskilda förutsättningar, ges möjlighet att utveckla en god läsförmåga och ha tillgång till litteratur av hög kvalitet.

För att nå det övergripande målet ska statens samlade insatser syfta till

- att läsförmågan förbättras jämfört med i dag
- att fler än i dag regelbundet tar del av både fack- och skönlitteratur
- att kunskapen om läsningens betydelse för utbildning, bildning och delaktighet i samhällslivet ökar jämfört med i dag.

Därtill ska de insatser som genomförs utanför skolans område följas upp för att sedan kunna utvärderas.

Nästan allt läsfrämjande arbete bedrivs lokalt, herr talman, vilket innebär att erfarenhetsutbytet inte är så omfattande som det borde vara, att större nationella eller flerregionala satsningar uteblir liksom att läsfrämjande projekt sällan utvärderas, trots att de finns. Därför ger regeringen det till Statens kulturråd i uppdrag. Kulturrådet ska också ta fram ett handlingsprogram för det läsfrämjande arbetet utanför skolan.

Kultursamverkansmodellen, som vi talat om här, har haft stor betydelse för att utveckla kulturpolitiken och de kulturella verksamheterna. Regeringen anser därför att litteratur- och läsfrämjande från 2015 bör ingå bland de verksamheter som kan få statligt stöd inom ramen för kultursamverkansmodellen.

Jag talade förut om att ingen kommer undan och att ökat läsande och läsförståelse är en angelägenhet för hela samhället. Folkbildningen till exempel engagerar många och har en lång tradition av att arbeta med läsande och självbildning, inte minst när det gäller vuxna som i dag inte läser.

Men det finns verksamheter, och detta lyftes förtjänstfullt fram av just Litteraturutredningen, som inte får statligt stöd. Arbetsplatsbibliotek och väggkrogsbibliotek är några av de exempel som utredningen tog fram. De faller utanför ramarna för bidragen till studieförbund som ofta bygger på att verksamheterna anordnas i form av studiecirkel.

Av det statliga stödet till folkbildningen bör därför 30 miljoner kronor destinerats till planerad läsfrämjande verksamhet inom folkbildningen. På så vis blir det möjligt för folkbildningen att stödja fler former av läsfrämjande verksamhet.

En annan framtidsfråga, herr talman, för hela det litterära fältet är den digitala utvecklingen. För bibliotekens del är det avgörande att i ökad utsträckning kunna tillhandahålla e-böcker och samtidigt kunna hantera kostnaderna för detta. Regeringen har därför givit Kungliga biblioteket i uppdrag att inleda en verksamhet för att förmedla och göra e-böcker tillgängliga.

I uppdraget ingår att se till att upphovsrättslig fri e-litteratur via Libris ska finnas tillgänglig för förmedling via det allmänna biblioteket. För detta har KB nyligen fått 2 miljoner kronor.

Regeringen ser positivt på möjligheten att huvudmännens samarbetsorganisation, Sveriges Kommuner och Landsting, går in som avtalspart gentemot rättighetshavarna i förhandlingarna om avtalsvillkor för e-böckerna.

Regeringen anser att biblioteksersättningen fortsatt ska medverka till att förbättra författarnas ekonomiska villkor och att de litterära upphovsmännen ska ersättas för att deras verk lånas ut vid folk- och skolbibliotek.

Grundbeloppet ska fortsatt vara utgångspunkt för ersättningen.

Några förändringar föreslås emellertid i propositionen när det gäller biblioteksersättningen.

Den förordning som styr biblioteksersättningen bör ses över. Bland annat bör det framgå att användandet av fysiska exemplar av verk ska ligga till grund för biblioteksersättning. Regeringen och de litterära upphovsmannaorganisationerna bör sluta en ny överenskommelse om hur man ska fastställa grundbeloppets storlek.

Överläggningarna bör också ske med längre tidsintervall än vad som gäller i dag.

Regeringen bedömer att tre år är ett lämpligt intervall. Det skulle ge större stabilitet och bättre förutsättningar för planering.

I *Läsa för livet* betonar vi att de språkvårdande insatserna bör stärkas, framför allt när det gäller nationella minoriteter och personer med annat modersmål än svenska liksom för det svenska teckenspråket.

I budgetpropositionen för 2014, som vi debatterade tidigare, beräknas att Institutet för språk och folkminnen tillförs ytterligare 3 miljoner kronor.

I *Läsa för livet* lyfts också litteraturens roll inom Sveriges internationella bistånd fram. Biståndet ska kunna stärka förändringsaktörer i det civila samhället som arbetar för demokrati och yttrandefrihet.

I regeringens strategi för särskilda insatser för demokratisering och yttrandefrihet lyfts också fristadsförfattare fram.

Mina meddebattörer har tidigare talat om att de satsningar som sker inom utbildningspolitiken kompletterar det som vi här arbetar för inom *Läsa för livet*. Ja, Tina Ehn, jag har diskuterat läsande och litteratur med utbildningsministern, eftersom du frågade om det.

Avslutningsvis handlar *Läsa för livet* just om att ge alla tillgång till läsandet i sina liv.

Regeringen har nu uppsatt tydliga mål. Till detta kommer nya strategiska uppdrag och insatser för att samla och stärka den statliga kulturpolitikens roll i läsfrämjandet utanför skolan.

Jag ser fram emot att fortsätta debatten, inte bara här i kammaren utan även den debatt som jag är övertygad om kommer att pågå hela nästa år – en debatt som förs för att lyfta medvetenheten om hur vi ska öka läsförmågan bland våra unga.

Detta är en verklig framtidsfråga. Med *Läsa för livet* tar vi nu flera initiativ för att möta den utmaningen!

Herr talman! Jag vill gärna avsluta med ett tänkvärt citat. När vi debatterade bibliotekslagen lånade jag några 2000-åriga ord från Cicero.

Det finns många att välja mellan, men i dag går ordet till den danske litteraturkritikern Georg Brandes som föddes 1842 och dog 1927. Han sade så här:

”Böcker är våra bästa vänner – även när de vänder oss ryggen!”
(Applåder)

Anf. 193 PER SVEDBERG (S) replik:

Herr talman! Jag tror att kulturministern och jag är precis lika oroade för utvecklingen när det gäller läsförståelse. Sedan har vi förmodligen olika vägar att gå för att åtgärda detta och skapa en bättre situation.

När jag lyssnade på ministerns anförande reagerade jag på en liten detalj som jag har ställt en fråga om tidigare. Man tar pengar från folkbildningen för att ge folkbildningen så att den kan utvecklas.

Då tänker jag: Om du å ena sidan tar pengar från folkbildningen för att sedan stoppa tillbaka dem funderar jag över tilltron till folkbildningens verksamhet, som du bedyrade var bra. Vart tar tilltron vägen om man ska göra den transfereringen? Det innebär ju att man tar bort 30 miljoner och destinerar dem på ett särskilt sätt. Både du och jag vet ju att folkbildningen ägnar sig åt betydligt mycket mer läsande än vad man får ut av dessa pengar.

Jag vet inte riktigt om jag hängde med på den loopen. Kan du förklara för mig?

Anf. 194 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJE-ROTH (M) replik:

Herr talman! Jag hoppas att jag inte använde uttrycket tar. I så fall tar jag tillbaka det, för jag menade inte så. Vad jag hoppas är att jag använde uttrycket öronmärker.

Vi har höjt anslagen till folkbildningen; det framgår tydligt i budgetpropositionen. Anslaget ligger på ca 3 ½ miljard kronor.

Vad vi gör är att vi följer det förslag som Litteraturutredningen lämnade till oss, att öronmärka 30 miljoner kronor innan de stannar inom folkbildningen. Det är inte så att vi tar pengar och ger till dem någon annan aktör.

Vi öronmärker dessa pengar för att folkbildningen ska kunna arbeta friare och stödja verksamheter som annars inte ryms inom de regler som gäller. Jag tog upp arbetsplatsbibliotek och vägkrogar som ett sådant exempel.

Anf. 195 PER SVEDBERG (S) replik:

Herr talman! Det kan ha varit jag som hörde fel. Men du sade nu att ni specialdestinerar medel för att man ska kunna arbeta friare. Då tänker jag: Den ekvationen gick inte riktigt ihop.

En annan fråga som Tina Ehn har varit inne på handlar om bibliotekspersonal. Av våra reservationer framgår det ju att vi är väldigt angelägna om att den kompetens som bibliotekarier har skulle tillföra så mycket mer. Tina beskriver det hela i exakta tal. Jag är lite mer svepande än så. Men jag vet att deras kompetens är oerhört viktig.

Överväger ministern att i framtiden vara lite mer spetsig i den frågan så att det blir en högre kompetens på skolbiblioteken?

Anf. 196 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJE-ROTH (M) replik:

Herr talman! Jag har haft flera interpellationsdebatter här i kammaren där det har handlat om bibliotek, skolbibliotek och läsande. Jag, liksom mina kolleger, har lyft fram hur viktigt det är att rätten till skolbibliotek är inskriven i lag. Det är en bra ambition att också se till att den här lagen verkligen följs, även om jag har respekt för att det är skillnad mellan en mindre skola på en liten ort och en skola i en storstad. Där finns olika möjligheter och olika resurser, men ambitionen är viktig.

Jag tror – och det har jag också sagt i olika debatter – att det vore väldigt bra om det fanns utbildade bibliotekarier på skolbiblioteken. Det skulle vara till stöd både för lärarna och för eleverna.

Den satsning som sker på Utbildningsdepartementets område – de 300 miljoner kronorna som går till att utbilda lärare i effektivare metoder i läsning och skrivande – ska också kunna omfatta personal som arbetar i skolbiblioteken.

Men vi har nog samma vision. Allt går inte att göra på en gång. Detta är en stor satsning. Det handlar om att det måste finnas personal. Det kostar pengar, och det är egentligen en kommunal angelägenhet. Men jag tycker att det är bra att vi pekar ut riktningen och att vi gemensamt – för detta är egentligen en partiöverskridande och blocköverskridande opolitisk fråga – för att vi ska nå målet, nämligen bildning, tillgänglighet och att läsa ska vara för livet.

Innan Per går och sätter sig skulle jag vilja överlämna en bok till honom och önska god jul. Jag har valt en bok som jag vet är väldigt bra. (Applåder)

Anf. 197 TINA EHN (MP) replik:

Herr talman! Jag tänker inte fråga om skolbibliotek, och jag tänker inte nämna PISA.

Däremot tänkte jag ta upp jättekrångliga frågor som inte är så lätt att debattera. De handlar om biblioteksersättning, förhandlingsrätt och riksdagens roll.

Det är sådana frågor där de små detaljerna kan avgöra vad som kommer att hända. Därför finns det reservationer i betänkandet.

Jag skulle vilja ställa en fråga runt riksdagens roll. Om jag tolkat texterna rätt handlar det om att den tidigare riksdagsbindningen bör upphävas när det gäller att ta ställning till biblioteksersättningen. Då är min fråga till kulturministern om hon verkligen ser det som en bra politik, för om det blir så minskar ju riksdagens inflytande, som jag har tolkat det hela. Det är också därför det finns en reservation på det här området.

Vi har också en reservation som handlar om förhandlingsrätten om biblioteksersättning. Vi har läst att i direktiven till utredningen *Läsandets kultur* anförde regeringen att utredaren skulle överväga om den förhandlingsordning mellan staten och upphovsmännen som tillämpas för biblioteksersättningen är tidsenlig eller om den kan ersättas med ett annat förfarande som ger de berörda grupperna insyn i för dem viktiga processer. Detta är också en fråga som skapar farhågor: Vad menas egentligen? Kommer man att utesluta möjligheten till förhandlingsrätt såsom den har sett ut?

Detta är inte minst en viktig demokratisk fråga, och den är viktig för författare och så vidare som undrar hur det kommer att bli.

Prot. 2013/14:44
11 december

Anf. 198 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSOHN LILJE-ROTH (M) replik:

Herr talman! Som Tina Ehn inledningsvis sade är det en lite komplicerad fråga. Det är svårt att debattera den. Då ska jag bli mer formell än vad jag brukar vara i ett replikskifte. För att det ska bli korrekt ska jag mer eller mindre läsa innantill. Jag har också ställt mig frågor om hur det fungerar.

Vad som gäller är att förhandlingsrätten blir kvar. Det framgår också i propositionen *Läsa för livet*. Vi bedömer från regeringens sida att en ny överenskommelse om förutsättningarna för förhandlingarna om biblioteksersättningen ska träffas eftersom förändringar sker på ett antal punkter. Vi har också lyssnat på remissynpunkterna, inte minst från Författarförbundet, och har därför uppfattningen att utgångspunkten för förhandlingarna, liksom i dag, bör vara biblioteksersättningens grundbelopp, vilket jag också nämnde inledningsvis.

Det föreslås också att förhandlingar ska ske vart tredje år för att skapa större stabilitet, bättre förutsättningar för regeringen att planera för budgetarbetet och minskad arbetsbörda för parterna generellt. Vi har också skrivit att de här frågorna ska tas upp i dialog med upphovsmännens parter.

Men det är inte så att vi rundar riksdagen. Det stämmer inte. Biblioteksersättningen blir kvar. Den har en stor kulturpolitisk betydelse, vilket vi också påpekar. Men man ska inte i detalj reglera ersättningens utformning utan begränsa den till de övergripande principerna. Det ligger helt i linje med hur regeringen i dag binder frågorna till riksdagen. Liknande ändring har gjorts tidigare när det gäller litteraturstödet.

Jag är ledsen att jag var så formell. Men det här är komplicerade frågor, och det är viktigt att det blir rätt.

Anf. 199 TINA EHN (MP) replik:

Herr talman! Jag tackar för svaret. Egentligen får man fundera på exakt vad som sades i svaret eller läsa texten. Men det finns en oro, och det är inte för inte som de här reservationerna finns i betänkandet, för det finns ett tolkningsutrymme som gör att vi upplever det som oklart vad det hela innebär. För att inte svara fel byter jag ämne nu.

Då handlar det om e-böcker och folkbibliotek som är en intressant fråga. I reservationen från Miljöpartiet efterfrågas ett mer aktivt arbete med e-böckerna från regeringens sida.

Vi har haft en väldigt intressant fördjupningsstudie i kulturutskottet om e-boken. När den presenterades hade saker redan hänt, så det är en fråga som inte står stilla. Men det som oroar mig i utredningen är att flera aktörer påpekar att det inte är självklart att folkbiblioteken kommer att kunna låna ut e-böcker om parterna inte lyckas komma överens. Regeringen har ju lagt över förhandlingen på SKL.

Det finns andra initiativ man skulle kunna ta, för här sker saker fort. Samtidigt vill folkbiblioteken säkert inte stå utanför utvecklingen, utan de vill verkligen vara med och hitta lösningar. Ett förslag är till exempel att göra som man har gjort i Norge, som jag tog upp tidigare i mitt anfö-

rande. Det kan vara en positiv bild för folkbiblioteken och visa att regeringen är intresserad av frågan.

Hur ser kulturministern på e-boksfrågan och folkbibliotekens roll? Och vad skulle man kunna göra mer än att bara lämpa över förhandlingarna till SKL?

Anf. 200 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJE-ROTH (M) replik:

Herr talman! När vi debatterade bibliotekslagen för en dryg månad sedan fattade vi sedan beslut om att fysiska böcker ska vara tillgängliga gratis på biblioteken liksom e-böcker. Vi har i flera vändor återkommit till Litteraturutredningen. De fick i uppgift att se hur man ska lösa det här, för det är en kostnadsfråga, ibland en besvärlig kostnadsfråga, för biblioteken. De föreslog SKL som förhandlingspart. Efter att de gjorde det och innan vi kom så långt att vi hade en proposition på riksdagens bord har det naturligtvis varit kontakter inom SKL, med kommunerna, med Författarförbundet och framför allt med förlagen.

Den information som jag har fått är att arbetet har startat inom SKL, att man inom kulturberedningen har satt i gång arbetet och att man nu i första hand ägnar sig åt en internanalys för att kartlägga problemen och se vilka behov som finns i kommunerna.

Jag känner mig trygg med att den här viljan finns inom SKL och att man tillsammans med förlagen och andra aktörer kommer fram till en handlingslinje som fungerar i kommunerna ute i landet, för den här formen av läsande kommer naturligtvis att vinna ännu fler. Men det blir en svår budgetfråga för många kommuner när kostnaden ibland kan uppgå till 20 kronor per lån och man tvingas begränsa lånen när halva månaden har gått.

Jag tror att SKL har god förmåga att lösa det här, och vi har naturligtvis fortlöpande en dialog med dem om detta.

Efter denna långa dag vill jag även ge Tina Ehn en läsklapp. Jag hoppas att du inte har läst den redan.

(Applåder)

Anf. 201 LARS OHLY (V):

Herr talman! Tack så mycket för boken, kulturministern!

Mitt långa anförande kommer att bli väldigt kort.

Det finns en reservation från Vänsterpartiet och Miljöpartiet som har nr 35. Den handlar om moms på e-böcker. Egentligen är det en fråga där jag tror att vi är överens.

I maj 2011 fattade den här riksdagen ett beslut utifrån skatteutskottets betänkande om att momsen på e-böcker skulle sänkas till samma nivå som den för fysiska böcker. Den minnesgoda vet säkert att bokmomsen sänktes till 6 procent den 1 januari 2002 som en del av det samarbete som Vänstern, Miljöpartiet och Socialdemokraterna då hade i budgetfrågor.

Nu har det visat sig att EU inte har tillåtit differentierade momssatser för e-böcker. Men den frågan kommer att komma upp, om jag är rätt underrättad, den 19–20 december.

Jag vill yrka bifall till reservationen framför allt av det skälet att den här frågan inte får glömmas bort. Det är viktigt att den svenska regering-

en är tydlig och arbetar enligt riksdagsbeslutet, så att vi får en lösning på EU-nivå som innebär att bokmomsen också för e-böcker kan sänkas och därmed också stimulera till ökat läsande även i den mest moderna form som vi kan ta del av böcker.

Prot. 2013/14:44
11 december

Läsa för livet

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 12 december.)

13 § Gemensamt konsumentskydd i EU

Civilutskottets betänkande 2013/14:CU7
Gemensamt konsumentskydd i EU (prop. 2013/14:15)
föredrogs.

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 12 december.)

14 § Frihandelsavtal mellan EU och Republiken Korea (Sydkorea)

*Frihandelsavtal mellan
EU och Republiken
Korea (Sydkorea)*

Näringsutskottets betänkande 2013/14:NU8
Frihandelsavtal mellan EU och Republiken Korea (Sydkorea) (prop.
2013/14:20)
föredrogs.

Anf. 202 HANS ROTHENBERG (M):

Herr talman! Detta är ett frihandelsavtal som på många sätt är historiskt eftersom det är ett avtal mellan några av världens största handelsländer.

Det fanns en tid när man trodde att den egna styrkan frodades genom att begränsa omvärldens styrkor. Allteftersom har kombinationen demokrati och frihandel visat sig vara den överlägset bästa vägen till välstånd. Att handla är stort, att handla fritt är större.

Den mest rättvisa handel är den som inte hindras av tullar, godtyckliga regler eller begränsande export- och importkvoter.

Avtalet med Sydkorea är det mest omfattande frihandelsavtal som Europeiska unionen hittills har förhandlat fram, och det innehåller ett brett spektrum av handelspolitiska frågor.

Tullarna för industri- och jordbruksprodukter avvecklas nästan fullständigt, faktiskt till 98,6 procent. Andra områden som liberaliseras är tjänstehandeln, etableringsrätten och den elektroniska handeln.

Avtalet innehåller även omfattande åtaganden på konkurrensområdet. Det har också som mål att liberalisera parternas marknader för offentlig upphandling och ge effektivt skydd för immateriella rättigheter.

Den övergripande målsättningen med avtalet är att bidra till en harmonisk utveckling och utvidgning av handeln och att främja ökade investeringar mellan parterna och stärka dessa ekonomiers konkurrenskraft.

En långtgående liberalisering av handeln med tjänster kommer att genomföras där avtalet förväntas skapa rikligt med nya möjligheter till

handel och investeringar och därmed också stärka svenska och europeiska företags position på den sydkoreanska marknaden.

Avtalet kommer utöver ekonomisk tillväxt att leda till välfärdsvinster för konsumenter i form av lägre priser och ett ökat utbud av varor och tjänster.

Herr talman! I sammanhanget är det uppenbart hur avgrundsdjup skillnaden mellan Nord- och Sydkorea är vad gäller frihet, demokrati, tolerans och vilja att utveckla kontakter utanför de egna gränserna.

Man kan hoppas att det i framtiden även kan bli ett frihandelsavtal med Nordkorea den dagen landet öppnat sina gränser och gett sitt folk möjlighet att smaka på frihet, marknadsekonomi och demokrati.

Det är därför viktigt att i Sveriges riksdag markera detta frihandelsavtal. Även om det inte blir en fullödig debatt om detta avtal är det viktigt att markera att Sverige som en del av Europeiska unionen ingår ett avgörande frihandelsavtal med den fjärde största handelsekonomin i världen.

Vad ger avtalet för signaler till omvärlden? Frihandelsavtalet utgör inte minst en viktig politisk signal om den stora vikt Sverige och EU fäster vid öppna marknader och frihandel.

Det är också en signal till andra länder och delar av världen att Sverige och EU menar allvar med att öppna upp handeln och göra sig av med destruktiva hinder.

Den som inte är med på det tåget kan inte vara säker på när det är dags för nästa avgång. Kanske är tåget då försenat eller rent av inställt.

Inte minst kan man hoppas på att avtalet mellan EU och Sydkorea blir agendasättande för de samtal som nu förs mellan EU och USA.

Herr talman! Finns det då inga negativa sidor med frihandelsavtalet? Kanske inte med själva avtalet, utan det negativa är snarare att denna sorts uppgörelser sker mellan de länder och regioner som redan från början har bäst förutsättningar. Tredje världen och de mindre utvecklade länderna halkar efter i kölvattnet av att ett övergripande globalt handelsliberaliserande avtal kan slutas.

De plurilaterala avtalen sluts mellan de redan utvecklade ekonomier, och hjälper inte de länder som kanske skulle må allra bäst av att få bort handelshinder i form av tullar, handelskvoter och komplicerade regelverk.

Förra veckans avtal i Världshandelsorganisationen, WTO, är välkommet, men det är bara ett steg på vägen.

Herr talman! Sammantaget kan vi glädjas över att EU slutit ett historiskt avtal med Sydkorea, den fjärde största handelsekonomin utanför EU. Avtal av denna kaliber är det bästa exportstöd svenska och europeiska företag någonsin kan få.

Jag noterar att det finns en samstämmighet om detta i Sveriges riksdag. Inget parti från oppositionen eller Alliansen har något att invända mot detta. Det är både historiskt och tacknämligt att Sverige är en av de ledande nationerna i att sprida frihandel, demokrati och frihet över världen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 12 december.)

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Skrivelse

2013/14:52 ILO:s rekommendation om nationellt socialt grundskydd

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för denna skrivelse skulle förlängas till och med *fredagen den 17 januari 2014*.

16 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 11 december

2013/14:155 EU-medel till Mäljarbanan

av *Pia Nilsson* (S)

till statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd (M)

2013/14:156 Reglering av trafik med vattenskotrar och andra vattenfarkoster

av *Jens Holm* (V)

till statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd (M)

2013/14:158 Järnvägen mellan Storlien och norska gränsen

av *Marie Nordén* (S)

till statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd (M)

2013/14:159 Flygverkstaden på F 17

av *Peter Jeppsson* (S)

till försvarsminister Karin Enström (M)

2013/14:160 SJ:s leasingavtal

av *Peter Persson* (S)

till statsrådet Peter Norman (M)

2013/14:162 Korrespondensgymnasiet i Torsås

av *Désirée Liljevall* (S)

till utbildningsminister Jan Björklund (FP)

2013/14:163 Det industritekniska gymnasieprogrammet

av *Gunilla Svantorp* (S)

till utbildningsminister Jan Björklund (FP)

2013/14:164 Möjligheter för elever med dyslexi att genomföra de nationella proven

av *Agneta Luttröpp* (MP)

till utbildningsminister Jan Björklund (FP)

2013/14:165 Vetenskapsrådet och industridoktorander

av *Thomas Strand* (S)

till utbildningsminister Jan Björklund (FP)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 17 december.

17 § Kammaren åtskildes kl. 21.07.

Förhandlingarna leddes
av förste vice talmannen från sammanträdets början till och med 6 §
anf. 44 (delvis),
av talmannen därefter till och med 7 § anf. 79 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med 8 § anf. 109 (delvis),
av talmannen därefter till och med 10 §,
av tredje vice talmannen därefter till och med 11 § anf. 132 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med 12 § anf. 165 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

MADELEINE GABRIELSON HOLST

/Eva-Lena Ekman

1 §	Justering av protokoll.....	1
2 §	Meddelande om aktuell debatt om svenska resultat i PISA-rapporten 2012.....	1
3 §	Meddelande om preliminär plan för kammarens sammanträden med voringstider våren 2014.....	2
4 §	Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	2
5 §	Ärenden för förnyad bordläggning.....	3
6 §	Prövning av fråga om tillämpligheten av 5 kap. 12 § riksdagsordningen i visst fall (bet. 2013/14:FiU16).....	4
	Konstitutionsutskottets betänkande 2013/14:KU32.....	4
	Anf. 1 ANDREAS NORLÉN (M).....	4
	Anf. 2 KARIN GRANBOM ELLISON (FP).....	7
	Anf. 3 PER-INGVAR JOHNSSON (C).....	9
	Anf. 4 TUVE SKÅNBERG (KD).....	10
	Anf. 5 PETER ERIKSSON (MP).....	12
	Anf. 6 ANDREAS NORLÉN (M) replik.....	14
	Anf. 7 PETER ERIKSSON (MP) replik.....	15
	Anf. 8 ANDREAS NORLÉN (M) replik.....	15
	Anf. 9 PETER ERIKSSON (MP) replik.....	16
	Anf. 10 HELENE PETERSSON i Stockaryd (S).....	16
	Anf. 11 ANDREAS NORLÉN (M) replik.....	18
	Anf. 12 HELENE PETERSSON i Stockaryd (S) replik.....	18
	Anf. 13 ANDREAS NORLÉN (M) replik.....	19
	Anf. 14 HELENE PETERSSON i Stockaryd (S) replik.....	19
	Anf. 15 TUVE SKÅNBERG (KD) replik.....	20
	Anf. 16 HELENE PETERSSON i Stockaryd (S) replik.....	20
	Anf. 17 TUVE SKÅNBERG (KD) replik.....	20
	Anf. 18 HELENE PETERSSON i Stockaryd (S) replik.....	20
	Anf. 19 PER-INGVAR JOHNSSON (C) replik.....	21
	Anf. 20 HELENE PETERSSON i Stockaryd (S) replik.....	21
	Anf. 21 PER-INGVAR JOHNSSON (C) replik.....	21
	Anf. 22 HELENE PETERSSON i Stockaryd (S) replik.....	21
	Anf. 23 JONAS ÅKERLUND (SD).....	22
	Anf. 24 ANDREAS NORLÉN (M) replik.....	22
	Anf. 25 JONAS ÅKERLUND (SD) replik.....	23
	Anf. 26 ANDREAS NORLÉN (M) replik.....	23
	Anf. 27 JONAS ÅKERLUND (SD) replik.....	24
	Anf. 28 TUVE SKÅNBERG (KD) replik.....	24
	Anf. 29 JONAS ÅKERLUND (SD) replik.....	24
	Anf. 30 TUVE SKÅNBERG (KD) replik.....	24
	Anf. 31 JONAS ÅKERLUND (SD) replik.....	25
	Anf. 32 MIA SYDOW MÖLLEBY (V).....	25
	Anf. 33 ANDREAS NORLÉN (M) replik.....	26
	Anf. 34 MIA SYDOW MÖLLEBY (V) replik.....	26
	Anf. 35 ANDREAS NORLÉN (M) replik.....	26

Anf. 36	MIA SYDOW MÖLLEBY (V) replik	27
Anf. 37	CARL B HAMILTON (FP)	27
Anf. 38	PETER ERIKSSON (MP) replik	30
Anf. 39	CARL B HAMILTON (FP) replik	30
Anf. 40	PETER ERIKSSON (MP) replik	31
Anf. 41	CARL B HAMILTON (FP) replik	31
Anf. 42	GUNNAR ANDRÉN (FP)	31
Anf. 43	LENA SOMMESTAD (S)	32
Anf. 44	ANDREAS NORLÉN (M) replik	34
Anf. 45	LENA SOMMESTAD (S) replik	34
Anf. 46	ANDREAS NORLÉN (M) replik	35
Anf. 47	LENA SOMMESTAD (S) replik	35
Anf. 48	ANDERS SELLSTRÖM (KD)	36
Anf. 49	LENA SOMMESTAD (S) replik	37
Anf. 50	ANDERS SELLSTRÖM (KD) replik	37
Anf. 51	LENA SOMMESTAD (S) replik	38
Anf. 52	ANDERS SELLSTRÖM (KD) replik	38
	(Beslut fattades under 10 §.)	39
7 §	Integration och jämställdhet	39
	Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2013/14:AU1	39
Anf. 53	MARIA STENBERG (S)	39
Anf. 54	MEHMET KAPLAN (MP)	42
Anf. 55	MATTIAS KARLSSON (SD)	43
Anf. 56	MARIA STENBERG (S) replik	47
Anf. 57	MATTIAS KARLSSON (SD) replik	47
Anf. 58	MARIA STENBERG (S) replik	48
Anf. 59	MATTIAS KARLSSON (SD) replik	48
Anf. 60	MEHMET KAPLAN (MP) replik	49
Anf. 61	MATTIAS KARLSSON (SD) replik	49
Anf. 62	MEHMET KAPLAN (MP) replik	49
Anf. 63	MATTIAS KARLSSON (SD) replik	50
Anf. 64	CHRISTINA HÖJ LARSEN (V)	50
Anf. 65	HANIF BALI (M)	53
Anf. 66	MATTIAS KARLSSON (SD) replik	55
Anf. 67	HANIF BALI (M) replik	56
Anf. 68	MATTIAS KARLSSON (SD) replik	57
Anf. 69	HANIF BALI (M) replik	57
Anf. 70	MEHMET KAPLAN (MP) replik	57
Anf. 71	HANIF BALI (M) replik	58
Anf. 72	MEHMET KAPLAN (MP) replik	58
Anf. 73	HANIF BALI (M) replik	59
Anf. 74	ISMAIL KAMIL (FP)	59
Anf. 75	MATTIAS KARLSSON (SD) replik	61
Anf. 76	ISMAIL KAMIL (FP) replik	62
Anf. 77	MATTIAS KARLSSON (SD) replik	62
Anf. 78	ISMAIL KAMIL (FP) replik	63
Anf. 79	ANNIKA QARLSSON (C)	63
Anf. 80	PENILLA GUNTHER (KD)	67
Anf. 81	ANN-CHRISTIN AHLBERG (S)	70

Anf. 82 ANNIKA QARLSSON (C) replik.....	72
Anf. 83 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik.....	73
Anf. 84 ANNIKA QARLSSON (C) replik.....	73
Anf. 85 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik.....	74
Anf. 86 MATTIAS KARLSSON (SD) replik	74
Anf. 87 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik.....	75
Anf. 88 MATTIAS KARLSSON (SD) replik	75
Anf. 89 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik.....	76
Anf. 90 GUNVOR G ERICSON (MP).....	76
Anf. 91 HANIF BALI (M) replik	79
Anf. 92 GUNVOR G ERICSON (MP) replik	79
Anf. 93 HANIF BALI (M) replik	79
Anf. 94 GUNVOR G ERICSON (MP) replik	79
Anf. 95 PENILLA GUNTHER (KD) replik.....	80
Anf. 96 GUNVOR G ERICSON (MP) replik	80
Anf. 97 PENILLA GUNTHER (KD) replik.....	80
Anf. 98 GUNVOR G ERICSON (MP) replik	81
Anf. 99 JENNY PETERSSON (M).....	81
Anf. 100 GUNVOR G ERICSON (MP) replik	84
Anf. 101 JENNY PETERSSON (M) replik	84
Anf. 102 GUNVOR G ERICSON (MP) replik	85
Anf. 103 JENNY PETERSSON (M) replik	85
Anf. 104 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik.....	85
Anf. 105 JENNY PETERSSON (M) replik	86
Anf. 106 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik.....	86
Anf. 107 JENNY PETERSSON (M) replik	87
Anf. 108 CHRISTER NYLANDER (FP).....	87
(Beslut fattades under 10 §.).....	90
8 § Kultur, medier, trossamfund och fritid	90
Kulturutskottets betänkande 2013/14:KrU1	90
Anf. 109 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (S)	90
Anf. 110 TINA EHN (MP).....	93
Anf. 111 MARGARETA LARSSON (SD).....	96
Anf. 112 LARS OHLY (V).....	99
Anf. 113 CECILIA MAGNUSSON (M).....	102
(forts. 11 §).....	103
Ajournering.....	104
Återupptagna förhandlingar	104
9 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 10 december.....	104
UbU1 Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning	104
UbU2 Utgiftsområde 15 Studiestöd	105
FöU1 Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap.....	105
10 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	107
KU32 Prövning av fråga om tillämpligheten av 5 kap. 12 § riksdagsordningen i visst fall.....	107

Anf. 114 TALMANNEN	107
FiU16 Ändring av riksdagens beslut om höjd nedre skiktgräns för statlig inkomstskatt.....	107
AU1 Utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet	107
11 § (forts. från 8 §) Kultur, medier, trossamfund och fritid (forts. KrU1).....	107
Anf. 115 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (S) replik	107
Anf. 116 CECILIA MAGNUSSON (M) replik	108
Anf. 117 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (S) replik	108
Anf. 118 CECILIA MAGNUSSON (M) replik	109
Anf. 119 LARS OHLY (V) replik.....	110
Anf. 120 CECILIA MAGNUSSON (M) replik	110
Anf. 121 LARS OHLY (V) replik.....	111
Anf. 122 CECILIA MAGNUSSON (M) replik	111
Anf. 123 ULF NILSSON (FP)	112
Anf. 124 TINA EHN (MP) replik	115
Anf. 125 ULF NILSSON (FP) replik.....	115
Anf. 126 TINA EHN (MP) replik	116
Anf. 127 ULF NILSSON (FP) replik.....	116
Anf. 128 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (S) replik	117
Anf. 129 ULF NILSSON (FP) replik.....	117
Anf. 130 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (S) replik	118
Anf. 131 ULF NILSSON (FP) replik.....	118
Anf. 132 LARS OHLY (V) replik.....	118
Anf. 133 ULF NILSSON (FP) replik.....	119
Anf. 134 LARS OHLY (V) replik.....	119
Anf. 135 ULF NILSSON (FP) replik.....	120
Anf. 136 PER LODENIUS (C).....	120
Anf. 137 LARS-AXEL NORDELL (KD)	123
Anf. 138 TINA EHN (MP) replik	125
Anf. 139 LARS-AXEL NORDELL (KD) replik	126
Anf. 140 TINA EHN (MP) replik	126
Anf. 141 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJEROTH (M)	126
Anf. 142 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (S) replik	130
Anf. 143 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJEROTH (M) replik	130
Anf. 144 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (S) replik	131
Anf. 145 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJEROTH (M) replik	131
Anf. 146 TINA EHN (MP) replik	132

Anf. 147 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON	
LILJEROTH (M) replik	132
Anf. 148 TINA EHN (MP) replik	133
Anf. 149 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON	
LILJEROTH (M) replik	133
Anf. 150 LARS OHLY (V) replik	134
Anf. 151 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON	
LILJEROTH (M) replik	134
Anf. 152 LARS OHLY (V) replik	135
Anf. 153 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON	
LILJEROTH (M) replik	135
Anf. 154 PETER JOHNSON (S)	136
Anf. 155 LARS-AXEL NORDELL (KD) replik	138
Anf. 156 PETER JOHNSON (S) replik	138
Anf. 157 LARS-AXEL NORDELL (KD) replik	139
Anf. 158 PETER JOHNSON (S) replik	139
Anf. 159 ISAK FROM (S)	140
Anf. 160 ULF NILSSON (FP) replik	144
Anf. 161 ISAK FROM (S) replik	144
Anf. 162 ULF NILSSON (FP) replik	145
Anf. 163 ISAK FROM (S) replik	145
(Beslut skulle fattas den 12 december.)	145
12 § Läsa för livet.....	145
Kulturutskottets betänkande 2013/14:KrU4	145
Anf. 164 PER SVEDBERG (S).....	145
Anf. 165 TINA EHN (MP).....	148
Anf. 166 MARGARETA LARSSON (SD).....	150
Anf. 167 BENGT BERG (V)	152
Anf. 168 ELLEN JUNTTI (M).....	154
Anf. 169 PER SVEDBERG (S) replik	156
Anf. 170 ELLEN JUNTTI (M) replik	157
Anf. 171 PER SVEDBERG (S) replik	157
Anf. 172 ELLEN JUNTTI (M) replik	157
Anf. 173 BENGT BERG (V) replik	157
Anf. 174 ELLEN JUNTTI (M) replik	158
Anf. 175 BENGT BERG (V) replik	158
Anf. 176 ELLEN JUNTTI (M) replik	158
Anf. 177 TINA EHN (MP) replik	158
Anf. 178 ELLEN JUNTTI (M) replik	159
Anf. 179 TINA EHN (MP) replik	159
Anf. 180 ELLEN JUNTTI (M) replik	160
Anf. 181 ULF NILSSON (FP)	160
Anf. 182 PER SVEDBERG (S) replik	163
Anf. 183 ULF NILSSON (FP) replik	163
Anf. 184 PER SVEDBERG (S) replik	163
Anf. 185 ULF NILSSON (FP) replik	164
Anf. 186 TINA EHN (MP) replik	164
Anf. 187 ULF NILSSON (FP) replik	164
Anf. 188 TINA EHN (MP) replik	165

Anf. 189 ULF NILSSON (FP) replik	165
Anf. 190 PER LODENIUS (C)	166
Anf. 191 LARS-AXEL NORDELL (KD)	168
Anf. 192 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJEROTH (M)	170
Anf. 193 PER SVEDBERG (S) replik	173
Anf. 194 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJEROTH (M) replik	173
Anf. 195 PER SVEDBERG (S) replik	173
Anf. 196 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJEROTH (M) replik	174
Anf. 197 TINA EHN (MP) replik	174
Anf. 198 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJEROTH (M) replik	175
Anf. 199 TINA EHN (MP) replik	175
Anf. 200 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJEROTH (M) replik	176
Anf. 201 LARS OHLY (V)..... (Beslut skulle fattas den 12 december.).....	176 177
13 § Gemensamt konsumentskydd i EU	177
Civilutskottets betänkande 2013/14:CU7..... (Beslut skulle fattas den 12 december.).....	177 177
14 § Frihandelsavtal mellan EU och Republiken Korea (Sydkorea)	177
Näringsutskottets betänkande 2013/14:NU8	177
Anf. 202 HANS ROTHENBERG (M)..... (Beslut skulle fattas den 12 december.).....	177 178
15 § Bordläggning och beslut om förlängd motionstid.....	179
16 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	179
17 § Kammaren åtskildes kl. 21.07.	180

Tryck: Elanders, Vällingby 2014